

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Matěj Ondřej Havel

ThDr. František Reyl
kněz, vědec, politik

Disertační práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Tomáš Petráček, Ph.D., Th.D.

Praha 2016

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou disertační práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby má práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Hradci Králové dne 9. května 2016.

Matěj O. Havel

Bibliografická citace

HAVEL, Matěj Ondřej. *ThDr. František Reyl: kněz, vědec, politik*. Praha, 2016, 162 s. Disertační práce. Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy. Vedoucí práce Tomáš Petráček.

Anotace

Disertační práce se zabývá životem královéhradeckého katolického kněze, vědce v oboru křesťanské sociologie a politika ThDr. Františka Reyla (1865 – 1935). Životní osudy, významné posty, jež Reyl zastával, jeho dílo i události, které ho zastihly, jsou zasazeny chronologicky, tak jak do Reylova života patřily. V první části práce je stručně nastíněna dějinná situace katolické církve v Čechách i v Evropě v době Reylova života, na přelomu 19. a 20. století. Následující část popisuje jeho osudy od dětství, přes studia na gymnáziu (včetně pobytu v církevním studentském semináři Borromaeu) a v kněžském semináři až po vysvěcení na kněze. Třetí část práce se zabývá Reylovou činností na přelomu 19. a 20. století, kdy byl ředitelem studentského semináře Borromaeum a rektorem kněžského semináře. Kromě toho čile publikoval a věnoval se veřejnému životu a už i politice, což je v práci rovněž obsaženo. Čtvrtá, poslední, část práce je zaměřena na Reylovy osudy a práci v době První republiky, kdy byl senátorem v Národním shromáždění Republiky československé a věnoval se hlavně politice. Práce je doplněna o obrazovou přílohu a stenografické záznamy všech jeho projevů v senátu NS ČSR.

Klíčová slova

apologie, Československá strana lidová, Hradec Králové, Josefov, kapitula, kněz, Královéhradecká diecéze, křesťanská sociologie, probošt, senát

Abstract

The dissertation thesis deals with the life of the catholic priest, scientist in a discipline of the Christian sociology and a politics ThDr. Francis Reyl (1865-1935). Life stories, important positions which he held, his work and events that touched him, are presented in chronological order, as they occupied Reyl's life. The first part briefly outlines the historical situation of the Catholic Church in the Czech Republic and in Europe at the time of Reyl's life in the 19th and 20th centuries. The following section describes his fates from childhood through secondary school studies (including a stay in a church students' seminary Borromaeum) and the priests' seminary formation up to his ordination. The third part deals with Reyl's activities in the 19th and 20th centuries, when he was a director of the students' seminar Borromaeum and rector of the priests' seminary. In addition, he had published a lot and devoted himself to public life and established policy, which is included in this thesis also. The fourth and last part focuses on Reyl's fates and work during The First Czechoslovak Republic, when he was a senator in the National Assembly of the Czechoslovak Republic and devoted himself mainly to politics. The thesis is accompanied by a picture attachment and stenographic recordings of his speeches in the Senate of the Czechoslovakian Parliament.

Keywords

apologia, chapter , Christian sociology, Czechoslovak People's Party, Diocese of Hradec Králové, Hradec Králové, Josefov, provost, Senate

Počet znaků (včetně mezer): 352 993

Poděkování

Na prvním místě děkuji svému školiteli a vedoucímu disertační práce, doc. PhDr. Tomáši Petráčkovi, Ph.D., Th.D., za nezbytné komentáře a rady. On mě inspiroval k vytvoření disertační práce zabývající se Františkem Reylem. Za další cenné rady při zpracování práce děkuji prof. PhDr. PaedDr. Pavlu Markovi, Ph.D., PhDr. Michalu Peehrovi, Ph.D. a PhDr. Bohumilu Lukešovi. Za vstřícnost děkuji Biskupství královéhradeckému, konkrétně diecéznímu biskupovi Mons. Janu Vokálovi za umožnění bádání v jinak nepřístupném konzistorním archivu a archiváři biskupství Mgr. Martinu Rechterikovi za velkorysou vstřícnost. Stejný dík patří kanceláři ústředí KDU-ČSL rovněž za umožnění bádání ve veřejně nepřístupném archivu lidové strany. Práce by nikdy nevznikla bez velkorysého pochopení a podpory mé rodiny, zejména mé manželky Kateřiny; velice proto děkuji svým nejbližším.

Obsah

Úvod.....	9
1. Nástin postavení katolické církve ve společnosti v Reylově době (1865 – 1935)	11
1.1. Postavení církve v Evropě.....	11
1.2. Postavení církve v Čechách.....	16
2. Reylova cesta ke kněžství	23
2.1. Reylova rodina	23
2.2. Dětství a první školní léta.....	25
2.3. Studia na královéhradeckém gymnáziu a pobyt v Borromaeu.....	27
2.4. Studia v královéhradeckém kněžském semináři	30
3. Léta strávená v Borromaeu a v kněžském semináři.....	33
3.1. Působení v Borromaeu (1890 – 1909).....	33
3.2. Spor o sv. Jana Nepomuckého	40
3.3. Pout' do Říma v Milostivém létě r. 1900.....	44
3.4. Vstup na biskupskou konzistoř.....	46
3.5. Příchod do kněžského semináře	48
3.6. Druhý sjezd československých katolíků v Hradci Králové.....	50
3.7. Pout' do Lurd	52
3.8. Návštěvou u Slovanů.....	53
3.9. Náboženská diskuze Inteligence a náboženství.....	54
3.10. Angažovanost v křesťanských odborech.....	63
3.11. Politikem v křesťansko-sociální a lidové straně.....	65
3.12. Rektorem kněžského semináře (1909 – 1912)	69
3.13. Konflikt s J. S. Macharem	72
3.14. V. všeobecný sjezd katolíků československých v Hradci Králové	74
3.15. Bohatá publikační činnost	78
3.16. Spolková činnost	91
3.17. Kanovníkem v katedrální kapitule	101
3.18. Jádro křesťanské sociologie	108
4. Reyl v době První republiky	113
4.1. Reylovo působení v ČSL.....	114
4.2. Charitativní a podpůrná činnost	116
4.3. Senátorem v prvorepublikovém parlamentu	120
4.4. První volební období	121
4.5. Diecézní katolický sjezd v Hradci Králové r. 1923.....	125
4.6. Celonárodní pout' do Říma.....	128
4.7. Druhé volební období.....	129
4.8. Třetí volební období	130
4.9. Docentem křesťanské sociologie na Karlově univerzitě.....	133
4.10. Reylův odchod ze senátu a z politiky.....	135
4.11. Závěr života.....	136
Závěr	140
Seznam použitých zkratk.....	145
Seznam pramenů a literatury.....	146
Archivní prameny.....	146
Tištěné prameny – práce F. Reyla	148

Tištěné prameny - ostatní.....	152
Literatura.....	157
Internetové zdroje	163

Úvod

František Reyl (1865 – 1935) byl ve své době jednou z nejvýraznějších osobností katolicismu východních Čech, později, v době výkonu senátorského mandátu, i jedním z klíčových představitelů politického katolicismu První republiky. Činorodý kněz, schopný budovatel, obětavý filantrop i vytrvalý politik křesťansko-sociální a později lidové strany vyoral pomyslnou hlubokou brázdou na poli katolické církve přelomu 19. a 20. století. Dnes je všechna jeho práce pro katolickou veřejnost zastřena oparem minulosti; s jeho jménem se setkáváme běžně snad jen na podepsaných vitrážích královéhradecké katedrály Sv. Ducha. V předkládané disertační práci se chceme pokusit sestavit mozaiku jeho života, připomenout a zhodnotit jeho život, práci i postoje.

Práci dělíme do čtyř hlavních oddílů podle chronologického vývoje Reylova života. První část práce je věnována stručnému nastínění situace katolické církve v Evropě i v Rakousku v době Reylova života. Ta předurčila mnohé situace, jimž musel Reyl – kněz, vědec i politik – ve svém životě čelit.

Následující část je věnována Reylově cestě ke kněžství. Nejprve dětství a studium do doby, než se stal knězem. Studentská éra jeho života nebyla pro chlapce z chudých maloměstských poměrů snadná, musel se vypořádat s nedostatkem finančních prostředků pro zabezpečení studia. Ztráta otce ve věku 16 let pro něj představovala další překážku a životní zkoušku; existenčně se musel postavit na vlastní nohy.

Ačkoliv se Reylova kněžská dráha pochopitelně prolínala s jeho veřejným a posléze politickým působením, třetí část práce se zabývá jeho činností v královéhradeckém „malém semináři“ Borromaeu a kněžském semináři. Tato část práce je nejobsáhlejší, neboť Reyl byl v té době „nejčinorodější“. Pro Borromaeum v pozici rektora vybudoval novou prostornou budovu a ovlivnil životy mnoha dospívajících mladíků, i když si kněžskou dráhu za svoji životní ne zvolili. Doba strávená ve zdech Borromaea byla Reylovým nejpłodnějším publikačním obdobím. Je dalším z cílů této práce sestavit kompletní přehled Reylových publikací, z nichž většinu tvoří jednotlivé stati v rozsahu řádově desítek stran uveřejněné v měsíčníku *Časové úvahy*. Krátká doba strávená v pozici rektora hradeckého kněžského semináře představuje logický kariérní postup. Tehdy se Reyl už pokoušel, i když prozatím marně, prosadit se na poli politiky. Postupně se utlumovala jeho publikační činnost. Jmenování kanovníkem

královéhradecké katedrální kapituly pro Reyla znamenalo zvýšení osobní prestiže, vyvrcholení kněžské dráhy. Kromě společenských dovedností mohl uplatnit i svůj tvůrčí potenciál v oblasti stavební a hospodářské. Chronologické pojetí práce vyžaduje, aby další okolnosti Reylova života (zahraniční cesty, veřejné vystupování či publikace zásadních vědeckých prací) byly do jeho curricula vitae zasazeny časově tam, kde jej skutečně zastihly.

Poslední část práce se věnuje Reylovu životu v době První republiky. Politické působení a výkon senátorského mandátu společně s vedením katedrální kapituly poměrně rychle nahradily jeho publikační činnost. Netýká se to ovšem jeho charitativní činnosti, která se naopak s rostoucími příjmy stupňovala a neustala ani do jeho posledních dní.

Jako pramenná základna práce posloužily archiválie uložené v SOkA Hradec Králové, zejména část Reylovy pozůstalosti zde uložená. Dále druhá část pozůstalosti deponovaná v Literárním archivu Památníku národního písemnictví a archiválie týkající se Reyla ze SOkA Náchod, OA Zámorsk, Archivu biskupské konzistoře v Hradci Králové a archivu KDU-ČSL. Pochopitelně byly zpracovány Reylovy publikace, nejčastěji uloženy v Národní knihovně v Praze, a jako významný pramen posloužil dobový tisk.

1. Nástin postavení katolické církve ve společnosti v Reylově době (1865 – 1935)

1.1. Postavení církve v Evropě

Pro nastínění dějinného kontextu doby, v níž František Reyl žil, uvádíme stručně zásadní mezníky historického dění a faktory jej ovlivňující, které měly na postavení církve a její samotný vývoj vliv. Soustředíme se zejména na dobu přelomu 19. a 20. století.

1.1.1. Radikální proměny společnosti v 19. století

Druhá polovina 19. století se nesla ve vyspělých evropských státech ve znamení industrializace a přesídlování mladých venkovanů do rychle rostoucích měst s továrními čtvrtěmi. Mechanizované hospodářství na venkově způsobilo, že lidé již nehledali každodenní nadpřirozenou pomoc; s lehkou nadsázkou by se dalo říct, že se přestali modlit za déšť a hledat aktuální pomoc v životních maličkostech u nadpřirozena. Technický a vědecký pokrok neudělal z lidí ryzí racionalisty, ale omezil počet situací postrádajících lidské východisko.¹ Jednalo se sice o fenomén, nicméně změny na venkově neprobíhaly nijak překotně. Tradiční religiozita, se kterou umně katolická církev pracovala, se ve městech rychle vytrácela, ovšem na venkově se držela lépe, byť byl již stížen depopulací. Až do 60. let 20. století se mluví o evropském venkově jako nábožensky tradičním.²

Pastorace nesourodého a rychle přibývajícího městského obyvatelstva byla pro církve přelomu 19. a 20. století velkou výzvou. Církve se jako první chápaly iniciativy při zakládání podpůrných dělnických spolků a spolků sloužících ke společenskému využití. Stinnou stránkou sestěhovávání vykořeněných venkovanů do dělnických čtvrtí byly vzájemné útoky motivované příslušností k různým církvím (často i sektám) a nacionalismem. Ve velkých evropských aglomeracích se nedařilo v dotyčné době

---

¹ MCLEOD, Hugh. *Náboženství a lidé západní Evropy (1789-1989)*. 1. vyd. Přeložil Tomáš Suchomel. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2007. s. 125 – 126.

² Na tomto názoru se shoduje více autorů. Srov. ALTERMATT Urs: *Katholizismus und Moderne*. Benziger Verlag, Zürich 1989. IV. kap., MCLEOD, Hugh. *Náboženství a lidé západní Evropy (1789-1989)*. s. 103 – 130.

budovat na dělnických předměstích nové kostely v dostatečném tempu a v dostatečné hustotě. Například v Bruselu a Paříži se velikost průměrné katolické farnosti více než zdvojnásobila co do počtu věřících, stejně narůstal i počet věřících připadajících na jednoho kněze.³

Proměňovala se i religiozita městské střední třídy. Hugh McLeod soudí, že pro většinu příslušníků této vrstvy v západní Evropě Bůh sice nebyl mrtev (jak pravil Nietzsche), ale byl velmi vzdálen. Byli formálně členy církve, pronajímali si např. místa v kostelích (aniž by na ně pravidelně usedali), nicméně církevně a ve víře slavili pouze zásadní mezníky v životě. Sílicím prvkem byl ke konci 19. století setrvale vzrůstající antiklerikalismus, odpor vůči ctižádostivým kněžím, kteří měli mít velikou moc.⁴

Od poloviny 19. do počátku 20. století setrvale klesala návštěvnost bohoslužeb. To se netýkalo pouze církve katolické, ale i církví protestantských. Nejednalo se však o obecný jev odehrávající se komplexně v celé Evropě, záleželo na místních podmínkách. Větší pokles nastal v průmyslových oblastech, kam se stěhovali venkované vytržení z vesnického způsobu života, jenž byl s náboženstvím úzce spojen. Naopak setrvalý stav či vzácně i mírný nárůst pozorujeme ve městech. Zde mohlo sehrát roli například působení schopného kněze.⁵

1.1.2. Modernismus a antimodernismus v katolické církvi

Ve druhé polovině 19. století se v katolické církvi projevuje modernismus a v reakci na něj později antimodernismus. Modernismem rozumíme snahu přizpůsobit poměry a fungování církve dynamicky se měnící společnosti, která vlivem industrializace a procesů s ní spojenými nesmírně rychle měnila svůj styl života; dynamicky se měnil i způsob života, hodnotový žebříček či tradice.⁶ Modernisté shledávali církev neatraktivní, muzeální institucí, která v kontextu překotných společenských změn věřící spíše odpuzovala, zejména ty z intelektuálních kruhů. Z jejich strany pozorujeme snahu

---

³ MCLEOD, Hugh. *Náboženství a lidé západní Evropy (1789-1989)*. s. 103 – 118.

⁴ tamtéž.. s. 138.

⁵ MCLEOD, Hugh. *Sekularizace v západní Evropě (1848-1914)*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. s. 202 – 207.

⁶ Vymezení modernismu nemusí být ovšem jednoznačné. V dějiném bádání se jím rozumí buď opoziční postoj vůči církvi jako takové, nebo vnitřní hnutí v církvi usilující o její modernizaci. Pro naše potřeby užíváme pojem ve druhém významu. Srov. WEISS, Otto. *Katolický modernismus: Pojem – sebeidentifikace – podoby – důsledky*. *Salve: revue pro teologii, duchovní život a kulturu*. Praha: Krystal, 2007, 17(3), 9-51.

s tímto něco udělat.⁷ Modernisty bychom našli nejčastěji mezi teology a filosofy, kteří se snažili formulovat církevní učení srozumitelně podle aktuálního rozumového přístupu lidí tehdejší doby, měnit tak neatraktivní tvář soudobé církve. Kardinálním požadavkem modernistů bylo smíření vědy a víry, potažmo církve. Prosazovali vědecké zkoumání Bible, církevních dějin, dogmat i náboženské filosofie.⁸ U evropských modernistů bychom našli i představu otevřené církve, v jistém ohledu i ekumenické naladění, např. u jezuita George Tyrrella (1861 – 1909).⁹

Proti modernismu se na přelomu 19. a 20. století v církvi vytvořil antimodernistický proud, který považoval učení víry za věčný a neměnný systém, který nemůže být zpochybněn ani novými objevy a poznatky.¹⁰ Antimodernisté měli silnou záštitu v papežích přelomu 19. a 20. století. Lev XIII. (pont. 1878 – 1903) ve své encyklice *Aeterni Patris* z r. 1879 vyhlásil tomismus za oficiální filosofii katolické církve. Papež Pius X. (pont. 1903 – 1914) ve své encyklice *Pascendi dominici gregis* z roku 1907 a v *Lamentabili sane exitu* modernismus definuje a zároveň přísně zakazuje.¹¹ Tím vzniklo v církvi pnutí mezi modernisty a oficiální církevní naukou.

Antimodernismus v církvi poněkud zeslábl za pontifikátu papeže Pia XI. (1922 – 1939) a Pia XII. (1939 – 1958). Vlivem bouřlivých politických událostí v Evropě i ve světě došlo k přetavení církevního antimodernismu v antitotalitarismus. Oba zmínění papežové nicméně konkrétními kroky otevřeli dveře některým modernistickým požadavkům.¹² František Reyl, jak dále uvidíme, zastával vždy konzervativní názory, k modernistům uvnitř církve se nikdy názorově nepřiblížil. Vždy pevně držel církevní

---

⁷ K tomu podrobněji PETRÁČEK, Tomáš. *Bible a moderní kritika: česká a světová progresivní exegeze ve víru (anti-)modernistické krize*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2011. s. 133 – 220.

⁸ MAREK, Pavel. *Český katolicismus 1890-1914: kapitoly z dějin českého katolického tábora na přelomu 19. a 20. století*. 1. vyd. Rosice: Gloria, 2003, 649 s. ISBN 80-862-0076-0. s. 279 – 281.

Ke vztahu církve a moderny více viz. PETRÁČEK, Tomáš. *Bible a moderní kritika: česká a světová progresivní exegeze ve víru (anti-)modernistické krize*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2011.

⁹ WEISS, Otto. *Katolický modernismus*. s. 20 – 21. Dále k tomu viz. SCHOOF, T. M. *Aggiornamento na prahu 3. tisíciletí?: vývoj moderní katolické teologie*. Vyd. v tomto uspořádání 1. Praha: Vyšehrad, 2004. Studium (Vyšehrad). s. 49 – 68.

¹⁰ Počátky antimodernistických tendencí můžeme spatřovat už po událostech r. 1848, kdy Pius IX. začal odsuzovat všechno moderní. V roce 1864 vyšel slavný Syllabus omylů moderní doby, který už převrátil pomyslné kormidlo církevního smýšlení opačně vůči prvním modernistům. RÉMOND, René. *Náboženství a společnost v Evropě*. Praha: Lidové noviny, 2003.

K syllabu a jeho recepci více viz. PETRÁČEK, Tomáš. Syllabus omylů piánské církve: Církev, hereze a II. vatikánský koncil. *Salve: revue pro teologii, duchovní život a kulturu*. Praha: Krystal, 2015, 25(4), 9-31.

¹¹ O modernismu se v těchto dokumentech hovoří přímo jako o herezi. MAREK, Pavel. *Český katolicismus 1890-1914*. s. 281 – 282.

¹² Zde zejména přístup Pia XII. k otázkám biblické exegeze (encyklika *Divino atlante spiritu*). ARNOLD, Claus. *Malé dějiny katolického modernismu*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2014. Studium (Vyšehrad). s. 126. K otázkám biblické exegeze srov. PETRÁČEK, Tomáš. *Bible a moderní kritika*. Praha, 2011.

linii, byl apologetou. V pramenech u něj nenacházíme podporu žádných modernistických požadavků.

1.1.3. Vztah církve a státu

Doba přelomu 19. a 20. století, ve které Reyl žil a coby kněz aktivně působil, byla i ve znamení měnícího se vztahu církve a států. Náboženství, které dříve mohlo být kritériem pro národní příslušnost, tuto funkci v různých evropských státech postupně ztrácelo. Uznání plurality náboženského vyznání (resp. různých křesťanských denominací) v jednotlivých státech z něj dokonce činilo faktor rozlišení až rozdělení mezi občany jednoho státu, příslušníky jednoho národa. Náboženská víra se stala něčím, co občany v rámci jednoho národa lišilo. Národ a náboženství se staly soupeři, kteří zápasili o přízeň rozumu a citový zápal občanů. Pro mnohé se stala národní idea jakýmsi světským náboženstvím. Rozpor evokovala podřízenost katolíkům papeži, který byl zároveň i hlavou jiného, církevního státu.¹³ Reyl se často odkazoval na vlastenectví a národ ve spojitosti s příslušností ke katolické církvi; soudíme, že se tak dělo právě kvůli výše popsaným změnám. Stále považoval katolicismus za národní náboženství a katolickou církev za církev národní, bojoval proti změnám. České vlastenectví se pomalu stavělo do opozice vůči rakouskému mocnářství; zde byla katolická církev ovšem jedním z pilířů státu. Nedostávala se do opozice vůči stání moci, jako např. ve Francii nebo v Německu.¹⁴

Katolická církev přicházela postupně o výsadní postavení, což bylo pro instituci, zvyklou po staletí řídit společenské dění ve státech, frustrující zjištění. Urputně bojovala proti sekularizaci společnosti, zejména zřizováním organizací zaměřených na všechny věkové skupiny a společenské vrstvy. Jednalo se o školy, internáty, odbory či nejrozmanitější katolické spolky.¹⁵ Setrvalý proces sekularizace vedl k odluce církve od státu, která v evropských státech nastala, byť ne v jednom okamžiku a tu více, tu méně dokonale.¹⁶ Ve střední Evropě byl tento vývoj pomalejší než na západě. V Rakousku se teprve princip rovnosti vyznání (zde ještě vůbec nehovoříme o odluce) prosadil až po

¹³ RÉMOND, René. *Náboženství a společnost v Evropě*. s. 138 – 142. Srov. SCHATZ, Klaus. *Dějiny papežského primátu*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001.

¹⁴ srov. PETRÁČEK, Tomáš. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích: specifické rysy české cesty od lidové církve k nejateističtější zemi světa*. 1. vyd. Ostrava: Moravapress, 2013. s. 61.

¹⁵ tamtéž. s. 141 – 142.

¹⁶ Nejdále v tomto směru zašla v době přelomu 19. a 20. století Francie, kde byla odluka provedena zákonem v r. 1905. Ten říkal, že francouzská republika je sekulárním státem, který „nezná“ žádné náboženské vyznání.

rakousko-uherském vyrovnání r. 1867; konfesijním státem zůstalo Rakousko-Uhersko až do svého zániku v r. 1918.¹⁷

Koncem 19. století pozorujeme v evropských státech masový příliv kněží do politiky. Kněžský vliv na politiky, na kolik byl v minulosti diskutabilní, se přeměnil v přímé zapojení kněží – aktivních politiků. Tam, kde se objevily zastupitelské demokracie, se zapojili kněží na popud papeže Lva XIII. (pont. 1878 – 1903) i jako volení zástupci ve vysoké politice.¹⁸

Sekularizaci se pochopitelně nevyhnulo ani školství v evropských státech. Prostřednictvím kontroly nad výchovou mládeže si chtěla církev v Evropě zajistit budoucnost; církevní školství bylo přeci to první, které se zde nacházelo. Ze stejných důvodů ovšem usilovali o laicizaci školství protihráči. V sekulární škole byl viděn způsob, jak emancipovat inteligenci, zformovat kritického ducha a vybudovat základy demokracie.¹⁹

1.1.4. Ultramontanismus

Ultramontanismem rozumíme směr uvnitř církve, vytvořený její reprezentací jako reakce na změny probíhající od konce 18. století. Otřesy v podobě Velké francouzské revoluce, napoleonských válek i demokratizační tendence v jednotlivých evropských státech v průběhu 19. století byly důvody pro vznik tohoto směru, jehož název odvozujeme z latinského *ultra montes*, tedy *za horami* (rozumí se za Alpami). Jednalo se o centralizační směr církevní politiky, který měl nabídnout alternativu k modernímu světu.²⁰

Ultramontanismus se snažil vytvářet teologické jistoty, které měly odolat přechodným moderním tlakům. Za konkrétní projevy můžeme označit *Syllabus errorum* z r. 1864 a zejména pak problematičké vyhlášení dogmatu o papežské neomylnosti z r. 1870. Vyhrcoval se tak centralismus a zdůrazňovala se hierarchická struktura katolické církve, což byl trend zcela opačný proti zmíněným demokratizačním tendencím uvnitř

---

¹⁷ RÉMOND, René. *Náboženství a společnost v Evropě*. s. 154 – 156.

¹⁸ PETRÁČEK, Tomáš. *Stát a kněží, kněží a stát: proměny vztahu katolického kléru a státu v Evropě 19. a 20. století*. In: SLÁDEK, Karel a kol. *Křesťanství a islám v liberálním státu: Výzvy tradice a současnosti*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2011, s. 151-167. s. 162.

¹⁹ RÉMOND, René. *Náboženství a společnost v Evropě*. s. 170 – 172.

²⁰ BALÍK, Stanislav, Lukáš FASORA, Jiří HANUŠ a Marek VLHA. *Český antiklerikalismus: zdroje, témata a podoba českého antiklerikalismu v letech 1848-1938*. 1. Praha: Argo, 2015. s. 41 – 45.

evropských států. Ultramontanismus přirozeně vyvolal pnutí i uvnitř samotné církve, když se z logiky věci stavěl např. proti liberálnímu katolicismu.²¹

Kdy skončil ultramontanismus, nemůžeme jednoznačně určit. Jeho projevy postupně slábly. Snad bychom jeho závěr mohli umístit do doby pontifikátů papežů Jana XXIII. (1958 – 1963) a Pavla VI. (1963 – 1978), do doby Druhého vatikánského koncilu.

1.2. Postavení církve v Čechách

Vše, co bylo řečeno o postavení církve v Evropě, se, byť různou měrou, odrazilo i v situaci církve v Čechách v dotyčné době přelomu staletí.

1.2.1. Industrializace a urbanizace

Industrializace a urbanizace zasáhly Čechy v evropském kontextu poměrně brzy. Čechy byly mezi prvními zeměmi, kde se tak stalo, proto česká církev nedokázala tuto bezprecedentní situaci adekvátně rychle řešit a jedna či dvě generace obyvatel dělnických čtvrtí vyrostla bez působení církve.²² Nelze se však domnívat, že by dělnictvo bylo zcela mimo zájem církve či mimo církev. Ve druhé polovině 19. století byly zakládány organizace katolických dělníků, počátkem 20. století křesťanské odbory. Po vzoru německého kněze Adolfa Kolpinga (1813 – 1865) byly zakládány spolky katolických tovaryšů (před rokem 1899 existovalo 45 poboček). České dělnictvo, ač v náboženském životě příliš horlivé nebylo (zejména co se návštěvnosti bohoslužeb týče), si povětšinou zachovalo svůj křesťanský ráz, a to i zkraje 20. století.²³

1.2.2. Vztah církve se státem a společností

Ve srovnání se západoevropskými státy, jako byla Francie či Německo, došlo v Čechách později k odluce církve od státu, konfesijní rakousko-uherská monarchie

---

²¹ tamtéž.

²² PETRÁČEK, Tomáš. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích*. s. 61.

²³ Na dělnických schůzích se pravidelně objevovaly i náboženské proslovy, světily se prapory dělnických spolků apod. KADLEC, Jaroslav. *Přehled českých církevních dějin 2*. Praha: Zvon, 1991. s. 219 – 226.

existovala až do roku 1918.²⁴ Vytěsňování církevního vlivu zejména na školství se však nevyhnulo ani Rakousku-Uhersku. Zákonem z r. 1868 byla církev zbavena dohledu nad školstvím, náboženství se nově vyučovalo dvě hodiny týdně, a to podle konfese žáků. Zákon o manželství ze stejného roku zavedl státní manželské právo místo práva kanonického. Zákony z r. 1874, přijaté po vypovězení konkordátu mezi Rakouskem-Uherskem a Svatou stolicí, podřídily církev státnímu doзору. Velká část rakousko-uherského episkopátu se stala poslušnými služebníky státu ještě více než dříve, a není divu, že mnohé církevní počiny byly automaticky spojovány s politikou.²⁵ Pohoršlivě na měnící se společnost působil jejich „šlechtický“, stavovsky odcizený způsob života. Církev byla v revoluční době r. 1918 i později spojována s padnuvším mocnářstvím jako s jedním z jeho pilířů.

Vzdělávání kněžstva se ve druhé polovině 19. století ukazuje jako nevyhovující pro dynamické společenské změny. Ačkoliv byl zájem o kněžství nemalý, výběr uchazečů probíhal značně formálně (maturita s vyznamenáním atd.), což budoucí klérus silně homogenizovalo; zároveň se otevřela snazší cesta ke kněžství chlapcům s chudých poměrů.²⁶ Teprve na sklonku 19. století, jak uvidíme i ve snahách F. Reyla, se objevila tendence přizpůsobit vzdělávání kněží dobovým potřebám. Projevilo se to např. zavedením sociologie na kněžských učilištích.

S blížícím se závěrem 19. století sílily i v Čechách tendence oslabit postavení církve ve společnosti. Církevní hierarchie i konzervativně založení kněží a lid, mezi které Reyl celoživotně patřil, vnímali případné důsledky modernizačních procesů ve společnosti jako ohrožení své identity. Zejména relativizace morálních hodnot a tradičních společenských institucí (jako např. manželství) v nich vyvolávala neklid.²⁷

Na přelomu 19. a 20. století se i v Čechách objevily antiklerikální myšlenky a útoky, přiživované např. povinnou účastí učitelstva či vojska při některých náboženských aktivitách. Církev byla silně vnímána jako relikv starých časů a pořádků, tradiční instituce, která však nemá moderní společnosti s dynamickým rozvojem co nabídnout.²⁸

---

²⁴ Snahu zmírnit vliv církve na veřejný život a školství ovšem pozorujeme i v Rakousku-Uhersku. PETRÁČEK, Tomáš. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích*. s. 60 – 61.

²⁵ Ze servility biskupů se vymykal z českých biskupů nejvíce českobudějovický Jan Valerián Jirsík (1798 – 1883) a částečně i královéhradecký biskup Edvard Jan Brynych (1846 – 1902). KADLEC, Jaroslav. *Přehled českých církevních dějin 2*. s. 207 – 208.

²⁶ KADLEC, Jaroslav. *Přehled českých církevních dějin 2*. s. 221 – 224.

²⁷ ŠEBEK, Jaroslav a (eds.). *Sekularizační tendence a jejich vliv na vývoj německých katolických aktivit v českých zemích na přelomu 19. a 20. století*. FASORA, Lukáš, Jirí HANUŠ a Jirí MALÍŘ. *Sekularizace českých zemí v letech 1848-1914*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s. 77. *Quaestiones quodlibetales*, No 3.

²⁸ PETRÁČEK, Tomáš. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích*. s. 106 – 107.

Od roku 1905 vycházel časopis Volná myšlenka, revue ateistů a antiklerikálů soustředěných v české sekci stejnojmenného nadnárodního hnutí, jež však existovalo už dříve. Zde se koncentrovaly proticírkevní útoky v publicistické sféře. Zintenzívnily se tak novinářské „přestřelky“ mezi katolickým a antiklerikálním či ateistickým tiskem. Na přelomu 19. a 20. století vzniklo mnoho katolických plátků, královéhradecká diecéze byla v tomto ohledu mezi nejpłodnějšími (podrobněji v kapitole o Politickém družstvu tiskovém). Obecně platí, že katolické noviny i knihy měly apologetický ráz, vedly soubor s opozičními názory a odrážely útoky. Ztělesněním antiklerikálního a promoderního hnutí byla nejdříve, na přelomu 80. a 90. let 19. století, sociálně – demokratická strana. To pochopitelně vedlo katolíky k vymezování se vůči ní. Odlišný byl pohled na dělnictvo. Zatímco sociální demokracie té doby měla blízko k Marxovu pojetí a myšlenkově se blížila komunismu, křesťanští sociálové, mezi něž patřil záhy i František Reyl, prosazovali kromě ochrany dělníka i právo získávat a držet v osobním vlastnictví majetek získaný poctivou prací.²⁹

Kromě volnomyšlenkářů se stavěli do opozice vůči tradičnímu katolicismu i socialisté. Silný politický proud socialistů překračoval ve svém programu pole pouhé nátlakové skupiny bojující za zlepšení životních a pracovních podmínek dělnictva. Nabízel i nový pohled na společnost a zejména na zákonitost jejího fungování. Tento se značně lišil od tehdejší církevní nauky hovořící o božském původu společenské hierarchie.³⁰

Koncem 19. století začal český katolicismus hledat své místo i na poli politickém. Kvůli nedostatku laických katolických elit a díky vyšší míře důvěry lidu v katolický klérus se ujímají zakládání a vedení křesťanských stran kněží. V Rakousku-Uhersku a později v Československu zastávali posty poslanců, ministrů, dokonce i předsedů vlád (např. Jan Šrámek (1870 – 1956)³¹ vystřídal postupně všechny tyto posty).³² Mezi stranami reprezentujícími politický katolicismus lze rozlišit v počátku dva směry: měšťanský a křesťansko – sociální. První směr představovala *Katolická strana národní na Moravě* olomouckého advokáta Mořice Hrubana (1862 – 1945) a *Národní strana*

---

²⁹ MARKEL, Martin a (eds.). Počátky křesťansko-sociálního hnutí na jižní Moravě. FASORA, Lukáš, Jiří HANUŠ a Jiří MALÍŘ. *Sekularizace českých zemí v letech 1848-1914*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s. 31. *Quaestiones quodlibetales*, No 3.

³⁰ srov. BALÍK, Stanislav, Lukáš FASORA, Jiří HANUŠ a Marek VLHA. *Český antiklerikalismus*. s. 34 – 35.

³¹ srov. TRAPL, Miloš, Karel KONEČNÝ a Pavel MAREK. *Politik dobré vůle: život a dílo msgr. Jana Šrámka*. Vyd. 1. V Praze: Vyšehrad, 2013.

³² PETRÁČEK, Tomáš. *Stát a kněží, kněží a stát: proměny vztahu katolického kléru a státu v Evropě 19. a 20. století*. s. 163.

katolická v království českém pražského hraběte Vojtěcha Schönborna (1854 – 1924). Druhý směr, křesťansko – sociální, reprezentovaný *Křesťansko-sociální stranou pro Čechy a Moravu*, záhy vedený knězem Janem Šrámkem (1870 – 1956), se ukázal být úspěšnější. Křesťansko – sociální směr katolické politiky dokázal lépe a pružněji reagovat na vývoj doby přelomu 19. a 20. století. Neznamená to ovšem, že drtivá většina katolických intelektuálů byla soustředěná ve zmíněných katolických stranách. Atraktivní, zejména pro katolíky z venkova, byla i agrární strana.³³

1.2.3. Katolická moderna

Obdobou evropského modernismu byla v českých podmínkách tzv. Katolická moderna, zde vycházející z řad kněžstva. Toto obrodné hnutí se projevilo kolem roku 1900, jeho požadavky nebyly tak odvážné jako program evropských modernistů. Katolická moderna byla původně literárním hnutím, jež chtělo odstranit deficit v soudobé katolické literární o obecně umělecké tvorbě.³⁴ K církevně-politickému programu dospěla postupně. Požadavky moderny byly praktického rázu, jako bylo např. zavedení češtiny při liturgii, zdobrovolnění celibátu, zlepšení vzdělávání kléru atd. Církevním prostředím byl ve své době tento program však hodnocen jako pokus o narušení církevní kázně a snaha znehodnotit křesťanské ideály. Snaha implikovat do církve demokratické principy, které v té době již znala státní politika, skončila zcela neúspěšně.³⁵ Tištěným orgánem Katolické moderny byl *Nový život*. Mezi klíčové představitele Moderny řadíme Xavera Dvořáka (1858 – 1939), Sigismuda Boušku (1867 – 1942)³⁶, Karla Dostála-Lutinova (1871 – 1923)³⁷ či známého spisovatele Jindřicha Šimona Baara (1869 – 1925)³⁸. J. Kadlec soudí, že k neúspěchu Moderny vedly nedostatečná vytrvalost a soustředění se na své cíle; Moderna uvadla pod palbou polemik a tíhou srážek s církevní vrchností. J. Hanuš k tomu dodává, že v širším

³³ HANUŠ, Jiří. *Tradice českého katolicismu ve 20. století*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. Dějiny a kultura. s. 52 – 53.

³⁴ HANUŠ, Jiří. *Tradice českého katolicismu ve 20. století*. s. 54.

³⁵ PETRÁČEK, Tomáš. *Stát a kněží, kněží a stát: proměny vztahu katolického kléru a státu v Evropě 19. a 20. století*. s. 163.

³⁶ k jeho literární činnosti viz. BITNAR, Vilém. *Sigismund Ludvík Bouška: informační stať o životě a díle básníka*. Praha: Universum, 1932.

³⁷ Srov. MAREK, Pavel a Ladislav SOLDÁN. *Karel Dostál-Lutinov bez mýtů, předsudků a iluzí: nástin života a díla vůdčí osobnosti českého katolického modernismu*. 1. vyd. Třebíč: Arca JiMfa, 1998.

³⁸ srov. STRAŠÍKOVÁ, Blanka a (eds.). Jindřich Šimon Baar, představitel katolického modernismu. In: KUČERA, Zdeněk a Jan B. LÁŠEK. *Modernismus, historie nebo výzva?: Studie ke genezi českého katolického modernismu*. 135 - 173. 1. vyd. Brno: L. Marek, 2002. Pontes pragenses (L. Marek).

kontextu je nutné neúspěch přisuzovat i prudké reakci, která se vůči modernismu objevila v celé tehdejší církvi.³⁹

Jistou renesancí však Katolická moderna zažila v době po převratu r. 1918, kdy po útěku pražského arcibiskupa Pavla Huyna (1868 – 1946) někteří její představitelé v rámci nové Jednoty katolického duchovenstva vystupovali jako čelní představitelé arcidiecéze do doby jmenování arcibiskupa nového. Nastoupivší arcibiskup František Kordač však Jednotu r. 1920 zakázal.⁴⁰

1.2.4. Pozice církve po vzniku Československa

Po vzniku samostatného Československa nastal v české církvi otřes. Symbióza „trůnu a oltáře“ se náhle rozpadla, církev musela vybudovat svoji pozici v novém státě. První světová válka a následný překotný vývoj znamenaly pro katolicismus zvýšení všech vnitrocírkevních rozporů; vznik nového státu nevěstil pro římský katolicismus mnoho pozitivního.⁴¹ Protikatolické útoky zesílily, okřídleným se stalo heslo *Řím musí být souzen a odsouzen*, do dějin vešlo živelné skácení mariánského sloupu na Staroměstském náměstí v Praze 3. listopadu 1918, považovaného za pomník bělohorského vítězství, jako symbolické zničení katolické nadvlády.⁴² Bylo třeba nově upravit vztah církve a nového státu. Proticírkevní útoky ještě zesílily, v kontextu předchozího vývoje v Evropě, v Rakousku-Uhersku a konečně i samotných Čechách se objevilo volání po odluce církve od státu a po odluce školy od církve. Nebylo toho však nikdy dosaženo (s výjimkou zákazu náboženské agitace ve školách a zákazu politické agitace a kritiky legislativy při náboženských úkonech); československá ústava z r. 1920 odluku neobsahuje.⁴³

---

³⁹ HANUŠ, Jiří. *Tradice českého katolicismu ve 20. století*. s. 54 – 55. KADLEC, Jaroslav. *Přehled českých církevních dějin 2*. s. 231.

⁴⁰ V tom nebyli česko-moravští biskupové za jedno. Např. olomoucký arcibiskup A. C. Stojan Jednotu jako obrodné hnutí podporoval a stavěl se proti jejímu zákazu.

O F. Kordačovi více viz. MAREK, Pavel a Marek ŠMÍD. *Arcibiskup František Kordač: nástin života a díla apologety, pedagoga a politika*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. Monografie.

⁴¹ HANUŠ, Jiří. *Tradice českého katolicismu ve 20. století*. s. 56.

⁴² KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny země Koruny české: 1918 - 1929*. 1. Praha, Litomyšl: Paseka, 2000. s. 150.

⁴³ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, Jan JANÁK a Jan DOBEŠ. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. 2. vyd. Praha: NLN, 2011. s. 346 – 347.

Těžkosti způsobila církvi série pozemkových reforem provedených krátce po vzniku nového státu, jež ji připravila o značné pozemky. Tím se zkomplikovalo financování některých, dříve leckdy dobře zajištěných, církevních institucí (např. kapitul).

Počátkem roku došlo k tzv. Českému schismatu, vznikla Československá církev. Hlavním představitelem schismatu a prvním patriarchou nové církve se stal původně katolický kněz Karel Farský (1880 – 1927).⁴⁴ Zpočátku do československé církve přestoupilo asi půl milionu katolíků, největší počet věřících zaznamenala církev počátkem 30. let, kdy měla necelých 800 000 věřících.⁴⁵ S jejím vznikem se pojí na řadě míst zábery katolických kostelů a i následné soudní spory o jejich užívání.

Vývoj vztahů církve a státu rozjitřila v r. 1925 tzv. Marmaggiho aféra. V rámci oslav 510. výročí smrti Jana Husa byl na Pražském hradě vyvěšen husitský prapor, což bylo katolickou stranou chápáno jako provokace a vedlo k odvolání nuncia Francisca Marmaggiho (1876 – 1949) z Prahy. Vztahy se urovnaly přijetím *Modu vivendi* v roce 1928; tehdy byly obnoveny i diplomatické styky Československa s Vatikánem. *Modus vivendi* nemusel, na rozdíl od případného konkordátu, ratifikovat parlament, proto jeho vznik proběhl poměrně rychle, prakticky výměnou smluv. V případě snahy uzavřít s Vatikánem konkordát by se daly očekávat průtahy a těžkosti.⁴⁶

Kromě uvedeného museli zejména čeští biskupové řešit ještě jeden velký problém, kterým byl značný propad počtu alumnů v kněžských seminářích. Nejhorší byla situace ve 20. letech, kdy byly semináře poloprázdné. Stav se později mírně vylepšil, ale i tak vznikla v kněžstvu generační mezera a průměrný věk kleriků citelně stoupl.⁴⁷

Politický katolicismus byl reprezentován Československou stranou lidovou v čele s Mons. Janem Šrámkem (1870 – 1956), která, jak uvidíme, byla jednou z nejsilnějších stran prvorepublikové politické scény.

Přes všechno byla katolická církev po celou dobu trvání meziválečné republiky vůči ostatním církvím de facto zvýhodňována. Navzdory tvrdým zásahům stran svého majetku a sekularizaci státu požívala do té doby nevídané svobody ve svém vlastním

---

⁴⁴ srov. MAREK, Pavel. *České schisma: příspěvek k dějinám reformního hnutí katolického duchovenstva v letech 1917-1924*. Vyd. 1. Rosice u Brna: Gloria, 2000.

⁴⁵ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny země Koruny české: 1918 - 1929*. s. 158.

⁴⁶ srov. HALAS, František X. *Fenomén Vatikán: idea, dějiny a současnost papežství : diplomacie Svatého stolce : České země a Vatikán*. 2., rozš. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2013. s. 587 – 594.

⁴⁷ KADLEC, Jaroslav. *Přehled českých církevních dějin 2*. s. 248.

řízení. Dle Modu vivendi, uzavřeného r. 1928 mezi Československem a Svatým stolcem, bylo např. jmenování církevních hodnostářů zcela v jejích vlastních rukou.⁴⁸

---

⁴⁸ Stát kladl jen dvě podmínky. Kandidát musí být občanem ČSR a jeho jméno má být předem oznámeno vládě, aby nedošlo ke jmenování osoby, proti níž by byly námitky politického rázu. HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, Jan JANÁK a Jan DOBEŠ. *Dějiny správy v českých zemích*. s. 346 – 347.

2. Reylova cesta ke kněžství

2.1. Reylova rodina

Než budeme hovořit o Reylovi samotném, povšimněme si nejprve pravopisu jeho příjmení. Matriky uvádějí v souvislosti s rodinou Františka Reyla až do roku 1889⁴⁹ příjmení pouze ve variantě Rejl, tehdy poprvé se objeví Reyl; obě varianty se pak v matričních záznamech nepravidelně střídají. Zde v textu varianta příjmení vždy respektuje dotyčný záznam v matrice u dotčené osoby. Ve školní matrice jsou sourozenci Reylovi uváděni s příjmením ve formě Reyl i Reil.⁵⁰

Otec Františka Reyla, Jiří Rejl, se narodil 14. července 1832 ve Velké Skalici v domě č. p. 21.⁵¹ Jeho rodiči byli Josef a Alžběta Rejlovi, otec se živil jako nádeník. Jiří později přesídlil do Josefova, kde se živil jako kočí, později jako zedník.⁵² Skalice, rodiště otce Františka Reyla, mohla dát vzniknout pseudonymu, pod kterým F. Reyl publikoval později některé své práce – F. R. Skalický. Pravděpodobněji ho však užíval proto, že jeho matka se za svobodna jmenovala Alžběta Skalická.⁵³

Reylova matka se narodila v roce 1831 ve Starém Plesu; jejími rodiči byli Jan a Kateřina Skaličtí, kteří někdy před rokem 1858 přesídlili do Josefova do č. p. 23, kde se Jan Skalický živil jako nádeník. Rodičům Františka Reyla bylo v době sňatku 26 (otec) a 27 (matka) let. Oddáni byli 26. října 1858 v Josefově.⁵⁴ František tedy pocházel z dělnické rodiny, jak se uvádívá, z chudých poměrů.⁵⁵

---

⁴⁹ Matriční záznam o smrti Marie Reylové, viz níže v hlavním textu.

⁵⁰ *Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Náchod*, fond Národní a střední škola Josefov, Výkaz o pilnosti a prospěchu žáků hlavní školy v Josefově od r. 1868., inv. číslo 23, nestránkováno.

⁵¹ Tato obec dnes nese název pouze Skalice, jedná se o obec vzdálenou necelých 10 kilometrů od Josefova, směrem na Hradec Králové.

⁵² Tak bývá nejčastěji uváděn ve školních matrikách u záznamů svých dětí.

⁵³ Reyl pod svým pseudonymem publikoval práce, které se zabývaly nějakým dobově kontroverzním tématem. Je o nich pojednáno v příslušné kapitole.

⁵⁴ *Státní oblastní archiv v Zámruku*, fond Sbírka matrik Východočeského kraje, Farní úřad římskokatolické církve Josefov, okr. Náchod, sign. 71-5, Matrika O 1824-1861, 192 fol. s. 167.

⁵⁵ srov. *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla: kněze - lidumila, politického, kulturního a sociálního pracovníka*. 1. Hradec Králové: Tiskové družstvo pod ochranou sv. Jana Nepomuckého, 1935. s. 15.

Otec rodiny, Jiří Rejl, zemřel 6. června 1881 ve věku 48 let na tuberkulózu, jako jeho poslední povolání se uvádí zedník.⁵⁶ Přivydělával si ovšem i jako jeden z josefovských lampářů, měl na starosti rozsvěcení a zhášení pouličních lamp v části Josefova. S tímto přivýdělkem mu pomáhaly i jeho děti.⁵⁷ Matka, Alžběta Reylová, zemřela 17. ledna 1890 rovněž na tuberkulózu.⁵⁸

Ve statích věnovaných životním jubileím Františka Reyla se často dočítáme, že pocházel ze čtyř sourozenců, z nichž byl nejstarší.⁵⁹ Z matričních záznamů vyplývá, že to je poloviční pravda, protože v rodině se narodilo dětí celkem sedm, nicméně tři zemřely v dětském věku. František se narodil až jako čtvrtý v pořadí a přežil všechny své sourozence. Pro úplnost uvádíme dostupná biografická data ke všem.

Manželům Rejlovým se narodila nejstarší dcera Anna 30. ledna 1859, bydleli tehdy na čísle popisném 23, společně tedy s rodiči matky.⁶⁰ Anna Rejlová však 18. října 1861 zemřela na spálu.⁶¹

21. května 1861 se narodila druhá dcera Marie.⁶² Ani ta bohužel nežila dlouho, zemřela 25. ledna 1863, v době, kdy Reylovi čekali dalšího potomka.⁶³ Z matričních zápisů vyplývá, že Reylovi se mezi léty 1861 a 1863 přestěhovali z č. p. 23, rohového domu na hlavním náměstí, do č. p. 54.⁶⁴

11. února 1863 se do rodiny narodil syn Josef.⁶⁵ I třetí dítě v pořadí zemřelo v raném věku, 14. června 1866, a to na nespecifikované onemocnění postihující centrální

---

⁵⁶ *Státní oblastní archiv v Zámrsku*, fond Sběrka matrik Východočeského kraje, Farní úřad římskokatolické církve Josefov, okr. Náchod, sign. 71-7345, Matrika Z 1864-1904, 241 fol. s. 129.

⁵⁷ STEJSKAL, František (ed.). *Vzpomínky rodáků a přátel bývalé pevnosti Města Josefova v jubilejním roce 150ti letého trvání: uspořádal František Stejskal, ředitel městských úřadů*. 1. Josefov: Trohoř a synové, 1930. s. 157.

⁵⁸ *Státní oblastní archiv v Zámrsku*, fond Sběrka matrik Východočeského kraje, Farní úřad římskokatolické církve Josefov, okr. Náchod, sign. 71-7345, Matrika Z 1864-1904, 241 fol. s. 173

⁵⁹ srov. *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 15.

⁶⁰ *Státní oblastní archiv v Zámrsku*, fond Sběrka matrik Východočeského kraje, Farní úřad římskokatolické církve Josefov, okr. Náchod, sign. 71-4, Matrika N 1850-1863, 286 fol. s. 200

⁶¹ *Státní oblastní archiv v Zámrsku*, fond Sběrka matrik Východočeského kraje, Farní úřad římskokatolické církve Josefov, okr. Náchod, sign. 71-7, Matrika Z 1841-1863, 136 fol. s. 125

⁶² *Státní oblastní archiv v Zámrsku*, fond Sběrka matrik Východočeského kraje, Farní úřad římskokatolické církve Josefov, okr. Náchod, sign. 71-4, Matrika N 1850-1863, 286 fol. s. 240

⁶³ *Státní oblastní archiv v Zámrsku*, fond Sběrka matrik Východočeského kraje, Farní úřad římskokatolické církve Josefov, okr. Náchod, sign. 71-7, Matrika Z 1841-1863, 136 fol. s. 132

⁶⁴ Dům č. 23 se nachází na rohu ulic nesoucích dnes názvy Arnošta Heidricha a Lidická; dům č. 54 je v ulici pojmenované dnes Doktora Reyla.

⁶⁵ *Státní oblastní archiv v Zámrsku*, fond Sběrka matrik Východočeského kraje, Farní úřad římskokatolické církve Josefov, okr. Náchod, sign. 71-4, Matrika N 1850-1863, 286 fol. s. 269

nervovou soustavu; opět v době očekávání narození dalšího dítěte do rodiny, syna Karla.⁶⁶ 20. února 1865 se narodil František Reyl, který je tématem této práce.

2. září 1866 se narodil syn Karel, který se 2. 10. 1891, 16. 4. 1896, 20. 1. 1899 a 2. 3. 1899 dopustil blíže nespecifikovaných kriminálních činů.⁶⁷ Zemřel 6. července 1911 v nedožitých 45 letech na následky cukrovky; byl pohřben na vyšehradském hřbitově. Karel Reyl byl ženatý a měl minimálně jedno dítě, syna, o kterém se F. Reyl zmiňuje.⁶⁸

2. února 1870 se narodila do rodiny dcera Marie Kateřina,⁶⁹ která zemřela v 19 letech 31. července 1889 na tuberkulózu. Právě její příjmení je v matrice zemřelých prvně zapsáno s „y“.⁷⁰

1. srpna 1873 se narodil syn Augustin⁷¹, který se později živil jako holič a zemřel svobodný 8. 10. 1894 na tuberkulózu.⁷²

2.2. Dětství a první školní léta

František Rejl se narodil 20. února 1865. V době jeho narození žila rodina v Josefově na č. 54, František měl tehdy dvouletého staršího bratra Josefa a v domě žila ještě jeho bába Kateřina, matka matky.⁷³ V dospělosti v žertu říkával, že v době prusko-rakouské války r. 1866 byl v josefovské pevnosti jednoletým dobrovolníkem.⁷⁴ Na Reylově rodném domě je dnes malá pamětní tabulka, spíše popisek ze série josefovských pamětihodností, připomínající místo narození slavného rodáka s malou portrétní fotografií z 20. let 20. stol. Není to ovšem první verze. Nedochovaná „původní“ tabulka označující Reylův rodný dům zde byla instalována místním odborem turistů už v roce

---

⁶⁶ *Státní oblastní archiv v Zámrsku*, fond Sběrka matrik Východočeského kraje, Farní úřad římskokatolické církve Josefov, okr. Náchod, sign. 71-7345, Matrika Z 1864-1904, 241 fol. s. 34

⁶⁷ *Státní oblastní archiv v Zámrsku*, fond Sběrka matrik Východočeského kraje, Farní úřad římskokatolické církve Josefov, okr. Náchod, sign. 71-4194, Matrika N 1864-1889, 383 fol. s. 48

⁶⁸ *Literární archiv Památníku národního písemnictví*. fond Reyl František. Rodinná pamětní knížka. Nestránkováno.

⁶⁹ *Státní oblastní archiv v Zámrsku*, fond Sběrka matrik Východočeského kraje, Farní úřad římskokatolické církve Josefov, okr. Náchod, sign. 71-4194, Matrika N 1864-1889, 383 fol. s. 110

⁷⁰ *Státní oblastní archiv v Zámrsku*, fond Sběrka matrik Východočeského kraje, Farní úřad římskokatolické církve Josefov, okr. Náchod, sign. 71-7345, Matrika Z 1864-1904, 241 fol. s. 171

⁷¹ *Státní oblastní archiv v Zámrsku*, fond Sběrka matrik Východočeského kraje, Farní úřad římskokatolické církve Josefov, okr. Náchod, sign. 71-4194, Matrika N 1864-1889, 383 fol. s. 163

⁷² *Státní oblastní archiv v Zámrsku*, fond Sběrka matrik Východočeského kraje, Farní úřad římskokatolické církve Josefov, okr. Náchod, sign. 71-7345, Matrika Z 1864-1904, 241 fol. s. 196

⁷³ *Státní oblastní archiv v Zámrsku*, fond Sběrka matrik Východočeského kraje, Farní úřad římskokatolické církve Josefov, okr. Náchod, sign. 71-4194, Matrika N 1864-1889, 383 fol. s. 21

⁷⁴ Senátor dr. Reyl šedesátníkem. *Lidové listy: Ústřední orgán československé strany lidové*. Praha, 1925, 4(41): 1-2.

1935 a nesla nápis *Rodný dům ThDra Frant. Reyla, vynikajícího křesťanského sociologa a politika, nar. 20. 2. 1865.*⁷⁵

Do první třídy na josefovské hlavní škole nastoupil František v pěti letech, 1. října 1870. V ročníku bylo na josefovské škole vždy kolem 80 dětí. Prospěch měl výborný až na náboženství, ze kterého dostal od děkana Šusta trojku; příliš mu nešlo psaní. První třídu v prvním roce končil s chvalitebným prospěchem, v následujícím roce ji opakoval.⁷⁶

Do druhé třídy postoupil v září 1872, absolvoval ji téměř se samými trojkami, dvojku měl ze čtení a pilnosti, z „rejsování“ dostal čtyřku. Třídní učitel Josef Knorr jej hodnotil jako průměrně talentovaného žáka (studijní předpoklady byly vedeny jako „schopnost“).⁷⁷

Do třetí třídy postoupil. Ve třetím ročníku prošel s průměrným prospěchem, jenom z německé mluvnice měl samé čtyřky.⁷⁸ 16. září 1875 nastoupil do čtvrté třídy, kterou absolvoval s výrazně lepším prospěchem než ročníky předchozí. Z trojek se staly dvojky, jenom z krasopisu na trojkách zůstal. 4. třídu si František Reyl zopakoval, na konci školního roku 1876/1877 dostal od třídního Antonína Knorra vysvědčení se samými výbornými.⁷⁹ Díky vynikajícímu vysvědčení na závěr čtvrté třídy nacházíme Reylovo jméno i ve školní knize cti.⁸⁰

Můžeme se domnívat, že třídu opakoval z vlastní vůle a tak zásadní zlepšení výsledků bylo motivováno snahou vstoupit do Borromaea⁸¹ v Hradci Králové a studovat na gymnáziu, snad se už tehdy objevil v Reylově okolí nápad, že by se mohl stát knězem. Měl to být učitel Knorr společně s katechetou Josefem Thálem, kteří se přimlouvali u Reylových rodičů, aby se František mohl vydat studovat na střední

---

⁷⁵ *Literární archiv Památníku národního písemnictví*. fond Reyl František. Dopis Reylovi od městské rady města Josefova z 25. 3. 1935.

⁷⁶ *Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Náchod*, fond Národní a střední škola Josefov, Výkaz o pilnosti a prospěchu žáků I. třídy hlavní školy v Josefově od r. 1868., inv. číslo 23, nestránkováno. V porovnání se svým bratrem měl František horší prospěch. Mladší bratr Karel měl vysvědčení lepší, nejhorší měl dvojku, z náboženství. Sestra Marie byla celkově v učení slabší, trojek měla mnoho. Výkaz o pilnosti a prospěchu žáků.

⁷⁷ Výkaz o pilnosti a prospěchu žáků II. třídy hlavní školy v Josefově od r. 1868., inv. číslo 24, nestránkováno.

⁷⁸ Výkaz o pilnosti a prospěchu žáků III. třídy hlavní školy v Josefově od r. 1868., inv. číslo 25, nestránkováno.

⁷⁹ Výkaz o pilnosti a prospěchu žáků IV. třídy hlavní školy v Josefově od r. 1868., inv. číslo 26, nestránkováno.

⁸⁰ *Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Náchod*, fond Národní a střední škola Josefov, Kniha cti., inv. číslo 3, nestránkováno.

⁸¹ Borromaeum byl církevní internát pro chlapce, tzv. „malý seminář“ hradeckého biskupa.

školu.⁸² Reylův otec přišel s plánem, jak mladého žáka finančně zabezpečit. Kromě doučování, tedy jeho vlastního přivýdělnku, počítal s tím, že by František mohl studovat tzv. „na chudý list“, což se ukázalo jako mýlka, protože „chudinský list“ byl termín související s obecními podporami pro chudé studenty, případně se používal u soudu. Státní gymnázium nic takového neznalo.⁸³

S nástupem do královéhradeckého gymnázia Reyl definitivně opustil rodné město Josefov, na které ale nikdy později nezapomněl. Jezdívával tam účastnit se městských i církevních slavností, josefovskému kostelu věnoval nový zvon⁸⁴ a na vydržování kostela daroval počátkem třicátých let 20 000,- korun.⁸⁵

2.3. Studia na královéhradeckém gymnáziu a pobyt v Borromaeu

Pocházející z chudé rodiny, potřeboval Reyl pro svá gymnaziální studia v Hradci Králové finanční podporu. Stipendia, respektive prominutí poplatků za ubytování, poskytoval biskupský „malý seminář“, internát pro chlapce, Borromaeum.⁸⁶ Na Borromaeum Reyla upozornil jeho přítel a také josefovský rodák Bedřich Hanke, který už měl roční zkušenost se studiem na hradeckém gymnáziu, byv také z chudé rodiny.⁸⁷ V létě roku 1877 se vydal František se svojí matkou právě tam žádat o přijetí. Byli však odmítnuti, Borromaeum tehdy aktuálně přijímalo až do sekundy na základě dobrých

---

⁸² *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 15. Ve zmíněném spisu se uvádí, že se přimlouvající se katecheta jmenoval Václav Thál, josefovská školní pamětní kniha ovšem jmenuje katechetu Josefa Thála. *Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Náchod*, fond Národní a střední škola Josefov, Pamětní kniha české obecné školy v Josefově., inv. číslo 2, s. 18.

⁸³ STEJSKAL, František (ed.). *Vzpomínky rodáků a přátel bývalé pevnosti Města Josefova v jubilejním roce 150ti letého trvání*. s. 22.

⁸⁴ *Literární archiv Památníku národního písemnictví*. fond Reyl František. Věnovací listina městu Josefov z 28. 9. 1930.

⁸⁵ *Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Hradec Králové*, fond Reyl František, ThDr., inv. číslo 23, Album blahopřejných projevů k narozeninám a korespondence. nestránkováno. Dopis josefovského faráře Karáska ze dne 18. 2. 1935.

⁸⁶ Borromaeum vzniklo v roce 1860, kdy pro něj byla po deseti letech shromáždování financí a stavbě dokončena budova v Dlouhé ulici. Záměrem bylo zřídit chlapecký internát s gymnáziem, který by podněcoval talentované chlapce pro vstup do kněžského stavu. Od záměru zřídit i gymnázium bylo později upuštěno, Borromaeum fungovalo pouze jako internát, poskytující i celou řadu „volnočasových aktivit“. Fungovalo do r. 1950, kdy bylo zrušeno a už nikdy neobnoveno. O pozdějším Reylově působení v Borromaeu viz příslušná kapitola. srov. HAVEL, Matěj Ondřej. *Nástin dějin studentského semináře Borromaeum v Hradci Králové*. In: POLEHLA, Petr (ed.). *350 let královéhradecké diecéze*. 1. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2015, s. 263-273.

⁸⁷ STEJSKAL, František (ed.). *Vzpomínky rodáků a přátel bývalé pevnosti Města Josefova v jubilejním roce 150ti letého trvání*. s. 22.

výsledků. Mladý Reyl nemohl tušit, jak úzce bude s Borromaeem spjat jeho pozdější život.

Do primy však František přes obtíže s ubytováním nastoupil, protože se pro něj podařilo sehnat levný byt v rodině gymnaziálního školníka Antonína Nábělka, za 12 zlatých měsíčně.⁸⁸ Ve školním roce 1877/1878 tak zahájil svá gymnaziální studia v Hradci Králové. V roce 1927 vzpomínal na svůj pobyt v gymnáziu v rodině Nábělkových: „*Pobyt můj v rodině školníkově nepřinesl mně jenom výhod hmotných, ale i morální, neboť uvedl mne, malého studentíka, do kulturního prostředí proslulého ústavu, seznámiv mne s celou správou a administrativou jeho. Bylť školník Nábělek váženou osobností jak u celého profesorského sboru, tak i u ředitele Jana Klumpara, jsa do jisté míry jeho nesystemisovaným sekretářem. U nás primánů těšil se vážnosti téměř profesora, proto jsem si nemálo zakládal na tom, že bydlím u úřední osoby, jejíž rady a zvláště rady jeho manželky používali i páni profesori a studenti v záležitostech ekonomických a soukromých.*“⁸⁹

Do Borromaea v Dlouhé ulici v Hradci Králové přece nastoupil, a to na podzim roku 1878, za poplatek 80 zlatých ročně. Smrt otce 6. června 1881 mu zkomplikovala finanční zajištění studia. Protože matka musela zajistit 3 jeho mladší sourozence, byl nucen si během návštěvy vyššího gymnázia přivydělávat poskytováním kondicí; k tomu pobíral stipendium pro nemajetné studenty⁹⁰ a v Borromaeu mu byl snížen poplatek za ubytování o polovinu, na 40 zlatých ročně.⁹¹

Později vzpomínal na rektora Borromaea Josefa Arnošta⁹², kterého tam zažil coby chovanec: „*Byl dobrý praktik jak v ekonomii, tak ve vychovatelství. These pedagogiky však neznal, proto také někdy proti zásadám vychovatelským pochybil. (...) Arnošt byl celkem šlechetný muž a svým chovancům otcovsky nakloněn. Jako deficient a prostý kněz pocítil častěji nevraživost představenstva b[iskupského]. kněžského semináře, jež svou povýšenost dávalo sousedu svému pocitovati. Mezi oběma semináři bylo soupeření*

---

⁸⁸ „Mně dostalo se té výhody, že rozšafná paní Kateřina Nábělková přijala mě (měla v domě první slovo) za pouhých 12 zl. na celé zaopatření. To bylo mým rodičům značnou úlevou v těžké starosti o zdar mých studií, kterou podnikli jenom na důtklivé přimluy mého výborného třídního učitele a ředitele obecné školy v Josefově p. Antonína Knora a dp. katechety Thála.“ BRTNICKÝ, Ladislav, Antonín MEJSTRÍK a František TERŠL. *Památník gymnasia královéhradeckého: Na oslavu otevření nové budovy a sjezdu bývalých žáků vydal Slavnostní výbor*. 1. Hradec Králové: Státní gymnasium, 1927. s. 84.

⁸⁹ BRTNICKÝ, Ladislav. *Památník gymnasia královéhradeckého*. s. 84.

⁹⁰ Jednalo se o tzv. Hieserlovské stipendium. *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 16.

⁹¹ tamtéž.

⁹² P. Josef Arnošt byl rektorem Borromaea v letech 1869 – 1893.

*a málo křesťanské lásky. Byli to jen lidé!*⁹³ Dojmy to byly asi silné, když stály Reylovi o několik let později za zapsání do Pamětní knihy Borromaea, což poznáváme podle jeho rukopisu. Dále ještě Reyl vzpomínal na to, že rektor Arnošt byl ke konci působení ve vleku zřejmě neoblíbeného inspektora Prašingera, s nímž „žil ve společenských stycích po mnoho let.“⁹⁴

Prostředí Borromaea doplňovalo studia na gymnáziu a poskytovalo mladému talentovanému chlapci ojedinělou intelektuální stimulaci a podle jeho vlastních slov jej formovalo právě toto zmíněné vzdělané náboženské prostředí.⁹⁵ Po celou dobu studia měl Reyl prospěch s vyznamenáním, většinou se samými výbornými, chvalitebné měl nejčastěji z latiny a z řečtiny, třídním profesorem mu byl po celých 8 let Josef Černý, pozdější ředitel gymnázia v Roudnici.⁹⁶ „*Ve vděčných mých vzpomínkách žije třídní profesor, pozdější ředitel roudnického gymnasia, Josef Černý, jenž vedl naši třídu po celých 8 let až k maturitě. Byl to výborný učitel a vzácný vychovatel svých žáků, šlechtná povaha a všeobecně oblíbená osobnost v hradeckých společenských kruzích. Prof. Černému jako pedagogu a českému spisovateli náleží v řadě slovutných učitelů gymnasia královéhradeckého jistě jedno z předních míst.*“⁹⁷ Už během studií na gymnáziu Reyl vynikal v řečnictví. V septimě se dobrovolně přihlásil k řečnickému cvičení a přednesl příspěvek na téma *Kulturní význam divadla a užitek divadel ochotnických*.⁹⁸ Odmaturoval 7. července roku 1885 s vyznamenáním.⁹⁹

V Reylově třídě, primě až oktávě A, studovalo celkem 23 chlapců. Z nich se včetně Reyla 5 stalo duchovními. Jeho spolužákem byl např. MUDr. Duchoslav Panýrek (1867 – 1940), lékař (mj. lékař Národního divadla) a spisovatel.¹⁰⁰ V pozdějších letech patřil Reyl k organizátorům pomaturitních srazů své třídy. U příležitosti 20. výročí absolvování gymnázia spoluorganizoval sraz ve dnech 17. – 18. 7. 1905. Sraz se konal v Adalbertinu, Reyl nabízel možnost bezplatného přenocování v nové budově

⁹³ Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Borromaeum Hradec Králové, inv. číslo 1, *Pamětní kniha Borromaea*, str. 281.

⁹⁴ tamtéž.

⁹⁵ tamtéž s. 17 – 18.

⁹⁶ Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Borromaeum Hradec Králové, inv. číslo 3, *Album chovanců 1861 – 1896*, s. 306. *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 16.

⁹⁷ BRTNICKÝ, Ladislav. *Památník gymnasia královéhradeckého*. s. 85.

⁹⁸ KLUMPAR, Jan. *Výroční zpráva cís. král. vyššího gymnasia v Hradci Králové: Podává ředitel ústavu Jan Klumpar na konci roku školního 1884*. 1. Hradec Králové: Ladislav Pospíšil, 1884. s. 59.

⁹⁹ Archiv Univerzity Karlovy, fond Katolická teologická fakulta, inv. číslo 653, František Reyl, Osobní výkaz Františka Reyla.

¹⁰⁰ BRTNICKÝ, Ladislav. *Památník gymnasia královéhradeckého*. s. 193 – 194.

Borromaea.¹⁰¹ V roce 1925, kdy si připomínal 40. výročí složení maturity, bylo z 22 absolventů Reylovy třídy na živu včetně něj 15 spolužáků. Sraz se konal opět v Adalbertinu, a to ve dnech 19. – 20. srpna 1925.¹⁰²

2.4. Studia v královéhradeckém kněžském semináři

Po maturitě pokračoval Reyl jakoby samozřejmě ve studiu v kněžském semináři. Nedochovaly se žádné zapsané vzpomínky či jiné prameny, které by nám ozřejmovaly, zda se nezamýšlel i nad jiným povoláním. Je pravděpodobné, že chlapec z chudé maloměstské rodiny šel studovat už gymnázium s vidinou budoucího kněžského povolání, tedy ještě prestižního postavení spojeného zpravidla s dobrým hmotným zajištěním.

Novodobý královéhradecký kněžský seminář byl zřízen v biskupském sídelním městě v roce 1802; stalo se tak na základě dekretu císaře Františka II. z 24. března 1802, kterým se povolovalo zřízení teologického studia v Hradci Králové (za podpory náboženské matice) a zřízení gymnázia v Německém Brodě. K otevření semináře došlo 1. listopadu zmíněného roku. Od počátku fungování do doby, kdy se v semináři objevil posluchač František Reyl, se doba studia postupně rozšířila ze tří let na čtyři, značně také přibýlo přednášených oborů.¹⁰³

Reyl nastoupil do semináře na podzim r. 1885. Rektorem byl tehdy P. Antonín Frodl (1881 – 1890), vicerektorem P. Antonín Suchánek (1876 – 1890), spirituály potom P. Matěj Musil (1876 – 1886) a P. Dr. František Zima (1886 – 1902).¹⁰⁴ Studoval tam v době, ve které se v něm nacházelo historicky nejvíce alumnů. Roční průměr pro 80. léta 19. století byl 145 posluchačů, maximum dokonce 176 v roce 1888.¹⁰⁵ Pobyt v semináři nebyl náročný jen studijně, ale také samotným ubytováním. Po léta si vedení

---

¹⁰¹ *Literární archiv Památníku národního písemnictví*. fond Reyl František. Pozvánka na sraz abiturientů z r. 1905.

¹⁰² *Literární archiv Památníku národního písemnictví*. fond Reyl František. Pozvánka na sraz abiturientů z r. 1925.

¹⁰³ TUMPACH, Josef a Antonín PODLAHA. *Český slovník bohovědný: Díl první: A - Bascape*. 1. Praha: Václav Kotrba, 1912. s. 338. Posluchači se např. od r. 1845 vzdělávali dvě hodiny týdně v didaktice vyučování hluchoněmých dětí, k tomu se zabývali i polním hospodářstvím. Od r. 1870 bylo polní hospodářství částečně nahrazeno kurzy včelařství. *Český slovník bohovědný*. s. 338.

¹⁰⁴ BURÝŠEK, Josef a Čeněk TOMÍŠKO. *Péče o kněžský dorost*. 1. Hradec Králové: Tiskové družstvo, 1942. s. 25 – 26.

¹⁰⁵ SOUKUP, Jan. Klerikální seminář a bohoslovné učiliště v Hradci Králové. *Časopis katolického duchovenstva*. 1891, **32**(7). s. 400 – 418.

semináře stěžovalo na nevyhovující budovu a stísněné podmínky ubytování i výuky, což bylo za Reylova pobytu jistě umocněno i značným počtem ubytovaných alumnů.¹⁰⁶

Studijní plán semináře vypadal tehdy takto. V prvním ročníku absolvovali posluchači přednášky z fundamentální teologie, starozákonního biblického studia s exegezí z hebrejských textů, hermeneutiku, liturgiku a češtinu.¹⁰⁷ Kromě toho procházeli ještě kurzy teorie a praxe modlitby breviáře, akolytace, bohoslužebné asistence a církevního zpěvu.

Ve druhém ročníku následovala dogmatika, novozákonní biblické studium s exegezí řeckých textů, pedagogika a opět liturgika s češtinou. Ve třetím ročníku pokračovala liturgika a český jazyk, přidaly se církevní dějiny, morálka a didaktika vychovávání a vyučování hluchoněmých. Znovu se v učebním plánu objevil také církevní zpěv. V posledním ročníku vedle pokračování liturgiky a církevního zpěvu přibyla pastorálka, církevní právo, katechetika, metodika a výcvik ve slohu církevních písemností.

Roku 1881 byly biskupem Josefem Janem Haisem (biskupem královéhradeckým 1875 – 1892) zavedeny přednášky z křesťanské filosofie dle sv. Tomáše Akvinského, zjevně v duchu encykliky *Aeterni Patris* papeže Lva XIII. (pont. 1878 – 1903)¹⁰⁸, která stanovila filosofii sv. Tomáše Akvinského za oficiální filosofii katolické církve.¹⁰⁹

Studia v semináři se Reylovi zkomplikovala po zakončení druhého ročníku, kdy blíže nespecifikovaně, avšak vážně, onemocněl, a musel se léčit. Přesto však nenabral žádné zpoždění a studium zakončil svěcením v řádném termínu.¹¹⁰

Už během kněžských studií udělal na Reyla velký dojem tehdejší profesor pastorálky, katechetiky a metodiky Edvard Brynych¹¹¹, pozdější hradecký biskup. Reyl o více než 40 let později o Brynychovi napsal: „*Profesor Brynych vychoval na sta nadšených kněží.*“¹¹² „*Přednášky jeho byly eminentně praktické, v čem mu napomáhala mnohaletá zkušenost, čerpaná přímo z duchovní správy a pak neobyčejně bystrý*

¹⁰⁶ srov. HOLOUBEK, Ladislav. Život a výuka v hradeckém semináři od roku 1714 do konce 19. století. In: POLEHLA, Petr (ed.). *350 let královéhradecké diecéze*. 1. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2015, s. 209-234.

¹⁰⁷ Čeština postupně ustupovala, až skončila v roce 1899 jako povinný předmět úplně; nahrazena byla křesťanskou sociologií. Zřejmě již byl dostatek českých kleriků, pro které byla čeština mateřským jazykem.

¹⁰⁸ *Český slovník bohovědný*. s. 339.

¹⁰⁹ srov. SCHOOF, T. *Aggiornamento na prahu 3. tisíciletí?: vývoj moderní katolické teologie*. Vyd. v tomto uspořádání 1. Praha: Vyšehrad, 2004. s. 247 – 248.

¹¹⁰ *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyly*. s. 18.

¹¹¹ V semináři působil jako profesor pastorálky mezi léty 1877 – 1888, jako profesor katechetiky a metodiky 1883 – 1888. Poté byl jmenován vyšehradským kanovníkem, do Hradce se vrátil až jako biskup. (*Almanach 1878 – 1898*. s. 13).

¹¹² REYL, František. *Biskup Edvard Brynych: Na paměť 30. výročí jeho úmrtí*. 1. Hradec Králové: Tiskové družstvo, 1932. Časové úvahy, 35/5. s. 7.

pozorovací talent.“¹¹³ S biskupem Brynychem pojilo později Reyla přátelství a byli velmi blízcí spolupracovníci, jak se dozvídáme zejména z Reylových nekrologů. Bohužel se nedochovala jejich vzájemná korespondence, na což poukazuje už Reyl sám: „*Korespondenci Brynychovu (...) spálili po smrti jeho někteří horlivci z důvodu, že v ní byla ostrá kritika současných osobností.*“¹¹⁴ Hned po Brynychově smrti vydal Reyl v rámci *Časových úvah* 32stránkový nekrolog zemřelého biskupa. Nekritický krátký životopis sladkobolného stylu je spíš povinným holdem zakladateli *Časových úvah* než zhodnocením biskupova působení. Takový cíl si ovšem ani neklade.¹¹⁵

Doba přelomu staletí přála fungování nejrůznějších spolků. Reyl byl později členem mnoha a jejich fungování všemožně napomáhal aktivně, nebo členstvím v nich. Nejinak tomu bylo v semináři, kde existoval spolek Literární jednota, původně pojmenovaný Třebízský. Činností spolku bylo publikování ve vlastních sbornících, zasílání příspěvků do nejrůznějších českých periodik, zřizování českých knihoven na venkově, pořádání přednášek, hudebních akademií atd.¹¹⁶ Její vznik není spojen s Reylovým působením v semináři, existovala již od roku 1878. On se v čase svého aktivního působení v ní zapojil jako hudebník, zpěvák a iniciátor. V roce 1889 byl Reyl, posluchač čtvrtého ročníku, zvolen za předsedu.¹¹⁷ K 10. výročí založení Jednoty přednesl projev, který se dochoval a který popsal fungování spolku za deset let existence.¹¹⁸

V roce 1898, v mezidobí svého působení v semináři, inicioval vydání almanachu k 20. výročí založení Jednoty, do nějž sám napsal dva příspěvky. V předmluvě k almanachu čteme: „*Myšlenka na dvacetiletou činnost naší Jednoty upozornit veřejnost knihou a tak ji oslavit, stala se skutkem. Myšlenka almanachu realizována za vzácného přispění dra Frant. Reyla a všech těch, kteří podporovali nás a jimž s díky quittujeme pochopení našich snah a lásku, s jakou i přiložili ruky k dílu.*“¹¹⁹ Reylovy příspěvky se týkaly historického přehledu fungování Jednoty a zamyšlení se nad sociální úlohou duchovenstva.¹²⁰

---

¹¹³ *Péče o kněžský dorost*. s. 29.

¹¹⁴ *Biskup Edvard Brynych*. s. 22.

¹¹⁵ REYL, František. *Veliký biskup*.: Pohrobní vzpomínka. *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1903, 7(1).

¹¹⁶ *Český slovník bohovědný*. s. 339.

¹¹⁷ *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 18.

¹¹⁸ KASAL, Edvard (ed.), Václav LANKAŠ (ed.) a F. St. EISLER. *Almanach 1878 - 1898: Na oslavu dvacetiletého trvání své literární řečnické Jednoty vydali bohoslovci královéhradečtí*. 1. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1898. s. 164 – 168.

¹¹⁹ *Almanach 1878 – 1898*. s. 2.

¹²⁰ *Almanach 1878 – 1898*. s. 38 a 164.

3. Léta strávená v Borromaeu a v kněžském semináři

Své studium bohosloví na hradeckém semináři zakončil František Reyl kněžským svěcením 14. července 1889.¹²¹ Tomu zřejmě podle tehdejšího zvyku předcházela nižší svěcení ve sledu jednoho týdne, přesná data předchozích svěcení však neznáme. Primiční mši slavil hned následující den, v pondělí 15. 7. 1889, ovšem ne v kostele Nanebevstoupení Páně rodného města Josefova, jak by nás mohlo napadnout, ale v chrámu Nanebevzetí Panny Marie v Hradci Králové.¹²²

Hned na počátku své kněžské kariéry nastoupil Reyl ke královéhradecké katedrále sv. Ducha, s níž byl pak až do smrti stále úzeji spjat, na jeden rok jako vikarista. Zároveň pracoval jako kancelista konzistorní kanceláře.

V klasické farní správě nikdy nepůsobil, byť o takové místo po roce stráveném na biskupské konzistoři žádal a na něj se i připravil, v roce 1892 vykonal zkoušku pro správu farních beneficií.¹²³

3.1. Působení v Borromaeu (1890 – 1909)

Po roce stráveném při katedrále Sv. Ducha se František Reyl vrátil do Borromaea, ve kterém jako chovanec během svých gymnaziálních studií pobýval. Nastoupil ve svých pětadvaceti letech, 1. května 1890, coby vicerektor. Borromaeum tehdy stále řídil P. Josef Arnošt, o němž jsme se již zmínili v rámci pojednání o Reylových gymnaziálních studiích. Na pokyn biskupa Haise se tak stal zástupcem svého někdejšího představeného.¹²⁴

Domníváme se, že toto jmenování bylo uskutečněno s vidinou brzké změny na pozici ředitele Borromaea, neboť P. Arnošt už byl v pokročilém věku. Josef Arnošt o tři roky později zemřel a František Reyl se ujal vedení Borromaea, nejprve jako jeho správce.¹²⁵

---

¹²¹ *Archiv Univerzity Karlovy*, fond Katolická teologická fakulta, inv. číslo 653, František Reyl, Osobní výkaz.

¹²² *Literární archiv Památníku národního písemnictví*. fond Reyl František. Upomínka na primiční mši svatou.

¹²³ *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 19.

¹²⁴ *Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Hradec Králové*, fond Borromaeum Hradec Králové, inv. číslo 1, Pamětní kniha Borromaea, str. 282.

¹²⁵ *tamtéž*.

Ještě jako vicerektor začal Reyl působit na královéhradecké vyšší reálce jako výpomocný katecheta a druhý exhortátor. Katechetické zkoušky pro způsobilost vyučovat náboženství na středních školách vykonal v roce 1891.¹²⁶ Poprvé se zde v této pozici objevuje ve školním roce 1892/1893.¹²⁷ Ve školním roce 1899 – 1900 se vedle něj objevuje ve stejné pozici ještě muzikolog z kněžského semináře Dobroslav Orel (1870 - 1942)¹²⁸, který jej v letech 1900 – 1902 zřejmě zcela nahradil; ve školním roce 1902/1903 je výpomocným katechetou opět Reyl. Tuto učitelskou pozici definitivně složil svojí rezignací ze dne 31. října 1905, od 1. listopadu byl nahrazen svým tehdejším zástupcem v Borromaeu, Václavem Gyurkoviczem¹²⁹ (1875 Kutná Hora – 1962). C. k. zemský školní rada rezignaci přijal a Gyurkovicze potvrdil 16. prosince 1905.¹³⁰ Reyl neměl Gyurkovicze zrovna v lásce. Považoval ho za nespolehlivého a k mládeži se nehodícího kněze, který se občas choval velmi zvláště a vůbec se nehodil pro práci s mládeží. V červnu 1906 zaslal biskupu Doubravovi zprávu o G., ve které kromě nářku na jeho práci v Borromaeu píše, že sám „...*sotva doufá míti tolik duševních sil, aby stálé tyto útrapy ještě rok vydržel.*“¹³¹

Rektorem Borromaea¹³² byl ustanoven už novým hradeckým biskupem, Edvardem Janem Brynychem (biskupem královéhradeckým 1892 – 1902). Stal se v roce 1893 nejprve administrátorem rektorátu Borromaea, rektorem byl jmenován roku 1901. V roce svého povýšení na administrátora rekt. byl za své působení také oceněn právem nosit synodálie.¹³³

Pravidelný rytmus činnosti Borromaea poskytoval Reylovi prostor pro další vzdělávání se, připravoval se k rigorózním zkouškám z teologie. Doktorát z teologie

---

¹²⁶ Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého. Korespondence biskupa Doubravy týkající se kapituly (nezpracováno). Reylova žádost o udělení Logdmanské prebendy.

¹²⁷ *Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Hradec Králové*, fond Reálka Hradec Králové, inv. číslo 2, kniha č. 1 – Kronika vyšší realky v Hradci Králové od r. 1880 do r. 1928/9. str. 199.

¹²⁸ Orel působil v letech 1894 – 1902 jako přednášející církevní hudby v královéhradeckém kněžském semináři, později se uplatnil jako muzikolog na univerzitě v Bratislavě. (JÄGER, Pavel. *Výuka a osobnosti diecézního teologického institutu ve 20. století*. In: POLEHLA, Petr (ed.). *350 let královéhradecké diecéze*. 1. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2015, s. 235-252.)

¹²⁹ Václav Gyurkovicz nastoupil po Dobroslavu Orlovi v roce 1902 jako vyučující církevního zpěvu v kněžském semináři, vyučoval zde do roku 1910. (JÄGER, Pavel. *Výuka a osobnosti diecézního teologického institutu ve 20. století*.)

¹³⁰ *Kronika vyšší realky v Hradci Králové od r. 1880 do r. 1928/9*. str. 247 – 296.

¹³¹ Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého. Korespondence biskupa Doubravy týkající se kapituly (nezpracováno). Zpráva ředitelství Borromaea o V. Gyurkoviczovi.

¹³² Reyl sám užíval pro svoji funkci označení „ředitel Borromaea“.

¹³³ druhé, široké rukávy na klerice, sahající od zápěstí po lokty; Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého. Korespondence biskupa Doubravy týkající se kapituly (nezpracováno). Reylova žádost o udělení Logdmanské prebendy.

získal vykonáním čtyř rigorózních zkoušek na Bohoslovecké fakultě Karlovy univerzity. Promován byl 7. prosince 1897.¹³⁴ V Reylově pozůstalosti se dochoval latinský projev, který pravděpodobně přednesl při slavnostní doktorské promoci. Obrací se v něm ke kardinálu arcibiskupovi, který byl přítomen, vzdávaje díky za to, že svojí přítomností obřad pozdvihl. Přítomným arcibiskupem byl pravděpodobně kardinál František Schönborn (arcb. v Praze 1885 – 1899). Reyl ve vlasteneckém duchu vyzdvihl teologická studia na pražské univerzitě, vzdal hold císaři a zakončil okřídleným *Alma nostra Mater vivat, crescat, floreat!*¹³⁵

Borromaeum stále sídlilo ve své původní budově, v centru Hradce Králové, v dnešní Špitálské ulici. V prvním roce Reylova ředitelování (1893 – 1894) fungovalo 34. rokem; on sám si musel dobře pamatovat poměry v budově z pohledu chovance, protože to bylo sotva 8 let, co sám z Borromaea jako absolvent gymnázia odešel.

Mezi ubytované chlapce začaly v 90. letech pronikat pokrokářské názory, do ústavu se pašovaly ateistické a antiklerikální časopisy. Reyl tím zdůvodňoval „odcizování se chovanců duchu ústavu“, které pozoroval. O jaké konkrétní tituly se jednalo, s jistotou nevíme. Nejpravděpodobněji se jednalo o pokrokový týdeník Čas, vydávaný Reylovým pozdějším názorovým oponentem Janem Herbenem (1857 – 1936), který byl dostupný i na východě Čech. Potíral pašování a pokoutné šíření tisků po Borromaeu s takovým nasazením, že se dostal i na stránky antiklerikálního tisku.¹³⁶ Nevystupoval při tom však jednostranně či dogmaticky. Pokud se dozvěděl, že chovanci něco takového tajně čtou, nechal je tisky přečíst, dokonce je i vodil do hradecké čítárny. Posléze se studenty nad tématy diskutoval; snad se mu podařilo mnoho žhavých témat vysvětlit a zdařile argumentovat.¹³⁷

3.1.1. Stavba nové budovy Borromaea

Spolu se svým nástupem do řídicí funkce začal usilovat o stavbu budovy nové, pro studentský seminář vhodnější. Potřebu nové budovy zdůvodňoval absencí zahrady, ve které by mohli chovanci trávit svůj volný čas při příznivém počasí, přirovnáváje tamější

---

¹³⁴ Osobní výkaz Františka Reyla.

¹³⁵ *Literární archiv Památníku národního písemnictví*. fond Reyl František. Nenadepsaný projev v latině.

¹³⁶ *Pamětní kniha Borromaea*, str. 282

¹³⁷ srov. PRAŽÁK, Albert. Th.dr. František Reyl: (několik vzpomínek k výročí jeho úmrtí 16. prosince). *Kraj Královéhradecký: orgán národní strany svobodomyslné v severovýchodních Čechách*. 1936, 27(85), s. 8.

možnosti dostat se na čerstvý vzduch věžeňskému režimu. Vadila rovněž stísněnost prostor, protože Borromaeum bylo vlastně vždy přeplněné. K tomu se připojilo ještě provizorní řešení v provozu nedalekého biskupského semináře, který měl v budově Borromaea mezi léty 1885 – 1892 umístěn vždy jeden ročník.¹³⁸ Reylovi vadila na původní budově navíc nevhodná poloha v centru města, kde bylo mnoho lákadel pro chovance, zejména hostince.¹³⁹

Reyl využil pro svůj záměr výstavby nové budovy probíhající proces boření pevnosti svírající Hradec Králové. Volné pozemky skýtaly skvělé možnosti pro výstavbu velké budovy i s přílehlou zahradou, navíc nedaleko centra města. Vypracoval plán, jak by měla vypadat nová budova z hlediska pedagogických i hygienických požadavků, dokonce sám sestavil i rozpočet stavby a vyřešil způsoby, jakými se měla stavba financovat. Čerpal při tom inspiraci z vlastních zkušeností, jež nasbíral při cestách po Rakousku a Německu, kde některé „malé semináře“ zhlédl. S biskupem Brynychem si vždy rozuměl velmi dobře, ten byl jeho myšlenky nakloněn. Když se mu podařilo díky inspektorovi Frýdkovi¹⁴⁰ zlomit odpor blíže neznámého inspektora Pogertha, byla cesta ke stavbě nové budovy volná.¹⁴¹

Pro účel stavby nové budovy Borromaea byl zakoupen tzv. „blok Z“, zbořeníště pevnostních hradeb na břehu řeky Orlice. Biskup Brynych vydal 18. března 1900 povolení k zahájení stavby.¹⁴² Biskupství se muselo pro stavbu Borromaea zadlužit u královéhradecké spořitelny, úvěr ve výši asi 260 000,- korun mělo splácet 57 let. Rozpočet se podařilo udržet.¹⁴³ Stavba probíhala rychlým tempem, problémy se objevily jenom kolem údajně nekvalitního provedení klempířských prací (dle tvrzení stavebního dozorce) a domnělého neplacení stavebních dělníků v některých dnech.

---

¹³⁸ Později Reyl napsal do pamětní knihy Borromaea, že tento seminární ročník vždy zaměstnal ředitele a spirituála ústavu, takže on sám, coby tehdejší vicerektor, měl nestarosti kolem chovanců naprosto vše. Nepodepsav se pod zápis v knize (identifikujeme ho ale bezpečně podle rukopisu), píše o sobě: „*Vicerektor Reyl zastával tedy vicerektora, spirituála a rektora chovanců, máje jejich výchovu úplně na starosti. Úkol tento při svém mládí mohl zastat jen z té příčiny, že v ústavě vyrostl, jsa chovancem po 7 let (1878 – 1885).* (Pamětní kniha Borromaea, str. 282).

¹³⁹ *Pamětní kniha Borromaea*, str. 282.

¹⁴⁰ Alois Frýdek (1832 – 1910), kanovník katedrální kapituly v Hradci Králové, inspektor (dohlížitel) Borromaea. (HAVEL, Matěj Ondřej. *Královéhradecká katedrální kapitula mezi léty 1900 - 2000*. str. 41 – 42.

¹⁴¹ *Pamětní kniha Borromaea*, str. 283.

¹⁴² Fakticky to znamenalo, že stavbu bude biskupství financovat, k čemuž se také na několik desetiletí zadlužilo.

¹⁴³ REYL, František. *Jeden rok v novostavbě b. Borromaea*. 1. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1904., s. 12.

Obojí Reyl energicky vyřešil.¹⁴⁴ Začalo se stavět 13. července 1900 a skončilo se předáním hotové budovy v létě 1902; poslední záznam ve stavebním deníku pochází z 18. června 1902 a zmiňuje se o konečných pracích (úklid dvora,...).¹⁴⁵ Ústav byl předán k užívání 26. července 1902, na den přesně dva roky po zahájení stavby, 26. července 1902.¹⁴⁶

Nová budova byla dokončena v létě roku 1902. Její vysvěcení 5. října 1902 bylo posledním veřejným úkonem biskupa Brynychy v Hradci Králové.¹⁴⁷ Reyl se na stránkách pamětní knihy Borromaea v nepodepsaném zápisu o vzniku nové budovy takto pochválil (jeho autorství poznáváme podle charakteristického rukopisu): „*Vzrůstající vydání (nové budovy, pozn. aut.) vyžadovala větší příjmy, což rozluštil dr. Reyl opatrným hospodářstvím a pozvolným zvyšováním stravného beze všeho vzrušení téměř nepozorovaně. Každoročně ušetřil nejméně 2000 K a odevzdal při svém odchodu z úřadu dispoziční fond 5000 K svému nástupci. Dr. Reyl za svého 20letého působení v ústavě vychoval celou řadu mladých mužů, vykonal všechna rigorosa, řídil spolkový katolický život, byl literárně činným, nalézaje ve spořádaném životě ústavním dosti času pro mimořádnou činnost, ve prospěch katolické myšlenky.*“¹⁴⁸ A zakončil zápis svého působení: „*Jak působil v ústavě, musí ponechat k posouzení svých biografů.*“¹⁴⁹ Tušil zřejmě, že jeho práce v Borromaeu bude v budoucnosti hodnocena kladně; samotný zápis do pamětní knihy vznikl pravděpodobně až po skončení Reylova působení v Borromaeu. Kněz pocházející z chudých maloměstských poměrů byl zřejmě na svou dosavadní kariéru patřičně hrdý.

Původní budova Borromaea v historickém jádru města našla nové využití, když byla pronajata poštovnímu úřadu.¹⁵⁰ I nadále ji měl na starosti Reyl, zejména v dlouholeté funkci stavebního referenta biskupské konzistoře.

Nová budova Borromaea nesla v průčelí nad hlavním vchodem nápis *Initium Sapientiae Timor Dei*; ten nepřečkal, z pochopitelných důvodů, dobu totality, kdy byl v budově krátce Filmový ústav a později Vysoká škola pedagogická. Dodnes však nad zadním vchodem, vstupem do tehdejší zahrady, odpočinkového místa, vidíme nápis *Pod*

¹⁴⁴ Jak dokládají podrobné zápisy vše zúčastněných ve stavebním deníku. (*Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Hradec Králové*, fond Borromaeum Hradec Králové, inv. č. 18, Deník pro stavbu biskupského chlapeckého semináře v Hradci Králové, str. 238).

¹⁴⁵ *Denník pro stavbu biskupského chlapeckého semináře v Hradci Králové*, s. 322.

¹⁴⁶ REYL, František. *Jeden rok v novostavbě b. Borromaea*, s. 15.

¹⁴⁷ REYL, František. *Jeden rok v novostavbě b. Borromaea*, s. 21.

¹⁴⁸ *Pamětní kniha Borromaea*, str. 284.

¹⁴⁹ tamtéž.

¹⁵⁰ *Štít: lidový týdeník českého východu*, Hradec Králové, 1935, 29(7), s. 3.

zákonem volnost. To je Reylovo motto, jak se má k životu v semináři přistupovat – pod zákonitým pořádkem je svoboda myšlení, společenských vztahů a zrání.¹⁵¹ Roku 1902 rovněž obdržel čestný titul biskupského notáře.¹⁵²

3.1.2. Reylovy aktivity v Borromaeu

Reyl otevřel Borromaeum i učňům z Hradce Králové. Epizodně pořádal v neděli odpoledne tzv. Besídky učňů. Jednalo se o program pro budoucí řemeslníky, složený ze zábavného programu, ale i z krátkých přednášek. Snahou bylo „zabavit“ učně ve volném dni a využít toto šikovně k prohloubení jejich morálky a konkurovat socialistickým a liberálním spolkům. Besídky připravovali společně s Reylem i vybraní starší studenti, v době rozkvětu je navštěvovalo i 50 učňů.¹⁵³

Mnohem déle trval (Reyla přežil) jeho projekt pro služebné dívky. S pomocí ženského spolku Anežka inicioval fungování Patronátu, což bylo nedělní odpolední setkání v penzionátu Školských sester de Notre Dame, kde se dívky učily ručním pracím, hrály hry a byly nábožensky vzdělávány. Nejvíce jej navštěvovalo kolem 40 dívek.¹⁵⁴ Reylovi šlo o budoucnost církve a práci s mládeží pokládal v tomto za klíčovou.

Legendárními se staly Reylovy večerní debaty se studenty vyšších ročníků, kteří mohli po modlitbě ještě zůstat hodinu vzhůru. Kdo chtěl, diskutoval s ním prý zejména o aktuálních otázkách náboženských a sociálních.¹⁵⁵

Počínaje rokem 1902 pořádal Reyl v Borromaeu prázdninové řečnické kurzy, jež se konaly více než dvacet let. Pod tímto názvem se skrývaly nejenom kurzy rétoriky, ale, a to hlavně, výcvik, jak správně diskutovat, obhajovat katolickou myšlenku. Frekventanti z řad veřejnosti v Borromaeu za 1,- korunu na den bydleli a stravovali se, poslouchali přednášky z teologie a českých dějin (ty obstarávali vyučující z biskupského semináře F. Šulc a G. Domaby), dostalo se jim základního kurzu účetnictví. Dále jim byl představen program křesťansko-sociální strany a porovnán s programem ostatních politických stran. Konečně umění veřejně vystupovat vyučoval sám Reyl, večer probíhala řečnická cvičení na zadaná témata s následující zpětnou vazbou k výkonu.

---

¹⁵¹ tamtéž s. 21.

¹⁵² Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého. Korespondence biskupa Doubravy týkající se kapituly (nezpracováno). Reylova žádost o udělení Logdmannské prebendy.

¹⁵³ *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 33.

¹⁵⁴ tamtéž.

¹⁵⁵ *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 23.

Součástí byly i „apologetická školení“, kurzy, jak diskutovat s napadači náboženství a jak jejich námitky vyvracet. Reylovy kurzy v Čechách inspirovaly, podobné se na základě toho konaly i v Praze a Českých Budějovicích.¹⁵⁶ Více než o prázdninová rétorická školení tedy šlo spíš o školení, jež měla vybavit účastníky k zakládání a vedení katolických spolků (proto snad to účetnictví a politická složka kurzů).

Coby ředitel Borromaea působil Reyl do roku 1909, kdy byl již biskupem Doubravou jmenován rektorem hradeckého kněžského semináře. Velká životní kapitola se uzavřela. Chovanci uspořádali, jak bylo tehdy častým zvykem, akademii na počest bývalého ředitele. Konala se 7. listopadu 1909 a obsahovala šest hudebních čísel.¹⁵⁷ Reyl na závěr pronesl emotivní projev, v němž apeloval na zachování rodinné atmosféry v ústavu a vyznal se z radosti z nové budovy.¹⁵⁸ Při akademii zazněla Hymna chovanců Borromaea, k níž, jak se uvádívá, Reyl napsal text.¹⁵⁹ Proto ho zde představujeme celý:

*Dům nový kyne, v němž duch vévodí
svatého Karla, jenž zve sem mlád' svoji.
Ó žehnej jí, ať zdárně závodí
věrou a vědou v života ctném boji,
ať vzrůstá k práci v jaré družině,
ke službě Bohu, králi, otčině.*

*Ó připrav v novém domě svatý stán,
nechť příklad Tvůj v něm, Karle, žárně svítí!
Zákonem víry, jenž byl předkům dán,
i chceme my potomci správně žítí,
ku slávě Boží, pro své vlasti zdar
položít život svůj v obětní dar.*

---

¹⁵⁶ *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 34.

¹⁵⁷ *Literární archiv Památníku národního písemnictví*. fond Reyl František. Tištěná pozvánka na slavnostní akademii.

¹⁵⁸ *Literární archiv Památníku národního písemnictví*. fond Reyl František. Rukou psané poznámky k projevu v Borromaeu.

¹⁵⁹ Tištěná pozvánka na slavnostní akademii.

*Ne život planý, zrna prázdný klas
Tvé plémě ku oltáře stupňům skládá;
květ, kterým plane svaté ctnosti jas,
a věrné práce slib si obětovat žádá.
Modlitbou, prací zvěd si spásy chrám,
modlitba, práce budiž heslem nám.¹⁶⁰*

Časový odstup a znalost dalších Reylových postů a působišť, k tomu osobních poznámek v pozůstalostech nám dovoluje domnívat se, že ze všeho toho, co Reyl později zastával, byl rektorem Borromaea i přes drobné těžkosti vůbec nejraději. Často na Borromaeum vzpomínal a v řadě nejrůznějších dotazníků a curriculum vitae, jež vyplňoval (nejčteněji v souvislosti s výkonem senátorského mandátu), nikdy neopomněl zmínit své tamější působení.

3.2. Spor o sv. Jana Nepomuckého

Sporem o sv. Jana Nepomuckého rozumíme polemiku, táhnoucí se od konce 18. století, ve které se odborníci a později i novináři a spisovatelé přeli o důvody mučednické smrti sv. Jana Nepomuckého, autenticitu jeho ostatků i o existenci skutečné historické postavy sv. Jana Nepomuckého. Koncem 19. století probíhaly v tisku i živě neustálé debaty na toto téma. Církev byla vnímána jako politický hráč; sama sebe tak také chápala.¹⁶¹

V roce 1752 byla do Prahy z Říma zaslána objevená žaloba arcibiskupa Jana z Jenštejna na krále Václava IV., kde arcibiskup poukazuje na mučednickou smrt svého generálního vikáře Jana z Pomuku, jenž byl umučen pro potvrzení volby kladrubského opata. V roce 1779 Josef Dobrovský (1753 – 1829) vyslovil názor, že důvodem Janovy smrti bylo zmíněné potvrzení opata, zpochybnil jeho mučednictví z důvodu nevyzrazení zpovědního tajemství a napadl i zázračné zachování světcova domnělého jazyka. Správce pražské univerzitní knihovny František F. Procházka (1749 – 1809) dokonce

---

¹⁶⁰ Text zhudebnil Dobroslav Orel. Ačkoliv se uvádí na plakátu ke slavnostní akademii, že text složil Reyl, nejsme o jeho autorství docela přesvědčeni. Proti mluví nízká úroveň textu i fakt, že v Reylově publikaci *Jeden rok v novostavbě b. Borromaea* je za autora označován „R. Č.“. Není známo, že by se tak Reyl, třeba pod pseudonymem, podepisoval. REYL, František. *Jeden rok v novostavbě b. Borromaea*. 1. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1904. s. 31.

¹⁶¹ srov. PETRÁČEK, Tomáš. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích*. s. 65 – 66, 78.

vyslovil názor, že Jan Nepomucký neexistoval. Tak se rozeběhla polemika, do které se na straně obhájců sv. Jana zapojil i Gelasius Dobner (1719 – 1790), jenž vyslovil názor, že „zdvojení“ osoby světce na postavu mučedníka pro zpovědní tajemství a umučeního generálního vikáře vzniklo uvedením špatného letopočtu Janovy smrti 1383 v kanonizační bule. V souvislosti s protiklerikálními náladami ve společnosti se ve druhé polovině 19. století do sporu přidali i četní novináři a intelektuálové – „nehistorici“, např. Jakub Arbes (1840 – 1914), Ferdinand Schulz (1835 – 1905) či právě Jan Herben (1857 – 1936), jehož práce se stane popudem pro sepsání „Obrany“ Františka Reyla.¹⁶²

Reyl vydal v roce 1894 39stránkový spis nazvaný *Obrana úcty svatojanské proti dru Herbenovi*.¹⁶³ Poprvé tehdy vstoupil do veřejného dění jako polemik. Reagoval tím na útočný spis Jana Herbena nazvaný *Jan Nepomucký: spor českých dějin s církví římskou*, ve kterém autor napadá existenci mučedníka pro zpovědní tajemství Jana Nepomuckého, zpochybňuje průběh jeho svatořečení a kritizuje jeho kult v katolické církvi.¹⁶⁴ Reylova apologetická práce se věnuje životu Jana Nepomuckého, obšírně popisuje proces jeho blahorečení a svatořečení a konečně podává i přehled historického bádání o postavě světce Jana Nepomuckého.

Reyl nezamlčuje v důvodech Johánkova mučednictví incident s kladrubským klášterem, respektive záměrem krále Václava IV. vytvořit na jeho statech nové biskupství, nicméně jako hlavní důvod jeho mučednictví uvádí legendární královu touhu dozvědět se od Jana Nep. obsah zpovědi své ženy, královny Žofie. Argumentuje při tom popisem událostí v dílech literátů 15. století Tomáše Ebenhofa z Haselbachu a Pavla Žídka.¹⁶⁵ Ostře se vymezuje proti Herbenovu názoru, že za Johánkovým mučednictvím vězí pouze důsledná úřednická práce: „*Nemůže býti ani řeči o nějakém náhodně větším popálení*“¹⁶⁶ *Jana z Pomuku jen pro potvrzení opata Kladrubského, jak chce Dr. Herben světu namluviti. V historii není žádné náhody, každá událost má svou příčinu a jen lidé krátkozrací věří v náhodu. Kladrubská událost byla jen vhodným zevním podnětem ku*

---

¹⁶² VLČEK, Emanuel. *Jan z Pomuku: sv. Jan Nepomucký : jeho život, umučení a slavné působení ve světle současné historie a antropologie*. 1. vyd. Praha: Vesmír, 1993. s. 31 – 32.

¹⁶³ REYL, František. *Obrana úcty svatojanské proti dru. Herbenovi*. 1. Chrudim: St. Pospíšil, 1894. Knihovna Obnovy.

¹⁶⁴ HERBEN, Jan. *Jan Nepomucký: spor dějin českých s církví římskou*. 1. Praha: Křesťanský posel, 1893.

¹⁶⁵ srov. REYL, František. *Obrana úcty svatojanské proti dru. Herbenovi*. s. 5 – 7.

¹⁶⁶ S Janem Nepomuckým měli být zatčeni a mučeni ještě další dva konzistorní úředníci, on však nejkřutěji; dokonce jej měl král Václav osobně pálit na bocích velkou smolnicí. REYL, František. *Obrana úcty svatojanské proti dru. Herbenovi*. s. 5.

*trestu na Janovi, jež trestal král pro nevyzrazené zpovědní tajemství.*¹⁶⁷ Argumentuje také tím, že v církevní tradici nebyli nikdy jako mučedníci uctíváni důslední úředníci, ale mučedníci pro víru. Navíc poukazuje na zázračné zachování jazyku Jana Nepomuckého¹⁶⁸, který měl vypadnout neporušený z hlínou vyplněné mučednickovy lebky při zkoumání ostatků v roce 1719.¹⁶⁹

Jan Herben vyvodil z textu kanonizační buly papeže Benedikta XIII., že Jan z Nepomuku nežil, protože se v ní mylně uvádí rok jeho smrti 1383. Reyl kontruje s tím, že historické omyly jsou možné, Jan ale byl svatořečen na základě mučednictví, úcty a 4 zázraků; papež je navíc ve věcech víry, vyhlášených *ex cathedra*, neomylný.¹⁷⁰ V novém vydání svého spisu¹⁷¹ pak Herben uvádí, že svatořečen byl ten nepravý Jan Nepomucký, který zemřel roku 1383 (opět se odkazuje na papežskou bulu): „*Kdo tvrdí, že za blahoslaveného a svatého prohlášen byl doktor Johánek, utopený r. 1393, popírá veškerý průběh kanonizačního procesu a viní z nepravdy bullu Benedikta XIII. slavnostně ex cathedra v Římě 19. března 1829* (chybně uveden rok, správně jde o rok 1729, pozn. aut.) *prohlášenou a 36 kardinály podepsanou.*¹⁷² Doplňme, že Herbenův *Jan Nepomucký* vyšel celkem třikrát, naposledy v roce 1920 (první vydání 1893, opravené 1898 a následně 1920).

Reyl se věnuje i domněnce, že Janové žili dva.¹⁷³ Jan Herben odkazuje na kanonizační bulu a tvrdí: „*V bulle stojí, že svatého Jana Nepomuckého nikdo nemá si másti s druhým Janem Nepomuckým, vikářem.*“¹⁷⁴ Reyl proti tomu namítá, že bulu celou pročetl, ale žádné takové tvrzení v ní nenašel.¹⁷⁵

Jan Herben shrnuje na konci své knihy: „*Povinností církve katolické v Čechách nyní jest, aby škaředý list svatořečení vymyšlené osoby z dějepisu českého vytrhla. Povinností hierarchie jest, obnoviti řízení v Římě, revidovati falešné doklady a dáti vymazati ze seznamu svatých osobu, která nežila. (...) Ať s politikou, ať bez politiky*

¹⁶⁷ REYL, František. *Obrana úcty svatojanské proti dru. Herbenovi.* s. 7.

¹⁶⁸ Podle výzkumu antropologa Emanuela Vlčka (1925 – 2006) se nejedná o jazyk, nýbrž o mumifikovanou mozkovou tkáň. srov. VLČEK, Emanuel. *Jan z Pomuku.* s. 54.

¹⁶⁹ REYL, František. *Obrana úcty svatojanské proti dru. Herbenovi.* s. 8.

¹⁷⁰ srov. tamtéž s. 14 – 18.

¹⁷¹ HERBEN, Jan. *Jan Nepomucký: spor dějin českých s církví římskou.* 2. Praha: Jaroslav Pospíšil, 1898.

¹⁷² HERBEN, Jan. *Jan Nepomucký: spor dějin českých s církví římskou.* 1898. s. 77.

¹⁷³ Dva Jany z Nepomuku vymyslel zřejmě kronikář Václav Hájek z Libočan (+ 1553), vyřešiv tím nesoulad ve dvou datech úmrtí, 1383 a 1393.

¹⁷⁴ HERBEN, Jan. *Jan Nepomucký: spor dějin českých s církví římskou.* s. 102. I ve druhém vydání své studie o Janu Nepomuckém z r. 1898 však Herben na stejné straně tuto větu znovu uvádí, z Reylova apologetického spisu si nic nedělal.

¹⁷⁵ REYL, František. *Obrana úcty svatojanské proti dru. Herbenovi.* s. 22.

římské, poznání už proniklo a šíří se i v nejspodnější vrstvy věřících katolíků, že sv. **Jana Nepomuckého není!**¹⁷⁶

Oproti tomu i Reyl zakončil svůj spis podobně ostrou rétorikou: „*Popsali bychom mnoho papíru, kdybychom měli vypsati podrobně všechny mylné náhledy spisovatelovy o katolické církvi. S historickými prameny naložil dr. Herben zcela libovolně, odsoudil sobě nepohodlné a vychválil sobě příznivé, proto dílo jeho není historií, nýbrž románem historickým a nemůže býti vážně pojímáno. (...) Jestliže však někdo přes důkazy popírá oprávněnost úcty svatojanské, tu jest buď vědomě nepoctivým, nechtěje pravdy uznati aneb duševně obmezeným, nedoveda pravdy poznati.*“¹⁷⁷

Herbenovy útoky dospěly ještě v roce vydání jeho spisu o Janu Nepomuckém (1893) až k soudu, který zřejmě prohrál, neboť musel prý před soudem uznat, že jeho vývody (týkaly se zejména informací obsažených v bule o svatořečení) byly unáhlené.¹⁷⁸ Ne náhodou dávali organizátoři velkých společenských událostí závěru 19. století v Praze jejich začátek na předvečer svátku sv. Jana Nepomuckého, 15. května (např. Všeobecná zemská výstava r. 1891 či Národopisná výstava r. 1895). Tehdy najížděly do Prahy tisíce poutníků, kteří se chtěli zúčastnit svatojanských oslav.¹⁷⁹ Antiklerikálům musela masová účast na svatojanských oslavách značně čeřit mysl.

Spory o Jana Nepomuckého pokračovaly i nadále. Ve vídeňské sněmovně kritizovali svatojanskou úctu postupně Václav Klofáč (1868 – 1942) v roce 1901 a T. G. Masaryk (1850 – 1937) v roce 1907. V roce 1921 vydal Josef Pekař (1870 – 1937) studii *Tři kapitoly z boje o sv. Jana Nepomuckého*¹⁸⁰, po jejímž vydání spory ochladly. V poválečné době opět zpochybnil hodnověrnost mučedníka zpovědního tajemství Jana Nepomuckého Paul de Vooght (1900 – 1983). V roce 1972 vyšla monografie Jaroslava V. Polce (1929 – 2004) *Svatý Jan Nepomucký*¹⁸¹, která shrnula tehdy dosavadní vědění a diskuzi o světcích.¹⁸² Ve stejném roce provedl antropolog Emanuel Vlček (1925 – 2006) antropologický průzkum ostatků svěťce, který prokázal autentičnost ostatků Jana Nepomuckého, generálního vikáře umučeného v r. 1393.¹⁸³ „Druhému životu“ sv. Jana

¹⁷⁶ HERBEN, Jan. *Jan Nepomucký: spor dějin českých s církví římskou*. s. 109, 112.

¹⁷⁷ REYL, František. *Obrana úcty svatojanské proti dru. Herbenovi*. s. 34 – 35.

¹⁷⁸ REYL, František. *Obrana úcty svatojanské proti dru. Herbenovi*. s. 22.

¹⁷⁹ PETRÁČEK, Tomáš. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích*. s. 64.

¹⁸⁰ PEKAŘ, Josef. *Tři kapitoly z boje o sv. Jana Nepomuckého*. Praha: Vesmír, 1921.

¹⁸¹ POLC, Jaroslav V. *Svatý Jan Nepomucký*. 2. vyd. Praha: Zvon, 1993.

¹⁸² VLČEK, Emanuel. *Jan z Pomuku*. s. 31 – 32.

¹⁸³ tamtéž. s. 38

Nepomuckého se věnuje práce historika Víta Vlnase (*1962) *Jan Nepomucký: Česká legenda*.¹⁸⁴

Spor o Jana Nepomuckého mezi Reylem a Herbenem neutichl ani po vydání jejich spisů r. 1893 a 1894. 16. května 1910 přijel, nejspíš na pozvání Pokrokového klubu v Hradci Králové, Herben přednášet do královéhradeckého Klicperova divadla. Text jeho přednášky nesoucí název *Co nám vypravuje Karlův most?* vyšel pod názvem *Jan z Pomuku a Jan z Nepomuku* okamžitě tiskem.¹⁸⁵ Katolická strana zareagovala ihned opětovným vydáním Reylovy Obrany úcty svatojanské.¹⁸⁶

O více než čtvrt století později, na jaře 1925, se spolu střetli na toto téma při debatě v senátu, kde oba tehdy působili, na téma státních svátků ČSR.¹⁸⁷ Bezprostředně po schválení zákona, který vyřadil svátek sv. Jana Nepomuckého z dnů pracovního klidu, vydal královéhradecký biskup Karel Kašpar (biskupem v HK 1921 – 1931) rozsáhlý ordinariátní list, který se obraně Jana Nepomuckého věnuje a vychází celý z Reylova spisu *Obrana úcty svatojanské proti dru. Herbenovi*. Hned v úvodu se Reyl dočkal biskupova poděkování: „*Veřejně děkuji p. prelátu a senátoru Mons. Dru Reylovi, jakož i poslanci p. Myslivcovi, za jejich neohrožené, nadšené a přesvědčivé obhájení napadené cti našeho světce.*“¹⁸⁸ Můžeme se důvodně domnívat, že autorem ordinariátního listu byl právě Reyl.

3.3. Pout' do Říma v Milostivém létě r. 1900

Reylovou největší vášní bylo cestování, v mládí turistika. Pěšky prochodil a vlakem zjezdil severovýchodní Čechy, několikrát Krkonoše. V roce 1884 stanul poprvé na vrcholu Sněžky.¹⁸⁹ Ještě před první světovou válkou procestoval Rakousko-Uhersko a navštívil téměř všechny evropské země.¹⁹⁰ V roce 1893 jako 28letý podnikl se svým

¹⁸⁴ nejnověji VLNAS, Vít. *Jan Nepomucký: česká legenda*. Vyd. 2., podstatně rozš. a přeprac., V Nakladatelství Paseka 1. Praha: Paseka, 2013. Historická paměť. Velká řada.

¹⁸⁵ HERBEN, Jan. *Jan z Pomuku a Jan z Nepomuku*. 1. Hradec Králové: Pokrokový klub v Hradci Králové, 1910.

¹⁸⁶ REYL, František. *Obrana úcty Svatojanské. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1910, **14**(6).

¹⁸⁷ K tomu více v kapitole věnující se Reylovu působení v senátu. Stenografický záznam Reylovy řeči v senátu, která je přerušována Herbenovými výkřiky, uvádíme mezi přílohami této práce.

¹⁸⁸ *Literární archiv Památníku národního písemnictví*. fond Reyl František. Ordinariátní list biskupa Kašpara z 12. dubna 1925.

¹⁸⁹ STEJSKAL, František (ed.). *Vzpomínky rodáků a přátel bývalé pevnosti Města Josefova v jubilejním roce 150ti letého trvání*. s. 24.

¹⁹⁰ *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 64.

přítelem ze studií cestu po alpských zemích.¹⁹¹ Zachovaly se jeho poznámky z několika větších zahraničních cest. O zkušenosti z některých cest se podělil se čtenáři Obnovy. První cestou, ze které publikoval stručný cestopis, byla pout' do Říma u příležitosti Milostivého roku 1900.

V říjnu roku zmíněného roku 1900 doprovázel F. Reyl hradeckého biskupa Edvarda Brynycha (biskupem v HK 1892 – 1902) na pouti do Říma u příležitosti milostivého roku 1900.¹⁹² Cestovalo se vlakem přes Vídeň, Udine, Padovu (kde na osazenstvo vlaku v domnění, že se jedná o Němce, házela místní mládež kameny), Bolognu, Florencii a Assisi do Říma. V každém ze zmíněných měst byla přestávka.

Pro pětatřicetiletého Reyla to byla první cesta do Říma. Ačkoliv byl podle svých řádků ohromen vším, co v Římě viděl, a o čem dříve slyšel, největší dojem na něj udělala soukromá audience u papeže Lva XIII. (1878 – 1903). To nebylo v Reylově případě původně v plánu, pozvání dostal až během pobytu v Římě. „*Proto pochopíte mé rozechvění, když za podzimního večera telefonoval mně do hotelu Mgr. Zapletal, vicerektor české koleje, že ndp. biskup Edvard Brynych obdržel od sv. Otce pozvání ku soukromé audienci, k níž ráčí mne též přibrati, jakožto zástupce naší malé poutní výpravy z královéhradecké diecése.*“¹⁹³ Uvedme ještě, jak na Reyla zapůsobilo samotné setkání s papežem. Audience se konala 29. října 1900. „*V malém červeném salonku s pozlaceným nábytkem na poněkud vyvýšeném stolci sedí velebný kmet, podávající nám s vlnitým úsměvem bílou, téměř průsvitnou ruku ku políbení, když jsme po trojím předepsaném pokleknutí vzdali úctu k sv. ostatkům, uloženým ve vyšívaném kříži pontifikálních sandálů. Bílá vlněná klerika, zdobená jednoduchým zlatým náprsním křížem tvoří celou výzdobu hlavy křesťanstva. Na bezbarevné vyhublé tváři znáti patrnou únavu vysokého věku, ale neobyčejný žár tmavého oka svědčí o dosavadní celistvosti duševní. Řeč Lva XIII. jest volná, zvučná, živými posuny rukou provázená. Neviděli jsme sv. Otce v nádherném přepychovém zlatohávu na zářivém trůně se skvělou družinou, nýbrž v prostém úboru, ale přece zvláštní nevylicitelná velebnost náměstka Kristova přímo nás oslňovala. Můžeme si zcela dobře představití dojem, jaký učinil v 5.*

---

¹⁹¹ REYL, František. *Obrana úcty svatojanské proti dru. Herbenovi*. 1. Chrudim: St. Pospíšil, 1894. Knihovna Obnovy. s. 1.

¹⁹² Milostivý rok spojený s plnomocnými odpustky pro poutníky projduvšími svátými branami vybraných římských bazilik vyhlásil papež Lev XIII. Od 15. století bylo zvykem vyhlašovat milostivý rok každých 25 let, v 19. století se ovšem konal v roce 1825 za papeže Lva XII., následující dvě periody 1850 a 1875 nebyly kvůli bouřlivým politickým poměrům slaveny. V roce 1900 tedy byl po 75 letech první řádně slavené Milostivé léto (Svatý rok).

¹⁹³ REYL, František. *Bliže k Římu. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1905, 5(8). s. 19.

století papež Lev Veliký na hunského vůdce Atilu, jenž pouhým zjevem velikého papeže byl odstrašen od výpravy do Itálie.“¹⁹⁴

Při udělené audienci předal Reyl papeži svázaná všechna čísla IV. ročníku edice Časové úvahy, kterou jako výkonný redaktor řídil.¹⁹⁵ Reyl strávil s celou poutnickou skupinou v Římě deset dnů, načež podnikl ještě výlet do Neapole a Pompejí. Následně cestovali všichni vlakem zpět do Čech. Poznámky z pouti publikoval v roce 1905 v pátém čísle Obnovy; vydání bylo nazváno Blíže k Římu. Reyl ho pojal jako praktický návod případným poutníkům, jak nejlépe cestovat do Říma. Stat' zakončil slovy: „*Jak teprv by bylo našemu srdci, kdybychom měli zaprodati za pěšácký groš své příslušenství k Římu a vyhověti heslu ‚Pryč od Říma‘! Naším heslem je a bude ‚Blíže k Římu!‘*“.¹⁹⁶

3.4. Vstup na biskupskou konzistoř

V roce 1901 si vyhlédl biskup Brynych (biskupem v Hradci Kr. 1892 - 1902) Reyla pro činnost na biskupské konzistoři a ustanovil jej referentem.¹⁹⁷ O tři léta později, roku 1904, již za biskupa Doubravy (biskupem v HK 1903 – 1921), vstoupil na půdu církevního soudu. Byl jmenován zastupujícím defensorem vinculi¹⁹⁸, následujícího roku skutečným konzistorním radou a potvrzen referentem biskupské konzistoře. Na půdě církevního soudu začal skutečně působit v následujícím roce 1905; s diecézním soudem zůstal potom spjat až do své smrti. O rok později napsal pro Časové úvahy pojednání o manželství. Na 29 stranách odsuzuje relativizování manželského svazku a jeho svátostné podstaty v církvi. Shrnuje a zdůvodňuje církevní zásady nerozlučnosti manželství, mluví o dvou základních znacích manželství. V závěru 60. let 19. století se v Rakousku připravoval zákon, který rozluku umožňoval; přijat byl v roce 1876.¹⁹⁹ Prvním důvodem nerozlučitelnosti manželství je podle Reyla přirozená povaha manželství, kterou zdůvodňuje monogamií ve všech pominuvších známých lidských

¹⁹⁴ tamtéž. s. 20 – 21.

¹⁹⁵ P. A. R. Hradecká kolej T. J. r. 1636. *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1901, 5(1). s. 1.

¹⁹⁶ REYL, František. *Blíže k Římu*. s. 32.

¹⁹⁷ *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 25.

¹⁹⁸ Obhájce manželského svazku mající za povinnost v procesu o zneplatnění manželství oponovat proti zneplatnění, obhajovat manželský svazek.

¹⁹⁹ V roce 1869 byl v rakouském parlamentu projednáván zákon o manželském právu. Počítalo se zde s možností rozluky manželství z několika důvodů (opilství, uvěznění, nepřekonatelný odpor, cizoložství,...). Odhlasován byl až v roce 1876. KLABOUCH, Jiří. *Manželství a rodina v minulosti*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1962. s. 141.

kulturách. Druhým je svátostná povaha manželství v křesťanském světě (tím myslí katolické pojetí, protože se vymezuje i proti Lutherovi a dalším reformačním směrům).²⁰⁰

Již s prvním vstupem na konzistoř začal pracovat na místním stavebním referátu; nejspíš proto, že se v minulosti osvědčil jako zdatný stavitel (vystavěl spolkový dům Adalbertinum, novou budovu studentského internátu Borromaea, podílel se na stavbě kláštera Školských sester de Notre Dame...)²⁰¹ Zde pracoval dvacet let, poté rezignoval ze zdravotních a časových důvodů (zhoršující se zrak, zdvojnásobivší se agenda na stavebním referátu a vytížení v politické funkci senátora NS); požádal o přeřazení na jiný, snazší konzistorní referát.²⁰² Jaký dostal, a zda vůbec nějaký, nevíme.

Je logické, že byl vybrán za člena kuratoria Diecézního ústavu pro hluchoněmé děti. Renomé zkušeného katechety a úspěšného ředitele ústavu pro mládež ho k tomu disponovaly. Jako člen kuratoria a konzistorního stavebního referátu se významně zasloužil o stavbu nové budovy ústavu pro hluchoněmé děti (tzv. Rudolfina).²⁰³

Změna na královéhradeckém biskupském stolci zastihla Reyla v pozici ředitele Borromaea. Zemřelý biskup Brynych (1892 – 1902) byl nahrazen Josefem Doubravou (1903 – 1921), dosavadním kanovníkem u sv. Víta v Praze. Reyl si prostřednictvím svého pražského známého, bibliotékaře Národního muzea Václava Řezníčka, nového biskupa prověřoval ještě před jeho konsekrací a intronizací. Dostalo se mu několika rad: *„Pan biskup jest do krajnosti pořádku milovný a také bude věnovati větší pozornost farním knihám pamětním. Že to provede jako biskup jest jisto, neboť již jako kanovník prosadil to při kapitole zdejší. Proto si připravte důkladnou historii Borromaea, abyste mu ji mohl při první návštěvě Borromaea ihned předložit. Tím ho nejlépe uvítáte.(...) Zrakem p. biskupovým bude nepochybně pan kanovník Kerner²⁰⁴ (znali se s J.*

---

²⁰⁰ REYL, František. *Manželství přirozené a svátostné. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1906, 10(12). Ze stejného roku pochází podobná práce Aloise Soldáta *O jedinství a nerozlučitelnosti manželství*, kterou Reyl recenzoval v ČKD počátkem roku 1907. REYL, František. Dr. Alois Soldát: O jedinství a nerozlučitelnosti manželství. *Časopis katolického duchovenstva*. 1907, 48(Slavorum 2). s. 107 – 108.

²⁰¹ Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla. s. 56; sám Reyl se o tom zmiňuje také ve své žádosti o udělení Logdmannské prebendy; viz. také Senátor dr. Reyl šedesátníkem. *Lidové listy: Ústřední orgán československé strany lidové.* Praha, 1925, 4(41): 1-2.

²⁰² Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého. Korespondence biskupa Doubravy týkající se kapituly (nezpracováno). Reylova žádost o přeřazení na jiný než stavební referát.

²⁰³ Archiv Poslanecké sněmovny, fond Poslanci a senátoři Národního a Federálního shromáždění, inv.j. 2237, spis senátora Františka Reyla. Reylův senátorský dotazník.

²⁰⁴ František Kerner (1848 – 1924) byl mimo jiné děkanem v Trutnově, tehdy převážně německy mluvícím městě, kde se zasloužil o zavedení tamějších českých bohoslužeb. V Janských Lázních vybudoval diecézní sanatorium Marianum. Byl dlouholetým kanovníkem královéhradecké katedrální

Doubravou už z dřívějška, pozn. aut.), *s tím tedy můžete v před. Ostatní se teprve vytváří.*“²⁰⁵ Nakolik se Reyl jeho radami řídil a zda je vůbec bral vážně, nevíme, nicméně následný vývoj prozrazuje, že se stali s biskupem Doubravou blízkými spolupracovníky a Reyl požíval jeho důvěry.

V roce 1907 rozšířil oblast svého působení, když byl jmenován prosynodálním examínátorem, jsa stále ředitelem Borromaea. Po vydání papežského dekretu *Maxima Cura*²⁰⁶ r. 1910 byl Reyl ustanoven na deset let jedním z prosynodálních examínátorů majících dohled nad farními konkurzy a řešících případy sesazování farářů.²⁰⁷

3.5. Příchod do kněžského semináře

Jsa doktorem teologie²⁰⁸, rozšířil Reyl své pedagogické působení ještě o akademické. Nastoupil do královéhradeckého kněžského semináře, pravděpodobně v roce 1901.²⁰⁹ S jistotou víme, že od té doby přednášel jako soukromý docent křesťanskou sociologii.²¹⁰

Křesťanská sociologie pronikla do učebních plánů všech českých seminářů koncem 19. století.²¹¹ Tento obor se na hradeckém semináři zřejmě neobjevil s Reylovým příchodem, zařazen byl už v roce 1899 z rozhodnutí biskupa Edvarda Jana Brynycha (1892 – 1902) místo přednášek z češtiny.²¹² Smyslem přednášek ze sociologie pro kandidáty kněžství bylo mimo jiné podnítit je k zapojení se do společenských aktivit

---

kapituly, později jejím arcijáhmem, a kancléřem biskupské konzistoře. HAVEL, Matěj Ondřej. *Královéhradecká katedrální kapitula mezi léty 1900 - 2000*. s. 46.

²⁰⁵ *Literární archiv Památníku národního písemnictví*. fond Reyl František. inv. č. 16 – 41. 26 dopisů Řezníčka Reylovi z r. 1903.

²⁰⁶ *Maxima Cura* byl dekret papeže Pia X. z 20. srpna 1910, který upravoval procesní pravidla sesazování farářů. PORTEŠ, Petr. *Církevní správa a kanonické právo na stránkách Časopisu pro katolické duchovenstvo v letech 1915 - 1920*. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filosofická fakulta. Vedoucí práce Helena Krmíčková. s. 42.

²⁰⁷ *Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis dioeceseos Reginae-Hradecensis: pro Anno Domini Nostri Jesu Christi 1911*. 1. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1911. s. 10.

²⁰⁸ Doktorát z teologie získal Reyl v roce 1897 na Karlově univerzitě. Pojednáno o tom bude dále.

²⁰⁹ Do semináře nastoupil nejpozději zmíněného roku 1901. Nemůžeme s jistotou vyloučit, že se tak nestalo dříve, bohužel však vzhledem k značné torzovitosti archiválií týkajících se provozu královéhradeckého kněžského semináře na přelomu 19. a 20. století nám potřebné prameny chybí.

²¹⁰ *Archiv Univerzity Karlovy*, fond Katolická teologická fakulta, inv. číslo 653, František Reyl, Osobní výkaz Františka Reyla.

²¹¹ Voláno po tom bylo zřejmě velmi, protože požadavek na zavedení přednášek z křesťanské sociologie na diecézních bohosloveckých učilištích se stal hlavním výstupem setkání československých bohoslovců v rámci Druhého všeobecného sjezdu katolíků československých v Praze v srpnu roku 1898 (setkání bohoslovců řídil metropolitní kanovník Josef Doubrava, pozdější královéhradecký biskup (1903 – 1921). *Časopis katolického duchovenstva*. 1898, 79(8). s. 510 - 511

²¹² *Český slovník bohovědný*. s. 339

v místě budoucího působiště a představit jim důležitost organizování spolkové činnosti.²¹³ Křesťanskou sociologii přednášel Reyl v Hradci Králové od r. 1901 do r. 1916.²¹⁴

V hradeckém semináři, stejně jako v těch ostatních českých, byl založen i tzv. sociální kroužek, jenž organizoval přednášky pro své členy i pro všechny studenty semináře. Reyl byl vůdčí osobností takového kroužku v Hradci Králové, kromě toho byl i oblíbeným řečníkem na podobných setkáních v ostatních českých seminářích.²¹⁵

Kromě výuky k. sociologie suploval Reyl mezi léty 1904 - 1907 výuku Nového zákona.²¹⁶ V roce 1912 vyšla v Časopisu katolického duchovenstva na pokračování (celkem v 9 číslech časopisu) Reylova rozsáhlá studie nazvaná Poměr individua ke společnosti. Zevrubná práce shrnuje zeširoka vědecké názory na dané téma v různých historických epochách, národech a u významných sociologů a dalších vědců (Comte, Rousseau, Marx, Darwin,...), zabývá se pozicí individuálního člověka ve společnosti a konečně smyslem a úkoly státu. V závěru Reyl charakterizuje pozici individua v křesťanské společnosti a popisuje zákonitosti fungování křesťanské společnosti a křesťanského státu, ve kterém je podle něj na místě přirozená hierarchie, Bohem chtěná, namísto umělého rovnostářství. Reyl zdůrazňuje toto ve vztahu individua a křesťanské společnosti: „*Křesťanský názor žádá tedy spravedlnost od společnosti a lásku od jednotlivce, což nejlépe postihuje vzájemný poměr individua ke společnosti.*“²¹⁷ „*Spravedlnost a láska jsou základem správného poměru mezi individuem a společností, proto tyto křesťanské ctnosti jsou také zorným uhlem při vyšetřování vzájemného poměru individua ke společnosti.*“²¹⁸ Křesťanská láska, vnesená mezi hospodářské a sociální poměry tehdejší doby, by se podle Reylova měla stát řídicím elementem vztahu individua a celku v tehdejší křesťanské společnosti.²¹⁹

Domníváme se, že text vycházel z Reylových přednášek v oboru křesťanské sociologie v královéhradeckém kněžském semináři. V té době již pracoval na své

---

²¹³ *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 25

²¹⁴ Osobní výkaz Františka Reyla na UK Reylovou rukou je napsáno v jeho Osobním výkazu zaměstnance Karlovy univerzity, že v semináři působil do r. 1916, jinde se však dočítáme i rok 1917. Péče o kněžský dorost. s. 27.

²¹⁵ MAREK, Pavel. *Čeští křesťanští sociálové*. str. 94

²¹⁶ Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého. Korespondence biskupa Doubravy týkající se kapituly (nezpracováno). Reylova žádost o udělení Logdmanské prebendy.

²¹⁷ REYL, František. Poměr individua ke společnosti. *Časopis katolického duchovenstva*. 1913, 54(7 – 8). s. 609.

²¹⁸ *tamtéž*. s. 610.

²¹⁹ REYL, František. Poměr individua ke společnosti. *Časopis katolického duchovenstva*. 1913, 54(7 – 8). s. 615.

nejrozsáhlejší knize *Jádro křesťanské sociologie*²²⁰, kde je tomuto tématu věnován celý jeden oddíl knihy v rozsahu 132 stran. Studie uveřejněná v ČKD byla, abstraktem asi polovičního rozsahu připravované části Reylovy nejrozsáhlejší knihy. Autor sám přiznává, že právě na své stati *Poměr individua ke společnosti* knihu vystavěl.²²¹

3.6. Druhý sjezd českoslovanských katolíků v Hradci Králové

V době Rakouska-Uherska se uskutečnilo celkem šest celonárodních (českoslovanských) katolických sjezdů²²², přičemž jeden z nich se uskutečnil v Hradci Králové, v roce 1909, a nesl název *V. všeobecný sjezd katolíků českých*. Kromě toho se v Hradci uskutečnily ještě další katolické sjezdy, ovšem již jen diecézního charakteru. František Reyl měl na starosti prvně II. diecézní sjezd českoslovanských katolíků v roce 1902. Vůbec první diecézní katolický sjezd se v Hradci Králové odehrál v roce 1897, ovšem ještě nebyl organizován Reylem.

František Reyl stál v roli hlavního organizátora poprvé u zmíněného II. diecézního sjezdu českoslovanských katolíků, který se v Hradci Králové odehrál ve dnech 24. – 25. srpna 1902. Ačkoliv se jednalo o sjezd diecézní, existovala nezávazná dohoda, že se diecéze v pořádání sjezdů budou střídát. Na řadě by byla tentokrát brněnská diecéze, nicméně Moravané byli dle Reyla v té době zaneprázdněni chystajícími se volbami do zemského sněmu, proto se konal sjezd opět v hradecké diecézi, byť mimo dohodnutý pořádek.²²³

S přípravami sjezdu se začalo 12. března 1902, za místo konání byla nejprve vybrána místo Hradce Chrudim, protože se objevily obavy z provokací a narušování sjezdu pokrokaři, kterých bylo v Hradci na rozdíl od Chrudimi prý požehnaně. Volba ale nakonec padla na Hradec díky větším možnostem ubytování účastníků. Reyl pracoval v pozici jednatele přípravného výboru, de facto tedy sjez připravil a řídil. Přípravný výbor si stanovil, že řečníci na sjezdu se budou zabývat pouze otázkami náboženskými a kulturními, politika bude protentokrát vynechána. Výdaje sjezdu byly financovány

²²⁰ REYL, František. *Jádro křesťanské sociologie*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1914.

²²¹ REYL, František. *Jádro křesťanské sociologie*. s. 2.

²²² Jednalo se o českoslovanské katolické sjezdy r. 1894 v Brně, r. 1898 v Praze, r. 1903 v Brně, r. 1908 v Praze, r. 1909 v Hradci Králové a r. 1911 v Olomouci. ŠÁLEK, Jiří. *K prvnímu celostátnímu sjezdu katolíků v roce 1935*. Brno, 2013. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Jiří Mihola. s. 9 -10.

²²³ REYL, František (ed.). *Zpráva o druhém sjezdu českoslovanských katolíků v Hradci Králové*. 1. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1902. Časové úvahy. s.2

z darů a výnosů Politického družstva tiskového (o něm viz, příslušná kapitola), sjezdový program byl pro přihlášené účastníky zdarma.²²⁴

Sjezd začal v neděli 24. srpna 1902 průvodem od Adalbertina přes dnešní Žižkovy sady na Malé náměstí a dále na Velké až ke katedrále. V 11 hodin na náměstí vystoupil biskup Brynych, pronesl kázání a následně vysvětil opravené věže katedrály Sv. Ducha. Následovala pontifikální bohoslužba.²²⁵ Odpoledne probíhalo slavnostní shromáždění v Klicperově divadle. Pondělní program sestával ze dvou hlavních shromáždění, opět v Klicperově divadle. Dopoledne zejména pro muže (na programu byly zejména přednášky pro rolníky), odpoledne potom pro ženy – řečnilo se hlavně na téma postavení ženy.²²⁶

Reyl sám se jako řečník tohoto sjezdu nezúčastnil, omeziv se pouze na předčítání zdravicí nepřítomných biskupů a dalších a sdělování nezbytných organizačních informací.

Sjezd byl jak co do programové náplně, tak do počtu účastníků z těch skromnějších v dobovém kontextu, neboť se odehrál pouze ve dvou dnech a prakticky s jedinou oficiální tribunou (Klicperovým divadlem); zúčastnilo se ho 7500 registrovaných návštěvníků.²²⁷ Byla to zároveň poslední příležitost pro diecezány setkat se na velké akci s biskupem Brynychem. Ten 20. listopadu stejného roku zemřel v biskupském zámku v Chrasti.

---

²²⁴tamtéž. s. 3 – 10.

²²⁵Oprava věží, respektive jejich regotizace, byla závěrečnou fází restaurování hradecké katedrály a její uvedení do slohově čisté, gotické podoby, které probíhalo již od 60. let 19. století.

²²⁶Zpráva o druhém sjezdě československých katolíků v Hradci Králové. s. 10 – 110.

²²⁷tamtéž.

3.7. Pout' do Lurd

Koncem léta v roce 1903 se vydal František Reyl na pout' do jihofrancouzských Lurd. Zachovaly se o tom jeho vlastní poznámky z cesty na volných listech papíru i zpráva o pouti, kterou publikoval v jednom vydání *Časových úvah*.²²⁸

Pout' začala na sklonku srpna a kromě Reyla se jí účastnili z Hradce Králové ještě dva nejmenovaní účastníci, nejspíš kněží, kteří se připojili k dalším poutníkům z Čech. Z celých Čech jelo 98 osob poutníků, hradeckých diecezanů z nich bylo 32. K tomu cestovalo 90 kněží, z hradecké diecéze 18 včetně Reyla. Cestovalo se vlakem přes Švýcarsko, kde v Ženevě kromě pamětihodností Reyl navštívil i místo zavraždění císařovny Alžběty.²²⁹

První zastávkou na francouzském území bylo město Paray-le-Monial s noclehem v soukromých bytech. Reyl si poznamenal, že cesta francouzskými vlaky o 6 místech v kupé byla strastiplná, vozy byly sešlé a přšelo do nich. Po příjezdu se poutníkům u nádraží navíc „smála místní lůza“. Až do Lurd pronásledovaly Reyla nepříjemné zážitky. Z Lyonu mu nestálo za poznamenání nic jiného, než že mu na trhu „bába nechtěla prodat hrušky“ a v Toulouse prožil „krutou, horkou noc“ zakončenou „nejhorší snídaní“ – studenou kávou a tvrdým rohlíkem – která se ještě k tomu podávala na ulici před hotelem. Cesta do Lurd pak byla na Reylův vkus příliš pomalá, navíc byl vynechán oběd.²³⁰

Výprava do Lurd dorazila 2. září. Na rozdíl od dosavadních strastiplných „francouzských“ zážitků Reyla Lurdy nadchly, byl překvapen velikostí a návštěvností poutního místa, i když jej překvapilo, že v hotelu a okolí jsou poutníky jen Francouzi. K Lurdám si poznamenal: „Dojem: jako v nebi. Před jeskyní u Gave (řeka tekoucí Lurdy, pozn. aut.) přímo ráj. Vše člověk zapomene.“ V Lurdech se výprava zdržela 4 dny. 3. září se zúčastnila pompézního 40tisícového procesí s nemocnými; Reyl tvrdí, že na vlastní oči viděl zázračné uzdravení chromého dělníka. Lurdy v něm zanechaly obrovský dojem. Loučení bylo podle něj dojemné, čeští poutníci byli mezi ostatními

---

²²⁸ REYL, František. *Jubileum Mariánské a Lurdy*. Píše Dr. Fr. Reyl, očitý svědek. *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1904, 8(12).

²²⁹ *Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Hradec Králové*, fond Reyl František, ThDr., inv. číslo 6, Legitimace účastníka I. národní pouti československých katolíků do Říma. Volně přiložené rukou psané listy o cestě do Lurd. REYL, František. *Jubileum Mariánské a Lurdy*. s. 36.

²³⁰ *SOKA Hradec Králové*, fond Reyl František, ThDr. Reylovy poznámky o pouti do Lurd.

velmi oblíbeni, promluvil k nim i tarbský biskup, ačkoliv tak k poutníkům nikdy nečinil.²³¹

Cesta zpět byla opět okořeněna nedobrym jídlem v Toulouse, tentokrát šlo o nevydařenou večeři. Do vagónů na francouzské železnici tentokrát nepršelo, zato se zřejmě porouchaly, neboť vlak zůstal stát, dlouho ponechán na trati. Za pochvalu stáli švýcarský hotel a jeho bodrý hostinský. Domů výprava dorazila 11. září 1903 večer.²³²

3.8. Návštěvou u Slovanů

Tak nazval Reyl cestu, kterou podnikl ve svých čtyřiceti letech, počátkem srpna 1905. Procestoval jih dnešního Polska a Tatry; cestoval vlakem a sám. O této cestě vydal v rámci edice Časové úvahy krátký cestopis nazvaný rovněž *Návštěvou u Slovanů*.²³³

První zastávkou jeho cesty byl Krakov, kde se obdivoval nádheře bývalého královského hradu Wawelu, povzdechнув si nad zašlou slávou sídla polských králů, které sloužilo v té době jako kasárna. Na základě své zkušenosti s podvodníky, jež se lepily na turisty, varoval před nimi čtenáře Časových úvah ve zmíněném krátkém cestopisu. Obširněji popsal své dojmy z krakovské židovské čtvrti. O židech mluví jako o „nekulturních lidech“ a z textu poznáváme, že polské Židy příliš nemiloval.²³⁴ „*Kdo navštívil jen jednou tuto čtvrť a viděl v ní spoustu odporné špíny i zející nouze, učiní si představu, že nepatří toto okolí k žádné příjemnosti katolických řádů, kol jmenovaných chrámů usazených. V našich krajinách ovšem patří židovské rodiny k honoraci, která se modně šatí a luxusněji žije nežli občanstvo, je podporující. V Krakově žije skoro 30.000 židů, skoro celá třetina obyvatelstva, v celé Haliči je Židů přes 800.000, z čehož patrno, že židé nemohou z obyvatelstva tolik vytěžiti, by si mohli všichni zabezpečiti takový blahobyt jako na př. u nás. (...) Plouživý kaftan, tvrdý klobouk, po němž nezbytná čepička sedí na hlavě, dlouhé pletence vlasů kol uší (pejzy), ryšavý, rozčuchaný vous a bezmezná bezohlednost ku okolí jsou charakteristickou známku polského žida, jemuž se každý civilizovaný člověk rád vyhne, ne proto, že je židem, ale pro jeho nesnesitelné*

²³¹ tamtéž; REYL, František. *Jubileum Mariánské a Lurdy*. s. 34 – 36.

²³² *SOKA Hradec Králové*, fond Reyl František, ThDr. Reylovy poznámky o pouti do Lurd.

²³³ REYL, František. *Návštěvou u Slovanů*.: cestopisná črta. *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1905, 9(11).

²³⁴ O Reylově vztahu k Židům více v kapitole 3.15.12. F. Reyl a Židé na str. 67 – 68.

vlastnosti.²³⁵ Následně se však obdivuje tomu, jak svědomitě polští Židé slavili Šábés a dává jejich zbožnost za vzor.²³⁶

Cestou do Tater navštívil Reyl solné doly ve Věličce, které na něj velmi zapůsobily mimo jiné i živým vystoupením kapely v podzemním „tanečním sálu“. Věličské doly byly už počátkem 20. století zřejmě hojně navštěvovanou pamětihodností, protože nebyl problém, aby se na jednu prohlídku sešlo odpoledne v pracovní den kromě Reyla ještě dalších asi sto turistů. Celou cestu po Krakovsku panovalo nejspíš horké srpnové počasí, protože návštěvu dolů označil za příjemné ochlazení v kontextu celé cesty.²³⁷

Přes polské poutní místo Kalvaria²³⁸ doputoval Reyl do Zakopaného, aby navštívil Tatry. V cestopisu popisuje Zakopané takto: „*Zakopané je letním sídlem polských boháčů. Je to několik kilometrů dlouhá vesnice se 6000 obyvateli, k nimž v létě se přidruží nejméně 10.000 hostů. Celkový ráz Zakopaného lze srovnat s Janskými lázněmi, které při svém menším rozsahu jsou daleko elegantnější, pohodlnější a též lacinější.*“²³⁹ Tatry Reyl procestoval dílem pěšky (chodíval denně asi 20kilometrové túry), dílem na pronajatých povozech. Při cestování po horách na povozu si prý kolikrát vzpomněl na své cestovní pojištění.²⁴⁰

3.9. Náboženská diskuze Inteligence a náboženství

Tak byla nazvána názorová polemika, která se odehrála 23. října 1906 v královéhradeckém Adalbertinu²⁴¹. V antiklerikálním tisku bývala označována jako tzv. *Hradecké hádání*.²⁴² Stáli v ní proti sobě tři katoličtí kněží (teolog František Šulc (1851 – 1921)²⁴³, F. Reyl, hradecký jezuita a kazatel u Nejsv. Salvátora v Praze Alois

²³⁵ Návštěvou u Slovanů.: cestopisná črta. s. 19.

²³⁶ tamtéž. s. 20.

²³⁷ Návštěvou u Slovanů.: cestopisná črta. s. 23- 25.

²³⁸ Kalwaria Zebrzydowska.

²³⁹ Návštěvou u Slovanů.: cestopisná črta. s. 28.

²⁴⁰ tamtéž. s. 28- 31.

²⁴¹ Diecézní spolkový dům Adalbertinum, dnes sekulární budova v majetku města, sloužil k pořádání nejrůznějších společenských akcí, disponoval ve své době největším a nejmodernějším sálem.

²⁴² S tímto termínem operuje např. *Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje* v několika vydáních ročníku 26. Srov. ŠMÍD, Marek. *Vztah Tomáše Garrigua Masaryka a české Katolické moderny na přelomu 19. a 20. století*. Praha, 2005. Rigorózní práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Vedoucí práce Vratislav Doubek. s. 106, 122 – 124.

²⁴³ František Šulc (1851 - 1921) byl profesorem dogmatiky v královéhradeckém kněžském semináři, papežským prelátem a čestným kanovníkem katedrální kapituly. (*Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Děkanský úřad a vikariátní úřad Hradec Králové, kniha 1, inv. číslo 2, Pamětní kniha děkanská, díl 1. děkanství, strana 524*).

Jemelka (1862 – 1917)²⁴⁴) a tři „pokrokaři“ (redaktoři Volné myšlenky Theodor Bartošek (1877 – 1954)²⁴⁵ a Julius Myslík (1877 – 1938)²⁴⁶, profesor T. G. Masaryk (1850 – 1937)).

3.9.1. Předehra

Jakousi předehrou ke zmíněné polemice byly dvě přednášky v roce 1906. 24. března toho roku vystoupil s přednáškou *O reformě manželského práva* Václav Bouček (1869 – 1940), 19. srpna potom Ladislav Kunte (1874 – 1945) s přednáškou *O inteligenci a otázce náboženské*.²⁴⁷ Kunte zde označil veškeré náboženství za lidský výmysl napříč různými kulturami, odporující inteligentnímu uvažování o světě. Na závěr se opřel do kat. církve: „*Ponechte církvi volné pole působení, a ona zastaví všechen pokrok.*“²⁴⁸

Na tyto dvě akce zareagoval křesťanskosociální klub v Hradci Kr. svoláním veřejné klubovní schůze, na níž zazněly příspěvky na zmíněné přednášky reagující. O reformě manželského práva promluvil pražský advokát J. Nejedlý, František Reyl přednesl příspěvek na téma *O inteligenci a náboženství*.²⁴⁹

Reyl vystavěl svůj referát na vztahu inteligenta k náboženství. Na začátku mluvil o silicím odporu vůči církvi a náboženství vůbec, což zdůvodňoval pochopitelným odporem vůči některým nehodným kněžím, který však přerůstá v odpor proti celé církvi. Tento odpor se podle něj projevuje požadavkem na odstranění náboženství ze

---

²⁴⁴ Alois Jemelka (1862 – 1917), vynikal v pořádání apologetických konferencí pro katolickou inteligenci, pravidelně pořádal rekolekce pro veřejnost. Zvláštním úkolem, který plnil, pro něj byly měsíční vikariátní exercicie pro diecézní kněze. Jezuité v té době působili opětovně v Hradci Králové krátce, teprve 7. rokem. Po obnovení řádu se první tři do Hradce dostali v roce 1900. Jejich bývalá kolej byla užívána armádou, proto museli nejdříve působit ve velmi provizorních podmínkách, v blízkosti jimi opět spravovaného kostela Nanebevzetí Panny Marie. V roce 1906 si začali budovat novou rezidenci v místě zbořeného bývalého hostince U Zlatého Beránka. HYL MAR, František a (eds.). *Působení jezuitů ve východních Čechách v moderní době*. In: HOJDA, Jan a Petr POLEHLA. *Jezuité ve východních Čechách*. 1. Hradec Králové: Typo Studio, 2009, 59 - 68. s. 60 – 62.

²⁴⁵ Theodor Bartošek (1877 – 1954) byl advokát, aktivní člen hnutí Volná myšlenka, později aktivní komunist. (Theodor Bartošek. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 25. 4. 2015 [cit. 2015-11-07]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Theodor_Barto%C5%A1ek).

²⁴⁶ Julius Myslík (1877–1938) byl český novinář a básník, zakladatel hnutí Volná myšlenka. (Julius Myslík. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2015-11-07]. Dostupné z: https://cs.wikisource.org/wiki/Autor:Julius_Mysl%C3%ADk)

²⁴⁷ Ladislav Kunte (1874 – 1945) byl pro katolíky značně kontroverzní postavou, protože z původního kněze hradecké diecéze (působil např. jako katecheta v Dobrušce) se stal po vystoupení z církve v roce 1905 agilním kritikem katolicismu.

²⁴⁸ *Intelligence a náboženství: Náboženská diskuse v Královéhradeckém Adalbertinu 23. října 1906*. 2. Praha: Čas, 1907, 189 s., str. 6.

²⁴⁹ *Intelligence a náboženství*. s. 16 – 31.

škol a požadavkem na možnost být bezkonfesijním zaměstnancem ve státních službách. Následně definoval inteligenta jako *člověka, jehož rozum, vůle a cit jsou v náležitém souladu*. Rozumí jím automaticky také člověka vzdělaného, argumentuje tím, že Boha lze poznat z přírody i z duše (odkaz na psychologii a logiku). Velmi krátce se Reyl dotkl přirozeného náboženství, byv obviněn, že spojuje přirozené náboženství s katolictvím. Jak na to zareagoval, se bohužel nedozvídáme. Svoji řeč pak rozvinul přímo na téma inteligentního člověka a náboženství: *„Jestliže inteligentní člověk vzdor tomu, že přírodu zná a vědami duševními se zabýval, Boha poznati nechce, pak myslím, že mně dovolíte, abych pochyboval skoro, že to inteligent je.“*²⁵⁰ Zakoňuje: *„Intelligence, která sociální prvek tak důležitý, jako je náboženství, zavrhuje, jistě nezasluhuje takového respektu, jakého vyžaduje, ani takového zaopatření, jakého jí společnost dopřává.“*²⁵¹

Samotná myšlenka uspořádat otevřenou výměnu názorů mezi oběma tábory se zrodila v hradeckém Pokrokovém klubu. Pokrokáři dostali v říjnu 1905²⁵² příslib profesora Masaryka, že se takové polemiky v Hradci v budoucnu rád zúčastní. S F. Reylem potom dojednali podmínky, za kterých se akce uskuteční. Stanoveno bylo, že Reyl zopakuje svůj příspěvek O inteligenci a náboženství; následné debaty se měly vést hlavně o náboženství a o Bohu. Za zmínku stojí, že bylo ujednáno vyloučení nezletilých a žen.²⁵³

3.9.2. Debata 23. října 1906 v Adalbertinu

Polemika se konala 23. října 1906 od 20. hodiny, skončila ve 2 hodiny v noci 24. října. Oproti původnímu plánu, podle něž měl vystoupit se svým příspěvkem i L. Kunte, se akce konala s několika změnami. Proti Kunteho vystoupení protestovala Reylovými ústy klerikální strana, která si vymínila, že Kunte nebude řečnit. Byl nakonec nahrazen zmíněným Th. Bartoškem, přihlížel ale debatě v sále. Při vystoupení posledního ohlášeného řečníka, hradeckého jezuita P. Jemelky, se Kunte v hledišti neudržel a na poznámku týkající se své osoby křiknutím zareagoval. Jemelka svůj

---

²⁵⁰ *Intelligence a náboženství*. s. 7.

²⁵¹ *Intelligence a náboženství*. s. 8.

²⁵² Masaryk tehdy době přednášel v Hradci Králové o Havlíčkovi.

²⁵³ Ženy nakonec přece jen mohly přihlížet, a to z balkónu, když byly s Reylovým souhlasem dodatečně pozvány. *Intelligence a náboženství*. s. 12.

projev ukončil a vyzval všechny katolíky, aby opustili sál s ním. To na vážnosti projevu klerikálů příliš nepřidalo.²⁵⁴

Debaty se zúčastnilo přes 500 posluchačů, což nutně znamenalo zcela zaplněný sál Adalbertina. Příspěvky zaznamenali 4 stenografové z pokrokářského tábora, až na příspěvek P. Jemelky, kdy byli prý již „zemdlelí“. Klerikálové žádného svého stenografa nepřivedli. Schůzi řídil na místě zvolený předsedající, O. Klumpar.²⁵⁵ Během řečnění se zřejmě ozývaly ze sálu rušivé výpady, a to hlavně z katolického tábora, protože Reyl měl nad tímto pronést po skončení zklamané politování.²⁵⁶

Z obsahu pronesených příspěvků vyplývá, že nejsilnějšími polemiky byli v obou táborech Reyl a Masaryk. Oba své stoupence přesahovali vzděláním i schopností argumentace, založené na odkazech na nejruznější spisy i autory.²⁵⁷ Obzvláště projevy páterů Šulce a Jemelky působí dle stenografických záznamů dost teatrálně. František Reyl svým vystoupením konferenci zahájil, věnoval se v něm striktně tématu *Intelligence a náboženství*, jak bylo předem stanoveno. Zopakoval, co již řekl o vztahu inteligentů a náboženství (viz. výše), smysl náboženství shrnul slovy: „*Hlavní váha náboženství spočívá v mravním životě, čili ve vůli. Na poznání Boha buduje se povinné uznání jeho. Svobodné vůli náleží, aby povinnému tomuto uznání dostála, čili nic. Na vůli jest, aby se pro Boha rozhodla a k němu obrátila. Poznáním Bůh se jeví jako nejvyšší dobro a k tomu nejvyššímu dobru může se vůle přimknouti, anebo se od něho též odkloniti. Jestliže se vůle naše k Bohu přikloní, s ním splyne, pak v tomto souhlasu spočívá mravnost, nejcennější stránka náboženství.*“²⁵⁸ Za toto si od T. G. Masaryka v jeho referátu vyslouží nařčení z voluntarismu. Nutnost existence církve zdůvodnil

---

²⁵⁴ *Intelligence a náboženství*. s. 11 – 15.

²⁵⁵ MUDr. Otakar Klumpar, v letech 1897 – 1906 byl primářem královéhradecké okresní nemocnice, dříve také městský lékař, několik let lékař Rudolfiny – hradeckého církevního ústavu pro hluchoněmý – a Ústavu školských sester de Notre Dame v Hradci Králové. (*Scan: časopis Fakultní nemocnice a Lékařské fakulty UK v Hradci Králové*. Hradec Králové: Nakladatelství ATD, 2005, **15**.(1). s. 10).

²⁵⁶ *Intelligence a náboženství*. s. 13.

²⁵⁷ Reyl citoval pokrokového spisovatele F. V. Krejčího, sociologa Schmollera či pokrokáře Drtinu. Ve prospěch náboženství argumentoval Goethem a Leibnitzem (o vrozené ideji náboženství v člověku). *Intelligence a náboženství*. s. 16 - 30. Svoji řeč zakončil Rousseauovým citátem: „*Připrav si duši svou, abys nemusel se báti Boha, a pak ho nikdy nepopřeš.*“ *Intelligence a náboženství*. s. 31. Masaryk oproti tomu argumentoval výroky a dílem papežů, teologů a učitelů církve. Odkazuje na Tomáše Akvinského a jeho „znovuzrození“ za papeže Lva XIII., Ignáce z Loyoly, kardinála Rauschera, Alfonse Ligouri, cituje i Husa a Syllabus omylů moderní doby atd. Na konci své řeči Masaryk reaguje přímo na některé výroky svých katolických předřečníků. *Intelligence a náboženství*. s. 66 – 151.

²⁵⁸ *Intelligence a náboženství*. s. 21.

Reyl tím, že je člověk stvořen jako bytost společenská, která se jenom ve společnosti může zdokonalovat ve svém náboženství.²⁵⁹

Nejdelší příspěvek pronesl profesor T. G. Masaryk. Hned na začátku se omluvil shromáždění, že není na polemiku dobře připraven, že si až v Hradci mohl své myšlenky utříbit, aby nemluvil zmatečně.²⁶⁰ Skutečně se proklamovaného tématu diskuze ve svém příspěvku pouze dotkl, a to ještě v ne zcela přesném znění, Masaryk hovořil spíše než o vztahu inteligence a náboženství o vztahu inteligence a církve.²⁶¹ Celé jeho vystoupení se neslo v duchu všeobjímající kritiky katolicismu a církve. Opíral se do katolické dezinterpretace historie (měl na mysli např. přehnané vychvalování zásluh církve o vznik univerzit), církevních dogmat, papežského primátu, celibátu, nízké morální úrovně kléru, mariánského kultu, úcty k pochybným relikviím, indexu zakázaných knih či Sylabu omylů moderní doby.²⁶²

F. Reyl na Masarykovo vystoupení zareagoval krátkým příspěvkem, kde se pokusil postupně Masarykovy výtky obhájit či vysvětlit, nevěnoval se však všem. Masaryk později už zareagovat nemohl, neboť schůze byla předčasně ukončena kvůli teatrálnímu odchodu P. Jemelky a mnohých katolíků ze sálu. Do sborníku *Intelligence a náboženství* byla ale zařazena krátká Masarykova stať, která je reakcí na Reylovu repliku. Autor se v ní ohrazuje proti některým Reylovým argumentům, celou jeho přednášku potom hodnotí: „*Přednáška Dr. Reyla je typus přednášky, jak ji podávají vzdělanější a se vzděláním koketující katoličtí teologové. Pro nekritické publikum užívá se moderních slov a hesel, aby konec konců obhájena byla tradiční theologie, za hlavní důvod podává se konec konců starost o vlast, o společenské pilíře. Kdo je proti náboženství, a náboženství se prostě ztotožňuje s katolicismem, ten je proti těm společenským pilířům, tudíž hlavně proti státu – slavná policie, dej si na ty požitkáře ateisty pozor!*“²⁶³ Masaryk měl po debatě uvést na Reylovu adresu: „*Na mne přednáška jeho působila trapně: vidím v ní všechno to neupřímné chytráctví... Je pravda, že opice nemají theologie, ale také hradečtí profesori theologie nemají theologie, neboť ani k jediné námitce nedovedli odpovědět.*“²⁶⁴

²⁵⁹ *Intelligence a náboženství*. s. 22.

²⁶⁰ Sám Masaryk si ke svým poznámkám uvedl poznámku *Nepřipraven* (ŠMÍD, Marek. *Vztah Tomáše Garrigua Masaryka a české Katolické modemy na přelomu 19. a 20. století*. Praha, 2005. Rigorózní práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Vedoucí práce Vratislav Doubek. str. 123)

²⁶¹ Svůj příspěvek nazval *Proč inteligence odpadá od církve*.

²⁶² *Intelligence a náboženství*. s. 61 – 138.

²⁶³ *Intelligence a náboženství*. s. 144 Požitkáři – ateisté – je Reylova myšlenka, kterou přednesl ve svém referátu. Uvedl, že každý nenáboženský člověk stává se nutně požitkářem.

²⁶⁴ *Stráž osvěty: časopis pro kulturní práci a občanskou výchovu*. Nové Město nad Metují, 1923, 3(3).

3.9.3. Ohlas debaty

Schůze v Adalbertinu měla prakticky okamžitý ohlas, nejen v tisku. Energický Jemelka si vyřídil účty s Masarykem na kazatelně, kde prý ho několikrát označil za „nevěřce“.²⁶⁵ Další ohlasy přišly v tisku. Hned následující vydání *Obnovy*²⁶⁶ přineslo 26. října zhodnocení katolickým pohledem. Informace o průběhu schůze a jejím předčasném ukončení vlivem příkazu P. Jemelky všem katolíkům k odchodu jsou v obou táborech totožné. Liší se pochopitelně pohled na přednesené referáty.

Odezva polemiky nebyla pochopitelně pouze v tisku, přednášky navazující na probírané téma se děly po východních Čechách od obou táborů. Máme zprávy o tom, že z pokrokařského tábora přednášel někdy ke konci roku 1906 v Klášterci dr. Bartošek,²⁶⁷ kanovník Šulc přednášel v Holohlavech 6. ledna 1907 na téma *Čím inteligence chce nahradit náboženství*.²⁶⁸ V Třebechovicích na Hradecku se zase objevila přednáška masarykovce dr. Drtiny²⁶⁹ o sekularizované škole, hned, asi o týden později, přednášel Drtina na stejné téma v Dobrušce.²⁷⁰

3.9.4. Reakce v katolickém tisku

V *Obnově* tedy čteme pochvalu k přednesenému vystoupení dr. Reyla a pochválení skutečnosti, že on se striktně držel domluveného tématu *Inteligence a náboženství*. Do vystoupení T. G. Masaryka se redakce opřela: „*Tvrdí-li* (Masaryk, pozn. aut.), *že věří v osobního Boha a že si přeje, aby lidstvo náboženství neztratilo, pak měl před sebou vděčnou úlohu poučiti pozitivně o potřebě náboženství a chladnoucí srdce*

---

s. 44.

²⁶⁵ *Inteligence a náboženství*. s. 176.

²⁶⁶ *Obnova* byl týdeník, později měsíčník, vydávaný v Hradci Králové Biskupskou knihtiskárnou. Za týdeníkem stálo Politické družstvo tiskové, jehož vůdčí osobností byl František Reyl. Noviny se zaměřovaly na zpravodajství z církevního dění v hradecké diecézi, publikovaly se v nich i komentáře, fejetony a rozsáhlé články z církevního dění. Pevné místo v každém vydání měla rubrika Obrana, kde se redakce vymezovala proti aktuálním protikatolickým útokům či názorům veřejně publikovaným.

²⁶⁷ Bartošek tam podle *Obnovy* „*trousil tlusté, nepravdivé šlágry, jako ve schůzi v Adalbertinu*.“ (*Obnova*. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1906, 12(47), s. 3).

²⁶⁸ *Obnova*. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1907, 13(2). s. 4.

²⁶⁹ Profesor František Drtina (1861 – 1925), Masarykův žák, od r. 1903 řádný profesor filozofie a pedagogiky, přispívatel do pokrokařského plátku Čas. (František Drtina. *Filozofická fakulta Masarykovy univerzity* [online]. Brno, 2015, 2015 [cit. 2015-11-07]. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/drt.html>).

²⁷⁰ *Obnova*. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1907, 13(3). s. 3. *Obnova*. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1907, 13(4). s. 6.

vzpružití. (...) O církvi mluví nechtěl. Také se omlouval Masaryk šikovně oběma stranám, že není připraven. (...) A na jaké thema mluvil? „Já a katolická církev, církev katolická a já.“ (...) Někteří optimisté čekali, že univerzitní profesor filosoficky zdůvodní své přesvědčení a že – bude-li mluvit o katolictvu – posvítí na věroučné a mravoučné články naší víry klidnými a logickými posudky filosofickými. Leč jaké zklamání! Masaryk prohlásil hned, že u něho argumentace v příčině víry neplatí; prý soudí podle toho, jak se nábožensky žije.²⁷¹ Na tento článek bylo zareagováno ještě v knižním přepisu hradecké polemiky. Obnova byla označena za plátek, jenž „opožděným vědeckým vývodům obhájců církve katolické otevřel ochotně své sloupce.“²⁷²

Hned další vydání Obnovy přineslo na první stránce rozsáhlý článek, pamflet proti Masarykovi a všem jeho protikatolickým názorům. Autor podrobně komentuje nejružnější Masarykovy výroky, z kontextu vytržené, končí na druhé straně slovy: „Tolik jsme pro dnešek napsali – pokud místo stačilo – o vývodech páně profesorových, aby se vědělo, že netřeba padati na zemi a v hluboké pokoře volati: Pravda, pravda, co p. professor Tomáš G. Masaryk tvrdí.“²⁷³

Ani to nestačilo. Druhé listopadové číslo přineslo na úvodní straně článek „Ještě některé poznámky k řeči p. prof. Masaryka I.“ a fejeton nazvaný „Povaha náboženské debaty v Hradci Králové“.²⁷⁴ Hned v úvodu fejetonu je opět pochválen František Reyl za dodržení tématu a otevření diskuze stručným příspěvkem. Rétorika článků se postupně vyostřuje na obou stranách. Autor fejetonu reaguje na osočení v Osvětě lidu²⁷⁵ z 31. října, kde se píše, že na debatě v Hradci zaznělo „slovo proti slovu, důvod proti důvodu, ale důkaz jen ze strany pokrokové“.²⁷⁶ Na to odpovídá, že „pražští řečníci trousili staré, zevšednělé protikatolické šlágry, z nichž velká část již před několika stoletími byla důkladně vyvrácena.“²⁷⁷ Článek se pak mocně opírá do vystoupení pokrokaře dr. Bartoška a končí slibem, že se ještě někdy příště vrátí k dalším protikatolickým nepravdám. V následujícím čísle Obnovy se objevil druhý díl článku *Ještě některé poznámky k řeči p. prof. Masaryka*, pak ještě díl třetí, a tak postupně

²⁷¹ *Obnova*. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1906, 12(43). s. 4.

²⁷² *Intelligence a náboženství*. s. 176 – 177.

²⁷³ *Obnova*. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1906, 12(44). s. 2.

²⁷⁴ *Obnova*. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1906, 12(45). s. 1.

²⁷⁵ Osvěta lidu byly noviny vycházející třikrát do týdne v letech 1896 – 1941. Vydávaly se v severovýchodních Čechách a zaměřovaly se na politiku, pokrokovost a lidovou osvětu.

²⁷⁶ *Obnova*. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1906, 12(45). s. 1.

²⁷⁷ tamtéž.

celkem na 8 dílů každá taková část vždy na první straně Obnovy. Po vánoční pauze, kdy se noviny věnovaly jiným tématům, vyšla poslední část 4. ledna 1907.²⁷⁸

V reakci na polemiku vyšla v Časových úvahách ve druhém a třetím čísle r. 1907 čtyřicetistránková studie francouzského spisovatele Ives de la Briere *Převaha protestantství nad katolicismem*.²⁷⁹

3.9.5. Reakce volnomyšlenkářů

V protiklerikálním táboře na sebe reakce také nenechala dlouho čekat. Hned v následujícím vydání Volné Myšlenky z 1. listopadu byla hned v úvodu uveřejněna reportáž Julia Myslíka, aktivního účastníka polemiky, z průběhu akce. Článek nejprve vykládá známé důvody vedoucí ke svolání schůze, pozoruhodné je, že nazývá Adalbertinum „klerikálním hostincem“.

Myslík vyslovuje domněnku, že tato debata byla zřejmě první a velmi pravděpodobně poslední svého druhu, a to vzhledem k porážce klerikálního tábora. Dopouští se mystifikace, když píše: „*První referoval ThDr. Reyl. Řeč jeho byla velice opatrná a tak založená, aby co nejméně podnětů k polemice zavdala. Snažil se co možno vyhnouti se církvi katolické, vykládaje a háje jen ‚přirozené náboženství‘, jak to nazýval. (...) dr. Bartošek (...) debatu převedl z mlhavých pojmů na pevnou půdu skutečnosti, vykládaje, proč inteligence tak všeobecně od katolicismu se odvrací.*“²⁸⁰ To je tvrzení v příkrém rozporu s tím, co přímo během polemiky zaznívalo. Reyl byl napadán, že mluví pouze o katolicismu.

Myslík dále patřičně přetřásl incident s teatrálním odchodem Al. Jemelky, nicméně i zde zřejmě trochu přeháněl, když čteme, že jej kromě pár kleriků nikdo nenásledoval. Článek ve Volné Myšlence se uzavírá: „*Tak skončila tato nová králové-hradecká bitva. (...) Pro klerikály skončila stejně jako pro Rakušany ta v r. 1866: byli na hlavu poraženi. A i příčiny porážky jsou stejné: také klerikálové šli do bitvy se zastaralými zbraněmi a s municí navlhlou, i musili proto podlehnouti na nejnovějších poznacích vědy založeným důvodům pokrokových řečníků. Čili krátce řečeno: také tuto druhou*

²⁷⁸ *Obnova*. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1906, **12**(46). s. 1. *Obnova*. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1906, **12**(47). s. 1. *Obnova*. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1907, **13**(1). s. 1.

²⁷⁹ Časové úvahy byla revue řízená Františkem Reylem, vydávaná biskupskou tiskárnou v HK. Zaměřovala se na rozsáhlejší studie či články, každé číslo bylo tematicky zaměřené.; *Obnova*. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1907, **13**(5). s. 8.

²⁸⁰ MYSLÍK, Julius. Náboženství a inteligence: Poznámky ke schůzi v Hradci Král. 23. října 1906. *Volná myšlenka: Časopis volných myslitelů českých*. Praha, 1906, **2**(7). s. 2.

králové-hradeckou bitvu rozhodl učitel: tj. vyšší vzdělání, vyšší intelekt a vyšší pravda zápasících.“²⁸¹

3.9.6. Reylova reakce

F. Reyl se s polemikou, respektive se svými oponenty, vypořádal v časopise *Časové úvahy*, jehož byl odpovědným redaktorem. Poslední číslo měsíčníku v roce 1907 napsal a nazval *Proti volné myšlence*. Na třiceti stranách čtenářům nejprve vysvětluje, co je Volná myšlenka za sdružení a názorový proud, jaké má zahraniční konexe, hlavní myšlenky a veřejně proklamované cíle. Následně přechází k tomu, co kde v Evropě a ve světě stihli volnomyšlenkáři spáchat,²⁸² jak je jejich idea uznávání pouze toho, co mohou sami poznat svým rozumem, zvrácená a sama vnitřně rozpolcená. Stupňující se naléhavost svého spisu zakončuje varováním před zákony, jež se volnomyšlenkáři chystají předložit v parlamentu. Zcela končí apelem: „*Nechť pastýřové katolického lidu chápou vážnost doby a postaví se v čelo všeobecné mobilizace lidu dosud věřícího k odražení promyšleného útoku. Osud kněží a katolíků francouzských musí nás poučiti, že stejný nepřítel hodlá i u nás docílití stejného úspěchu, proto dnes žádná námaha v agitační činnosti nesmí se nám zdátí velikou. Do boje proti Volné Myšlence!*“²⁸³

3.9.7. Zhodnocení

Polemika v královéhradeckém Adalbertinu, *Hradecké hádání*, byla, jak vidno, velmi vypjatá. Ukazuje se, že zejména dílem reakcí klerikální strany. Domníváme se, že k tomu ale velmi přispěl T. G. Masaryk odchýlením se od dohodnutého tématu a následnou útočnou salvou svých zmíněných kritických postojů vůči církvi, velmi dobře odůvodněných. Snad měli klerikálové přeci jen důvod urazit se, byli připraveni na něco jiného.

Jistě byla důležitým setkáním, na kterém tyto dvě názorově zcela protichůdné strany mohly věcně diskutovat, vzájemně se poznat. Že to bylo setkání pro všechny podnětné, dokládá bohatá následná odezva v tisku a ve veřejných vystoupeních účastníků.

²⁸¹ Náboženství a inteligence: Poznámky ke schůzi v Hradci Král. 23. října 1906. s. 3.

²⁸² Zde například varuje před stavem, jaký byl dosažen ve Francii po roce 1905, či poukazuje na to, že dílem volnomyšlenkářů se v Haliči dostala téměř všechna zemědělská půda do rukou či pod vliv židovských podnikatelů.

²⁸³ REYL, František. *Proti Volné Myšlence.*: Apologetická studie. *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1907, **11**(12): s. 31-32.

Masaryk s Reylem, přestože byli stoupenci protichůdných názorů, se sobě v budoucnu nevyhýbali. Jsa prezidentem, pozval Masaryk Reyla, tehdy již senátora za ČSL, 24. ledna 1924 na neformální odpolední návštěvu a čaj.²⁸⁴ Necelé čtvrtstoletí po polemice poslal prezident Masaryk Reylovi prostřednictvím svého sekretáře gratulaci k 65. narozeninám. V gratulaci se debata přímo vzpomíná: „*Udíleje svůj rozkaz vzpomněl pan president někdejších půtek, jež vedeny jsou o zásady, neporušily v nejmenším dobrého osobního poměru mezi vámi.*“²⁸⁵

V Reylově případě rezonovala tato debata až do konce jeho života. V biografickém spisku k jeho sedmdesátinám (rok 1935) poznáváme uhlazenou narážku na polemiku, „retušující“ její průběh: „*Ačkoliv vykonal jubilant na sta schůzí veřejných, z nichž některé byly přímo nabity atmosférou bojovnosti, přece nikdy schůzce jeho nebyly rozbity, nýbrž skončily smírně. Dr. Reyl projednával vždy své ohlášené thema v řeči, nedotýkaje se osob jiných stran a jenom, když byl odpůrci svými vyprovokován, odbyl je říznou replikou.*“²⁸⁶ Ve stejné publikaci ale gratulující tehdejší ministr průmyslu, obchodu a živností za lidovou stranu Jan Dostál (1883 – 1955) mimoděk prozradil zahořklost, s jakou se v katolickém táboře na diskuzi vzpomínalo: „*Škoda, že na naší straně se stala tehdy taktická chyba. Disputace byla tehdy předčasně ukončena, takže Dr. Reyl, jak se všeobecně očekávalo, se k závěrečnému slovu nedostal.*“²⁸⁷

3.10. Angažovanost v křesťanských odborech

Křesťanské odbory se v Čechách rodily poměrně obtížně a vlastně až počátkem dvacátého století. Příčiny obtížného vzniku je třeba hledat ve více faktorech. Velká část potenciálních členů již byla organizovaná v socialistických odborech, museli by přejít; nová, křesťanská odborová organizace byla jimi také vnímána jako dublující již existující odbory, tedy vcelku zbytečná. Křesťanské odbory v počátku skutečně byly nuceny za cenu kompromisů spolupracovat s odbory socialistickými. Vstupem katolických dělníků do socialistických odborů se oslaboval celý katolický tábor, což

---

²⁸⁴ Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Reyl František, ThDr., inv. číslo 24, Album blahopřejných projevů k sedmdesátinám a korespondence. Nestránkováno.

Pozvánka hradní kanceláře F. Reylovi z r. 1924.

²⁸⁵ Literární archiv Památníku národního písemnictví, fond Reyl František. Dopis Kanceláře prezidenta republiky Reylovi k 65. narozeninám ze dne 21. února 1930.

²⁸⁶ Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla. s. 33.

²⁸⁷ Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla. s. 72.

byla jedna z hlavních pohnutek k založení křesťanských odborů.²⁸⁸ Pochopitelně bylo sledováno s nevolí, jak velká část křesťansky smýšlejícího dělnictva musí hledat útočiště u ideových nepřátel, socialistických odborů.²⁸⁹

Křesťanské odbory v Čechách vznikly v roce 1902. V lednu zmíněného roku proběhl v Týništi nad Orlicí, městečku nedaleko Hradce Králové, sjezd ustanovující Všeodborové sdružení křesťanského dělnictva pro Království české. Vznikla tak odborová organizace pro Čechy, ne ale pro Moravu.²⁹⁰ František Reyl stál u zrodu českých křesťanských odborů. Podle Pavla Marka byli schopní východočeští politicky angažovaní kněží důvodem, proč se právě na Královéhradecku křesťanské odbory konstituovaly. Vedle Reyla byl důležitou postavou také František Šulc (1851 – 1921) a pochopitelně biskup Edvard Brynych (1846 – 1902). Ústřední sekretariát, jenž původně sídlil v Kostelci nad Orlicí, byl po pár letech přesunut do Hradce Králové. Po vzniku První republiky se centrála křesťanských odborů přesunula do Prahy.²⁹¹ Do doby, než se tak stalo, zastával Reyl post předsedy dozorčí rady.²⁹² Důvod, proč vznikly křesťanské odbory v hradecké diecézi, je třeba spatřovat i v tom, že na území diecéze existovala síť okresních politických spolků; diecéze tedy nabízela zázemí dobře organizované sítě místních křesťanských sdružení.²⁹³ V době vzniku českých křesťanských odborů spolupracoval v odborech Reyl s P. Ladislavem Kuntem (1874 – 1945), který v roce 1905 vystoupil s církve a stal se agilním protiklerikálním agitátorem.²⁹⁴

František Reyl byl v době vzniku křesťanských odborů vůdčí osobností východočeského katolického střediska, máje za zády skupinu spolupracovníků v čele s P. Františkem Juklem (1877 – 1963).²⁹⁵

Po vzniku Československé republiky se katolické odborové hnutí včlenilo do Československé strany lidové, ústředna pro české země vznikla v Brně pod názvem Říšská československá všeodborová komise křesťansko-sociální se sídlem v Brně;

---

²⁸⁸ MAREK, Pavel. *Čeští křesťanští sociálové*. s. 189.

²⁸⁹ MAREK, Pavel. *Český katolicismus 1890 – 1914*. s. 185.

²⁹⁰ Křesťanské odbory na Moravě vznikly asi o půl roku později v rámci sjezdu na Velehradě. Vznikla moravská organizace nazvaná Všeodborové sdružení křesťanského dělnictva československého na Moravě. Existovaly tak vedle sebe dvě české křesťanské odborové organizace.

²⁹¹ MAREK, Pavel. *Čeští křesťanští sociálové*. s. 190 – 193, 209.

²⁹² *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 33.

²⁹³ MAREK, Pavel. *Český katolicismus 1890-1914*. s. 75. Podrobněji o spolcích viz. kapitola o Reylově spolkové činnosti.

²⁹⁴ K tomu více v kapitole věnované náboženské diskuzi v hradeckém Adalbertinu v roce 1906.

²⁹⁵ MAREK, Pavel. *Český katolicismus 1890-1914*. s. 75.

volnou součástí tohoto se stalo pražské Ústředí křesťanských odborových organizací pro Čechy.²⁹⁶

3.11. Politikem v křesťansko-sociální a lidové straně

Politická angažovanost Františka Reyla byla v té době logická. Ve druhé polovině 19. století se v Rakousku i jinde v Evropě mění politický systém; je tak umožněna přímá angažovanost kněží v politice. Stejně tak logická se jeví být i snaha jednotlivců z řad kněží ovládnout dynamicky se rozvíjející politiku druhé poloviny 19. století, ze které byly zejména konzervativní církevní kruhy spíše vystrašené (Reyla můžeme ke konzervativcům zařadit). Bylo potřeba čelit radikálům, jejichž cílem bylo vyřadit církev jako mocenského rivala, nepřátelskou, tradicionalistickou a konzervativní politickou sílu. Mocná většina katolického obyvatelstva se svým slušným volebním potenciálem byla dobrým odrazovým můstkem pro politický boj.²⁹⁷

Reyl, jenž své charisma prokázal v bohaté spolkové angažovanosti, se širokým rozhledem a zájmem o společenské otázky, obratný apologeta a vždy dobře připravený polemik se nutně dostal do hledáčku katolíků stojících u zrodu české křesťanské politiky. Bezesporu sám viděl v politice také příležitost, jak hájit postavení církve ve společnosti a bojovat proti narůstajícímu antiklerikalismu a radikální proticírkevní politice.

Do politického dění přišel Reyl v barvách nové křesťansko-sociální strany. Mezi křesťanské sociály pronikl, domníváme se, zejména díky úzkému vztahu s Edvardem Brynychem. Ten je znám jako propagátor a podporovatel křesťansko-sociálního hnutí v Čechách a později i jako zastánce politizace křesťanských sociálů. Ne náhodou se klíčový sjezd křesťansko-sociálního hnutí v Čechách v roce 1894, mající značný podíl na politizaci českého katolicizmu, odehrál v Litomyšli, která byla výhodná svojí polohou uprostřed Čech a náležením ke královéhradecké, tedy Brynychově diecézi.²⁹⁸

---

²⁹⁶ FIALA, Petr. *Český politický katolicismus 1848-2005*. s. 211.

²⁹⁷ srov. PETRÁČEK, Tomáš. *Katolická církev, evropská společnost a proměny státního zřízení v 19. a 20. století*. In: SLÁDEK, Karel a kol. *Monoteistická náboženství a stát*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009, s. 99 – 118. s. 109.

²⁹⁸ MAREK, Pavel: *Čeští křesťanští sociálové*. s. 112.

3.11.1. Členství a působení v křesťansko-sociální straně

František Reyl byl činný v Křesťansko-sociální straně v Čechách zřejmě od jejího počátku. Prameny, které by to potvrdily, se nedochovaly, nebo nebyly doposud objeveny, nicméně místy lze nalézt zmínku o Reylově působení zejména v pozůstatostech.

Bylo to v roce 1897, kdy politický katolicismus vstoupil poprvé samostatně do volebního klání. Tehdy se utvářela nová říšská rada. Opravdu samostatně však kandidovali katolíci pouze na Moravě, v Čechách došlo k dohodě o společném postupu mezi katolicko-národní a staročeskou stranou. Reyl, člen křesťansko-sociální strany, stál v tomto volebním klání ještě logicky mimo dění.²⁹⁹ Katolické strany tehdy ještě nebyly sjednocené do jediné.

V roce 1896 byl Reyl členem vedení strany, názorově patřil ke stranické pravici; když se strana v roce 1899 zbavila Emila Dlouhého-Pokorného (1867 – 1936)³⁰⁰, dostal se Reyl dokonce do nejužšího stranického vedení.³⁰¹ E. Dlouhý-Pokorný, představitel stranické levice, vehementně uvnitř strany tlačil na prosazení principu všeobecného a rovného volebního práva. To vyvolalo u jeho stranických protivníků, kterým byl právě Reyl, obavu z přílišného vlivu dělnictva a nízkých sociálních vrstev. E. Dlouhý-Pokorný, byv nálepkován jako nepřítel spojený se sociální demokracií, byl zejména proto ze strany vyloučen.³⁰² Křesťansko-sociální strana ovšem se skřípěním zubů nakonec ideu všeobecného hlasovacího práva přeci jen přijala jako politickou nevyhnutelnost.³⁰³

K bouřlivému roku 1899 se váže ještě jedna událost; máme zprávu ze stranického sjezdu konaného v Hradci Králové, že Reyl spolu s Rudolfem Horským (1852 – 1926)³⁰⁴ a Václavem Žižkou (1834 – 1908)³⁰⁵ rezignoval na funkci ve výkonném

²⁹⁹FIALA, Petr. *Český politický katolicismus 1848-2005*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008, 535 s., xxxii s. obr. příl. ISBN 978-80-7325-155-0. s. 65 – 68.

³⁰⁰Emil Dlouhý-Pokorný (1867 – 1936) byl výraznou postavou a jedním ze zakladatelů českého křesťansko-sociálního hnutí. Původně katolický kněz se stal po uzavření sňatku knězem starokatolické církve a skončil v Církvi československé. MAREK, Pavel: *Čeští křesťanští sociálové*. s. 216 – 217. Dlouhému-Pokornému je věnována samostatná monografie MAREK, Pavel. *Emil Dlouhý-Pokorný: život a působení katolického modernisty, politika a žurnalisty*. 1. vyd. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2007.

³⁰¹MAREK, Pavel: *Čeští křesťanští sociálové*. s. 220.

³⁰²FIALA, Petr. *Český politický katolicismus 1848-2005*. s. 78.

³⁰³tamtéž. s. 79.

³⁰⁴Rudolf Horský byl kněz a spoluzakladatel Křesťansko-sociální strany v Čechách.

výboru strany, aby tak uklidnil vnitrostranické pnutí; tuto snahu lze označit za úspěšnou.³⁰⁶ Když došlo v roce 1906 ke sjednocení třech českých katolických stran do jedné, Strany katolického lidu, objevil se Reyl i v této nové straně, o jejíž vznik ostatně sám usiloval.³⁰⁷ Šarvátky mezi vedoucími představiteli strany a absence vyhraněných vůdčích osobností byly zřejmě hlavními příčinami nepříliš velkých úspěchů klerikálů v několika prvních volebních kláních.³⁰⁸

Strana katolického lidu nominovala na svých kandidátkách velkou měrou kněze, Reyl zdaleka nebyl výjimkou, a to ani ve stranických špičkách (vzpomeňme zejména klíčového politika moravské větve P. Jana Šrámka). Hlavními body programu bylo vlastenectví a důraz na morální křesťanské hodnoty. Kněží v době obrozenecké prokázali, že jsou vlastenci, navíc kdo jiný by měl být spolehlivým nositelem zmíněných hodnot než právě oni. Bohužel rozepře ve vedení a občasné štěpení toto znevěrohodňovaly. Příznivým volebním výsledkům také nepřidala neschopnost postavit kandidátky ve slibných okresech.³⁰⁹

Za Stranu katolického lidu Reyl v roce 1907 neúspěšně kandidoval do říšské rady ve Vídni.³¹⁰ Kandidoval ve 24. městském volebním okrese královéhradeckém, do kterého patřilo 12 větších měst. V rámci „předvolební kampaně“ se v nich účastnil politických debat, jež měly trvat často více než šest hodin, a Reyl na nich čelil klasickým útokům týkajících se Husa, Žižky, Bílé Hory, jezuitů atp. Ve volbách potom obdržel 1374 hlasů, což bylo nejvíce ze všech katolických kandidátů, na poslanecký mandát to ovšem nestačilo. Připomeňme, že v celých Čechách dostala Strana katolického lidu 85 000 hlasů, přičemž polovina z nich byla odevzdána v Královéhradecké diecézi.³¹¹ Ačkoliv Reyl v říšské radě nezasedl, celkově nebyly pro SKL tyto volby nikterak neúspěšné. V Čechách bylo zvoleno sedm poslanců, na Moravě deset. Výsledek byl tehdy hodnocen jako překvapení a nesporný úspěch politického katolicismu.³¹²

---

³⁰⁵ Václav Žižka byl jedním z prvních katolických laiků, kteří zasvětili svůj život řešení sociální otázky; patří vlastně k prvním křesťanským sociálům u nás.

³⁰⁶ MAREK, Pavel: *Čeští křesťanští sociálové*. s. 140

³⁰⁷ tamtéž. s. 282

³⁰⁸ MAREK, Pavel. Klerikalismus a jeho interpretace ve volebních zápasech katolických stran před 1. světovou válkou. In: MAREK, Pavel. *Teorie a praxe politického katolicismu 1870 - 2007*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008, s. 13 - 33. Politika a náboženství. s. 20.

³⁰⁹ MAREK, Pavel. *Klerikalismus a jeho interpretace*. s. 21 – 22.

³¹⁰ Sám téměř o 25 let později k tomu poznamenal, že „kandidoval se slušným výsledkem“. Osobní výkaz Františka Reyla na UK v Praze.

³¹¹ *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 39 – 40.

³¹² FIALA, Petr. *Český politický katolicismus 1848-2005*. s. 86 – 87.

V následujícím roce 1908 uveřejnil v *Časových úvahách* politický text *Volby do českého sněmu*.³¹³ Farizejsky působí jeho volání po odvaze a mužnosti, když sám přikryl autorství textu svým pseudonymem *F. R. Skalický*, respektive tentokrát *Dr. Fr. Skalický*. K sepsání Reyla vyburcoval snad jeho politický neúspěch, spíše ale nízká volební účast, která se v r. 1905 pohybovala kolem 40%. V textu popisuje, jak volby probíhají, dává návod, jak je vlastně jednoduché se jich zúčastnit, a vysvětluje, jak je účast důležitá. Kdyby totiž volili všichni katolíci, byly by výsledky křesťansko-sociální strany jistě mnohem lepší, a to i přesto, že jistě ne všichni katolíci by tuto stranu volili. V závěru poskytuje návod, jak to v obcích zařídit, aby výsledky křesťanských sociálů byly co nejlepší. Rozhodující je pro něj role duchovního správce, který má popouzet k zakládání místních organizací strany a motivovat věřící k vyšší volební účasti.³¹⁴

Reyl sám byl v této době velmi aktivním řečníkem a s velikým nasazením objížděl východočeský region a účastnil se náboženských, ale zejména politických diskuzí. To nepřestal dělat prakticky do konce života, byť četnost jeho přednášek s přibývajícím věkem i množstvím zastávaných funkcí pochopitelně klesala. 9. května 1909 se zúčastnil politické debaty ve Dvoře Králové nad Labem, kterou svolaly místní odbory mládeže křesťansko – sociální pod záštitou lidového křesťansko – sociálního spolku. Debata, na níž měl být Reyl prvním řečníkem, ovšem ani nezačala. V důsledku provokací a narušení shromáždění sociálně – demokratickou mládeží a pokrokáři se udála rvačka a celé shromáždění bylo policejně rozehnáno. „*Shromáždění žádalo zvolení předsednictva, proti tomu se ale ohradili klerikálové, že prý je to schůze spolková. Tím povstal hluk, křik a množství začalo zpívat dělnické písně. Vše tlačilo se ku předu, kde nastala hádka. Hluk rostl a jednotlivé zfanatizované ženy počínaly si jak divé. Vystoupily na židle, kde spílaly našim soudruhům, tleskaly modlitebními knížkami a činily různé posuňky, ne právě cudné. (...) V nastalé tlačenci bylo klerikály několik pokrokových lidí zpolíčkováno. Rozhořčené davy tlačily nyní klerikály ke dveřím, převrhly stoly a tu bratři v Kristu chopili se židlí a mrštili je do zástupův lidu. Tím přilili jen olej do ohně; nastala nepopsatelná vřava. (...) Rozruch byl po celém městě, neb něčeho podobného se nikdo nenadál. Klerikálové se tak hned asi neobjeví před forem veřejnosti.*“³¹⁵ Co se dělo v tu chvíli s přítomným Reylem, nevíme.

³¹³ SKALICKÝ, F. R. Dr. *Volby do českého sněmu: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1908, 12(3).

³¹⁴ SKALICKÝ, F. R. Dr. *Volby do českého sněmu*. s. 17 – 29.

³¹⁵ *Podkrkonošské rozhledy: Orgán strany sociálně-demokratické v severovýchodních Čechách*. Náchod, 1909, 1(1). s. 8 – 9.

Reylova kandidatura v následujících volbách v roce 1911 rovněž nebyla úspěšná, ačkoliv v obou těchto volebních kláních se umístila Strana katolického lidu v Čechách na třetí příčce za sociálními demokraty a agrárníky. Podotkneme, že moravská větev byla vítězná. Z hlediska počtu získaných mandátů byla situace ovšem jiná. V roce 1907 byli katolíci co do počtu mandátů na čtvrtém místě (předběhli je mladočeši), v roce 1911 nezískali ani jednoho poslance. V případě zemských sněmů nebyla situace o mnoho lepší; v Čechách měli katolíci v tomto období pouze jediného poslance. Obecně vzato je toto všechno dílem sílící averze vůči politickému katolicismu, která zmohutněla po volebním úspěchu v roce 1907.³¹⁶

Jako nefunkční se jeví počátkem 20. století brynychovsko-reylovská koncepce spolkové činnosti a schůzování, o které obyvatelstvo, zdá se, přestalo jevit zájem. Nová strategie stranického vedení se orientovala na dělnictvo, ženy a inteligenci, prozatím zůstávali mimo zájem živnostníci. Konkrétní realizací se stala například podpora křesťanských odborů, ve kterých se Reyl rovněž uplatnil.³¹⁷ Patřil uvnitř stranického vedení, jehož byl i po proměnách nadále členem, k proudu, který prosazoval modernizaci vnitřní struktury organizace. Jednalo se zejména o snahu dostat venkovské delegáty z tamějších organizací na stranické sněmy, tak aby se jich účastnili delegáti i mimo centra. Předchozí praxe spočívala v delegování mandátu na osoby žijící v blízkosti centra.³¹⁸

Během první světové války došlo postupně k fúzi katolických stran, a vznikla tak Československá strana lidová. V Čechách se tak stalo, poněkud volně, již v roce 1916.³¹⁹ F. Reyl se do nejvyšších stranických struktur nově vzniklé strany zřejmě již nijak významně nezapojoval, přichystána pro něj byla kandidatura do senátu.

3.12. Rektorem kněžského semináře (1909 – 1912)

V roce 1909 se stal rektorem hradeckého semináře. Reyl nebyl před jmenováním rektorem v pozici vicerektora, což bylo v kontextu dřívějších zvyklostí spíše neobvyklé. Jeho vicerektorem byl jmenován současně s ním ThDr. Hugo Doskočil (1875 – 1961). U příležitosti jejich jmenování uspořádali posluchači semináře v sobotu 6. února 1909

³¹⁶ MAREK, Pavel. *Klerikalismus a jeho interpretace*. s. 20 – 21.

³¹⁷ MAREK, Pavel. *Český katolicismus 1890-1914*. s. 73.

³¹⁸ MAREK, Pavel. *Český katolicismus 1890-1914*. s. 118.

³¹⁹ Na Moravě se sjednotila katolicko-národní a křesťansko-sociální strana v květnu roku 1918. FIALA, Petr. *Český politický katolicismus 1848-2005*. s. 183.

v 16:45 hudební akademii o osmi kusech, sestavenou hlavně z českých písní a českých instrumentálních skladeb.³²⁰

V době jeho příchodu do rektorské funkce běžela výuka v semináři v rozsahu, jaký sám jako student zažil, ale obohacená hlavně o jazykové kurzy. Nepovinně bylo možné zvolit výuku semitských dialektů, arabštiny, syrštiny, chaldejštiny, od roku 1906 také babylonsko-assyrštiny.³²¹

Stejně jako v Borromaeu, i v semináři Reyl usiloval o zřízení nové budovy semináře, neboť ta původní svojí polohou, rozlohou i vnitřní dispozicí nevyhovovala. Reylovi předchůdci i nástupci v rektorské funkci k tomu měli i podporu biskupů, nejvíce se ke stavbě nové budovy schylovalo zřejmě za biskupa Josefa Doubravy (1903 – 1921). Reyl prosazoval stavbu nové budovy mimo historické centrum města, stejně jako tomu bylo v případě výstavby nové budovy Borromaea. K realizaci záměru však nikdy nedošlo.³²²

Biskup Josef Doubrava využil Reylových zkušeností v oblasti práce s mládeží a roku 1910 ho jmenoval komisařem středních škol v Pardubicích, o rok později mu k tomu přibyl ještě komisariát reálky v České Třebové.³²³ Hlášení, která z vizitací těchto škol zasílal do Hradce Králové na biskupství, upozorňují zejména na závadnost některých učebnic a na nízký počet kněží na školách, tedy nemožnost vyučovat náboženství v potřebném rozsahu.³²⁴ Když Reyl opustil úřad rektora Borromaea, připojil ke svým funkcím v roce 1911 ještě úřad biskupského komisaře, dohlázeatele nad tímto chlapeckým seminářem.³²⁵

Ve funkci rektora semináře setrval Reyl tři a půl roku, než byl v roce 1912 po řádném konkurzu jmenován kanovníkem katedrální kapituly sv. Ducha v Hradci Králové.³²⁶ Nedochovaly se záznamy o tom, že by se o kanonikát ucházel již dříve.

V semináři ale působit nepřestal, přednášel zde stabilně do roku 1916. Jeho roční remunerace za tuto činnost činila 500,- korun.³²⁷ Tehdy k 1. říjnu ze zdravotních důvodů (stěžoval se na „občasnou chorobu“) rezignoval na post docenta křesťanské

---

³²⁰Literární archiv Památníku národního písemnictví. fond Reyl František. Pozvánka na akademii 6. 2. 1909.

³²¹Český slovník bohovědný. s. 339.

³²²tamtéž.

³²³Reylova žádost o udělení Logdmanské prebendy.

³²⁴Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého. Korespondence biskupa Doubravy týkající se kapituly (nezpracováno). Reylova hlášení z vizitací škol v Pardubicích a České Třebové.

³²⁵*Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis dioeceseos Reginae-Hradecensis: pro Anno Domini Nostri Jesu Christi 1911.* s. 2.

³²⁶ThDr. František Reyl. *Časopis katolického duchovenstva.* 1936,77(1). s. 92 – 93.

³²⁷Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého. Korespondence biskupa Doubravy. Žádost vicerektora semináře o potvrzení Reylovy remunerace.

sociologie. Založil tehdy zvláštní nadaci se vkladem 500,- korun, jejíž výnosy byly určeny absolventu třetího ročníku, který „*projeví ve studiu téhož předmětu vynikající píli a při veřejné zkoušce osvědčí též přehlednou znalost mé* (Reylovy, pozn. aut.) *knihy Jádru křesťanské sociologie*“. Biskupem byla rezignace přijata „s politováním na vědomí“; také se zaručil za správné hospodaření založené nadace.³²⁸

I po roce 1916 Reyl v semináři nárazově křes. sociologii přenášel. Přednáškovou činnost v semináři zcela utlumil patrně až roku 1920, kdy byl zvolen senátorem československého Národního shromáždění. I tak se tam občas v budoucnu ještě několikrát jako příležitostný přednášející objevil. Jedna z jeho posledních přednášek zde se odehrála 11. prosince 1932. Tehdy hovořil na téma *Náboženské zásady v politice*. Využil 30. výročí úmrtí biskupa Brynychy (zemřel v Chrasti 20. listopadu 1902), označil jeho ideály a apologetickou strategii za nadčasové. Akcentoval význam náboženství jako veřejné věci³²⁹, důležitost katolického tisku, spolkovou katolickou činnost a konečně i politickou angažovanost katolíků jak z řad laiků, tak z řad kléru. Náboženské zásady podle něj nesmějí v politice chybět, naopak mají být jejím základem. Postěžoval si na „žalostný nesvár“ v české politice, který byl podle něj způsoben úpadkem náboženských zásad mezi politiky.³³⁰

Na sklonku života, koncem roku 1933, se objevuje Reylovo jméno ještě jednou ve spojitosti se seminářem. Stal se členem kuratoria řídicího v té době vzniknuvší Studijní knihovny alumnů. Knihovna byla založena pro potřeby shromažďování a zapůjčování odborné literatury posluchačům semináře. Reyl byl společně s biskupem Píchou (1931 – 1956) donátorem 1000,- korun.³³¹ Sám věnoval semináři svoji vlastní knihovnu. Nevíme, zda se tak stalo při této příležitosti, nebo někdy později; pravděpodobně ale neměl důvod s darem příliš otálet, protože se mu horšil zrak. Knihy se pro něj pravděpodobně stávaly zbytečnými.

---

³²⁸ Za svého nástupce doporučil biskupu Doubravovi ThDr. Bedřicha Augustýna, jehož si pro tuto funkci vychoval, a který jej už v době jeho 4měsíční nemoci v roce 1914 zastupoval. Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého. Korespondence biskupa Doubravy týkající se kapituly (nezpracováno). Reylova rezignace na post docenta křesťanské sociologie v semináři.

³²⁹ srov. myšlenky V. všeobecného sjezdu katolíků československých v r. 1909.

³³⁰ *Literární archiv Památníku národního písemnictví*. fond Reyl František. Teze k přednášce v semináři 11. 12. 1932.

³³¹ *Časopis katolického duchovenstva*. 1934, **125**(3). s. 191 – 192.

3.13. Konflikt s J. S. Macharem

Josef Svatopluk Machar (1864 – 1942) vystoupil několikrát před rokem 1909 s přednáškami na náboženské téma. Reyl se zúčastnil Macharovy přednášky v Hradci Králové. Opustiv svůj tradiční pseudonym *F. R. Skalický* a skryv se pod jedenkrát užitý, účelově zvolený pseudonym *Pravdomil*,³³² napsal proti Macharovi ostrý apologetický spis *MACHAR a křesťanství*.³³³ Uveřejnil jej v *Časových úvahách* v létě 1909, v době příprav na všeobecný katolický sjezd v Hradci Králové.

Hned na začátku své práce nazval Machara „úředníkem Rothschildovým“, na konci o něm mluví zase jako o „*Israelem obdivovaným*“.³³⁴ Macharova přednáška v Hradci Králové se týkala kritiky společenské role křesťanství v soudobé společnosti, nebezpečí klerikalismu a dezinterpretace dějin v katolických kruzích. „*Nebudeme zmateným hlavám vyvraceti utkvělé představy o škodlivosti křesťanství, nýbrž spokojíme se s tím, že přibijeme na pranýř ukázky Macharovy duševní ubohosti, nastíníme, jak antické pohanství v pravém světle vypadá, a ukážeme, čím vlastně křesťanství lidstvu se stalo v ohledu osvětovém, mravním a sociálním. Machar nazval křesťanství potupně jedem z Judey*³³⁵ a touží po obnově antiky (po vzkříšení života pohanských Řeků a Římanů). *Perly Macharovy inteligence, vybrané z jeho „řeči“ v Hradci Králové,*“³³⁶ uvozuje Reyl svůj protimacharovský text. Následně krátce pojednává o *bezcitnosti a zhýralosti antiky*, a o *hnusném otroctví věku antického*. Nápravu a společenský pokrok nachází v dějinách s příchodem křesťanství. Pro Reyla je křesťanství totožné s katolickou církví. V textu občas, kromě mluvy ke čtenáři, oslovuje přímo Machara a ve druhé osobě mu

³³² K tomu ve své reakci Machar: „*Viděl jsem, že se kryjete za pseudonymem Pravdomil. To je geniální nápad, ba, to je už přímo perversní paradoxon, co jste tady provedl! Pravdomil! Vy, který kromě písmeny r ve svém jméně rodově nic, ale pranic s pravdou společného nemáte!*“ Ratibor: *Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje*. 1909, 26(37). s. 2.

³³³ REYL, František (Pravdomil). *MACHAR a křesťanství*: Epištola k „velkému filosofu“. *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1909, 13(7).

³³⁴ REYL, František (Pravdomil). *MACHAR a křesťanství*. s. 1, 27.

³³⁵ Macharův výrok k tomuto zněl: „*Antika zahynula jedem z Judey, ale ani těm, kdož jí ho dali pít, neslouží ke zdraví. Je do dnes smíšen s jejich krví, zmalátnuje jejich energii, otupuje jejich smysly, ničí rozvahu, zatemňuje celý život.*“ REYL, František (Pravdomil). *MACHAR a křesťanství*. s. 11. Reyl na to zareagoval: „*S tím svým nápadem o jedu z Judey, jímž, Machare, zbytečně děláte poklony bohatému Izraeli, nepochodíte ani u svého důvěrného přítele Massaryka, jenž se prohlásil veřejně v Hradci Králové za učedníka Ježíšova* (Reyl naráží na náboženskou diskuzi v Hradci Králové v roce 1906, pozn. aut.), *ani u přítele Drtiny, jenž vás úplně odsuzuje, ačkoliv není potměšilým páterem.*“ REYL, František (Pravdomil). *MACHAR a křesťanství*. s. 17.

³³⁶ REYL, František (Pravdomil). *MACHAR a křesťanství*. s. 2.

vysvětluje historii. Celý krátký spis končí kapitolou o Macharově povaze. Nejlepším trestem pro velebitele antiky Machara by podle Reyla bylo zkusit „antický jas“ pod vládou zvrhlého nelidy Nerona. Reyl svůj celý text zakončuje: „*A člověk takového kalibru má být povoláným soudcem šlechetných křesťanských mučedníků? Chvalořečník zvrhlých pohanů a usvědčený lhář že má být vzorem poctivému Čechovi? ‚Syn Heliův‘, ‚geniální vůdce doby‘ dle Herbena básník svým vzletem omračující – hřeší proti základnímu požadavku při veřejném vystupování, totiž proti literární poctivosti; synu boha Slunce líbí se humanita, která drží v ruce nespravedlivý karabáč.*“³³⁷

Macharova veřejná odpověď, formou textu nazvaného *Výklady pro královéhradeckého pátera a doktora theologie Fr. Reyla*, přišla záhy. Text vznikl velmi rychle po vydání výše charakterizované Reylovy brožury a celý vysvětluje Macharovy postoje a zevrubně vyvrací Reylovy argumenty a názory na antiku, uveřejněné v jeho textu. Macharův text publikoval na pokračování *Ratibor*³³⁸ v době konání a po skončení všeobecného katolického sjezdu v Hradci Králové (o něm pojednáváme v následující kapitole). Machar vysvětluje sporné otázky formou fiktivního rozhovoru s Reylem, který k němu dochází na tajné návštěvy, aby si doplnil vzdělání. Tato jeho práce byla vůbec největším publikovaným adresným útokem na Reyla.

„*Tak, milý Reyle, posad'te se, chovejte se slušně a poslouchajte. Napracoval jste se dosti – viděl jsem. Do ‚Obnovy‘ píšete rukama i nohama, v ‚Časových úvahách‘ jste vydal celou brožuru, na schůzích jste si hrdlo vykřičel – a všechno kvůli mně a proti mně a o mně. Srdce z kamene bych musil mít, aby takové snahy se mnou nehnuly. (...) Já se přičiním, abych aspoň poněkud zdokonalil vaše vzdělání (...), já, pohan, dám vám, doktorovi theologie, poučení o křesťanském náboženství. Musíte ovšem přijít několikrát – na jedno posezení se nedají takové dlouhé nedostatky napravit – ale přijďte klidně, já neprozradím, že ke mně chodíte a co tu dostáváte,*“³³⁹ zahajuje Machar svoji stať proti Reylovi. Obhajuje se před ním, že věru není *úředníkem Rothschildovým* a vysvětluje, že on, na rozdíl od Reyla, neztotožňuje křesťanství s katolickou církví. Církev, na rozdíl od ideje křesťanství, pranýřuje a jmenuje morální delikty papežů a hříchy katolických států (např. chování Španělů vůči původním obyvatelům Jižní Ameriky v době jejího kolonizování). Podrobně se věnuje antice a mnohokrát obviňuje Reyla z neznalosti

³³⁷ REYL, František (Pravdomil). *MACHAR a křesťanství*. s. 32.

³³⁸ *Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje* byl pokrokařský týdeník vydávaný v Hradci Králové. Redakce sídlila na Velkém náměstí v č. p. 41, asi 30 metrů od budovy královéhradeckého biskupství.

³³⁹ *Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje*. 1909, 26(35). s. 1.

dějin, zejména antického Říma, a nejednou jej nařkne z klerikální zaslepenosti a mystifikace.

Text je prošpikovaný jízlivými promluvami ve fiktivním rozhovoru s Reylem: „*Dnes už vás pustím. Měníte mi jaksi barvu a jste nervosní. Jděte tedy a přijďte za týden zase. Ještě slovo: pro bohy, jak jste přišel k tomu doktorátu z theologie? Záhada, strašná záhada...*“³⁴⁰ „*Vidíte, jak se vám očka rozehrála a jak kýváte svou malou učenou hlavičkou!*“³⁴¹ „*Ale Reyle, Františku Reyle, jaký to máte nejistý pohled? Že jste zase napsal něco nečistého do té nečisté ,Obnovy‘!*“³⁴² „*Eh, Reyle, řekněte mi: Zpovídáte se někdy? Až zas půjdete ke zpovědi, vezměte tuhle brožuru svoji (spis proti Macharovi, pozn. aut.) a čtete ji tam; bude-li vás zpovídat čestný kněz – ne, nemůže vám dát rozhrěšení – – ne, stokrát ne!*“³⁴³ „*Blb nejste, Reyle... Ale skoro by bylo líp pro vás, kdybyste jím byl.*“³⁴⁴

Jakmile začal Macharův text v *Ratiboru* vycházet, napsal Reyl do *Obnovy*, že mu Machar udělal nejlepší reklamu na jeho spis. Je prý o něj najednou mnohem větší zájem. Machar se do Reyla pouštěl s velikou vervou, jejich spor se řešil i u soudu.³⁴⁵

3.14. V. všeobecný sjezd katolíků československých v Hradci Králové

Tento celonárodní sjezd proběhl pod heslem *Náboženství je věcí veřejnou*, chtěl tedy poukázat na společenský charakter náboženství, ohrazoval se proti hlasům z pokrokářského tábora, proklamujících soukromý charakter náboženství.³⁴⁶ František Reyl sestavil ideový program sjezdu.³⁴⁷ Velmi pravděpodobně je autorem motto sjezdu, protože na toto téma a na téma vztahu inteligence (tím je myšlena zejména věda) a náboženství přednesl již dříve řadu přednášek.³⁴⁸ Reyl stál u zrodu slavnosti; od počátku byl členem nejužšího čtyřčlenného výboru, který sjezd připravoval.³⁴⁹ Pro organizační

³⁴⁰ *Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje*. 1909, **26**(35). s. 2.

³⁴¹ *tamtéž*. s. 3.

³⁴² *Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje*. 1909, **26**(36). s. 2.

³⁴³ *Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje*. 1909, **26**(37). s. 3.

³⁴⁴ *tamtéž*. s. 4.

³⁴⁵ DRÁBEK, Jan. *Z časů nedlouho zašlých: Vzpomínky Dr. Mořice Hrubana*. 1. Řím: Křesťanská akademie, 1967. s. 233.

³⁴⁶ ŠÁLEK, Jiří. *K prvnímu celostátnímu sjezdu katolíků v roce 1935*. s. 10.

³⁴⁷ *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 36.

³⁴⁸ Literární archiv Památníku národního písemnictví. fond Reyl František. Tištěný leták nazvaný *K šedesátinám senátora Dr. Františka Reyla*.

³⁴⁹ REYL, František (ed.). *Zpráva o V. všeobecném sjezdu katolíků československých: který slaven v Hradci Králové ve dnech od 28. do 31. srpna 1909*. 1. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna v

porady stanovil 4 body, o kterých je třeba přednostně jednat. Klíčoví organizátoři se zabývali otázkou propagace sjezdu, tedy jak upoutat věřící na sjezd, následně jako přilákat do Hradce alespoň 10 000 katolíků - účastníků, jak sjezd financovat (odhadovaly se výdaje mezi 6000,- a 10 000,- korunami) a konečně jaký by měl být sjezdový program, respektive jaká by měla být témata přednášek.³⁵⁰

3.14.1. Tisková předehra

Organizátoři počítali s tím, že se během sjezdu objeví provokace ze strany „volnomyšlenkářů a pokrokářů“. Objevily se informace i o tom, že tito chystají vlastní „protisjezd“ ve stejném čase na stejném místě. S blížícím se sjezdem začal antiklerikálně orientovaný tisk běsnit. Nejvíce článků na antiklerikální témata plnilo listy *Ratiboru*. Vydání realizovaná v čase okolo sjezdu se v zásadě nevěnovala ničemu jinému. Na pokračování byl otištěn Macharův fiktivní rozhovor s Fr. Reylem nazvaný *Výklady pro královéhradeckého pátera a doktora theologie Fr. Reyla*.³⁵¹ At' nahlížíme sjezd z jakékoliv strany, je pozornost jemu věnovaná v katolickém i protikatolickém tisku dokladem toho, že byl skutečně mimořádnou a sledovanou akcí. V opozičním tisku se skutečně objevily pozvánky na protiakci, např. v *Ratiboru*: „*Vzhůru všichni pokrokoví občané na protiklerikální manifestaci v Hradci Králové, vzhůru uvědomělé ženy, vzhůru mládeži, mízo nadšeného zdravého národního života! Vzhůru vy nadšení, vzhůru vy ospalci a pohodlníci! Ta chvíle nesnese, aby někdo z nás spal, když mu již hoří došky nad hlavou! Nikdo se nevytácej, nikdo se nezpěčuj! Jde o všechno, o celou lidskou podstatu naši, o naše národní bytí, jde o rozum, pravdu a krásu života! Manifestace pokrokových lidí v Hradci Králové proti V. klerikálnímu sjezdu děje se pod vážnými hledisky. Klerikalismus, tj. zneužívání náboženství k dobytí politické moci, úplně se dnes stotožňuje s ideou katolicismu samého.*“³⁵²

Kromě zajištění akce 130 četníky bylo varování před provokacemi i v brožuře rozdávané účastníkům: „*Rovněž nedejte se škádlením a urážkami strhnouti k nerozvázným a násilným činům, nýbrž hleďte útočníka zajistiti svědky a oznamte ho pořadatelstvu, jež se postará o jeho potrestání.*“³⁵³ Objevila se i výzva k bojkotu

---

Hradci Králové, 1910. s. 9.

³⁵⁰ *Zpráva o V. všeobecném sjezdu katolíků československých*. s. 25.

³⁵¹ *Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje*. 1909, **26**(35 – 39).

³⁵² *Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje*. 1909, **26**(34). s. 1.

³⁵³ *Zpráva o V. všeobecném sjezdu katolíků československých*. s. 31.

hostinců a obchodů, jež se nepřipojily ke sjezdu viditelným vyvěšením sjezdového praporu: „*Kdo nevěnuje nám trochu zdvořilosti, nebudete ho zahrnovati penězi.*“³⁵⁴

Počátkem léta se v katolickém tisku³⁵⁵ objevovaly pozvánky na tento sjezd, kde byl zdůvodňován takto: „*Nebojíme se sice o církev katolickou vůbec, kteráž má zajištěnou ochranu Kristovu až do skonání světa. Ale vážné obavy máme, že zanikne v krajích našich, neboť není trvání církve zajištěno žádnému národu zvláště. (...) Proto nesmí náš sjezd býti pouhou přehlídkou počtu našeho a sil našich, nýbrž musí v naši rozhárané době státi se důrazným protestem proti zvrácenému a neblahému liberálnímu názoru, že náboženství jest věcí soukromou.*“³⁵⁶

3.14.2. Průběh sjezdu

Sjezd se konal od soboty 28. srpna do úterý 31. srpna 1909. Přijíždějící účastníci byli vítáni na nádraží, program začal shromážděním v Adalbertinu. Jelikož se jednalo o sjezd celonárodní, účastnili se ho i další zástupci českomoravského episkopátu v čele s pražským arcibiskupem kardinálem Lvem Skrbenským z Hříště (1863 – 1938).³⁵⁷ V neděli 29. srpna byly dopoledne slouženy mše svaté v různých hradeckých kostelích, ale i na volném prostranství, na Děkanském náměstí, před katedrálou. Dopoledne proběhla pod Reylovým vedením v budově Borromaea valná hromada Ústředního svazu katolických spolků diecése královéhradecké. Odpoledne následovaly sledy přednášek a schůzí mládeže, živnostníků, dělníků, žen atd. v Adalbertinu, městském divadle a v budově Borromaea. V pondělí 30. a v úterý 31. srpna se vždy začínalo v 7 hodin ráno pontifikální mší svatou, následovaly další přednášky pro různé skupiny na zmíněných místech. Mezi řečníky se vystřídali hosté známých jmen, např. strahovský opat Metoděj Zavoral (1862 – 1942), poslanec Jan Šrámek (1870 – 1956), poslanec Rudolf Horský (1852 – 1926), muzejní bibliotékař Václav Řezníček (1861 – 1924)³⁵⁸ a další.

³⁵⁴ *Zpráva o V. všeobecném sjezdu katolíků českoslovanských*. s. 31.

³⁵⁵ Pozvánky na sjezd a jeho program se objevovaly zejména v katolických plátcích Čech, Obnova, Český Východ, Štít a Práce.

³⁵⁶ *Obnova*. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1909, **15**(26). s. 1.

³⁵⁷ Kromě něj přijeli ještě olomoucký arcibiskup František Sál. Bauer (1841 – 1915) a českbudějovický biskup Josef Antonín Hůlka (1851 – 1920). Ostatní českomoravští biskupové byli zastoupeni kanovníky. Za zmínku stojí, že přijel arménský arcibiskup Josef Theodorovič ze Lvova. *Zpráva o V. všeobecném sjezdu katolíků českoslovanských*. s. 43 – 44.

³⁵⁸ Václav Řezníček byl rodák ze Skaličky, sousedské obce Skalice, což bylo rodiště Reylova otce. Reyl si zvolil zřejmě podle otcova svůj literární pseudonym F. R. Skalický, který občas užíval. S Řezníčkem pojilo Reylovo přátelství, zachovala se Řezníčkova korespondence určená Reylovi (Reylova Řezníčkovi bohužel ne).

Pochopitelně mezi řečníky nechyběl ani František Reyl, který přednesl v pondělí 30. srpna odpoledne v Borromaeu referát na téma *O součinnosti kléru s inteligencí*, jenž byl určený středoškolské a vysokoškolské mládeži.³⁵⁹

Jeho řeč, přednesená za účasti biskupa Doubravy, byla lamentací nad tím, jak se intelligence (Reyl jí rozuměl zejména vědce) odvrací od spolupráce s klérem a kněží staví do pozice pouhých „vykonavačů náboženství“. Reyl se opřel do antiklerikálů, konkrétně i do zarputilého J. S. Machara (1864 – 1942), hájil církevní magisterium i tehdy napadaná dogmata. Přednesená řeč se nesla přesně v duchu reylovske apologie, jak uvidíme i dále.³⁶⁰

Organizátoři měli starost, aby se na sjezd dostavilo alespoň 10 000 účastníků, nakonec jich jenom v zahajovacím průvodu městem kráčelo třikrát tolik.³⁶¹ Tento všeobecný katolický sjezd byl největší akcí, na které se Reyl organizátorsky podílel.

„Protisjezd“ pokrokářů a antiklerikálů byl skutečně svolán na 29. srpna 1909, tedy na druhý den konání katolického sjezdu. Ve 14 hodin začal průvod městem, ovšem historickému jádru, srdci katolického sjezdu, se vyhnul. Skončil na Střelnici, kde se řečnilo na téma vztahu českého národa k Římu, politického a hospodářského nebezpečí klerikalismu a konečně klerikálnímu názoru na ženu. Na shromáždění na Střelnici se vybíralo vstupné 10,- haléřů, jež mělo být věnováno na české menšiny.³⁶² Průvod a setkání antiklerikálů bylo zpětně zhodnoceno jejich tiskem jako velmi úspěšné. V *Ratiboru* se mluví asi o 6200 účastnících.³⁶³

---

³⁵⁹ *Obnova*. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1909, **15**(26). s. 2.

³⁶⁰ Zpráva o V. všeobecném sjezdu katolíků československých. s. 342 – 354.

³⁶¹ Zpráva o V. všeobecném sjezdu katolíků československých. s. 544.

³⁶² „*Pokrokový lid českého severovýchodu bude v neděli 29. srpna v Hradci Králové veřejně manifestovat proti klerikální rozpínavosti a za svobodu svědomí a přesvědčení. Veliký tento projev konán bude s následujícím programem: O 2. hod. odpol. shromáždí se všech občanů, spolků a organizací ve „Vonešových sadech“, odkud vyjde se průvodem na „Střelnici“, kde promluví ku tematům: 1. Vztah českého národa k Římu. 2. Klerikalism jako nebezpečí hospodářské a politické. 3. Klerikální názor na ženu, řečníci pokrokových stran. Po táboru koncertovat bude hudba p. Čermáka z Kostelce n. Orli. 10 hal. vstupné věnováno bude českým menšinám.“* *Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje*. 1909, **26**(32). s. 1.

³⁶³ *Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje*. 1909, **26**(36). s. 5.

„*Nesmíme se dát příliš uchvátit obrovským úspěchem, kterého jsme dosáhli protiklerikální manifestací dne 29. srpna. To není ještě vše, že jsme uspořádali kolosální průvod, který svou spontánností předčil všechno očekávání. Vezměme poučení pro budoucnost, která musí se vyznačovat nejenom usilovnou prací k osvětě a svobodě, nýbrž i důslednými činy ve veřejném, spolkovém i politickém životě.“* *Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje*. 1909, **26**(36). s. 1.

3.14.3. Zhodnocení v tisku

Po proběhnuvším sjezdu se v katolickém tisku (zejména v *Obnově*) objevovaly chvály na průběh i počet účastníků. Opoziční tisk (královéhradecký *Ratibor*) se sjezdu také podrobně věnoval, ovšem ve velmi nelichotivém tónu. „*Není to pro českého člověka veselý úkol, má-li konstatovati, že viděl několik tisíc svedených, ošálených, o českou duši a českou krev připravených lidí; že viděl bédné, ušlapané, zakřiknuté, příkrčelé tváře, jichž českou horskou fysiognomii prochvívalo utrpení svaté bídy těla i duše, prokletí fanatismu, který Řím nalil do arterií místo mízy života, víry v sebe, naděje ku plodům práce a myšlení...*“³⁶⁴ Sjezd se líčil na katolické straně jako velmi imponující, dokládající jednotu a sílu katolicismu v Čechách,³⁶⁵ což je, domníváme se, potvrzováno velkým zájmem o něj na stránkách opozičního tisku. *Ratibor* se v několika vydáních, uveřejněných po skončení sjezdu, nevěnuje téměř ničemu jinému. Kromě nářku nad stádovitostí zúčastněného lidu se objevují také nářky na zpanštělost biskupů, přepych, jímž se na sjezdu obklopovali, a servilitu hradeckého měšťanstva a radních.³⁶⁶

3.15. Bohatá publikační činnost

V době svého působení v Borromaeu a v kněžském semináři Reyl napsal největší množství textů, z nichž většina vyšla v měsíčníku *Časové úvahy*. Co se jejich rozsahu týče, jedná se o práce v řádu maximálně několika desítek stran. Rozsáhlé studie vydával později, první byly *Úkoly sociální politiky* z r. 1909.

Některé jeho spisy jsme charakterizovali už dříve, protože se vztahovaly ke konkrétním momentům Reylova života; jiným se budeme věnovat dále, opět podle toho, zda byly reakcí na tehdejší dění. Zde představíme ostatní práce z daného období Reylovy činnosti v Borromaeu a kněžském semináři, tedy vzniklé mezi léty 1890 – 1912.

---

³⁶⁴ *Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje*. 1909, 26(36). s. 1.

³⁶⁵ srov. *Zpráva o V. všeobecném sjezdu katolíků československých*.

³⁶⁶ srov. *Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje*. 1909, 26(35 - 39).

3.15.1. Sociální úkoly kněží podle Reyla

V roce 1898 publikoval Reyl v již zmíněném almanachu k výročí seminární literární jednoty stať, v níž předestírá nové povinnosti kněze přelomu staletí, který podle něj již nemůže být pouze poskytovatelem svátostného servisu věřícím, ale i společensky aktivní postavou.

Reaguje na tehdy aktuální otázky, se kterými se zřejmě často setkával. Za palčivou, a o to více oprávněnou, považoval výtku kněžstvu, že evangelium hlásá jen věřícím a málo na sobě ukazuje, jak se evangelium žije. „*Obrovskou massu lidu nezíská již kněz na poli náboženském pouhým výkladem evangelia, poněvadž se lid tento všemu poučování vyhýbá. Zde přestávají působiti slova, zde zmůže něco jenom příklad a skutek. Lid musí na povaze kněze studovati účinky nauky hlásané, lid musí nabýti přesvědčení, že náboženství Kristovo není jenom zájmem klerikálního stavu, nýbrž zájmem celé společnosti lidské.*“³⁶⁷

Reyl viděl jednu z příčin odklonu národa od církve ve způsobu kněžského působení ve společnosti. Dál nabádá kněze, aby co nejvíce působili mezi lidmi i mimo kostely, věnovali se péči o chudé, politické činnosti a vedli v místech svého působení různé spolky. Podpora, zakládání a podílení se na činnosti spolků byla, jak už jsme zmínili, pro Reyla typická. Zřejmě si byl vědom, že ne všichni kněží jsou pro společenskou a spolkovou činnost adekvátně disponovaní. Vybízeli proto, aby alespoň „svojí hřivnou“, tedy finančně spolky podporovaly.³⁶⁸

Notuje si s biskupem Brynychem, tvrdí Reyl, že sociální rozměr kněžské činnosti tváří v tvář množícím se proticírkevním útokům se uskuteční nejlépe prostřednictvím knih, tisku a spolkové činnosti.³⁶⁹

Reyl apeloval na politickou angažovanost kněžstva. Domníváme se, že v politické aktivitě kněží viděl příležitost, jak ovlivnit podobu přijímaných zákonů a potažmo podobu společnosti. Varoval ale, aby se kněží stranili předních funkcí, protože to samo by přiživovalo domněnku, že kléru jde o přední a výsadní postavení ve společnosti. Pateticky potom svoji krátkou úvahu o politické angažovanosti kněží zakončil: „*Opusťme rezervu a vystupme na kolbiště politické, neboť tolik dnes ví každé politické*

³⁶⁷ *Almanach 1878 – 1898*, s. 39.

³⁶⁸ tamtéž.

³⁶⁹ Brynychova slova k tomu doslova zněla: „*Proti slovu máme slovo, proti knize neb listu musíme dáti knihu neb list, proti spolku musíme postaviti spolek, proti činnosti činnost, proti penězům peníze, proti zášti a fanatismu musíme dáti lásku a klidnou odhodlanost.*“ (REYL, František: *Biskup Edvard Brynych*, s. 10).

*nemluvně, že bez spolupůsobení českého kléru národní mír nebude v Čechách nikdy vybojován. Vystupme však na kolbiště politické ne s mečem, ale s křížem v ruce, neboť jen Kristus Ukřižovaný přinesl národům pokoj, jehož parlament aneb diplomat dáti nemůže.*³⁷⁰

3.15.2. Dobrodinečkové: Obrázek blahobytu rolnického

Pod pseudonymem F. R. Skalický, snad z obavy z přijetí textu, publikoval F. Reyl r. 1898 v rámci *Časových úvah*³⁷¹ povídku nazvanou *Dobrodinečkové*. Bylo to vůbec poprvé, kdy v *Časových úvahách* publikoval, běžely tehdy druhým rokem.

Hlavní postavou je rolník Centner z Vysoké Lhoty, který zažije trpkou zkušenost s kupci na trhu v nejmenovaném městě. Kupčí s podvodnými praktikami, zlatem ověšení, mají křivé nosy, což se stále zdůrazňuje. Ačkoliv to nikde v textu není explicitně napsáno, je zřejmé, že Reyl útočí na Židy. Celá povídka končí zastavením ožebračování venkovských rolníků prostřednictvím odprodávání obilí vojenskému eráru a využívání služeb Raiffeisenovy záložny namísto pochybných peněžních ústavů (židovských).

Povídka je Reylovým alegorickým návodem pro venkovany, jak si dobře finančně počínat. Důrazně varuje před židovskými obchodníky a finančníky, vyvrací obavy z klerikalismu. Raiffeisenova záložna je líčena jako vzorně křesťanský podnik.³⁷²

3.15.3. Jan Valerian Jirsík

V roce 1899, ve třetím ročníku *Časových úvah*, Reyl uveřejnil 22 stránkový životopis českobudějovického biskupa Jana Valeriána Jirsíka (1798 – 1883). Autorství opět nepřiznal, publikoval spis pod svým pseudonymem *F. R. Skalický*. Nakořik je zřejmé, že se za svůj pseudonym schovával při publikaci úvah na dobově ošemetná témata, není jasné, proč to udělal v tomto případě. Snad chtěl rozšířit okruh autorů textů v *Časových úvahách* či nechat *Skalického* publikovat i méně kontroverzní text.

³⁷⁰ *Almanach 1878 – 1898*. s. 41.

³⁷¹ *Časové úvahy* byl měsíčník vydávaný Politickým družstvem tiskovým v Hradci Králové. Podrobněji o něm je pojednáno v kapitole Politické družstvo tiskové.

³⁷² SKALICKÝ, F. R. *Dobrodinečkové*.: Obrázek blahobytu rolnického. *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1898, 2(7).

Potřebu připomenout Jirsíka v úvodu zdůvodnil zastíněním 100. výročí jeho narození oslavou stejného výročí Františka Palackého. Nekritický životopis českobudějovického biskupa – vlastence – vyznívá jako legendistická oslava. I zde se v závěru Reyl krátce dotkl soudobých antiklerikálních nálad: „*Kéž životopis velikého biskupa českého povzbudí veřejnost českou k přemýšlení, zdali skutečně nynější klérus odchýlil se od posvátných tradic Jirsíkových. Jsme přesvědčeni, že rozumná úvaha a soudná mysl nenalezne rozporu vybájeného nevědeckým časopisectvem a nebude souhlasiti s uměle pěstovanými štvanicemi proti stavu, jenž může se pyšniti – biskupem Jirsíkem.*“³⁷³

3.15.4. Učte se z dějin! Slovo k naší mládeži od starého vlastence

Poslední dvě čísla třetího ročníku *Časových úvah* vyplnila dějinná práce *Učte se z dějin*. Text je nepodepsaný, domníváme se ale, že autorem je Reyl, který pracoval jako výkonný redaktor *Časových úvah*. Stylistická stránka tomu nasvědčuje. Jedná se o takový malý pokus o katolický pohled na některé momenty českých dějin.

Dějinné pojednání zřetelně reaguje a dobové protikatolické útoky. Vlasteneckým tónem líčí české dějiny nejprve v kapitole *Základ*, jež velmi stručně popisuje vládu knížete Václava. Následuje *Vrchol*, který představuje panování Karla IV., a následně *Úpadek*, jenž počíná vládou Václava IV. Pozornost je věnována postavě Jana z Nepomuku, což jistě není náhoda, vzpomeňme na Reylovu polemiku s Janem Herbenem na toto téma. Autor, snad aby předešel antiklerikálním útokům, stále cituje Palackého, zdůrazňuje, že je evangelíkem. Část věnovaná Janu Husovi je odkazy na Palackého – evangelíka – protýkána ještě bedlivěji. Nakonec autor oba Jany porovnává: „*Dva Jany máme ohněm umučené, Jana z Nepomuku a Jana Husa. Proč nerozehřívají srdce mládeže pro Jana z Nepomuku aspoň tolik co pro Husa? Jan z Nepomuku trpěl ohněm muky dlouhé, a když po spáleninách, jež utrpěl, již žítí nemohl, byl do Vltavy hozen. Jan Hus ohněm trpěl méně, poněvadž brzo byl zalknut a jen mrtvé tělo jeho děle bylo v ohni.- Proč tě tak vedou na bezcestí mládeže má? Proto, že Jan z Nepomuku opravdu umřel za pravdu a církev katolickou! Jan Hus však otevřel cestu učení nekatolickému, které nazývají osvobozením svědomí a podobně, kteréž ale krok za*

---

³⁷³ SKALICKÝ, F. R. *Jan Val. Jirsík. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1899, 3(1). s. 21 – 22.

krokem přivedlo národy až k úplné nevěře. Nevypravují ti, mládeži milá, dle dějin pravdivých, ale dle nechuti své k církvi a k novověké nevěře. ³⁷⁴

Pohaniv husitské války, obviňuje autor německou reformaci prostřednictvím šíření německých evangelických knih z germanizace Čech a lutherovské *sola fide* chápe jako kořen úpadku mravnosti zejména mezi protestantskou českou šlechtou. Třetím důsledkem reformace pro Čechy byla podle autora, snad tedy Reyla, stavovská proticísařská revolta na prahu třicetileté války. Po vyličení třicetileté války dostává se v oddílu nazvaném *Šťěstí v neštěstí* ke Komenskému. Zmiňuje, že měl nazvat ve svém *Kšaftu umírající matky Jednoty bratrské* katolickou církev „nečistou nevěstkou“ ³⁷⁵, následně jej ale chválí za pedagogickou práci. Tím „šťěstím v neštěstí“ míní autor rekatolizaci a pořádek, který zavedlo habsburské panování v Čechách.

Poslední část spisu nese název *Z mrtvých vstání*. Tím se myslí národní obrození, „zmrtvýchvstání“ češtiny a vlastenectví v 19. století. Autor nezapomněl pochválit císaře Františka Josefa za přijetí ústavy r. 1860 a za vyučování češtiny ve školách. Servilita vůči císaři nebyla Reylovi nikdy cizí. V samotném závěru text míří na tehdy aktuální téma. Konzervativní Reyl důrazně varuje pře liberalismem: „*Jak již dříve naznačeno, protestantismus splodil nevěru, na jejíž základě pracuje spolek zednářů, jehož členy jsou nevěřící z křesťanů i židů pocházející. Nevěra ta dala si svůdné jméno. Nazývá se liberalismus. (...) Liberalismus hlásá, že osvobodil rozum i svědomí od pout víry; vlastně však odtrhl lidi od pravdy a zákonů Božích, od křesťanství. A proto jest liberalismus jen svobodou zdánlivou a jest záhubou národů!*“ ³⁷⁶

3.15.5. Církev pronásleduje vědu

V osmém čísle *Časových úvah* r. 1900 uveřejnil Reyl krátkou apologetickou studii o poměru církve a moderních věd. Je to první spis, u něhož je Reyl uveden přímo jako autor.

Začíná dějinným přehledem, v němž poukazuje na to, že církev nikdy vědu programově nepotírala, naopak byla nositelkou vzdělanosti a ve středověku zakládala univerzity. Přes popis procesu s Galileem Galileim se dostává k soudobým otázkám.

---

³⁷⁴ REYL, František. *Učte se z dějin! Slovo k naší mládeži od starého vlastence. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1899, 3(11 – 12). s. 17.

³⁷⁵ REYL, František. *Učte se z dějin!* s. 36.

³⁷⁶ REYL, František. *Učte se z dějin!* s. 57.

Reyl nevěřil Darwinově teorii a svérázně ji v textu odsoudil: „*Mají to bídu ti nevěrci; nechtějí-li věřiti, že všemohoucí Bůh jest původcem života, musí si vymýšleti báchoroky, jimž ovšem ani báby nevěří.*“³⁷⁷

Celá kratičká práce končí kapitolou, ve které se konstatuje, že víra je slučitelná s vědou. Reyl ovšem rozlišuje vědy pravé a falešné. Nestanovuje si k tomu však žádná kritéria, spíš se ohání výroky všeobecně respektovaných autorů a literátů. „*Učení církevní dá se vždycky srovnati s pravou přísnou vědou, proto pravověrný katolík nemusí nikdy zřici se vědeckého studia a opravdový vědec nemusí nikdy vzdáti se katolické víry.*“³⁷⁸

3.15.6. Oslava Husova

Schovav se za svůj pseudonym F. R. Skalický, uveřejnil Reyl v roce 1900 krátký spis o Janu Husovi. Smyslem bylo vzdělat katolické čtenáře v životě a dílu Jana Husa, vyzbrojit lidové vrstvy argumenty pro případné diskuze v tehdy tolik přetřásaném tématu.³⁷⁹

Práce je dětinskou povídkou o panu Vokurkovi, který se ve své domovské vsi účastní 6. července oslavy výročí Husova upálení. V příběhu jde o to, že naprostá většina lidí na oslavu jde jen proto, že je to tak nějak moderní, slavit „nejskvělejšího syna českého národa“. Jakmile se před četnictvem rozprchne dav zvědavců u slavnostní hranice, užene si utíkající pan Vokurka zápal plic, který jej upoutá na lůžko. Během tří denního zápasu o život se mu ve snu zjevuje Jan Hus, který ho pravdivě informuje o okolnostech husovského kultu přelomu 19. a 20. století: „*K vůli mé oslavě upadl jsi do nemoci, proto přicházím, abych ti tvou pozornost oplatil. Neočekávej však ode mne díků, neboť slavnost vaše na Kozím vrchu není nikterak mou oslavou, nýbrž jest reklamou pro zdejší místní veličiny, aby vyšplhaly se k výnosným vlasteneckým místům. Jest to skutečně hnusné, co se provádí pod mým jménem v Čechách.(...) Hluboká lítost se mně zmocňuje, když každá strana politická v Čechách vytlouká z mého učení kapitál pro své podvratné snahy.*“³⁸⁰ Příběh má poučit čtenáře o účelnosti nakládání s Husovým odkazem. Pan Vokurka, kajíc se ze své pošetilosti před místním děkanem, dostane od něj spis, jenž

³⁷⁷ REYL, František. *Církev pronásleduje vědu. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1900, 4(8). s. 15.

³⁷⁸ REYL, František. *Církev pronásleduje vědu.* s. 23.

³⁷⁹ SKALICKÝ, F. R. *Oslava Husova. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1900, 4(10).

³⁸⁰ SKALICKÝ, F. R. *Oslava Husova.* s. 8.

uvádí okolnosti života a smrti Jana Husa na pravou míru, rozebírá jeho učení a věnuje se jeho bludům. Reyl líčí zmíněné okolnosti Husova života dost opatrně a bedlivě se opět odkazuje na historika – evangelíka – F. Palackého.

V závěru napravený pan Vokurka objednává přes pana děkana spis o Janu Husovi. „*Spisek dostanete v Hradci Králové v administraci ‚Časových úvah‘ za 8 haléřů a při větší objednávce ještě levněji, takže za 2 Koruny můžete posloužiti mnohem lépe památce Husově, nežli příspěvkem na zápalnou hranici, kde beztoho spálilo se zbytečně tolik polen, že by to stačilo jedné chudé rodině na celou zimu na palivo.*“³⁸¹ Nakonec se vydá na politickou dráhu a dobude místní radnici za katolickou stranu. V kontextu Reylova smýšlení je to velmi návodné.

3.15.7. Sebevraždy studentů

V srpovém čísle *Časových úvah* v roce 1904 se Reyl zamyslel nad množícím se fenoménem sebevražd studentů, nahlížeje je sociologickou optikou. Popsav několik případů sebevražd studentů ze svého okolí, zaštituje se Masarykem a společně s ním označuje za hlavní příčinu sebevražd studentů nemravný život.³⁸² Ačkoliv, jak jsme již viděli, byl Masaryk spíše Reylovým názorovým oponentem, byl ochotný s ním věcně souhlasit. Tím vystoupil z kruhu ostatních katolických sociologů, kteří Masaryka a priori odmítali, i když jeho vlastní názory s katolickou ortodoxií spíše souzněly.³⁸³

Příčinu sebevražd sám shledává ještě v předčasné četbě poučení o sexuálním životě a v zavádění sexuální výchovy v příliš raném věku. Z toho obviňuje školní vzdělávání; opírá se i o nekatolíka Komenského, což bylo v jeho době rovněž svým způsobem inovativní.³⁸⁴ Hlavní příčinu spatřuje v šíření a čtení „nevěrecké“ literatury, přičemž čím více se taková literatura mezi mládeží šíří, tím více podle něj sebevražd studentů přibývá.³⁸⁵ Stavby vnitřní rozervanosti mladíků, jež vedou k sebevraždám v době dospívání, podle něj způsobuje i nedostatečná či zvrácená výchova v rodině. Konečně potom přisuzuje rostoucí počet sebevražd i medializaci těchto případů, což může podle

---

³⁸¹ tamtéž. s. 36.

³⁸² REYL, František. *Sebevraždy studentů. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1904, 8(4). s. 6 - 8.

³⁸³ NEŠPOR, Zdeněk R. *Ne/náboženské naděje intelektuálů: vývoj české sociologie náboženství v mezinárodním a interdisciplinárním kontextu*. Vyd. 1. Praha: Scriptorium, 2008. s. 103.

³⁸⁴ REYL, František. *Sebevraždy studentů*. s. 16 – 28. NEŠPOR, Zdeněk R. *Ne/náboženské naděje intelektuálů*. s. 104.

³⁸⁵ REYL, František. *Sebevraždy studentů*. s. 38.

něj představovat jistý vzor k napodobení u problematických jedinců.³⁸⁶ Nápravu spatřuje v odstranění zmíněných neduhů, zejména apeluje na křesťanské rodiny, které mají největší vliv na formování charakteru a názorů mladých lidí.³⁸⁷

Ještě jednou se Reyl dotkl tématu sebevražd studentů. V roce 1908 vydal text s názvem *Proti volné škole*, kde se staví proti nekonfesijní škole a proti liberální výchově, jak po ní volali volnomyšlenkáři a socialisté. V nekonfesijní škole spatřuje hrozbu náboženské nevzdělanosti, což jde u něj ruku v ruce s úpadkem morálky, v čemž tkví jeden z kořenů zvyšující se sebevražednosti mládeže.³⁸⁸

3.15.8. Texty o (ne)konfesijní škole

První Reylův text odsuzující nekonfesijní školu byl publikován jako přívěsek k pastýřskému listu hradeckého biskupa Josefa Doubravy (biskupem v HK 1903 – 1921) z r. 1906, jenž pojednával o tomtéž.

Reyl ostře vystupuje proti myšlence omezit, či zcela zrušit vyučování katolického náboženství v rakouských školách. Rakouský spolek Svobodná škola³⁸⁹ požadoval nekonfesijní školství, které by podle něj vychovalo nábožensky tolerantní rakouské občany, nezatížené katolickým modlářstvím. Reyl proti tomu argumentuje tím, že v naprosté většině evropských států se náboženství vyučuje v ještě mnohem větší míře než v Rakousku; dokonce i protestantské severské země podle něj věnují výuce náboženství ve školách výsostnou pozornost. Ve Francii, kde bylo v té době školství již sekularizované, stoupla masově podle Reyla kriminalita mládeže i sebevražednost studentů. Odkazy na zdroje podírající taková tvrzení uvádí jen sporadicky. Svůj komentář k pastýřskému listu zakončuje: „*Vyloučiti náboženství ze škol, - které ve vážných dobách života lidského člověka potěšuje a povznáší, a na místo něho zavést běžné teorie, pokládám za pokus velice povážlivý. (...) Úplnou zkázu mládeže a tím trudné chvíle rodičům hodlá připravit >svobodná škola< svou činností. Svědomiti*

---

³⁸⁶ NEŠPOR, Zdeněk R. *Ne/náboženské naděje intelektuálů*. s. 103.

³⁸⁷ REYL, František. *Sebevraždy studentů*. s. 16 – 28.

³⁸⁸ REYL, František. *Proti volné škole.*: Pedagogicko-právníková úvaha. *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1908, 12(1 – 2). s. 30 – 32.

³⁸⁹ Reyl se opíral o teze tohoto spolku uveřejněné v brožuře *Was will der Verein „Freie Schule“* ve Vídni r. 1905.

*rodičové, rozumní učitelé a přátelé pravé kultury, stůjte na stráži a mařte v zárodku dračí símě >svobodné školy<!*³⁹⁰

Druhý spis, krátce již zmíněný v předchozí podkapitole, vydal Reyl v edici *Časové úvahy* v roce 1908. Obšírněji se věnuje obhajobě náboženstvím prodchnuté školy. Nejprve konstatuje, že škola upadá a hospodářský růst i bohatnutí obyvatel Rakouska neučiní žádného zdejšího obyvatele šťastným, pokud nebude mít jeho osobnost morální (u Reyla se přísně rozumí náboženský) rozměr. Detailněji než v předchozím spisu se zaobírá programem *Volné školy*.³⁹¹

Zásadním argumentem, proč má konfesijní škola svůj smysl a proč se osvědčila, je pro Reyla pohled do minulosti, kdy veškeré vzdělávání probíhalo ruku v ruce s církví; bylo tedy prolnuté s náboženským vzděláváním. Školy sekulární v evropských státech srovnává se školami církevními, jež jsou podle něj úspěšnější, což opírá i o tvrzení některých „volnomyšlenkářských“ myslitelů. Téma rostoucí kriminality a zvyšující se počet sebevražd studentů mají i v této Reylově práci své místo. Následně se věnuje situaci v soudobém rakouském školství, postupující sekularizaci rakouských škol shledává nešťastnou a obává se výsledků, jaké přinese. Odhodlaně obhajuje konfesijní rakouské školství: „*Jestliže dnes učitelské listy stýskají si na nesnesitelný útlak církevní moci ve školství, pak je to prostě lež, kterou občanstvo má býti získáno pro školu naprosto beznáboženskou, kde by se o náboženství vůbec zmínka ani nedělala.*“³⁹² Připouští však, že by odvádělo církev od jejího výsostného poslání, uzurpovat si právo řídit celé školství.³⁹³ Závěr jeho práce vyznívá, že škola má vzdělávat, ale i vychovávat, tedy kromě znalostí má člověka formovat i morálně, pro Reyla nábožensky.³⁹⁴

3.15.9. Ochrana dítěte

Tak nazval Reyl svůj rozsáhlý článek uveřejněný v Časopisu katolického duchovenstva v roce 1909.³⁹⁵ Na základě zevrubné analýzy statistických dat týkajících

³⁹⁰ REYL, František. *Svobodná škola*.: Pedagogická úvaha Dra. Fr. Reyla. *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1906, **10**(5). s. 23 – 24.

³⁹¹ REYL, František. *Proti volné škole*. s. 1 – 17.

³⁹² REYL, František. *Proti volné škole*. s. 41.

³⁹³ Odkazuje se při tom na názory zemřelého biskupa Brynycha, který proti omezování výuky náboženství ve školách také protestoval, ale vyslovil názor, že by církev neměla školy jako takové řídit. REYL, František. *Proti volné škole*. s. 41.

³⁹⁴ REYL, František. *Proti volné škole*. s.59 – 68.

³⁹⁵ Článek vyšel na pokračování v číslech 3 – 6 ročníku 1909.

se mortality kojenců a dětí, kriminality mládeže, počtu dětí umístěných v sociálních ústavech apod. shledává, že Rakousko a Čechy jsou v péči o děti pozadu za ostatními evropskými zeměmi.

Příčiny toho spatřuje v nedostatečné státní podpoře a ochraně rodiny, která byla podle něj zejména v dělnické vrstvě stížena rozvratem způsobeným zaměstnaností obou rodičů, tedy absencí matky v domácnosti. Kritizuje dětskou práci, která se v Rakousku vyskytovala podle něj v nebyvalém rozsahu.³⁹⁶ Za vzrůstající kriminalitou mládeže stojí dle Reyla chudé domácí poměry a opuštěnost dospívajících.

Nápravu spatřuje zejména v přijetí vhodných sociálních zákonů, které by děti uchránily neblahých vlivů. Zároveň vybízí k zavedení sociálních dávek, jež by chránily opět zejména dělnické rodiny před tíživou chudobou. Pozornost by se měla věnovat i školnímu vzdělávání, kde chyběla, dle Reyla, výchova k vůli a pracovitosti. Precizovat by se měla i právní ochrana dětí.³⁹⁷ V závěru mluví do vlastních řad, apeluje na kněžstvo, aby věnovalo pozornost dětem i jejich rodinám: „*Přísná tedy povinnost zavazuje klérus, aby ujímal se mládeže hnedle v útlém věku a upozorňoval rodiče na potřebu dobrého vychování. (...) Jest dlužno poučovati rodiče, že skutečně nejlepší poklad spočívá v dobrých dětech. (...) Rodičům pak nedbalým dlužno opět připomínati metlu, jakou si sami na sebe strojí zanedbáváním výchovy.*“³⁹⁸

Mládeži, dělnictvu i bytovým otázkám se Reyl věnoval dlouhodobě, často to se tato témata stávala předměty jeho veřejných vystoupení. Když byl v době První republiky senátorem, v rozpravě se několikrát zapojil do diskuze o zákonech řešících právě tyto oblasti, jak uvidíme dále v příslušné kapitole.

3.15.10. Úkoly sociální politiky

V roce 1909 vyšla doposud největší Reylova práce, Úkoly sociální politiky. Na třech stech stranách se Reyl zabývá palčivými společenskými problémy své doby a navrhuje jejich řešení.

Kořen soudobých sociálních problémů Reyl spatřuje ve změněném systému výroby a v reformaci. Právě reformaci 16. století obviňuje z destabilizace základů společenského systému. Reformace podle něj zhoršila postavení zemědělců, dělníků i poddaných a

³⁹⁶ REYL, František. Ochrana dítěte. *Časopis katolického duchovenstva* . 1909, **50**(3). s. 188 – 192.

³⁹⁷ REYL, František. Ochrana dítěte. *Časopis katolického duchovenstva* . 1909, **50**(5). s. 339 – 348.

³⁹⁸ REYL, František. Ochrana dítěte. *Časopis katolického duchovenstva* . 1909, **50**(6). s. 410.

podkopala nedotknutelnost osobního vlastnictví (odkazuje na konfiskování církevních statků v Braniborsku), stejně tak umožnila rozvoj novověkých absolutistických monarchií. „Pracovní doba od stol. 16. stále se prodlužuje a vlády nadhánějí dílnám přímo celé zástupy pracovního materiálu tím, že selský lid proletarizují a barbarskými tresty ku práci za nepatrnou mzdu odsuzují. Zámožný selský stav a dobře situovaná venkovská čeleď z dob středověkých vyhynuly úplně v 16. století a příčinou toho zjevu byla reformace.“³⁹⁹ Pokračuje potom statí o rozevírajících se sociálních nůžkách a výstřednostech mimořádně bohatých lidí z celého světa, zejména ve Spojených státech.

Největší část knihy je věnována nápravě mnohých tehdejších společenských neduhů. Věnuje se státní sociální politice, komunální sociální politice i chování zaměstnavatelů, úkolům církve a inteligence. Zásadní význam pro dobré fungování společnosti přisuzuje Reyl správnému fungování rodiny. Obširně se věnuje ochraně dělníků, žen i dětí. Řešení i prevenci tíživého postavení těchto skupin spatřuje v přijetí vhodných sociálních zákonů, zahrnujících zejména právo na spravedlivou mzdu, omezenou pracovní dobu, držení volných dnů apod.⁴⁰⁰ Ochrana dítěte není v kontextu Reylovy publikační činnosti nové téma; autor do knihy zahrnul i myšlenky výše zmíněného obširného článku *Ochrana dítěte z ČKD*.

Platí pro celé Reylovo dílo, že „užitečná sociologie“, prakticky využitelná pro harmonizaci společenských vztahů, u něj splývá s politikou uskutečňovanou na základě křesťanských, u Reyly přísně katolických, zásad.⁴⁰¹ Kardinální je přitom myšlenka křesťanského solidarismu. Sociální politika je podle Reyly opravnou činností, směřující k odstranění nepříznivých hospodářských a sociálních poměrů, ve kterých žily tehdejší společenské vrstvy a zejména dělnictvo. Takovou účinnou politiku podle něj zastávala pouze Strana katolického lidu. Celá kniha v sobě implikuje program katolické strany, který je na konci ještě v bodech shrnut.⁴⁰²

Úkoly sociální politiky nejsou studií přísně vědeckou, nýbrž spíše zevrubným rozbořením sociální politiky Strany katolického lidu, se kterou se Reyl názorově identifikoval a ve které již po řadu let aktivně působil. Nejzásadnější Reylovou vědeckou prací v oboru křesťanské sociologie je však *Jádro křesťanské sociologie*, o kterém podrobněji pojednáme dále.

---

³⁹⁹ REYL, František. *Úkoly sociální politiky: uvažuje THDr. Fr. Reyl, docent křesťanské sociologie při bohosloveckém ústavě v Hradci Králové*. 1. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1909. Knihovna Obnovy č. 12. s. 35 – 36.

⁴⁰⁰ REYL, František. *Úkoly sociální politiky*. s. 203 – 213.

⁴⁰¹ NEŠPOR, Zdeněk R. *Ne/náboženské naděje intelektuálů*. s. 105.

⁴⁰² REYL, František. *Úkoly sociální politiky*. s. 305 – 315.

3.15.11. Charakter

Tato na dvacet let poslední Reylova práce uveřejněná v *Časových úvahách* uzavírá řadu 26 čísel tohoto periodika, kterých byl autorem. Byla uveřejněná v roce 1912, kdy už Reyl nebyl výkonným redaktorem zmíněného měsíčníku. Ještě jednou, naposled, otiskly *Časové úvahy* Reylův text. Byla to v roce 1932 vzpomínka na zesnulého biskupa Brynycha u příležitosti 30. výročí jeho úmrtí.

Jedná se o pojednání o charakteru člověka a typologii lidského temperamentu (bez odkazů na literaturu). V popisu projevů lidského charakteru nacházíme ale i politické narážky, jako je například příběh kajícího se sociálního demokrata na smrtelném loži, který nejvíce lituje všeho, čím ubližoval katolické církvi, s níž se právě opět smířil.⁴⁰³

Strohý popis charakteru a temperamentu má ovšem značný přesah do roviny výchovy. Reyl se snaží podat návod, jak mládež různého temperamentu správně vychovat. Důraz klade tradičně na mravní výchovu, ale za důležitý považuje například i vhodný studentský byt, kde se dospívající student nesetká se škodlivými vlivy doby.⁴⁰⁴

Celý spis vrcholí výzvou k sebevýchově. Za největší charakter v dějinách označuje Ježíše Krista, který o něm nejen dokázal hovořit, ale zároveň zcela charakterně žil. „*Křesťan, stoupenec Kristův, má snadnější práci v tvorbě charakteru a v pěstování ctnosti, protože zná nejen správné zásady životní moudrosti a velký obraz vznešeného charakteru Kristova.*“⁴⁰⁵

3.15.12. F. Reyl a Židé

Reyl neměl příliš v lásce Židy. Připomeňme postavy židovských kupců s křivými nosy, ověšených zlatem, z Reylovy povídky *Dobrodinečkové*.⁴⁰⁶ Soudobá společnost nazírala na rychlé zbohatnutí židovských finančníků a obchodníků po jejich emancipaci na přelomu 18. a 19. století jako na podezřelé. Poněkud náhle se objevilo vysoké zastoupení osob židovského původu v intelektuální a kulturní sféře, což vyvolávalo

---

⁴⁰³ srov. REYL, František. *Charakter. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1912, 16(1 – 2). s. 8 – 9.

⁴⁰⁴ REYL, František. *Charakter*. s. 27.

⁴⁰⁵ tamtéž. s. 53.

⁴⁰⁶ SKALICKÝ, F. R. *Dobrodinečkové*: Obrázek blahobytu rolnického.

otázky týkající se přiměřenosti jejich podílu.⁴⁰⁷ Reyl Židy obvinil z podplácení žurnalistů, zejména ze sociálně – demokratického tábora, kteří štvavě psali proti klerikalismu a katolickým spolkovým aktivitám.⁴⁰⁸

Zejména při svých cestách, na kterých si Reyl vedl cestovní deníky, často opovržlivě komentoval svá různá setkání s nimi. Když cestoval v roce 1900 do Říma, svedl ve vlaku boj se židovským párem o místa v kupé. Poznamenal si k nim: „*Mně ovšem bylo dříve místo si vybojovati na židovském páрку, který si z vrozené drzosti úplně kupé pro sebe uzavřel a nechtěl otevřítí. (...) Patrně, že židé jsou všude roztomilými spoluobčany.*“ Ve stejném spisu podal si Židy ještě jednou: „*Kdyby se pořádala někdy z Čech aneb z Moravy hromadná návštěva do Říma, měli by raději pořadatelé obrátiti se na pana Fischera (Reylův ubytovatel v Římě, pozn. aut.), nežli na židovské cestovní kanceláře, které např. nestydatě natáhli české poutníky na výletě do Neapole.*“⁴⁰⁹ Zkraje roku 1904 publikoval v *Časových úvahách* krátkou „národohospodářskou úvahu“, jež srovnává hodnotu majetku zabaveného státem ve Francii s majetkem židovské bankéřské rodiny Rothschildů. Reyl srovnáním dokazuje, že majetek jediného židovského bankéře Nathanaela Rothschilda násobně převyšuje celkovou hodnotu majetku zabaveného francouzské církvi, a kdyby Rothschild chtěl, mohl by si jen za polovinu svého jmění koupit veškerou zemědělskou půdu v celém Rakousku. Na jeho majetek ovšem, žádná vláda nešahá, zato na ten církevní mnohá. Považuje to za nanejvýš podezřelé, ale k žádnému soudu se neodvažuje.⁴¹⁰ I ve svém komentáři k pastýřskému listu biskupa Doubravy z r. 1906 se Reyl Židů dotkl, když psal o napadání konfesijní školy rakouskou inteligencí: „*Ještě větším údivem naplňuje nás smělost židovské intelligence, která chce katolické většině obyvatelstva předpisovati, jak má své děti ve školách mrzačiti, aby tím snáze daly se odírati kočujícími souvěrci! Není na tom dosti, že nynější generaci vyssávají pijavice různého druhu, nýbrž i pro příští doby má se těmto protěžovaným škůdcům zabezpečiti bezstarostný život v příští, školou zmrzačené generaci.*“⁴¹¹

Židé představovali v soudobé společnosti menšinu, která si najednou, po mnoha staletích paralelního soužití s křesťanskou většinou, nezaslouženě polepšila. To

⁴⁰⁷ PETRÁČEK, Tomáš. Emancipace, liberalismus a identita: Židé a evropské státy 19. století. In: SLÁDEK, Karel a kol. *Monoteistická náboženství a stát*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009, s. 83-98. s. 90.

⁴⁰⁸ REYL, František. *O významu katolických spolků*. s. 13.

⁴⁰⁹ REYL, František. *Blíže k Římu*. s. 7.

⁴¹⁰ REYL, František. *Klíč ku bohatství*.: Národohospodářská úvaha. *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1904, 8(1).

⁴¹¹ REYL, František. *Svobodná škola*. s. 14.

vzbuzovalo u tehdejší většinové populace pochybnosti, zda toto zlepšení nenastalo na jejich úkor. Tehdejší společnost vnímala Židy jako nositele modernizace a liberalismu. Židé měli z liberalizačních procesů ve státech nejvíce profitovat.⁴¹² V konzervativních katolických kruzích, jejichž byl Reyl představitelem, to byla hnací síla jejich antisemitismu. Reylovy postoje k Židům, které nacházíme v jeho díle, tomu plně odpovídaly. Rozhodně v nich spatřoval pijavice společnosti, což dokládá například již citovaný výrok, zaznamenaný u příležitosti nechtěného setkání s polskými Židy: „*V našich krajinách ovšem patří židovské rodiny k honoraci, která se modně šatí a luxusněji žije nežli občanstvo, je podporující.*“⁴¹³ Židovské otázky se dotkly i Reylem řízené *Časové úvahy* (viz. dále).⁴¹⁴

3.16. Spolková činnost

Rozličná spolková činnost byla jedním klíčových pastoračních pilířů biskupa Brynycha (biskupem 1892 – 1902) a František Reyl toto sdílel. Nejruznější spolky byly samozřejmě součástí veřejného života přelomu 19. a 20. století. V rámci katolických spolků spojujících členy stejné profese či zájmů měla být těžištěm a také skutečně byla osvětová činnost, vzdělávání formou přednášek a záštita ve skupině podobně smýšlejících lidí. Reyl viděl ve spolcích druhý pilíř pastorační činnosti kněží, vedle kostelů a far.⁴¹⁵

3.16.1. Katolické spolky a Reyl

Společenské změny Reylovy doby probíhaly s větší dynamikou ve městech, na venkově si katolická církev zachovávala mnohem větší vliv a vážnější postavení. I politické otázky nacházely díky těsnějším vztahům jiný ohlas než v anonymních městech. Na venkově poskytovala církev lidem celou škálu služeb a podpor. Slábnutí

---

⁴¹² PETRÁČEK, Tomáš. *Emancipace, liberalismus a identita: Židé a evropské státy 19. století*. s. 88, 97.

⁴¹³ REYL, František. *Návštěvou u Slovanů*.: cestopisná črta. s. 19.

⁴¹⁴ srov. *Interpelace poslance Dra. Hrubana a soudruhů podaná v říšské sněmovně dne 18. dubna 1901. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1901, 5(6). s. 28.

⁴¹⁵ srov. REYL, František. *O významu katolických spolků. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1900, 4(2). s. 7 – 17.

vlivu katolické církve i na venkově by s ní značně zacloumalo.⁴¹⁶ To si Reyl velmi dobře uvědomoval a jako nástroj pro aktivizaci náboženského života venkova a udržení či opětovného posílení vlivu církve chápal dobově atraktivní spolky.

Hned po svém kněžském svěcení, na podzim roku 1889, se stal Reyl místopředsedou dělnického spolku Jednota katolických tovaryšů a jejím duchovním vůdcem, kde čile přednášel a organizoval činnost. Tato Jednota byla prvním katolickým spolkem v Hradci Králové; zde ukázal Reyl svůj organizační talent a charisma. Právě kvůli tomu, možná díky tomu, nedostal požadované místo ve farní správě, ale byl v následujícím roce 1890 jmenován vicerektorem Borromaea.⁴¹⁷

V prosinci roku 1896 ustanovil biskup Brynych centrálu katolických spolků své diecéze, která se jmenovala Ústřední spolkové sdružení. To mělo 6 žup a sdružovalo více než 60 organizací. Reyl patřil společně s Vincencem Ruthem a Václavem Stejskalem ke klíčovým osobnostem sdružení.⁴¹⁸ Činnost Ústředního sdružení byla i politická; apolitickou a politickou spolkovou činnost se dařilo v hradecké diecézi propojovat. Ústředí vydávalo instrukce, jak zakládat v okresní politické kluby v rámci soudních okresů a snažila se o zakládání politických organizací v rámci volebních okresů.⁴¹⁹

V roce 1900 se stal Reyl předsedou Katolických spolků diecézních, což byla funkce zastřešující veškerou katolickou spolkovou činnost v diecézi. Ve stejném roce publikoval v rámci *Časových úvah* své zamyšlení nad významem katolických spolků. Posteskl si, že zakládání nových katolických spolků v diecézi upadá. Zastavení náboženského vyhasínání české společnosti viděl právě v rozvíjení spolkové činnosti. V textu nabádá kněze, aby se nebáli spolky ve farnostech zakládat, třebaže za to, na rozdíl od působení za zdmi kostelů a far, budou ihned napadeni antiklerikálními novináři a přívrženci sociální demokracie. Útoky nepřátel jsou podle něj nejlepším vysvědčením, že spolková činnost je účinná a povzbuzuje náboženský život společnosti.⁴²⁰

---

⁴¹⁶ FASORA, Lukáš a (eds.). Sociální souvislosti procesu sekularizace v malých komunitách v letech 1890 - 1913. FASORA, Lukáš, Jiří HANUŠ a Jiří MALÍŘ. *Sekularizace českých zemí v letech 1848-1914*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s. 35 – 36. *Quaestiones quodlibetales*, No 3.

⁴¹⁷ Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla. s. 19

⁴¹⁸ MAREK, Pavel. *Český katolicismus 1890-1914: kapitoly z dějin českého katolického tábora na přelomu 19. a 20. století*. 1. vyd. Rosice: Gloria, 2003, 649 s. s. 37

⁴¹⁹ tamtéž. s. 75.

⁴²⁰ REYL, František. *O významu katolických spolků*.

V roce 1905 převzal duchovní patronát nad královéhradeckým dámským spolkem sv. Anežky. Funkcí už bylo přehřel, přesto po dlouhá léta žádnou z nich nesložil. Napsal o sobě, že „...zastával všechny tyto spolkové funkce současně z nedostatku jiných vhodných kandidátů, kteří by byli ochotni ujeti se této mimořádné nehonorané práce.“⁴²¹

V předvečer první světové války se konečně dovršilo zdlouhavé zrození celorakouské centrály katolických spolků, Katolické unie. Vznikla v květnu 1912 ve Vídni. Tomuto bezprostředně předcházelo založení Katolické unie československé, mající dvě sekce, pro Čechy a pro ostatní země. František Reyl byl jedním ze sedmi členů prozatímního výboru pro Čechy a zároveň jedním ze čtrnácti zástupců českých zemí v ústředním výboru Katolické unie ve Vídni.⁴²²

V roce 1912 byl rozhodně nejdůležitějším „spolkovým knězem“ hradecké diecéze, kromě předsednictví Svazu diecézních katolických jednot byl také předsedou Spolků katolických paní a dívek, předsedou zmíněné Jednoty katolických tovaryšů a předsedou dozorčí rady Všeodborového sdružení křesťanského dělnictva.⁴²³

3.16.2. Reylova práce pro lokální spolky

Z různých zdrojů se nepřímou dozvídáme, že Reyl byl členem nejrůznějších malých, regionálních katolických spolků, vyhledávaným řečníkem⁴²⁴ na spolkových akcích a často čestným hostem. Prameny, jež by toto detailněji popsaly, se bohužel v naprosté většině nedochovaly. Vzácným příkladem, jak Reylova taková jeho podpora venkovských katolických spolků a členství v nich vypadaly, je činnost Jednoty ze Slezského Předměstí u Hradce Králové.

Na Velikonoční pondělí dne 6. dubna 1896 se konala veřejná schůze, na které byl ustanoven spolek sv. Josefa na Slezském Předměstí. Z hlediska farní správy spadalo Slezské Předměstí pod faru na Pouchově, proto centrem činnosti tohoto spolku byla farnost u sv. Pavla na Pouchově. Smyslem spolku bylo hájit katolickou myšlenku, organizovat spolkový život a vzdělávat katolíky prostřednictvím pořádání nejrůznějších

⁴²¹ *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Korespondence biskupa Doubravy týkající se kapituly (nezpracováno). Reylova žádost o udělení Logdmanské prebendy.

⁴²² MAREK, Pavel. *Český katolicismus 1890 – 1914*. s. 229.

⁴²³ *Literární archiv Památníku národního písemnictví*. fond Reyl František. Laudatio na Fr. Reyla u příležitosti jeho kanovnické instalace v r. 1912.

⁴²⁴ Torzovité zprávy a heslovité zmínky nám prozrazují, že Reyl řečnil s úspěchem v roce 1892 na dělnické schůzi v Hradci Králové či v roce 1894, ještě před vznikem agrární strany, na schůzi v Libranticích (obec 13 km severovýchodně od Hradce Králové) mluvil o rolnické svépomoci. *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 32.

přednášek a dalších vzdělávacích akcí. K tomu také poslal biskup Brynych požehnání a poděkování. František Reyl stál u zrodu tohoto spolku, když na jeho ustanovující schůzi přednesl projev na blíže neznámé téma.⁴²⁵

Reyl se stal rovněž členem tohoto spolku, pravděpodobně jím byl už od jeho vzniku. V roce 1899, 16. dubna, byl společně s biskupem Brynychem a dalšími nejen kněžími jmenován čestným členem jednoty. Ač byl Reyl členem čestným pro rok 1899 a 1900 uhradil členské příspěvky.⁴²⁶

Několikrát byl jednotou pozván, aby vystoupil na schůzi s přednáškou. Takto 8. prosince 1896 přednášel na téma *Kam patří náboženství*. Řečnit měl na zahradní slavnosti uspořádané u příležitosti 100. narozenin Františka Palackého a 50. výročí zrušení roboty 18. září 1898. Z přednášky však, nevíme proč, sešlo.⁴²⁷ Koncem roku 1905, nebo začátkem roku 1906 přednesl Reyl referát na téma *O reformě manželství*. Tento výstup byl komentován v pamětní knize spolku: „*Ve své přednášce řídil se hlavně brožurou dr. Boučka, přičemž jeho různé doklady, jimiž dr. Bouček chtěl dokázati nutnost reformy manželské v neprospěch církve, mistrně vyvrátil a odvodil, že pravé štěstí manželské spočívá jedině v manželství, jak je ustanovil J. Kristus.*“⁴²⁸

Manželství bylo v roce 1906 Reylovým tématem. Ve světle svého nástupu do funkce defensora vinculi u královéhradeckého církevního soudu vydal v *Časových úvahách* krátké pojednání o manželství *Manželství přirozené a svátostné*, o tom již bylo pojednáno výše. V *Knihovně obnovy*⁴²⁹ uveřejnil v té době rozšířenou verzi svého textu. Začíná konstatováním, že manželství ztrácí svoji hodnotu. Obviňuje z toho liberální poměry, které vyhnaly ženy z domácnosti od rodiny do továren; to podle něj poškozuje rodinnou harmonii a trpí tím i výchova dětí.⁴³⁰ Další text se svým obsahem příliš neliší od zmíněné práce v *Časových úvahách*, je ale doplněn o podrobnější vysvětlení

⁴²⁵ *Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Hradec Králové*, fond Jednota sv. Josefa katolických jinochů a mužů Slezské Předměstí, inv. číslo 2, Pamětní kniha - Sv. Josefská jednota neb spolek katol. jinochů a mužů pro Slezské Předměstí a vùkolí od 6. dubna 1896 – 1917. nestránkováno. Počet členů při vzniku jednoty čítal více než 200 jmen, postupně se mírně snižoval. Před první světovou válkou měla jednota asi 75 členů, přesně se to ani tehdy nevědělo. (Pamětní kniha - Sv. Josefská jednota neb spolek katol. jinochů a mužů pro Slezské Předměstí a vùkolí od 6. dubna 1896 – 1917. nestránkováno).

⁴²⁶ *Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Hradec Králové*, fond Jednota sv. Josefa katolických jinochů a mužů Slezské Předměstí, inv. číslo 3, Kniha členských příspěvků sv. Josefské Jednoty 1899 - 1900. nestránkováno; Pamětní kniha - Sv. Josefská jednota. nestránkováno.

⁴²⁷ Na boku pamětní knihy je u zápisu ze schůze vedle informace o svolání zahradní slavnosti tužkou připsáno „neřečnil“. (Pamětní kniha - Sv. Josefská jednota. nestránkováno).

⁴²⁸ Pamětní kniha - Sv. Josefská jednota. nestránkováno.

⁴²⁹ knižní edice církevního plátku *Obnova*, nepravidelně realizovaná, vždy monotematicky zaměřená

⁴³⁰ REYL, František. *Reforma manželství*. 1. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1906. Knihovna Obnovy. s. 5.

svátostné povahy církevního manželství. Reyl vychází zřejmě z katechismu, jehož paragrafy komentuje, odkazuje se na paragrafy z církevního práva. Vymezuje se proti relativizátorům manželského svazku své doby, např. zmíněnému dr. Broučkovi, ze zahraničních Hübschmann, v něčem Ribbing atd. Znepokojivě konstatuje zvyšující se míru rozvodovosti manželství v Rakousku. V čem tedy spatřuje Reyl onu reformu manželství? Zejména v povznesení mravnosti společnosti. Jak jsme viděli, rád se zaštiťoval myšlenkami intelektuálů opozičních táborů, pokud s nimi souhlasil. Zde cituje Masarykovu *Sociální otázku a Naši nynější krizi*, neboť Masaryk rovněž volá po povznesení mravnosti, jako po léku na soudobé společenské problémy, vztahuje je na harmonické manželství.⁴³¹

V závěru prezentuje Reyl i jako škůdce manželství a rodiny svého odvěkého nepřítel: „*Dnes je nám úplně jasno, že nejhorším škůdcem lidu je svobodomyšlník, protože vyssává lid hmotně a ničí mravně. (...) Škůdcové katolického lidu jsou sice početně slabší, ale moc jejich je dalekosáhlá, neboť mají mnoho tajných i zjevných přátel v byrokratickém systému, v poslaneckých kruzích, ve zvrhlé inteligenci a v zaprodané žurnalistice.*“⁴³² V samém závěru se poprvé objevuje politická výzva. Spis vznikl v době, kdy se Reyl už připravoval na svoji kandidaturu v nadcházejících volbách v r. 1907. „*Dnes všechny zákony v Rakousku projednávají se parlamentní cestou, proto podáváme hromadné petice a protesty proti škodlivým zákonům, zejména při volbách hledme voliti muže, jejichž křesťanské smýšlení jest známo.*“⁴³³ Reylův text vyznívá, stejně jako všechny jeho tiskem uveřejněné práce, značně apologeticky. Naprosto v ničem se neodchyluje od soudobé církevní doktríny.

3.16.3. Česká liga akademická

Vznik České ligy akademické je spojen se snahou podpořit zrání katolické inteligence a katolické pozice v akademické sféře. Přímá příčina ke vzniku tohoto spolku nastala na podzim 1905, kdy se pokrokové studentstvo pokusilo zmařit instalaci nového rektora pražské Karlo-Ferdinandovy univerzity, protože původně působil na teologické fakultě. František Reyl byl v rámci akademické ligy činný v rámci tzv. Studentských katolických sjezdů. Ty se konaly od r. 1911 a měly za cíl posílit pocit

⁴³¹ REYL, František. *Reforma manželství*. s. 109.

⁴³² REYL, František. *Reforma manželství*. s. 143.

⁴³³ tamtéž.

sounáležitosti s katolickým táborem. Vehementně se jejich organizace chopily a přímo se na jejich náplni podílely elity katolické inteligence tehdejší doby, např. pozdější arcibiskupové František Kordač (1852 – 1934) a Antonín Cyril Stojan (1851 – 1923), Jan Šrámek (1870 – 1956), Mořic Hruban (1862 – 1945) či F. Reyl. Sjezd katolického studentstva v Hradci Králové se konal 18. – 19. 8. 1912 pod patronátem biskupa Josefa Doubravy.⁴³⁴ Biskup sám se ale z akce omluvil s odůvodněním, že je vázán mnohými povinnostmi v tom čase mimo Hradec Králové.⁴³⁵

V Hradci Králové vznikla také katolická organizace učitelů, a to ještě před koncem 19. století. Politické družstvo tiskové ustanovilo Jednotu českého katolického učitelstva v království Českém se sídlem v Hradci Králové. Organizace vznikla podepřena autoritou i financemi biskupa Brynychy, brzy však přesunula své sídlo do Prahy. Později vedla polemiky s T. G. Masarykem a J. S. Macharem.⁴³⁶ Můžeme se domnívat, že František Reyl nezůstal ani v případě učitelské organizace pasivní, byv tehdy sám katechetou na státní reálce v Hradci Králové. Přímou zprávu o jeho angažovanosti v učitelském spolku však postrádáme.

3.16.4. Záložna Eliška

20. ledna 1914 přišla na královéhradecké biskupství stížnost českobudějovického biskupa J. A. Hůlky (1851 – 1920)⁴³⁷, poukazující na členství Fr. Reyla v peněžní instituci, záložně zvané *Eliška*. Kněží českobudějovické diecéze se totiž dotazovali svého biskupa, zda mohou taková místa také přijmout, když může hradecký kanovník Reyl. Kněží měli členství v peněžních institucích papežem zakázané. Reyl byl ihned biskupem Doubravou žádán o vysvětlení; načež odpověděl, že nezastává v *Elišce* žádnou zodpovědnou ani řídicí funkci, pouze figuruje jako čestný předseda. Reylovo jméno budilo důvěru, čehož nová záložna využila. Reyl slíbil biskupu Doubravovi, že na nadcházející valné hromadě funkci složí, což měl prý v plánu v každém případě. Čestnou funkci podle svých slov přijímal pouze dočasně, na jeden rok.⁴³⁸

⁴³⁴ MAREK, Pavel. *Český katolicismus 1890 – 1914*. s. 199

⁴³⁵ *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Korespondence biskupa Doubravy. Koncept Doubravovy odpovědi na dopis ČLA ze 4. 7. 1912.

⁴³⁶ MAREK, Pavel. *Český katolicismus 1890 – 1914*. s. 202. Mořic Hruban (1862 – 1945) vzpomíná ve svých pamětech na Macharovy šarvátky s Reylem: „*Machar ho napadal jako kluk za každým rohem. I soudní tahanice z toho pak byly.*“ DRÁBEK, Jan. *Z časů nedlouho zašlých*. s. 233.

⁴³⁷ Josef Antonín Hůlka (* 10. 2. 1851, + 10. 2. 1920) byl biskupem českobudějovické diecéze v letech 1907 – 1920.

⁴³⁸ *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Korespondence biskupa Doubravy. 3

3.16.5. Politické družstvo tiskové

Politické družstvo tiskové vzniklo v Hradci Králové na popud biskupa Edvarda Brynychy v roce 1893. Biskupovým záměrem bylo zřídit vydavatelství katolických apologetických textů (ať už šlo o periodika, příležitostné brožury či knihy), které by vyvažovaly množící se proticírkevní a protináboženské útoky.⁴³⁹

Družstvo bylo založeno 25. srpna 1893 pod názvem *Družstvo svatého Jana Nepomuckého v Hradci Králové*. V ustanoveném provizorním výboru zasedl František Reyl jako jednatel s Dr. Janem Soukupem (1849 – 1929)⁴⁴⁰, předsedou. V Časopisu katolického duchovenstva zdůvodňují zmínění pánové založení družstva takto: „*Bohužel špatné písemnictví, špatná četba i u nás velice se šíří, ne snad bez viny naší, a s velikou škodou svaté církve naší. Neupřilíšujeme, když pravíme: hlavní příčinou vzrůstající se netečnosti náboženské, lhostejnosti u víře, posmívání se svatým věcem a pak zašlosti mravní jest špatné čtení. Jed knih špatných proniká brzy duši, zatemňuje rozum, kazí srdce a ničí konečně i nejnevinnějšího! (...) Jak škodlivě jest špatné čtení, tak užitečná jest četba dobrá.*“⁴⁴¹

Vzniknuvší tiskové družstvo vydávalo tisky, ale také pořádalo přednášky⁴⁴² a zakládalo katolické knihovny. Pro potřeby družstva zakoupil biskup Brynych v roce 1894 Pospíšilovu tiskárnu⁴⁴³ za 20 000 korun.⁴⁴⁴

František Reyl byl jednatelem Politického družstva od r. 1898 do r. 1919, celých 21 let.⁴⁴⁵ V té době vznikla budova spolkového domu Adalbertinum (1897), kde tiskové družstvo pak sídlilo. Reyl sám byl velkým propagátorem katolického tisku, uvědomoval si důležitost existence kvalitních katolických periodik, konstrujících

---

dopisy biskupa Hůlky a kanovníka Reyla týkající se záložny Eliška.

⁴³⁹ Opět vzpomeňme brynychovské heslo „*Proti spolku spolek, proti knize knihu...*“.

⁴⁴⁰ ThDr. Jan Nepomucký Soukup byl královéhradecký teolog, děkan katedrální kapituly, administrátor biskupských temporálií (v době sedisvakance 1902 – 1903), papežský prelát, od r. 1913 generální vikář královéhradecké diecéze. HAVEL, M. O.: *Královéhradecká katedrální kapitula mezi léty 1900 – 2000*. s. 45.

⁴⁴¹ *Časopis katolického duchovenstva*. 1893, **74**(10). s. 607 – 609.

⁴⁴² Asi nejslavnější řečnickou akcí, jakou Politické družstvo uspořádalo, byla náboženská diskuze Inteligence a náboženství v roce 1906. Viz. příslušná kapitola.

⁴⁴³ Jednalo se o slavnou královéhradeckou tiskárnu, jež předtím patřila Janu Ladislavu Pospíšilovi (1848 – 1893), který se zapsal do dějin města zejména prosazením zboření pevnostních hradeb, čímž se umožnil další rozvoj doposud spoutaného města (připomeňme, že na zbořeníšti hradeb vzniklo i Reylovo nové Borromaeum). Právě Pospíšilova smrt „uvolnila“ tiskárnu pro prodej, čehož biskup využil, a od Pospíšilových dědiců ji koupil. HERRMANN, I. Ladislav Pospíšil. *Zlatá Praha*. 1893, **10**(18), 214.

⁴⁴⁴ *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 31.

⁴⁴⁵ tamtéž. s. 30.

volnomyšlenkářským a socialistickým, jichž na přelomu staletí značně přibývalo. *Je-li v táboře katolickém ještě trochu upřímnosti a lásky ku evangeliu Kristovu a neschází-li příslušníkům katolické církve na duševních schopnostech, pak dočkáme se horlivého zbrojení na poli katolické žurnalistiky. Katolický lid, vyzbrojený moderní tiskovou zbraní, nebude jen úspěšně hájiti své nároky na svou existenci, nýbrž bude moci podstoupiti vítězný boj se zvilou žurnalistikou, podlamující všechny opory pravé civilisace a mravnosti. Dnes budiž všeobecným přesvědčením všech katolíků, od strážců Siona až do posledního katechumena, že se neudržíme v tiskové záplavě nevěry, leč budeme-li se brániti tiskem!*⁴⁴⁶

Nepříjemnost spojená s výkonem funkce hlavního redaktora *Časových úvah* postihla Reyla v roce 1901. Tehdy byl ve třetím čísle ročníku 1901 publikován text Mila Antonína Záruby⁴⁴⁷ (1875 – 1922) *Vláda židovstva*. Text antisemitského ražení⁴⁴⁸ popisující všechny oblasti veřejného života, do nichž Židé vstoupili a jež skrytě ovládají, byl už v nákladu z nařízení c. k. státního zastupitelství v Hradci Králové zabaven. To bylo zdůvodněno tím, že text podněcuje k zášti proti židovské národnosti a společnosti náboženské.⁴⁴⁹ Ačkoliv přímý důkaz chybí, domníváme se, že Reyl – hlavní redaktor – vzniklou situaci řešil a byl za text spoluodpovědný. Vydavatelům se podařilo zákaz publikace textu důmyslně obejít, když hned v následujícím čísle zveřejnili interpelaci poslance Mořice Hrubana (1862 – 1945), jejíž součástí byl i kompletní zabavený text.⁴⁵⁰

V roce 1905 dolehly na Reyla těžkosti spojené s jeho jednatelským postem. Družstvo zpožďovalo výplaty autorských honorářů, což vedlo k nespokojenosti u přispívatelů do

---

⁴⁴⁶ REYL, František. *Braňme se tiskem!*. *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1905, 9(7). s. 32.

⁴⁴⁷ Milo (Miloš) Antonín Záruba (1875 – 1922) byl katolickým knězem, členem premonstrátského řádu a poslancem rakouské Říšské rady v letech 1907 – 1911 a následně poslancem Národního shromáždění ČSR v letech 1920 – 1922.

⁴⁴⁸ Celý text je napsaný ve značně vypjatém stylu. V závěru se píše: „*Máme již nejvyšší čas brániti se proti židům se stanoviska národohospodářského i vlasteneckého. Neboť, jak jsme právě ukázali, židé jsou kosmopolity, jimž tam je vlast, kde je dobře. Stavějice se brzo na stranu té, brzo na stranu oné národnosti, jsou vlastně kladivem, jež buší a drtí obě strany. Jest takové chování vlastenecké? Nikoliv, to jest švindl. To je demoralisace! A uvážíme-li nad to, že židovstvo od dob Kristových usiluje povaliti Církev, zničiti ji, tu Církev, jejíž blahodárná a spásná činnost je dotvrzena historií 19ti věků, pak doznati musíme, že antisemitismus založený na zásadách křesťanské morálky je netoliko nutný, ale také – jediný prostředek záchranný nynější společnosti!*“ *Interpelace poslance Dra. Hrubana a soudruhů podaná v říšské sněmovně dne 18. dubna 1901. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1901, 5(6). s. 28.

⁴⁴⁹ *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1901, 5(4). s. 1.

⁴⁵⁰ *Interpelace poslance Dra. Hrubana a soudruhů podaná v říšské sněmovně dne 18. dubna 1901. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1901, 5(6).

vydáváných periodik i autorů knih. Reyl chtěl v té době úřad jednatele Družstva složit, dávaje si za vinu, že těmto věcem nedokázal zabránit. Od tohoto však upustil.⁴⁵¹

V Politickém družstvu byl vydáván měsíčník *Časové úvahy*,⁴⁵² jehož byl Reyl od vzniku v roce 1896 výkonným redaktorem. Jakmile se stal v roce 1912 kanovníkem v královéhradecké katedrální kapitule, předal funkci výkonného redaktora Karlu Kepplovi.⁴⁵³ Každé číslo bylo tematické a obsahovalo nejčastěji pouze jednu stať, obvykle v rozsahu 30 – 40 stran, vzácně i rozsáhlejší. Mnoho textů vydaných v rámci *Časových úvah* bylo přímo Reylových. Nejúspěšnějším jeho textem byla práce nazvaná *O sv. zповědi* (v novém vydání *O Sociálním významu zповědi*) z r. 1899.⁴⁵⁴ Krátká apologetická studie, zahrnující historický přehled a jednoduchý teologický výklad, byla ve dvou nákladech zcela rozebrána a dočkala se třetího vydání, naposledy v r. 1902.⁴⁵⁵ Jednotlivé Reylovy texty uveřejněné v časových úvahách jsou charakterizovány v tomto textu na různých místech, protože motivací k jejich publikaci byla obvykle nějaká aktuálně diskutovaná otázka či aktuální Reylův zážitek. Pro přehlednost zde uvádíme výčet všech 26 Reylových prací uveřejněných v *Časových úvahách*. V době, kdy byl hlavním redaktorem *ČÚ*, tvořily jeho vlastní práce necelou desetinu vydaných textů.

Biskup Edvard Brynych: Na paměť 30. výročí jeho úmrtí. Časové úvahy. 1932, 35(5).

Blíže k Římu.: cestop. a kultur. črta. Časové úvahy. 1905, 8(5).

Braňme se tiskem!. Časové úvahy. 1905, 9(7).

Církev pronásleduje vědu. Časové úvahy. 1900, 4(8).

---

⁴⁵¹ Vyplývá to z korespondence Václava Řezníčka (1861 – 1924) zasílané Reylovi. Řezníček byl jedním z autorů, kterému se honoráře zpozdíly, navíc mu byla učiněna blíže nevysvětlená křivda. Bohužel se zachovala pouze Řezníčkova korespondence adresovaná Reylovi, Reylovy dopisy bohužel ne. Nedokážeme proto sestavit přesný obraz toho, co se v Politickém družstvu přesně odehrávalo. *Literární archiv Památníku národního písemnictví. fond Reyl František. inv. č. 59 – 68. 10 dopisů Řezníčka Reylovi z r. 1905.*

⁴⁵² *Časové úvahy: periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Časové úvahy vycházely s měsíční periodicitou v letech 1896 – 1943.

⁴⁵³ Karel Keppel se narodil v Ústí nad Orlicí 21. března 1878, na kněze byl vysvěcen 26. července 1903. Jeho církevní kariéra je velmi podobná té Reylově. Vystřídal ho ve funkci ředitele Borromaea v r. 1909, zůstal jím do r. 1930. Paralelně působil jako výkonný redaktor *Časových úvah*. R. 1930 byl i on jmenován kanovníkem a instalován byl 2. března 1930 na ullersdorfskou prebendu s rezidencí č. p. 37. Kanovník Keppel byl 1. července 1946 uveden do úřadu kapitulního děkana, přesídlil na III. biskupsteinskou prebendu. Zemřel 28. dubna 1950. HAVEL, Matěj Ondřej. *Královéhradecká katedrální kapitula mezi léty 1900 - 2000.* s. 52 – 53.

⁴⁵⁴ REYL, František. *O sv. zповědi.: Sociální úvaha. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1899, 3(6).

⁴⁵⁵ REYL, František. *O sociálním významu zповědi. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1902, 6(3).

Dobrodinečkové.: Obrázek blahobytu rolnického. Časové úvahy. 1898, **2**(7).
Charakter. Časové úvahy. 1912, **16**(1-2).
Jan Val. Jirsík. Časové úvahy. 1899, **3**(1). – pod pseudonymem F. R. Skalický.
Jubileum mariánské a Lurdy.: Apologetická studie. Časové úvahy. 1904, **8**(12).
K příštím volbám: politické kapitoly. Časové úvahy. 1897, **1**(5).
Klíč ku bohatství.: Národohospodářská úvaha. 1904, **8**(1).
MACHAR a křesťanství: Epištola k „velkému filosofu“. Časové úvahy. 1909, **13**(7).
– pod pseudonymem Pravdomil.
Manželství přirozené a svátostné. Časové úvahy. 1906, **10**(12).
Návštěvou u Slovanů.: cestopisná črta. Časové úvahy. 1905, **9**(11).
O sv. zpovědi: sociální úvaha. Časové úvahy. 1902, **6**(3).⁴⁵⁶
O významu katolických spolků. Časové úvahy. 1900, **4**(2).
O zpovědi.: Sociální úvaha. Časové úvahy. 1899, **3**(6).
Obrana úcty Svatojanské. Časové úvahy. 1910, **14**(6).
Oslava Husova. Časové úvahy. 1900, **4**(10). – pod pseudonymem F. R. Skalický.
Proti Volné Myšlence.: Apologetická studie. Časové úvahy. 1907, **11**(12).
Proti volné škole: pedagogicko-právníká úvaha. Časové úvahy. 1908, **12**(1-2)
Sebevraždy studentů. Časové úvahy. 1904, **8**(4).
Veliký biskup.: pohrobní vzpomínka. Časové úvahy. 1903, **7**(1).
Volby do českého sněmu. Časové úvahy. 1908, **12**(3). - pod pseudonymem František Skalický.
Vyznání starého hříšníka. Časové úvahy. 1902, **6**(1).
Zpráva o druhém sjezdě československých katolíků v Hradci Králové. Časové úvahy. 1902, **6**(10-12).
Žaloba vydědence XIX. věku.: Apologetická črta. Časové úvahy. 1901, **5**(2).

---

⁴⁵⁶ Tato práce je k nalezení i pod názvem *O sociálním významu zpovědi*. Jedná se o totožný text i výtisk Časových úvah.

3.17. Kanovníkem v katedrální kapitule

Katedrální kapitula v Hradci Králové byla zřízena bullou *Super universas* papeže Alexandra VII. ze dne 10. listopadu 1664, v době vzniku biskupství v Hradci Králové.

22. července 1665 bylo biskupem Sobkem z Bilenberka jmenováno pět prvních kanovníků – Jakub Zottines⁴⁵⁷, arcijáhen bilínský přišel na pozici městského arciděkana, Mathias Stephetius, kanovník a viceoficiál katedrály ve Vratislavi, Václav Bílek z Bilenberka, děkan holohlavský a první generální vikář hradecké diecéze, František de Kirchhofen, děkan kadaňský, a Jan Václav Reger, arciděkan královéhradecký.⁴⁵⁸ V kapitule se vystřídal od jejího vzniku do počátku 20. století celkem asi 100 kanovníků.⁴⁵⁹

Jmenování kanovníkem v královéhradecké katedrální kapitule Sv. Ducha bylo v Reylově případě událostí logickou a jistě ne překvapivou vzhledem k jeho práci, široké angažovanosti a věhlasu.

F. Reyl, tehdy rektor kněžského semináře, se přihlásil do konkurzu na uprázdněnou Logdmannskou prebendu dopisem z 12. dubna 1911, ke kterému připojil svůj dosavadní životopis.⁴⁶⁰ Zájemcem nebyl jediným, soupeře měl minimálně jednoho, dochovala se žádost o prebendu rokytnického faráře Václava Hlavsy.⁴⁶¹ Z korespondence biskupa Doubravy (1903 – 1921) vyplývá, že Reyla vybral za kanovníka poměrně rychle, nicméně schválení u státních úřadů trvalo řadu měsíců.⁴⁶² Instalace kanovníka Reyla

---

⁴⁵⁷ Jakub Zottines (též Zotinič) se hned v počátku vryl do paměti Hradečanů neslavně; v úřadu městského arciděkana vystřídal velmi oblíbeného Pavla Žáka, jeho samotného z předchozího působení v Bilíně neprovázela dobrá pověst. Proslul jako arogantní a sebevědomý člověk, který ještě před oficiálním vznikem kapituly rozjítřoval spory mezi městskou radou a jmenovaným prvním biskupem Matoušem Ferdinandem Sobkem z Bilenberka. V roce 1663 dvakrát (!!!) přijel do Hradce pražský arcibiskup kardinál Harrach, aby urovnal spory města se Zottinesem, tehdy ještě ne kanovníkem, ale už městským arciděkanem. V roce 1665 se Zottines kanovníkem skutečně stal, Hradečtí nejásali. CROŮ, Jana: *Královéhradečtí biskupové a jejich rezidence*. s. 62 – 64.

⁴⁵⁸ *Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Hradec Králové*, fond Děkanství úřad a vikariátní úřad Hradec Králové, kniha 2, inv. číslo 3, Pamětní kniha děkanská, díl 2. Biskupství, strana 83.

⁴⁵⁹ HAVEL, Matěj Ondřej. *Královéhradecká katedrální kapitula mezi léty 1900 - 2000*. s. 11.

⁴⁶⁰ *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Korespondence biskupa Doubravy týkající se kapituly (nezpracováno). Reylův dopis s žádostí o udělení kanonikátu.

⁴⁶¹ Václav Hlavsa (1851 – 1916) se stal o dva roky později, 3. května 1914, kanovníkem ullersdorfské prebendy. Byl nositelem Zlatého záslužného kříže s korunou. Pamětní kniha děkanská, díl 1. děkanství, strana 521. *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Korespondence biskupa Doubravy týkající se kapituly (nezpracováno). Žádost Václava Hlavsy o udělení kanonikátu (německy).

⁴⁶² Samotnému jmenování předcházelo souhlasné stanovisko Ministerstva školství a kultu z 1. února

proběhla za přítomnosti biskupa v neděli 3. března 1912 při mši od půl desáté dopoledne.⁴⁶³ Tomu předcházelo předepsané vyznání víry a protimodernistická přísaha, jež složil Reyl do biskupových rukou 11. února 1912.⁴⁶⁴ Do své kanovnické rezidence (č. p. 49) v blízkosti katedrály Sv. Ducha se ale odstěhoval až po skončení akademického roku.⁴⁶⁵

Jakmile Reyl opustil církevní ústavy, Borromaeum a později seminář, musel si také obstarat hospodyně. Domácnost mu vedla Antonie Bartošková (1878 – 1951). Hospodyně u kněze se stala v nezvykle mladém věku 34 let. Reyla přežila jen o 16 let a místo posledního odpočinku našla nedaleko toho Reylova, na poučovském hřbitově, asi 10 metrů od jeho hrobu. Na jejím hrobě čteme nápis „*věrná Marta probošta Dr. Fr. Reyla*“.

3.17.1. Případ Petra Hašlara

Během roku 1911 se v tisku⁴⁶⁶ začala přetřásat kauza Petra Františka Hašlara, továrního dělníka, který o sobě měl prohlásit, že je synem zemřelého královéhradeckého biskupa Josefa Jana Haise (1829 – 1892). Měl k tomu mít i důkazy, jimiž měly být Haisovy dopisy Hašlarově matce, ty však nikdy nebyly předloženy. Biskupství podalo v této věci trestní oznámení; proběhnoucí soud, ve kterém Hašlara hájil advokát Theodor Bartošek (1877 – 1954)⁴⁶⁷, čelní postava Volné Myšlenky, skončil pro Hašlara prohrou, neboť i sám přiznal, že nemá důkazy a synem Haise není. Při posledním soudním stání 28. října 1912 svá tvrzení odvolal.⁴⁶⁸

Čerstvý kanovník František Reyl zastupoval biskupství na žalující straně. S Hašlarem byl v korespondenčním styku a mluvil s ním i osobně. Ačkoliv to není nikde explicitně uvedeno, z Reylových dopisů biskupu Doubravovi vyplývá, že právě Reyl přesvědčil Hašlara, aby svá tvrzení odvolal a předešel tak bolestnému odsouzení (měl od soudce

---

1912. *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Korespondence biskupa Doubravy týkající se kapituly (nezpracováno). Dopis z dotyčného ministerstva.

⁴⁶³ *Literární archiv Památníku národního písemnictví*. fond Reyl František. Laudatio na Fr. Reyla u příležitosti jeho kanovnické instalace v r. 1912.

⁴⁶⁴ *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Korespondence biskupa Doubravy týkající se kapituly (nezpracováno). Podepsané latinské vyznání víry z 11. 2. 1912.

⁴⁶⁵ *Pamětní kniha děkanská*, díl 1. děkanství, strana 522.

⁴⁶⁶ Zejména v pokrokařském plátku *Volná Myšlenka*, proti tomu se objevily články v katolických periodikách *Obnova* a *Štít*.

⁴⁶⁷ O JUDr. Bartoškovi je podrobněji pojednáno v kapitole věnující se náboženské polemice o vztahu inteligence a náboženství, které se osobně zúčastnil.

⁴⁶⁸ *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Korespondence biskupa Doubravy. Reylovy dopisy biskupu Doubravovi ohledně Hašlarova případu.

informaci, že by se jednalo asi o vězení v délce jednoho měsíce). Finálně o něm píše: „*Projevují mínění, že Petr Hašlar je stížen fixní ideou, která dle provedeného pátrání postrádá veškerého věcného podkladu. (...) Byl usvědčen jako lhář aneb zatížený člověk.*“⁴⁶⁹ Po skončení 23 měsíců trvajícího soudního sporu, na jehož konci bylo Hašlarovi nařízeno lékařské vyšetření, mu Reyl zaslal finanční podporu 10,- korun a vyjádřil záměr zaslat mu v budoucnu podporu další. Hašlar pro něj byl prostřáček, jehož řeči využili volnomyšlenkáři k útokům na pověst kléru.⁴⁷⁰

Po skončení sporu však Hašlar opět otočil. Poslal dopis katastrofální pravopisné úrovně biskupu Doubravovi, v němž nejen opět tvrdí, že je synem biskupa Haise, ale přidává i zprávu, že má ještě bratra, dalšího biskupova syna; všechno podle něj nasvědčovalo tomu, že spor vyhraje. Celý dopis není ničím jiným než žádostí o výpalné, Hašlar v něm několikrát upozorňuje, že celý spor ukončil jenom z lásky k lidem duchovního stavu, z něhož koneckonců pocházel i jeho otec, biskup Hais. „*Pana dr. Petra (advokát zastupující žalující stranu, pozn. aut.) jsem žádal, by se přimluvil, bych dostal aspoň částečné vylohy kryty a to 50 korun, p. Dr. Petr slíbil, že se přimluví! Včerejšího dne obdržel jsem 10 kor. a Jeho Důstojnost kanovník Reyl mne oznamuje, že je dává ze své kapci jako chudému dělníku. Jsem zdrcen! Tak veliké dobrodini co jsem mím urovnáním sporu pánum duchovním prokázal, obdržel jsem 10 korun! Jsem trpce sklamán v těch, knímž otec můj patřil! Otec můj nemohl nademnou bdíti, svěřil jměni jiným, doufaje, že mne jej dají, však ti nehodní lidé nechali jsi jej prosebe. Vše nechám klidně jíti dále (...), já si již najdu cestu, po které se mám ubýrati.(...) Nesnížím jse tak, abych poníženež prosil, né, jsem naplněn láskou, poctivosti a dobrodiním, nuže budu psáti a hodně psáti ať lid pozná že ve mne jest krev otcová který byl milován a ctěn, čehož si splna zaslouhoval! Já jej neposkvřim! – ale co nemohl říci lidu on, povim ja!*“ píše Hašlar ve svém dopisu.⁴⁷¹

Na Hašlarův případ neopatrně nastoupili antiklerikálové, chtějíce ho využít ve svůj prospěch. Na stránkách Ratiboru jej glosoval i J. S. Machar (1864 – 1942).⁴⁷² Tentokrát pro ně souboj s klerikály skončil porážkou, kterou katolická strana ve svém tisku značně využila: „*Nechutný a předem ztracený spor vlekl se téměř 2 léta, při čemž zásluhou obhájee rodiny Haisovy, advokáta dra. Petra byly roztrhány všecky nitky d'ábelsky*

⁴⁶⁹ *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Korespondence biskupa Doubravy. Reylovy dopisy biskupu Doubravovi ohledně Hašlarova případu.

⁴⁷⁰ *tamtéž*.

⁴⁷¹ *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Korespondence biskupa Doubravy. Nedatovaný dopis Petra Hašlara biskupu Doubravovi.

⁴⁷² *Ratibor*. Hradec Králové: Bratři Peřinové, 1912, **29**(15).

nastrojeného přediva lži a výmyslů. Tak skončila výprava Volné Myšlenky na spustošení hrobu zesnulého biskupa naprostým fiaskem a zdrcujícím odsouzením.“⁴⁷³

3.17.2. V době první světové války

V roce 1913 postoupil Reyl v rámci diecézního soudu. Stal se řádným soudcem a po skončení 1. světové války, r. 1919, postoupil do funkce I. viceoficiála soudu, ve které setrval 4 roky.⁴⁷⁴

15. července 1914, v předvečer první světové války, oslavil Reyl stříbrné kněžské jubileum při mši svaté, kterou sloužil v královéhradeckém kostele Nanebevzetí Panny Marie, kde o čtvrt století dříve sloužil svoji primici. K tomu se dostavilo mnoho hostů, zejména zástupců všech s Reylem spojených katolických spolků, a to i se spolkovými prapory.⁴⁷⁵ Zlatého kněžského jubilea se však už nedočkal, zemřel v sedmačtyřicátém roce svého kněžství.

Asi v polovině roku 1914 Reyl vážně onemocněl, což ho po řadu měsíců upoutalo na lůžko. O jaké onemocnění se jednalo, nevíme, nicméně pochybovalo se, že se vůbec kdy uzdraví. „*Vnitřní neduh, který nebyl včasné rozpoznán, vystřebával všechny síly tělesné; noc za nocí se vlekla beze spánku, bez úlevy. Proto se divili jeho přátelé značně, když i v těch chvílích přetěžkých zcela klidně radil, pokyny uděloval, ledacos opravoval s bystrostí vzácnou,*“⁴⁷⁶ dočítáme se v článku věnovaném Reylovým šedesátinám. Reyl se podrobil podle všeho zdařilé operaci, která jeho stav zlepšila. Svě padesáté narozeniny v únoru 1915 už oslavil v lepší kondici a postupně se zotavil.⁴⁷⁷

Příjmy plynoucí z řadových královéhradeckých kanovníckých prebend nejspíš nebyly nijak oslnivé, rozhodně ne v porovnání s ostatními katedrálními kapitulami v českých zemích. Proto už v roce 1913 a opět roku 1914 požádal nejenom Reyl, ale také kanovníci Kerner a později i Hlavsa biskupa o přímluvu, aby státní subvence byla navýšena. Argumentovali tím, že v Českých Budějovicích činila státní subvence

⁴⁷³ Štít: lidový týdeník českého východu. Hradec Králové, 1912, 7(42).

⁴⁷⁴ *Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis dioeceseos Reginae-Gradecensis: pro anno domini nostri Jesu Christi 1924.* 1. Hradec Králové: Biskupská konsistoř, 1924. s. 5.

⁴⁷⁵ *Literární archiv Památníku národního písemnictví.* fond Reyl František. Novinový výstřížek z Obnovy.

⁴⁷⁶ Senátor dr. Reyl šedesátníkem. *Lidové listy: Ústřední orgán československé strany lidové.* Praha, 1925, 4(41): 1-2.

⁴⁷⁷ *Literární archiv Památníku národního písemnictví.* fond Reyl František. Sazba stručného Reylova životopisu u příležitosti 50. narozenin do neznámého periodika. Reyl provedl na vysázeném článku korektury, vyškrtl právě pasáž o svém vážném onemocnění z roku 1914. V kompletním znění však text přesto vyšel. Srov. *Církevní věstník – abrahamoviny. Obnova.* Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1915, 21(8), s. 5.

kanovníkům katedrální kapituly 800 korun, proto by snad i v Hradci mohla být alespoň na tuto výši dorovnána.⁴⁷⁸ Kolik činila subvence v době podání žádosti, nelze spolehlivě zjistit. Kanovníci však zřejmě byli v této snaze, když ne úplně, tak alespoň částečně, úspěšní, protože se zachoval dopis z pražského místodržitelství dotazující se biskupa, o kolik by měla být subvence navýšena.⁴⁷⁹

3.17.3. Kanovníkem kustodem

10. ledna 1915 zemřel kanovník Antonín Brychta (1838 – 1915), čímž se uvolnila III. bischofsteinská prebenda. Po obvyklém úředním kolečku se uskutečnila instalace Františka Reyla na bischofsteinské prebendě 5. července roku 1915.⁴⁸⁰ Stal se infulovaným kapitulním arcijáhmem.

Ještě před postupem na bischofsteinskou prebendu působil Fr. Reyl v pozici kanovníka kustoda (v letech 1912 – 1915), měl tedy na starosti péči o majetek kapituly. Ještě před první světovou válkou došlo k reformě hospodaření a v Horních Verněřovicích byla jeho přičiněním vybudována parní pila. Obojí zabránilo hospodářským problémům po prvorepublikové pozemkové reformě, která se kapitulních statků pochopitelně dotkla.⁴⁸¹ Kapitula spravovala také hornoverněrovický kostel, na kterém Reyl realizoval opravu interiéru i exteriéru; stejně tak opravil tamější faru. Pro obec Bischofstein vybudoval obecní chudobinec.⁴⁸² I v pozici kapitulního děkana a později probošta, o čemž pojednáme dále, měl Reyl živý zájem o budování a správu kapitulního majetku.

Že byl Reyl skutečně zdatným budovatelem, dokládá také jeho péče o kapitulní kostel, katedrálu sv. Ducha. Po smrti biskupa Josefa Doubravy se Reyl pečlivě staral o restaurování interiéru katedrály.⁴⁸³ Ještě v roce 1921 bylo za Reylova dohledu zavedeno

---

⁴⁷⁸ *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Korespondence biskupa Doubravy týkající se kapituly (nezpracováno). Kanovnícké žádosti o navýšení státní subvence.

⁴⁷⁹ tamtéž.

⁴⁸⁰ *Pamětní kniha děkanská*, díl 1. děkanství, strana 519. Kanonicky byla instalace potvrzena o dva dny později, kdy Reyl podepsal Vyznání víry a protimodernistickou přísahu. Ve stejný den o tom biskup spravil dopisem kapitolu. *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Korespondence biskupa Doubravy týkající se kapituly (nezpracováno). Podepsané latinské vyznání víry ze 7. 7. 1915.

⁴⁸¹ ADAM, Petr. Stručný úvod do dějin Katedrální kapituly při chrámu Sv. Ducha v Hradci Králové. *Statuta Katedrální kapituly při chrámu Svatého Ducha v Hradci Králové*. 1. Hradec Králové: Biskupství královéhradecké, středisko Biskupská knihovna, 2004, s. 11 - 50.

⁴⁸² *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 56 – 57.

⁴⁸³ Jana CROŮ: *Královéhradečtí biskupové a jejich rezidence*. s. 232.

elektrické osvětlení.⁴⁸⁴ V roce 1922 inicioval opravu kapitulní sakristie, tedy kapli svatého Michala, kde byla provedena nová mozaiková dlažba, zrestaurována barokní štuková výzdoba i nástěnné malby. Později rovněž poskytl prostředky na stavebně-historický průzkum katedrály a financoval základní etapy oprav, které probíhaly mezi léty 1929 – 1941.⁴⁸⁵ Katedrále věnoval 3 malovaná figurální okna. První na severní straně katedrály s motivem svaté, tehdy blahoslavené, Anežky České, nesoucí text *Na paměť 650. výročí úmrtí blahosl. Anežky České věnoval probošt Theol. Dr. F. Reyl 2. března 1932*. Další dvě okna se nacházejí v jižní lodi. Velké okno nejbližší oltáři s motivem sv. Jiří zabíjejícího kopím draka nese věnování: „*Památce svých drahých rodičů věnuje senátor prelát Dr. Fr. Reyl. L. P. MCMXXVII.*“ Sousední malovaná okenní výplň s motivem strážného anděla, provázejícího krajinou krácející dítě, s katedrálou Sv. Ducha za zády, obsahuje text: „*Na paměť 50letého pobytu v Hradci Králové věnoval senátor prelát Th. Dr. Fr. Reyl MCMXXVII.*“ Reyl tehdy dovršil 50 let pobytu v Hradci Králové od svého nástupu na místní gymnázium. Pro katedrálu zakoupil také nový umíráček, zajistil pro všechny zvony a varhany elektrický pohon; varhany také nechal zrenovovat. Díky Reylovi byly také restaurovány všechny oltáře uvnitř katedrály.⁴⁸⁶ Zachoval se Reylov list uložený v kapli sv. Klimenta⁴⁸⁷, jenž svědčí o škodách způsobených na kapli vichřicí 4. července 1929 a následných opravách. Reyl zaznamenal: „*Přihnal se strašný větrný vír od Šumavy přes Tábor, Kolín, Pardubice do Hradce Králové, odkudž přeletěl hranice Čech. Orkán tento byl tak prudký, že zpřerážel silné stromy jak hůlky, vyrval z kořene, odnesl střechy, zbořil chalupy a usmrtil několik lidí.*“⁴⁸⁸

3.17.4. Děkanem a prvním proboštem katedrální kapituly

Po nástupu nového královéhradeckého biskupa Karla Kašpara (biskupem královéhradeckým 1921 – 1931) byl Reyl potvrzen v úřadu prosynodálního

⁴⁸⁴ *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Korespondence biskupa Kašpara.

Poděkování biskupa Kašpara kapitule ze dne 13. 11. 1921.

⁴⁸⁵ HRUBÝ, Vladimír. *Katedrála Svatého Ducha, kaple sv. Klimenta, biskupská rezidence*. 1. Hradec Králové : Garamon s.r.o., 2002. Katedrála Svatého Ducha, strana 111.

⁴⁸⁶ *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 57.

⁴⁸⁷ Kaple sv. Klimenta je stavebně svázaná s městskou strážní věží, tzv. Bílou věží, nachází se v bezprostřední blízkosti katedrály Sv. Ducha. Využívala se a stále se využívá k bohoslužebnému provozu v místní farnosti. Katedrální kapitula měla v péči i tuto kapli.

⁴⁸⁸ *Hradecké noviny: Deník občanů východních Čech*. Hradec Králové, 1995, 4(217). s. 7.

examinátora. Biskup ho jmenoval na dobu 18. 11. 1921 – 17. 11. 1931.⁴⁸⁹ Hned za měsíc po tomto jmenování se stal Reyl předsedou diecézních examinátorů pro střední školy, protože zemřel dosavadní předseda František Šulc (1851 – 1921).⁴⁹⁰ Reyl opět postoupil i v církevním osudu. V roce 1923 byl jmenován oficiálem, tedy předsedou diecézního soudu; v této funkci setrval až do své smrti v roce 1935.⁴⁹¹

Úmrtím děkana Jana Soukupa (1849 – 1929) se uvolnila první bischofsteinská prebenda a dignita kapitulního děkana. Na funkci děkana navrhl biskup Karel Kašpar (biskupem v Hradci Kr. 1921 – 1931) Františka Reyla. Papež Pius XI. (1922 – 1939) jej obratem jmenoval, Ministerstvo školství a národní osvěty ČSR toto jmenování vzalo na vědomí 5. srpna 1929.⁴⁹² Tím byl úřední proces jmenování ukončen, a Fr. Reyl tak postoupil na první kapitulní dignitu. Stal se posledním děkanem – prvním dignitářem – královéhradecké katedrální kapituly.

S nástupem nového hradeckého biskupa Karla Kašpara začala kapitula usilovat o zvýšení prestiže prostřednictvím přidání dignity kapitulního probošta. Dále bylo třeba přizpůsobit kapitulní statuta Kodexu kanonického práva z roku 1917. Zřízení dignity probošta bylo dosaženo dekretem papeže Pia XI. ze dne 4. června 1930, kterým byl do funkce prvního kapitulního probošta zároveň jmenován dosavadní děkan František Reyl.⁴⁹³ U příležitosti svého jmenování proboštem a zřízení proboštské dignity věnoval Reyl na vybavení hradeckého kněžského semináře 2000,- korun a 1000,- korun na podporu českého kněžského dorostu; nový kapitulní děkan (1856 – 1941) Reyla následoval a věnoval 1000,- korun také na český kněžský dorost.⁴⁹⁴ Nová statuta, která Reyl sestavil, respektive přizpůsobil novému Kodexu kan. práva, byla nejprve, 28. září 1930, schválena biskupem Kašparem,⁴⁹⁵ následně jej 12. března 1931 požádala kapitula

---

⁴⁸⁹ *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Korespondence biskupa Kašpara. Dopis biskupa Kašpara o jmenování prosynodálním examinátorem ze dne 18. 11. 1921.

⁴⁹⁰ Biskup Kašpar Reylovi napsal: „*Přihlížeje ku zvláštnímu odbornému vzdělání i dlouholetým zkušenostem Vaší Vysoké Důstojnosti, jmenuji Vás, Monsignore, předsedou výše uvedeného examinatoria* (examinatoria středních škol v hradecké diecézi, pozn. aut.) *v důvěře, že úkol ten na Se ráčíte vzítí.*“ *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Korespondence biskupa Kašpara. Dopis Reylovi a jeho jmenování předsedou středoškolských examinátorů ze dne 22. prosince 1921.

⁴⁹¹ *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. fond Diecézní soud.

⁴⁹² Potvrzení (vzetí na vědomí) jmenování kapitulního děkana byl právem panovníka. Po vzniku samostatného Československa toto právo přešlo na československou vládu, respektive ministra školství a národní osvěty. *Národní archiv*, fond Ministerstvo školství a kultury, Praha – osobní, karton 191, signatura Reyl Frant Dr. 1865 – 1935. Vzetí na vědomí Reylova jmenování ze dne 5. 8. 1929.

⁴⁹³ ADAM, Petr. *Stručný úvod do dějin Katedrální kapituly při chrámu Sv. Ducha v Hradci Králové*. s. 34.

⁴⁹⁴ *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Korespondence biskupa Kašpara. Biskupův koncept papežské nunciatury.

⁴⁹⁵ *Statuta capituli cathedralis Ecclesiae Reginae-Gradecensis ad S. Spiritum*. 1. Hradec Králové:

o jejich odeslání k potvrzení papeži do Říma.⁴⁹⁶ Tiskem vyšla schválená statuta až v roce 1932, tedy už za Biskupa Mořice Píchy (biskupem 1931 – 1956).

3.18. Jádru křesťanské sociologie

Nejdůležitější a nejrozsáhlejší Reylova vědecká práce vyšla v roce 1914. V té době už nebyl rektorem kněžského semináře, ale jak jsme viděli, přesto tam docházel křesťanskou sociologii přenášet. Kniha je završením jeho dosavadní akademické dráhy, obsahově stavěla na rozsáhlém článku *Poměr individua ke společnosti*, uveřejněném v letech 1912 – 1913 v Časopisu katolického duchovenstva. O něm už bylo pojednáno.

V první části své knihy se Reyl zabývá vymezením sociologie, respektive křesťanské sociologie a poukazuje na nedostatky empirické sociologie při výkladu sociálních jevů. Empirická sociologie dle něj pouze analyzuje dějinné situace, ale nenabízí řešení. Křesťanská se o to snaží. Křesťanská sociologie, jež počítá s rolí stvořitele v dějinách lidské společnosti, mezery přiznávané sociologií empirickou zaplňuje. „*Nesnáze moderní sociologie jsou tím větší, že v dějství sociálním neuznává všechny skutečně působící činitele. Na společenský vývoj působí vedle sil přírodních a biologických nejen síly psychické a společenské vlohy člověka, nýbrž také přímo sama Prozřetelnost.*“⁴⁹⁷ Reyl byl první, kdo v českém akademickém prostředí vymezil vzájemné postavení sociologie náboženství a náboženské sociologie. Sociologie náboženství měla shromažďovat empirická data, na jejichž základě a na základě zjevení měla křesťanská (katolická) sociologie nabízet alternativní přístupy k modernizaci společnosti a sociálním změnám.⁴⁹⁸ Za „jádro sociologie“ označuje Reyl právě zmíněný poměr individua ke společnosti, přičemž prostřednictvím křesťanských idejí je podle něj možné dosáhnout smíru mezi individuálním člověkem a lidskou společností.⁴⁹⁹

Celý druhý oddíl se věnuje lidskému individu. Nejprve se zabývá dějinným vývojem, následně popisuje hodnotu, povinnosti a práva individua ve společnosti. Charakterizuje při tom nejdůležitější sociology dějin. Až v křesťanství nachází osvobození individua ve společnosti. Hlavní zásadou pro vztah individua a společnosti

---

Typographia Union Catholica, 1932.

⁴⁹⁶ *Archív biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Korespondence biskupa Kašpara.

Reylův dopis biskupovi z 12. března 1931.

⁴⁹⁷ REYL, František. *Jádru křesťanské sociologie*. s. 9.

⁴⁹⁸ NEŠPOR, Zdeněk R. *Ne/náboženské naděje intelektuálů*. s. 104.

⁴⁹⁹ REYL, František. *Jádru křesťanské sociologie*. s. 34 – 41.

je pro Reyla křesťanský solidarismus. Společnost vnímá jako Bohem chtěnou a to podle něj legitimizuje i nerovnost postavení ve společnosti. Bůh je tvůrcem společenských povinností a práv. „*Křesťanská sociologie spatřuje v přirozených, stálých společenských poměrech a v právech i vzájemných povinnostech odtud plynoucí základové síly společenské a považuje také tyto mravní síly, z přirozenosti člověka a z vůle boží odvozené, za nejvlivnější síly rozvojové.*“⁵⁰⁰

Za Bohem chtěný považuje Reyl i stát, respektive instituci státu. V konkrétní podobě státu připouští otisk svobodné lidské činnosti. Není překvapením, že i v otázce vlády nad lidmi legitimuje autoritu panovníků jako Bohem chtěnou a plánovanou, tedy přirozenou.⁵⁰¹ Účelem státu je zabezpečit pozemské blaho; nad účelností státu má stát podle Reyla mravnost.⁵⁰² Společně s papeži Řehořem XVI. a Lvem XIII. vystupuje Reyl proti odluce církve od státu, obávaje se rozkladu morálky. „*Znamená jistě zásada rozluky obou mocí souhlas k tomu, aby lidské zákonodárství bylo odloučeno od božského.*“⁵⁰³ Odkazuje se na kardinála Belarmina⁵⁰⁴, vymezuje autor právo církve nabádat věřící i k neuposlechnutí zákonů světských panovníků, pokud jsou v rozporu s církevní naukou, respektive pokud jsou tyto „časné záležitosti“ na závadu věcí věčných.⁵⁰⁵ Je zde patrné, že Reyl nepřekračuje svoji dobu, např. nijak nepředjímá II. vat. koncil, jenž uznává částečnou autonomii sekularizovaného světa.⁵⁰⁶

Další část knihy je věnována církvi. Již na počátku Reyl jasně formuluje účel církve, tedy „*udržování vědomí o nadpřirozeném určení individua (...) a poskytování nezbytných prostředků pro dosažení věčného cíle.*“⁵⁰⁷ Záhy čtenáře přesvědčuje o nutnosti církve vzhledem k porušení vědomí o nadpřirozeném cíli člověka hříchem. Církve je tedy potřeba coby napravitelky škod způsobených hříchem člověka. Reyl srovnává církev se státem, když tvrdí, že stát je původu přirozeného a dosahuje přirozenými prostředky svých účelů, kdežto církev je původu nadpřirozeného, a proto užívá nadpřirozených prostředků ke splnění svých cílů.⁵⁰⁸ Církev tak podle Reyla

---

⁵⁰⁰ REYL, František. *Jádro křesťanské sociologie*. s. 180.

⁵⁰¹ REYL, František. *Jádro křesťanské sociologie*. s. 283 – 288.

⁵⁰² NEŠPOR, Zdeněk R. *Ne/náboženské naděje intelektuálů*. s. 104.

⁵⁰³ REYL, František. *Jádro křesťanské sociologie*. s. 286.

⁵⁰⁴ Sv. Robert Bellarmino (1542 – 1621) byl jezuitským protireformačním teologem působícím na univerzitách v Lovani v Římě, později byl jmenován kardinálem.

⁵⁰⁵ REYL, František. *Jádro křesťanské sociologie*. s. 290.

⁵⁰⁶ srov. *Gaudium et spes: pastorální konstituce*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1969. Dokumenta., čl. 36

⁵⁰⁷ REYL, František. *Jádro křesťanské sociologie*. s. 260.

⁵⁰⁸ tamtéž. s. 261.

překračuje lidský rozměr sociálních skupin.⁵⁰⁹ O tom, jak hodnotí vztah církve a státu, bude pojednáno níže. Patrný je apologetický charakter Reylova textu.

V belarminovském duchu konstitutivní zásady *nulla salus extra ecclesiam* uvádí, že individuální spása jedince závisí na jeho stanovisku k církvi. Zdůrazňuje i nutnost být pokřtěný jako podmínku pro příslušnost k církvi. Příslušnost k církvi, jak vyplývá z celé stati věnované sociálnímu působení církve, je pro Reyla viditelná a v životě často demonstrována příslušnost k sociální skupině.⁵¹⁰

Pod vlivem I. vatikánského koncilu Reyl ve své stati o církvi akcentuje papežský primát, odvolává se při tom na příslušný koncilní dokument a dílo Roberta Belarina. Je logické, že nezmiňuje kolegiální biskupů, na kterou odkáže až II. vat. koncil. Církev je u Reyla organizace vyznačující se jednotou věřících v učení a ve svátostných prostředcích pod nejvyšším vedením nástupce sv. Petra, římského papeže.⁵¹¹ Reyl vychází z přirozené koncepce Tomáše Akvinského, když píše, že „*církev prohlašuje přirozené rozčlenění společnosti na různé stavy a třídy za přímý požadavek světového řádu božího a tím hájí základ společenské struktury*“⁵¹². Zde je tedy patrné, že Reyl neuvažuje v Augustinově duchu, jenž vykládá existenci světské moci nad lidmi jako důsledek hříchu. Nicméně existenci lidského utrpení připisuje dědičnému hříchu⁵¹³, což se blíží myšlenkám Augustinovým.

Poslední část knihy nazvaná *Problém sociologie rozluštěn křesťanským solidarismem* shrnuje dosavadní výklad. Křes. solidarismus je podle Reyla lékem na dobové společenské problémy křesťanské společnosti. Konkrétní realizace spočívá v praktikování křesťanské, u Reyla rozhodně katolické, politiky. „*Náboženství pak, které tvoří základ a zdroj nynější kultury, je náboženství křesťanské, takže je patrné, že daleko odchyľují se od pravdy vědecké systémy moderní sociologie, které chtějí líčiti vývoj společenský úplně nezávisle na metafysice a na Bohu. Z uvedeného vysvítá, že nejpálčivější otázkou nynější doby, otázkou sociální nelze bez pomoci zásad křesťanského náboženství uspokojivě rozluštit. Sociální otázka není nic jiného nežli výkřikem mravní a hmotné bídy jednotlivců i celých stavů. (...) Bylo dostatečně dokázáno, že neblahý systém individualistického liberalismu uvolnil mravní základy společenské organizace a soustředil v rukou malého poměrně počtu jednotlivců životní prostředky, o které oloupil*

⁵⁰⁹ NEŠPOR, Zdeněk R. *Ne/náboženské naděje intelektuálů*. s. 105.

⁵¹⁰ REYL, František. *Jádro křesťanské sociologie*. s. 263 – 266.

⁵¹¹ tamtéž. s. 264.

⁵¹² tamtéž. s. 274.

⁵¹³ tamtéž. s. 267.

*celé vrstvy slabých. (...) Dokázáno bylo také, že (...) dostačí odstraniti ze společenských řádů zhoubný jed liberalismu a domoci ke platnosti starým osvědčeným pravdám náboženským a příkazům mravního zákona. (...) Evangelium Kristovo je jediným spolehlivým klíčem k vyléčení otázky sociální.*⁵¹⁴

Kniha sklídila bezprostředně po svém vydání mnoho pozitivní kritiky v novinách a ordinariátních listech.⁵¹⁵ Později se však objevila i negativní kritika. Inocenc Arnošt Bláha (1879 – 1960) odsoudil po druhé světové válce Reylovu koncepci křesťanské sociologie (soubor empirických poznatků doplněný o metafyzický přesah) i křesťanskou sociologii jako svébytnou vědu: „*Tu máme vlastně směs dvou hledisek, (...) směs dvou noetik (...) a směs dvou metod (...) – taková je tedy křesťanská, či spíše katolická věda a katolická sociologie. Noetický i metodický dualismus. Ve skutečné vědě metoda autoritativní (vázaná na církevní ,imprimatur, non obstat'), metoda dogmatická, je nepřijatelná. Není ani křesťanské ani katolické sociologie, jako není sociologie socialistické, je jen sociologie vědecká.*“⁵¹⁶

Jádro křesťanské sociologie Reyl počátkem dvacátých let přepracoval. Vznikla tak 400 stránková kniha nazvaná *Sociologie v politice*.⁵¹⁷ Autor aplikoval svoji vědeckou práci na politické prostředí; knihu bychom mohli pojmenovat jako obšírný program křesťanské politiky. Jestliže současný autor Zdeněk R. Nešpor Reylovi vytýká, že se více vymezuje proti opozičním sociologickým názorům, než nabízí svá konkrétní řešení, v *Sociologii v politice* jsou tato již doplněna.⁵¹⁸

F. Reyl nebyl ve své době pochopitelně jediným křesťanským sociologem, byť jeho práce je první svého druhu. Vedle něj můžeme označit za hlavní reprezentanty Aloise Soldáta (1862 – 1952), jenž bude později členem komise na Karlově univerzitě, před kterou přednese Reyl svoji habilitační přednášku, či Roberta Neuschla (1856 – 1914), autora dvoudílné *Křesťanské sociologie*⁵¹⁹ Na Reylovo dílo přímo navazoval

---

⁵¹⁴ REYL, František. *Jádro křesťanské sociologie*. s. 350 – 351.

⁵¹⁵ Ordinariátní list Biskupství královéhradeckého č. 12/1914.

Čech. Praha, 1914, **39**(314). s. 9 – 10.

Štít: lidový týdeník českého východu. Hradec Králové, 1914, **9**(46).

Český západ: illustrovaný týdeník křesťansko-sociální. Plzeň, 1914, **7**(19. 11. 1914).

Věstník katolického duchovenstva. Praha, 1914, **15**(4). s. 61.

Národní listy. Praha, 1915, **51**(31).

Národní politika. Praha, 1914, **32**(280).

⁵¹⁶ BLÁHA, Arnošt Inocenc. *Československá sociologie: od svého vzniku do roku 1948*. Vyd. 1. Brno: Doplněk, 1997. Studijní texty (Doplněk). s. 103.

⁵¹⁷ REYL, František. *Sociologie v politice*. Praha: Československá akciová tiskárna, 1925.

⁵¹⁸ srov. NEŠPOR, Zdeněk R. *Ne/náboženské naděje intelektuálů*. s. 103 – 106.

⁵¹⁹ NEUSCHL, Robert. *Křesťanská sociologie. Sv. I*. V Brně: Tiskem a nákladem Papežské knihtiskárny benediktinů rajhradských, 1898-1900. 2 sv.

olomoucký sociolog Bedřich Vašek (1882 – 1959).⁵²⁰ Nejzásadnější jeho díla jsou monumentální třísvazkové dílo *Křesťanská sociologie*⁵²¹ (Praha, 1929 – 1933) a *Rukojeť křesťanské sociologie*.⁵²² Rozsahem svého díla Reyla daleko předčil. Všichni zmínění autoři společně s Reylem působili jako přednášející křesťanské sociologie na teologických fakultách a kněžských učilištích, podíleli se přímo na vzdělávání kněžského dorostu.⁵²³

NEUSCHL, Robert. *Křesťanská sociologie. Sv. 2.* V Brně: Tiskem a nákladem Papežské knihtiskárny benediktinů rajhradských, 1898-1900. 2 sv.

⁵²⁰ NEŠPOR, Zdeněk R. *Ne/náboženské naděje intelektuálů.* s. 106.

⁵²¹ VAŠEK, Bedřich. *Křesťanská sociologie. Díl I., Život sociální.* V Praze: Universum, 1933. 317 s. Spisy Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty v Olomouci; č. 1.

VAŠEK, Bedřich. *Křesťanská sociologie. Díl II, Spravedlnost v životě hospodářském.* V Praze: Československá akciová tiskárna, 1931.

VAŠEK, Bedřich. *Křesťanská sociologie: se zvláštním zřetelem k sociální činnosti kněžské. Díl III, Sociální práce.* V Praze: Tiskem a nákladem Československé akciové tiskárny, 1929. 365 s. Spisy Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty v Olomouci; číslo 1.

⁵²² VAŠEK, Bedřich. *Rukojeť křesťanské sociologie.* V Olomouci: Lidové knihupectví, 1935.

⁵²³ NEŠPOR, Zdeněk R. *Ne/náboženské naděje intelektuálů.* s. 364.

4. Reyl v době První republiky

Bezprostředně po vyhlášení samostatného Československa museli katoličtí politikové čelit nové vlně protiklerikální propagandy, či dokonce snaze zasadit katolické politice rozhodující úder. Katoličtí politikové nebyli přítomni klíčovým poradám konstituujícím nový stát⁵²⁴, bylo na ně pohlíženo jako nežádoucí politickou silou v nové době.⁵²⁵

Ačkoliv se v Praze Jan Šrámek (1870 – 1956), přední katolický politik, marně snažil proniknout mezi tzv. Muže 28. října⁵²⁶, v Hradci Králové byl ve dnech převratu hned 28. října 1918 F. Reyl povolán do Okresního národního výboru v Hradci Králové. Zúčastnil se zde i manifestačního pochodu městem, na který bývá vzpomínáno jako na rizikový, protože v královéhradeckých kasárnách mělo být nachystáno 600 maďarských vojáků čekajících na rozkaz k nastolení pořádku v ulicích města.⁵²⁷ V Okresním národním výboru, jenž podle dochovaných zpráv jednal spíše ve shodě, se objevila rozepře v otázce povinné docházky školní mládeže do kostela. V asi hodinové rozpravě hájil Reyl stanovisko, že by Okresní nár. výbor neměl v této věci rozhodovat. Zásahem předsedy byl nakonec dosažen kompromis a 15. listopadu bylo vyhlášeno šalamounské rozhodnutí: „*Od povinné návštěvy kostela školní děti jsou dočasně osvobozeny, aby zdraví nedostatečně oblečených dětí ohroženo nebylo. Opatření toto netýká se dětí oděvem i obuví dobře vybavených.*“⁵²⁸ Přítomný kanovník Šulc, také člen výboru, měl poznamenat: „*Ted' bude většina dětí bez bot.*“

Pro kněžskou generaci, odchovanou v atmosféře symbiózy trůnu a oltáře v rámci Rakouska-Uherska, jejímž byl Reyl představitelem, znamenal rozpad starých struktur přechod do opoziční pozice. První republika nebyla konfesijním katolickým státem. Z privilegované sociální skupiny se náhle stala vrstva společnosti, jež byla předmětem útoků. Objevuje se zde vlastně rozpor mezi kněžskou a národní identitou.⁵²⁹ F. Reyl dokázal na rychlou změnu pozice církve ve společnosti pružně zareagovat, a to zejména

---

⁵²⁴ Jednalo se např. o jednání českosl. politiků s představiteli zahraničního odboje v Ženevě 28. 10. 1918, kam nebyli katoličtí politici přizváni. Vydal se tam sice poslanec Mořic Hruban, přijel však pozdě. srov. DRÁBEK, Jan. *Z časů nedlouho zašlých: Vzpomínky Dr. Mořice Hrubana*. 1. Řím: Křesťanská akademie, 1967.

⁵²⁵ FIALA, Petr. *Český politický katolicismus 1848-2005*. s. 183.

⁵²⁶ tamtéž.

⁵²⁷ Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla. s. 43.

⁵²⁸ LEONIER-PAVLÍK, M. (ed.). *Říjnový převrat královéhradecký roku 1918: Vzpomínky*. 1. Hradec Králové: Kraj Královéhradecký, 1923. s. 121 – 122.

⁵²⁹ HANUŠ, Jiří. *"Služebníci neužiteční": kněžská identita v českých zemích ve 20. století*. 1. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015. s. 8 – 9.

proklamací církve a českých katolíků jako vlastenců, což dále uvidíme. Naprosto opustil, alespoň navenek, dřívější servilitu vůči rakousko-uherskému mocnářství, přizpůbil se nové situaci. Nejsou doklady, že by se stal členem *Jednoty katolického duchovenstva československého*, jež sdružovala modernisticky smýšlející kněze. Jeho konzervativní ražení by tomu odpovídalo.

4.1. Reylovo působení v ČSL

Československá strana lidová se ustanovila na dvou zemských sněmech, českém a moravském, během ledna 1919, kdy byl přijat i nový název strany. Existovala od té doby ve dvou zemských organizacích, které byly zastřešeny společnými kluby poslaneckým a senátorským. Poslaneckému klubu předsedal Jan Šrámek (1870 – 1956), který zároveň projevil v této vypjaté době nejvíce odvahy i prozíravosti při směřování nového politického kurzu katolické politiky. Vyhýbal se vypjatým situacím a nebezpečným konfrontacím, český politický katolicismus se pod jeho vedením přizpůbil republikánskému, národnímu a demokratickému zřízení, strana uvěřitelně opustila někdejší prohabsburskou politiku.⁵³⁰ ČSL byla prostředkem, jak mohla církev zasahovat do politiky; důležitým církevně – politickým úspěchem bylo např. zabránění realizaci připravované odluky církve od státu. Zásahy církve do politiky se děly prostřednictvím mnoha kněží aktivních v ČSL, z nichž se řada uplatnila ve vysoké politice.⁵³¹ To je přesně případ F. Reyla, který byl 15 let senátorem.

Po vzniku Československé strany lidové byl Reyl na Královéhradecku klíčovým funkcionářem. V hektické popřevratové době rozesílala královéhradecká organizace oběžníky určené duchovním. Ačkoliv tyto neuvádějí autora, dokonce nejsou ani datované, tušíme na základě jejich obsahu a slohu autora, Františka Reyla. Velmi naléhavě je zde nabádáno k politické aktivitě kněží, k podpoře, nebo přímému zakládání místních organizací ČSL. Velké obavy panovaly z avizované odluky církve od státu, což je pro autora oběžníku (tedy snad Reyla) velký strašák, jemuž je nutno čelit co největší politickou silou ČSL. „*Vás všechny snažně žádáme, ať pokládáte za věc svědomí*

---

⁵³⁰ FIALA, Petr. *Český politický katolicismus 1848-2005*. s. 184 - 185.

⁵³¹ HANUŠ, Jiří. *Tradice českého katolicismu ve 20. století*. s. 58.

a odpovědnosti před Bohem, bezodkladně v každé obci založiti organizaci katolického lidu (Československé strany lidové) a mládeže.“⁵³²

Okresní organizace ČSL v Hradci Králové se ustanovila na schůzi konané 16. března 1919 v Adalbertinu. Na schůzi přišlo 46 zástupců místních organizací z okresu Hradec Králové. František Reyl byl zvolen předsedou okresní organizace.⁵³³

V létě roku 1919 mobilizovala okresní organizace ČSL Hradec Králové své síly před nadcházejícími volbami; vydala další oběžník, ve kterém tentokrát naléhavě žádala o finanční příspěvky pro předvolební kampaň, nadále apelujíc na zakládání místních organizací.⁵³⁴

František Reyl byl předsedou okresní organizace zvolen i v roce 1921 a 1922. Z životopisů vydaných u příležitosti kulatých narozenin víme, že tuto funkci zastával ještě mnohem déle⁵³⁵, s jistotou ještě na sklonku dvacátých let. Tehdy pracoval i jako předseda župní organizace, jímž byl ještě v roce 1930.⁵³⁶ Bohužel však neznáme podrobnosti, protože archiválie se k tomuto nedochovaly.⁵³⁷ Kromě toho byl ve stejné době i členem královéhradeckého městského zastupitelstva.⁵³⁸ Zastupitelem Hradce Králové zůstal až do své smrti v prosinci r. 1935.⁵³⁹ Zachovala se zpráva o roztržce v koalici v městském zastupitelstvu, která se udála počátkem roku 1934 a ve které Reyl figuroval. Příčinou byla politická aféra národního demokrata Cengra, po níž měli lidovci vedení Reylem „*dát ruce pryč*“ od místních národních demokratů.⁵⁴⁰

Jako kanovník a už celkem zkušený politik byl biskupem Doubravou (1903 – 1921) vybrán po vzniku Československa, aby se účastnil na katolické straně jednání o plánované rozluce církve a státu a o průběhu a dílčích výsledcích jednání informoval

⁵³² *Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Hradec Králové*, fond Československá strana lidová - okresní výbor Hradec Králové, inv. číslo 3, karton č. 1, Oběžník č. 2.

⁵³³ *Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Hradec Králové*, fond Československá strana lidová - okresní výbor Hradec Králové, inv. číslo 3, karton č. 1, Protokol ustanovující schůze okresní organizace ze dne 16. 3. 1919.

⁵³⁴ *Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Hradec Králové*, fond Československá strana lidová - okresní výbor Hradec Králové, inv. číslo 3, karton č. 1, Oběžník č. 3.

⁵³⁵ *Literární archiv Památníku národního písemnictví*. fond Reyl František. Tištěný leták nazvaný K šedesátinám senátora Dr. Františka Reyla.

⁵³⁶ Tehdy žádal dopisem biskupa Karla Kašpara o převzetí patronátu nad chystanou výstavou katolického tisku v Adalbertinu. *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Korespondence biskupa Kašpara. Reylův dopis biskupovi z 12. září 1930.

⁵³⁷ *Archiv Poslanecké sněmovny*, fond Poslanci a senátoři Národního a Federálního shromáždění, inv.j. 2237, spis senátora Františka Reyla. Reylův senátorský dotazník.

⁵³⁸ *Archiv Poslanecké sněmovny*, fond Poslanci a senátoři Národního a Federálního shromáždění, inv.j. 2237, spis senátora Františka Reyla. Reylův senátorský dotazník.

⁵³⁹ Probošt dr. Fr. Reyl mrtev. *Osvěta lidu: neperiodický list pro severovýchodní Čechy*. Hradec Králové: Tiskové a vydavatelské družstvo. 1935, **38** (89), s. 2.

⁵⁴⁰ *Královédvorské hlasy: Organ okresního výkon. výboru čsl. sociálně-demokratické strany dělnické ve Dvoře Král. n. L. Dvůr Králové nad Labem*, 1934, **15**(4). s. 3.

svého biskupa. Tuto činnost vykonával později i za biskupa Kašpara (1921 – 1931).⁵⁴¹ Podotkněme, že k plánované rozluce za První republiky nedošlo.

4.2. Charitativní a podpůrná činnost

Charitativní činnost je pro Reyla příznačná. Domníváme se, že se jí v drobnostech věnoval soustavně, což vyplývá ze sporadických poznámek o rozdaných finančních obnosech v pozůstalosti. Pro vytvoření uceleného obrazu jeho soustavné charitativní činnosti chybí prameny. Zapojil se však do mnohých, nebo dokonce inicioval některé velké dobročinné a sociální projekty, o kterých pojednáváme níže. Ačkoliv se dobročinnost vine celým Reylovým životem, patrně nejvíce se jí věnoval v době po první světové válce. Z toho důvodu zařazujeme pojednání o ní zde.

První Reylův velký sociální projekt skončil neúspěchem. Snaha z doby před 1. světovou válkou vybudovat pro hradecké řemeslníky komplex dílen, když se takových prostor nedostávalo, se nikdy nerealizovala. K vybudování založil stavební družstvo nazvané Svěpomoc. Družstvo bylo v roce 1917 zlikvidováno, když se nepodařilo získat stavební pozemek pro plánovanou stavbu.⁵⁴²

Od r. 1908 minimálně do Reylovy smrti v roce 1935 fungoval spolek Charitas, jež Reyl také založil. Jednalo se o jakousi svépomocnou pojišťovnu, která v případě úmrtí vyplácela pozůstalým náhrady. Ve třicátých letech zaplatili všichni členové spolku pozůstalým zemřelého 3,- koruny. Za čtvrtstoletí fungování vyplatil spolek přes půl milionu korun.⁵⁴³ Na státní reálce, kde Reyl působil do r. 1905, založil nadaci pro chudé studenty s počátečním vkladem 1000,- korun.⁵⁴⁴

Během první světové války zajistil Reyl pro Hradec Králové měsíční dodávku 20 vagonů uhlí z Katovic. Uhlí po městě rozvážela Kotlandova firma⁵⁴⁵, jež po jednom

---

⁵⁴¹ *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Korespondence biskupa Kašpara. Dopis biskupa Kašpara ze dne 24. 4. 1922 schvalující Reylovu účast na jednáních o rozluce.

⁵⁴² *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 33.

⁵⁴³ *tamtéž*.

⁵⁴⁴ SVOBODA, Oldřich. Za Msgre ThDr. Františkem Reylem. *Výroční zpráva Státní československé reálky v Hradci Králové: za školní rok 1935-1936*. Hradec Králové: Státní československá reálka, 1936, s. 4.

⁵⁴⁵ Příjmení Kotland se nejvíce vyskytovalo a doposud vyskytuje v Pouchově, obci dnes sloučené s Hradcem Králové. Můžeme se proto domnívat, že se jednalo o pouchovskou firmu. Viz. Reylovy kontakty na pouchovské katolíky v rámci působení ve svatojosefské jednotě.

metráku prodávala. Blíže nezjištěným způsobem organizoval Reyl pomoc raněným a nemocným vojínům, navrátilším se z války.⁵⁴⁶

U příležitosti svých šedesátých narozenin založil r. 1925 v rodném Josefově Reyl chudinskou nadaci. Počáteční vklad činil 2000,- korun; výnos nadace byl určen pro chudé dětského i pokročilého věku. Ve stejném roce věnoval do místního kostela nový zvon.⁵⁴⁷

V souvislosti se vznikem Československé republiky se hledalo umístění pro nově vzniklou apoštolskou nunciaturu. Ještě před rozhodnutím o koupi konkrétní budovy, či úpravě jednoho patra arcibiskupského paláce pro potřeby nunciatury se začaly scházet peníze. František Reyl byl mezi několika donátory z řad soukromých osob, biskupů, lidoveckých politiků atd. Na pořízení zázemí pro nunciaturu věnoval Reyl v roce 1925 úctyhodnou sumu 10 000,- korun.⁵⁴⁸ To by odpovídalo dvěma jeho senátorským platům, ovšem z těch financoval stavbu *Záštity* (viz. dále).

Nejviditelnější upomínkou na charitativní činnost F. Reyla je dodnes stojící dům pro katolické osamělé ženy (i když tomuto účelu již dávno neslouží), originálně nazvaný *Záštitá*. *Záštitá* byla po dokončení vysvěcena v den 10. výročí vzniku Československé republiky, 28. 10. 1928, a fungovala jako domov důchodců pro 30 osamělých katolických vdov, nebo neprovdaných žen, jež zde mohly při placení ucházejícího nájmu dožít. Reyl vykonával funkci jejího ředitele.⁵⁴⁹ Dům se nachází v dnešní ulici K. H. Máchy (tehdy nesla název Jeronýmova) č. p. 747 v Hradci Králové, jeho vybudování spolufinancoval Reyl poskytnutím všech svých dosavadních senátorských platů.⁵⁵⁰ Reylův senátorský plat činil v roce 1920 3000,- korun měsíčně (od dubna)⁵⁵¹, od počátku roku 1921 potom 5000,- korun měsíčně.⁵⁵² Snižoval se až ve třicátých letech. Uvážíme-li, že Reyl spořil více než 8 let, musela jeho investice činit asi půl milionu korun. Třípodlažní dům, v jehož přízemí sídlilo pekařství a fotoateliér firmy Langhans,

---

⁵⁴⁶ *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 43.

⁵⁴⁷ ŠTĚRBA, Cyrill. *Z paměti města Josefova: od doby praehistorické až do samostatnosti státu Československého*. Josefov: F. Večeřa, 1926, s. 169.

⁵⁴⁸ ŠMÍD, Marek. *Apoštolský nuncius v Praze: významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. 1. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015. s. 285.

⁵⁴⁹ *Archiv Poslanecké sněmovny*, fond Poslanci a senátoři Národního a Federálního shromáždění, inv.j. 2237, spis senátora Františka Reyla. Reylův senátorský dotazník.

⁵⁵⁰ *Archiv KDU-ČSL v Praze*. Složka senátora Františka Reyla. Neuspořádáno. Reylův životopis, sepsaný posmrtně.

⁵⁵¹ Zákon 319/1920 Sb. ze dne 15. dubna 1920. *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*. 1. Praha: Státní tiskárna, 1920. s. 734.

⁵⁵² Zákon 115/1921 Sb. ze dne 18. března 1921. *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*. 1. Praha: Státní tiskárna, 1921. s. 232.

měl nad vchodem umístěnou plastiku zobracující snad Krista – dobrého pastýře – nesoucí beránka na ramenou. Ta byla, nejspíš v době po roce 1948, odstraněna.⁵⁵³

František Reyl průběžně podporoval celou škálu charitativních spolků a organizací pečujících o potřebné finančně. Nevedl si o tom, jak jsme zmínili, žádné soustavné záznamy, proto není možné v úplnosti sestavit jejich výčet či stanovit přibližnou částku, kterou rozdál. Vzácně si tu a tam nějaký dar poznamenal, případně se zachovaly děkovné dopisy. Proto například víme, že např. v době oslav svých šedesátin obdaroval 9 charitativních subjektů a katolických spolků; dvěma tisíci korunami také sirotky a seniory měst Hradce Králové a Josefova. Celkem tehdy rozdál 14 800,- korun.⁵⁵⁴ O svátku sv. Václava, 28. 9. 1930, sepsal věnovací listinu, ve které založil nadaci pro zchudlé obyvatele Josefova a chudé žáky tamější školy. Jeho počáteční vklad činil 5000,- korun; potřební měli být poděleni jejím výnosem vždy o státním svátku 28. října.⁵⁵⁵ Stalo se tak u příležitosti oslav 150 let trvání města Josefova.⁵⁵⁶ Den před tím, 27. září 1930 večer, byl Reyl na slavnostním výročním zasedání městského zastupitelstva jednomyslně prohlášen čestným občanem města společně s tehdejším ministerským předsedou Františkem Udržalem (1866 – 1938). Při té příležitosti přednesl vzpomínkový projev.⁵⁵⁷ Když slavil Reyl o deset let později sedmdesátiny, věnoval na chudinu města Josefova 1500,- korun.⁵⁵⁸ Drobnými částkami podporoval i další charitativní projekty a potřebné, případně další občanské aktivity. Například o Vánocích r. 1926 přispěl 50,- korunami na vánoční nadílku chudým z české menšiny v Podkrkonoší⁵⁵⁹ a r. 1928 podpořil také 50,- korunami pořízení vánočního Stromu republiky v Hradci Králové.⁵⁶⁰

⁵⁵³ *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 59 – 60.

⁵⁵⁴ *Literární archiv Památníku národního písemnictví*. fond Reyl František. Lístek s Reylovými poznámkami o finančních darech v den 60. narozenin.

⁵⁵⁵ Nadace se dle Reylova přání měla jmenovat *Jubilejní chudinská nadace senátora a kapitolního probošta Th. Dra Františka Reyla, čestného občana města Josefova, pro místní občany a žáky v Josefově nad Metují*. Zároveň také přesně stanovil metodiku, jak má být podpora vyplácena. 2/5 z výnosu měla dostat potřebná osoba navržená městským chudinským výborem, 2/5 měla dostat potřebná osoba navržená místní katolickou duchovní správou, 1/5 měl dostat chudý žák či chudá žákyně školy, sirotky upřednostňuje. *Literární archiv Památníku národního písemnictví*. fond Reyl František. Věnovací listina městu Josefovu z 28. 9. 1930.

⁵⁵⁶ Josefov byl založen v roce 1780 jako pevnostní město, sloužící k obraně severní rakouské hranice proti případnému vpádu Prusů do země.

⁵⁵⁷ *Okres Jaroměřský: orgán československé sociálně demokratické strany dělnické na Jaroměřsku a Smiřicku*. Jaroměř: Okresní výbor, 1930, 8(40). s. 3.

⁵⁵⁸ *Literární archiv Památníku národního písemnictví*. fond Reyl František. Dopis Reylovi od městské rady města Josefova z 25. 3. 1935.

⁵⁵⁹ *Naše menšiny: věstník českých menšin v Podkrkonoší: orgán odborů Národní Jednoty Severočeské, Ústřední Matice Školské a tělovýchovné jednoty "Sokol"*. Malé Svatoňovice: Menšinový sekretariát pro Podkrkonoší, 1927. 7(1). s. 2.

⁵⁶⁰ *Stráž pokroku: nezávislý pokrokově demokratický týdeník pro severovýchodní Čechy*. Hradec

4.2.1. Reylova nadace pro chudé kněze

31. března 1925 založil František Reyl, tehdy senátor a kapitulní arcijáhen, nadaci pro podporování chudých kněží. Zachovala se zakládací listina, ve které píše: „*Jsa pamětliv trpkého osudu kněží pensistů, kteří při skrovné pensi často strádají nedostatkem, skládám v upomínku svých šedesátin 6% rentu státní slosovateľné půjčky z roku 1921.*“⁵⁶¹ Dluhopis byl v hodnotě 3000,- korun a jeho výnos měl být každoročně, případně zpětně za několik let věnován chudému knězi z hradecké diecéze, výjimečně i bohoslovci trpícímu nedostatkem. Tento kapitál svěřil Reyl do správy konzistoře. Do své smrti si vyhradil právo schvalovat konzistoří navrženou osobu.⁵⁶² V roce 1933 Reyl kapitál navýšil ještě o 6000,- korun.⁵⁶³

Nedochoval se žádný seznam kněží podpořených z nadace, pouze několik dopisů potvrzujících přijetí nadační podpory. Víme tak, že v roce 1927 byl 180,- korunami podpořen slepý kněz Josef Tesař z Nového Města nad Metují, v roce 1937 obdržel peníze P. Josef Novotný z Vraclavi. Zkraje roku 1938 byl obdarován kněz Jan Skalský, žijící v Poličce a trpící revmatem. Příjemci peněz z doby po Reylově smrti byli konzistoří zavázáni po přijetí podpory odsloužit za Reyla mši, což společně s poděkováním za peníze potvrzovali. S jistotou víme, že nadace fungovala ještě v době Protektorátu. Kdy přesně zanikla, se už z pramenů nedozvídáme.⁵⁶⁴

Králové: Josef Herda, 1928. 3(47). s. 4.

⁵⁶¹ *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Reylova nadace pro chudé kněze.

Zakládací listina nadace.

⁵⁶² tamtéž.

⁵⁶³ *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Reylova nadace pro chudé kněze.

Potvrzení České průmyslové banky o složení 6000,- korun ve státní moučné půjčce.

⁵⁶⁴ *Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého*. Reylova nadace pro chudé kněze.

Došlé dopisy a daňová přiznání.

4.3. Senátorem v prvorepublikovém parlamentu

Prvorepublikový senát vznikl jako jedna z komor dvoukomorového československého parlamentu. Tato podoba parlamentu byla v ústavě zakotvena kvůli obavě z příliš radikální poslanecké sněmovny. Podobné obavy se ale nenaplnily, a senát tak byl podle některých historiků vlivem toho spíše zbytečnou institucí.⁵⁶⁵

Do senátu kandidoval Reyl již za nově vzniklou Československou stranu lidovou, jejíž voličskou skupinou byli věřící katolíci ve všech sociálních vrstvách. Hlavní programovou zásadou byl Reylovi velmi blízký křesťanský solidarismus⁵⁶⁶, o kterém často již dříve hovořival a který ale mohl navenek působit jako abstraktní programové heslo. Z toho plynoucí nedostatky se projeví nejvíce v krizových obdobích, kterými prvorepubliková politika a vývoj procházely.⁵⁶⁷

František Reyl byl zvolen senátorem za tzv. II. volební kraj (hradecká a pardubická volební župa) ve volbách konaných 25. dubna 1920; stal se jedním z 18 senátorů, které Československá strana lidová v těchto volbách získala. Stala se tak po sociální demokracii druhou nejsilněji zastoupenou politickou stranou v prvním prvorepublikovém řádně zvoleném senátu.⁵⁶⁸ To byl v senátních volbách pro lidovce nejlepší výsledek v době První republiky, ve volbách roku 1925 a 1929 obsadili v pořadí třetí příčku, v posledních prvorepublikových senátních volbách v roce 1935 až šestou.⁵⁶⁹ Dodejme, že volební výsledek lidové strany v královéhradeckém kraji činil 11,6%, což byl po kraji pardubickém (16,7%) druhý nejlepší volební výsledek v Čechách.⁵⁷⁰ Do československé politiky vstoupil Reyl jako 55letý zkušený intelektuál, jenž nezůstal pasivním přihlížejícím senátního dění, jak uvidíme níže. Senátorský mandát vykonával 15 let, ve třech volebních obdobích, tedy v letech 1920-1935.

⁵⁶⁵ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, Jan JANÁK a Jan DOBEŠ. *Dějiny správy v českých zemích*. s. 345.

⁵⁶⁶ Idea křesťanského solidarismu byla založena na představě, že lze dosáhnout zlepšení společnosti mravní nápravou podnikatelů; křesťanský solidarismus byl programem zaměřeným proti socialismu, stavěl se za současný řád se sociálně-reformními prvky. FIALA, Petr. *Český politický katolicismus 1848-2005*. s. 198.

⁵⁶⁷ FIALA, Petr. *Český politický katolicismus 1848-2005*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008, 535 s., xxxii s. obr. příl. ISBN 978-80-7325-155-0. s. 196.

⁵⁶⁸ Kárník, Z.: *České země v éře První republiky, Díl 1. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929)*. Praha : Libri, 2000. ISBN 80-7277-027-6. S. 123-124.

⁵⁶⁹ Z historie Senátu ČSR: Senát PČR. *Senát PČR* [online]. 2015 [cit. 2015-08-13]. Dostupné z: http://senat.cz/informace/z_historie/senat1r/index.php?ke_dni=13.8.2015&O=10.

⁵⁷⁰ FIALA, Petr. *Český politický katolicismus 1848-2005*. s. 225.

Snahou lidové strany, jakožto reprezentanta politického katolicismu, bylo v počátcích První republiky zejména neztratit politický vliv. Zájmem lidovců bylo zabránit odluce církve od státu, velikou pozornost věnovali i pozemkové reformě. Pozice lidovců byly v počátcích slabé, Šrámkovo vedení zvolilo spíše vyčkávací strategii.⁵⁷¹ Uplatňovalo tzv. politiku všedního dne, vyhledávalo koaliční partnery ochotné ke kompromisům, to vše v duchu Šrámkovského „Dohodli jsme se, že se dohodneme.“⁵⁷² František Reyl tuto strategii, soudě z jeho projevů, v senátu zosobňoval. Platí pro celé jeho patnáctileté působení v senátu, že se často účastnil politických diskuzí ve svém volebním obvodu (Královéhradecko a Pardubicko) i mimo něj.⁵⁷³ V době konání senátních schůzí a všech politických akcí v Praze pobýval na faře u chrámu Panny Marie Sněžné na Jungmannově náměstí, aby nemusel stále dojíždět z Hradce Králové.⁵⁷⁴ Bydliště si tam přihlásil k 30. 9. 1920.⁵⁷⁵ O případných bližších vazbách na františkány se ovšem z pramenů nic nedozvídáme.

4.4. První volební období

Na počátku své senátorské kariéry byl Reyl nejaktivnější. Během prvního období zastával čtyřikrát post senátního zpravodaje pro zákony týkající se zejména válečných následků na obyvatelstvu.⁵⁷⁶ Navíc byl členem pěti senátních výborů.⁵⁷⁷ Není jistě překvapením, že Reylovi byla nejbližší problematika týkající se školství, sociálních věcí, případně otázky zaměstnanecké. Zejména k těmto záležitostem se jedenáctkrát vyjadřoval v senátní rozpravě.

---

⁵⁷¹ ZAPLETAL, Ladislav. *Český politický katolicismus v letech 1925-1929*. Vyd. 1. Brno: Vysoká škola Karla Engliš, 2011, 127 s. ISBN 978-80-86710-40-2. s. 24.

⁵⁷² ZAPLETAL, Ladislav. *Český politický katolicismus v letech 1925-1929*. s. 11.

⁵⁷³ *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 41.

⁵⁷⁴ *Archiv Poslanecké sněmovny*, fond Poslanci a senátoři Národního a Federálního shromáždění, inv.j. 2237, spis senátora Františka Reyla. Reylův senátorský dotazník.

⁵⁷⁵ *Národní archiv*, fond Policejní ředitelství Praha II – evidence obyvatelstva, signatura Reyl František *1865. Reylův evidenční lístek.

⁵⁷⁶ Jednalo se o zákony týkající se prodloužení lhůty k přihláškám o důchod válečných invalidů a úpravy výplat drahotní přírážky k jejich důchodu, zevní úpravy předmětů státem vydávaných, úpravy služebních požitků čs. vojska, propočítání služební doby vojenským gázistům a hranice příjmu vylučující z nároku na důchod válečných poškozců.

⁵⁷⁷ Reyl byl členem iniciativního, kulturního, sociálně-politického, ústavně-právního výboru a Výboru pro veřejné zdraví a tělesnou výchovu.

Z historie Senátu ČSR: Senát PČR. *Výbory* [online]. 2015 [cit. 2015-08-23]. Dostupné z: http://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/rejstrik/vybory.htm.

Jeho senátní projevy, často reprodukováné tiskem (jednalo se hlavně o Lidové listy), se týkaly pochopitelně jemu blízkých témat – dělnictva, sociálních zákonů a pochopitelně náboženství, potažmo pozice římskokatolické církve. Na senátní schůzi 15. prosince 1922 vystoupil proti diskriminaci katolické církve v otázce finančních příspěvků církvím v ČSR. V rozjitřené době byl z různých debat posledního čtvrtstoletí na proticírkevní útoky připravený, dovedně představil celospolečenskou prospěšnost církve a tvrdě odmítl diskriminaci katolické církve na úkor ostatních, zejména Československé církve.⁵⁷⁸

26. dubna 1923 pronesl řeč týkající se bytové krize, obhajoval vládní návrh zákona na ochranu nájemníků, který označil za provizorní a nedokonalý, ale jeho přijetí považoval v danou chvíli za nezbytné. Zákon podle Reyla ztěžoval situaci majitelům domů, když se z malé činže těžko může dům spravovat.⁵⁷⁹ Bytovou otázku sledoval dlouhodobě, i ve spojitosti se společenským postavením dělnictva.⁵⁸⁰

Pozoruhodná je rozprava o školách a učitelstvu, konaná 13. července 1922, která, domníváme se, mnohé vypovídá o Reylově názoru a pedagogické zkušenosti, stejně jako o jeho distingovanosti při nevybíravém pokřikování názorových oponentů během projevu. František Reyl obhajoval ve školách dvě vyučovací hodiny náboženství týdně, nicméně navrhovaný školský zákon označil za kompromis. *„Můžeme se smířiti do jisté míry s ním nejen z toho důvodu, že je to politická povinnost, že to byla věc kompromisu, ale z toho důvodu, že zavádí tento zákon posléze pořádek do chaosu, který začal na školách po převratu 1918.“*⁵⁸¹ Sám, jak dále uvádí, je zastáncem školy konfesijní, která bude mravně formovat školní mládež. Během svého vystoupení je nucen čelit jízlivým výpadům oponentů, týkajících se Husovy epochy, Komenského, Palackého apod. Reyl byl zřejmě věcný diskutér a dostatečně charismatický řečník, neboť po vzrušeném překřikování se ohledně stoupající kriminality (v rámci zmíněné rozpravy) účinně umravnil své publikum: *„Pánové, kdybych to měl brát do slova, co vy proti mně vykřikujete, tak bych myslil, že nemáte úcty k přesvědčení. (...) Já jsem zvyklý na debatu a nemám ve zvyku vyrušovat při řeči a také jsem nevyrušoval.“*⁵⁸²

⁵⁷⁸ Lidové listy: ústřední orgán Československé strany lidové. 1922,1 (296).

⁵⁷⁹ „Reylovy vývody byly přijaty posluchačstvem velmi vřele, řečník nebyl přerušován a začasť dostalo se mu souhlasu, když z bohaté zkušenosti vyprávěl, když jako správce domu i jako nájemník zažil.“ Lidové listy: ústřední orgán Československé strany lidové. 1923, 2(105). s. 3.

⁵⁸⁰ Srov. Reylova recenze v ČKD: REYL, František. Bytová otázka dělnická. Napsal Dr. Alois Soldát. Časopis katolického duchovenstva. 1905, 46(7-8). s. 735 – 736.

⁵⁸¹ Senát národního shromáždění. Stenografické záznamy [online]. 2015 [cit. 2015-08-13]. Dostupné z: http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/stena/126schuz/S126014.htm.

⁵⁸² Senát národního shromáždění. Stenografické záznamy [online]. 2015 [cit. 2015-08-13]. Dostupné

V posledním roce prvního volebního období, konkrétně 3. dubna 1925, se během rozpravy senátorů ohledně zákona navrhujícího data státních svátků otevřel starý spor mezi dvěma senátory, Františkem Reylem a Janem Herbenem, týkající se Jana Nepomuckého; rozpor v senátu se ovšem dotkl i Jana Husa.⁵⁸³ Jan Herben se přihlásil do rozpravy, poté co slovenští předřečníci srovnávali úctu k Janu Nepomuckému s úctou k Janu Husovi a vyslovili se ve prospěch státního svátku v den svátku sv. Jana Nepomuckého, protože: „*Úcta k Janu Nepomuckému na Slovensku je obecná, kdežto úcta k Janu Husovi není ani známa a nebude známa.*“⁵⁸⁴ Herben ve svém projevu vyzdvihl Husovu osobnost, naopak tu Nepomuckého nejprve zpochybnil a následně po smršti provokativních narážek svůj emotivní projev vypočítal báborkou o rozpustilém světcově zázraku: „*Ten sv. Jan Nepomucký někdy dělal zázraky také šprýmovné, např. nějaká rozpustilá dívka vstoupila na jeho hrob u sv. Víta a on ji za to potrestal tím, že když šla do Prahy přes Karlův most, byla přepadena chvilkovou pomateností a zdvihla si všechny šaty nad hlavu, poněvadž se jí zdálo, že se brodí přes řeku, aby si je nepromáčela, a tím vešla v lidskou hanbu. Je to zvláštní humor světcův, který takovým způsobem zahanbuje.*“⁵⁸⁵ F. Reyl, jenž dostal slovo hned po J. Herbenovi, zareagoval projevem s výše zmíněnou věcností, nicméně klid v sále nenastal, spíše naopak. Jan Herben odstoupením od řečnického pultu mluvit nepřestal a Reylovi do projevu neustále pokřikováním vstupoval, obranné výkřiky z „Reylova tábora“ na klidu také nepřidaly. Po Reylově výstupu už došlo jen na závěrečné slovo a zákon byl v původním návrhu v senátu schválen.⁵⁸⁶ Reyl nevystupoval proti návrhu zákona, pouze reagoval na projev svého předřečníka, Jana Herbena. Mezi státní památné dny se dostaly katolické svátky dva – 5. červenec (sv. Cyril a Metoděj) a 28. září (sv. Václav).⁵⁸⁷

Během prvního senátního volebního období podal Reyl dvě interpelace. První se týkala osvobození královéhradeckého ústavu pro hluchoněmé od povinnosti platit

---

z: http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/stena/126schuz/S126015.htm.

⁵⁸³ Spor se rozhořel na konci 19. století, kdy Jan Herben publikoval své názory o Janu Nepomuckém a jeho kanonizaci, zpochybňoval v duchu historického bádání důvod Janova umučení i zázraky spojené s jeho svatořečením. Reyl publikoval v roce 1894 krátký spis, kde se vůči Herbenovým názorům vymezuje: REYL, František. *Obrana úcty svatojanské proti dru. Herbenovi: napsal F. Reyl*. Chrudim: Fr. Reyl, 1894, 39 s.

⁵⁸⁴ Senát národního shromáždění. *Stenografické záznamy* [online]. 2015 [cit. 2015-08-18]. Dostupné z: http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/stena/260schuz/S260003.htm.

⁵⁸⁵ Senát národního shromáždění. *Stenografické záznamy* [online]. 2015 [cit. 2015-08-18]. Dostupné z: http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/stena/260schuz/S260003.htm.

⁵⁸⁶ Senát národního shromáždění. *Stenografické záznamy* [online]. 2015 [cit. 2015-08-18]. Dostupné z: http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/stena/260schuz/S260004.htm.

⁵⁸⁷ ZAPLETAL, Ladislav. *Český politický katolicismus v letech 1925-1929*. s. 32.

příplatky za mlýnské výrobky a byla datována 14. prosince 1920. Reyl písemně interpeloval ministra pro zásobování lidu Leopolda Průšu, požadoval osvobození ústavu od placení příplateků. Tuto interpelaci podepsali téměř všichni senátoři lidové strany.⁵⁸⁸ Reyl byl ve svém snažení úspěšný, neboť ministr 18. ledna následujícího roku odpověděl kladně, informoval o zrušení této povinnosti pro hradecký ústav, uskutečněném už na sklonku roku 1920.⁵⁸⁹ Druhá interpelace, tentokrát k ministru vnitra, byla podána 18. března 1921 a týkala se nařízení okresní politické správy v Žamberku a ve Dvoře Králové nad Labem. Ty totiž vydaly nařízení zakazující ohlašování jmen osob vystoupivších z církve veřejně v kostele, tak říkajíc „z kazatelen“, s odůvodněním, že jde o rušení veřejného klidu. Reyl v interpelaci namítá, že jde o praktickou záležitost chránící náboženskou svobodu farníků. Argumentuje tvrzením, že nastaly případy, kdy byl někdo bez vlastního vědomí vepsán do matriky vystoupivších a z církve tak úředně vyloučen.⁵⁹⁰ Ministrova odpověď není známa, nevíme, zda vůbec odpověděl.

V průběhu prvního volebního období, počátkem roku 1923, zastihl Reyla, stejně jako všechny kněze – politiky, papežský edikt zakazující mu politicky působit bez zvláštního povolení svého biskupa. S určitostí proto musel žádat svého biskupa Karla Kašpara (biskupem v Hradci Králové 1921 – 1931) a později Mořice Píchu (biskupem 1931 – 1956) o povolení parlamentního i stranického působení.⁵⁹¹

Nakolik omezil Reyl v době svého senátorského mandátu spisovatelskou a akademickou činnost, natolik přidal v politické činnosti. Dobovým tiskem první poloviny 20. let byl označován za pilného politika, který každou neděli v jiné obci, někdy i ve dvou⁵⁹², diskutoval s obyvateli v rámci nejrůznějších schůzí.⁵⁹³ Nepříjemně vyhocenou se pro něj stala diskuze z podzimu 1922 v královéhradecké Masarykově lidové škole. Diskutoval s tamějším profesorem Bohdanem Dobiášem. Ten napadl Reyla za jeho obhajobu soudobého katolicismu s tím, že je lhář, když tvrdí, že svoboda

⁵⁸⁸ Senát národního shromáždění R. č. r. 1921. *Senátní tisky* [online]. 2015 [cit. 2015-08-18]. Dostupné z: http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/tisky/T0286_00.htm.

⁵⁸⁹ Senát národního shromáždění R. č. r. 1921. *Senátní tisky* [online]. 2015 [cit. 2015-08-18]. Dostupné z: http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/tisky/T0456_00.htm.

⁵⁹⁰ Senát národního shromáždění R. č. r. 1921. *Senátní tisky* [online]. 2015 [cit. 2015-08-18]. Dostupné z: http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/tisky/T0650_00.htm.

⁵⁹¹ FIALA, Petr. *Český politický katolicismus 1848-2005*. s. 224.

⁵⁹² K tomu např. články o Reylových účastech na regionálních debatách v lokálních lidoveckých a katolických východočeských plátcích Štít, Obnova či Čech.

⁵⁹³ Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla. s. 45 – 46. Zde je chybně uveden lidovecký senátorský klub jako druhý nejpočetnější, ve skutečnosti byl co do početnosti třetí za agrárníky a komunisty. Z historie Senátu ČSR: Senát PČR. *Senát PČR* [online]. 2015 [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: http://senat.cz/informace/z_historie/senat1r/index.php?ke_dni=18.3.2016&O=10

svědomí má v církvi své místo. Argumentoval „prokletím“ svobody svědomí papežem Piem IX. prostřednictvím Syllabu omylů moderní doby. Reyl kontroval slovy, že lhář je Dobiáš, on prý nic takového neřekl. B. Dobiáš k tomu poznamenal: „*Nejen že dr. R.(eyl) nedovedl odpovědět, ale nehorázným způsobem překrucoval a osobně útočil – čehož se v té míře neodvážil proti universitnímu profesorovi před 16 lety* (poukazuje zde na náboženskou diskuzi na téma Inteligence a náboženství v Adalbertinu v r. 1906, pozn. aut.).“⁵⁹⁴ Ještě jednou, v roce 1922, se tato diskuze a Reylovy výroky a svobodě svědomí protřely pokrokářským tiskem. Stalo se tak v reakci na Lateránské smlouvy mezi Piem XI. (pont. 1922 – 1939) a Benitem Mussolinim (1883 – 1945), kdy měl papež prohlásit opět, že svoboda svědomí je blud.⁵⁹⁵

4.5. Diecézní katolický sjezd v Hradci Králové r. 1923

V roce 1923 se uskutečnil v Hradci Králové první poválečný katolický sjezd, jenž měl demonstrovat sílu katolictva a napadané církve v nově ustanoveném státě, navíc v době, kdy se horečně diskutovalo o provedení odluky církve od státu. Přípravoval se od jara a František Reyl byl ustanoven předsedou přípravného spolku sjezdu.⁵⁹⁶

---

⁵⁹⁴ *Stráž osvěty: časopis pro kulturní práci a občanskou výchovu*. Nové Město nad Metují, 1923, 3(3). s. 44.

⁵⁹⁵ „*Zdá se neuvěřitelným, ale je skutečností: královéhradecký profesor theologie Dr. Reyl je v rozporu s církevním učením, je v rozporu s papežem. (...) Neměl by býti papež Pius XI. upozorněn, že v Hradci Králové působí profesor theologie, kanovník a papežský prelát, který nesouhlasí s papežem a s církví v tak důležité věci? (...) Účel světi prostředky. V roce 1922 byla církev v naší republice v počátcích své promyšlené akce, jak se krok za krokem zalíbit národu; cítila po světové válce tíhu svých vin a nenávisť osvobozeného národa. Svoboda národa, svoboda svědomí byly po 28. říjnu heslem všech. Profesor theologie zapřel tehdy v té nouzi dogmata vlastní církve. Národ osvobozený nesměl vědět, že církev proklela svobodu svědomí, svobodu bádání, svobodnou státní školu atd. Dnes už je jinak. Široké množství po prudkých bojích zatoužilo po klidu, církev krok za krokem se systémem Dr. Reyla vlichocovala národu, nabyla určité moci politické, a dnes již počíná ukazovat pravou tvář. (...) Papež praví: svoboda svědomí je blud. Dr. Reyl před 7 roky prohlásil, že je lhářem, kdo tvrdí, že církev tomu učí. (...) Jsme přesvědčeni, že nebyly marny ani debaty, zde před 7 lety konané, třebaže Dr. Reyl se prohlašoval vítězem a odpůrce nazval lhářem. Je jisto, že přes dočasné úspěchy, založené na šikovnosti a klamu, na jezuitské morálce, a také na nestatečnosti pokrokových lidí, středověká moc bude klesati. (...) Tam, kde prof. bohosloví zapírá učení své církve, aby církev učinil národu přijatelnou, tam se připravuje místo pro něco pravdivějšího a životnějšího.*“ *Stráž pokroku: Nezávislý pokrokový demokratický týdeník pro severovýchodní Čechy*. Hradec Králové, 1929, 4(24). s. 1.

⁵⁹⁶ *Štít: lidový týdeník českého východu*. Hradec Králové, 1935, 17(21). s. 1.

4.5.1. Příprava a průběh sjezdu

Reyl stanovil a v tisku uveřejnil cíle katolického sjezdu. Bylo podle něj třeba ukázat, že náboženství není věcí soukromou, ale veřejnou. Ve svém novinovém článku prohlásil, že sjezd nebude žádnou politickou agitací pro lidovou stranu a nebude se na něm vůbec řešit politika jako taková. Vypíchl, že organizovaná katolická činnost a tisk jsou nejlepšími prostředky k propagaci každé ideje. Hlavním cílem sjezdu mělo být „manifestování pro svobodu náboženskou a za plnou volnost svého náboženského přesvědčení.“⁵⁹⁷

Ačkoliv Reyl předem, 16. srpna 1923, proklamoval apolitičnost sjezdu, o dva dny později byl v agrárnickém *Kraji královéhradeckém* jeho program zpochybněn. Prosjezdová agitace, jíž se měla lidová strana dopouštět, není podle *KK* ničím jiným, než zvaním na politicko – agitační akci, která se pod náboženský sjezd jenom schovává.⁵⁹⁸

Diecézní sjezd se konal od soboty 18. do pondělí 20. srpna 1923 a byl spojen s paralelně se konajícím orelským župním sletem Brynychovy župy. Sjezd byl zahájen v sobotu v 17 hodin slavnostním shromážděním v Klicperově divadle, na kterém vedle biskupa Kašpara Reyl pronesl zahajovací řeč za přípravný sjezdový výbor. Hostem zde byl tehdejší místopředseda poslanecké sněmovny lidovec Mořic Hruban (1862 – 1945), jenž pronesl řeč na téma *Křesťanstvím k lidskosti*.⁵⁹⁹

Nedělní program začínal slavnostním průvodem od hradeckého hlavního nádraží na Velké náměstí (asi dva kilometry), pokračoval zde slavnostním kázáním kanovníka Jana Černého (1871 – 1944)⁶⁰⁰ na téma *Pokoj společnosti v Kristu* a slavností pontifikální bohoslužbou v katedrále. Následné sjezdové schůze se konaly v Klicperově divadle, v

---

⁵⁹⁷ REYL, František: Cíle třetího sjezdu katolíků diecese královéhradecké v Hradci Králové, In: *Štít: lidový týdeník českého východu*. Hradec Králové, 1923, **17**(34). s. 2.

⁵⁹⁸ *Kraj královéhradecký: orgán republikánské strany zemědělského a maloroľnického lidu*, 1923, **14**(64 – 65). s. 1.

⁵⁹⁹ *III. sjezd katolíků v Hradci Králové: ve dnech 18., 19. a 20. srpna 1923*. 1. Hradec Králové: Družstevní knihtiskárna Hradec Králové, 1923. nestránkováno.

⁶⁰⁰ Kanovník Msgre. Jan Černý, narozen ve Vlkově u Jaroměře 30. června 1871, byl katecheta, metodik a spisovatel, kapitulní děkan a jmenovaný kapitulní probošt. V době druhé světové války se aktivně zapojil do protinacistického odboje, za což byl vězněn mimo jiné v koncentračním táboře Mauthausen. Na následky věznění zemřel ve Würzburgu 12. února 1944. Od roku 1947 je nositelem Válečného kříže 1939 in memoriam. HAVEL, Matěj Ondřej. *Královéhradecká katedrální kapitula mezi léty 1900 - 2000*. s. 50 – 51.

městském muzeu, ve spolkovém domě Adalbertinu, ve studentském konviktu Borromaeu a v Rudolfinu (ústavu pro hluchoněmé děti).⁶⁰¹

František Reyl mluvil na sjezdu ještě jednou. Kromě úvodní přednášky pronesl na závěrečném pondělním shromáždění v divadle krátkou přednášku na téma *Cíle křesťanského solidarismu*.⁶⁰² Jeho přednáška neobsahovala žádné nové myšlenky, které by Reyl do té doby někde neuveřejnil. Nejdříve se napřel do liberalismu, socialismu a komunismu, označiv je za zhoubné směry. Lék na společenské a hospodářské problémy našel v křesťanském solidarismu, který v duchu Kristova *Miluj bližního jako sebe sama* podle něj dokáže napravit neduhy tehdejší společnosti. „*Křesťanský solidarismus není žádným zvláštním systémem hospodářským či hospodářskou soustavou, která by stávající společenský řád chtěla z kořene vyvrátiti, jak tomu chtějí socialismus a komunismus, nýbrž jest to jen mravně právní idea, názor o společenském životě ve státě. Křesťanský solidarismus nechce bořiti, nýbrž jen reformovati porušené řády. (...) Křesťanský solidarismus jest krátce praktické křesťanství, život podle náboženství ve společnosti.*“⁶⁰³

4.5.2. Odezva sjezdu v tisku

Po skončení sjezdu přinesl zhodnocení agrárnický list *Kraj královéhradecký*. Podle něj byla účast několika tisíců lidí (*KK* připouští účast 10 000 osob) zklamáním pro organizátory po tak vypjaté a dlouhodobé přípravě. Důvody nízké účasti shledává v tom, že sjezd byl politický a katolická církev příliš usiluje o politickou moc, což věřící katolíci prohlédli a kriticky se k tomu postavili. Redakce rovněž upozornila na konání demonstrace proti klerikalismu, která se odehrála souběžně se sjezdem. Podle ní se jí zúčastnila celá řada venkovských, poctivě nábožensky smýšlejících lidí, kteří ovšem protestovali proti politickým snahám církve. Tím spíše to podle redakce *KK* dokladuje politický charakter sjezdu.

Agrárnický plátek přetřásl ještě jedno nedopatření, které provázelo přípravy sjezdu. Organizační výbor v čele s Reylem rozeslal pozvánky osobnostem veřejného života, včetně osob šlechtického původu. Na pozvánkách ovšem byla jména těchto osob ozdobena všemi šlechtickými tituly, v době První republiky už všeobecně zrušenými.

⁶⁰¹ *III. sjezd katolíků v Hradci Králové: ve dnech 18., 19. a 20. srpna 1923.* nestránkováno.

⁶⁰² *tamtéž.*

⁶⁰³ *Štít: lidový týdeník českého východu.* Hradec Králové, 1923, **17**(36). s. 2.

Jakmile to vešlo ve známost, vydal a rozšířil Reyl leták, ve kterém vysvětloval, že to bylo způsobeno starým adresářem, který organizátoři při rozesílání pozvánek použili. Kraji to ale nestačilo: „Pan dr. Reyl je příliš zkušený muž, než aby tuto omluvu mohl bráti vážně. Od převratu uplynulo již několik let a odstranění titulů šlechtických není neznámou skutečností nikomu. Ti, kteří adresy určovali a psali, nebyli informováni méně. Byl to prostě vědomý čin, k němuž chybí dnes pouze statečnost přiznat se.“⁶⁰⁴

Katolický tisk hodnotil sjezd triumfálně. „V sobotu a hlavně v neděli prožíval Hradec Králové slavnostní dny. III. diecézní sjezd katolíků shromáždil do Hradce Králové takové množství katolíků, že nepřátelé katolické církve s úžasem poznali marnost svého protiřímského boje. V neděli bylo měření sil. Katolický lid však hojnou účastí dokázal, že pravda a spravedlnost je na jeho straně. Nepomohla protiklerikální manifestace, kterou ostatně každý slušný člověk odsuzoval, nepomohlo štvání a nadávky, český lid ukázal velmi jasně, který tábor je mu milejší.“⁶⁰⁵ Nikde se v katolickém *Štítu* ovšem neuvádí, kolik lidí se katolického sjezdu vlastně zúčastnilo, zato je uvedeno číslo *pouhých* 2000 účastníků protiklerikální demonstrace.⁶⁰⁶ V následujícím čísle *Štítu* je ovšem mimoděk prozrazeno, že účastníků bylo sotva 10 000, spíše ještě méně: „Zdar našeho sjezdu nemůže oddisputovati námitka, že sjezdový průvod po několikaměsíční přípravě byl jen třikrát tak veliký jako na 14 dní sehnaný tábor protestní.“⁶⁰⁷ Údaj o počtu antiklerikálů na demonstraci pro změnu chybí v opozičním agrárnickém tisku, *Kraji královéhradeckém*.⁶⁰⁸

4.6. Celonárodní pouť do Říma

Na podzim roku 1921 byla zorganizována 13denní I. národní pouť československých katolíků do Říma pod vedením olomouckého arcibiskupa A. C. Stojana (arcb. 1921 – 1923). Kromě dalších biskupů se účastnil i tehdy čerstvý královéhradecký sídelní

---

⁶⁰⁴ *Kraj královéhradecký: orgán republikánské strany zemědělského a maloroľnického lidu*, 1923, **14**(66), s. 1.

⁶⁰⁵ *Štít: lidový týdeník českého východu*. Hradec Králové, 1923, **17**(35), s. 1. Diecézním plátkem byl tehdy už jen *Štít*, vydávání *Obnovy* bylo zastaveno v říjnu 1922.

⁶⁰⁶ taktéž.

⁶⁰⁷ *Štít: lidový týdeník českého východu*. Hradec Králové, 1923, **17**(36), s. 3.

⁶⁰⁸ srov. *Kraj královéhradecký: orgán republikánské strany zemědělského a maloroľnického lidu*, 1923, **14**(66), s. 1.

biskup Karel Kašpar (biskupem v HK 1921 – 1931). Cestovalo celkem 90 poutníků rozdělených do třech tříd. František Reyl cestoval jako člen I. poutnické třídy.⁶⁰⁹

Nebylo to poprvé, kdy se do Věčného města vydal; připomeňme již dříve popsanou cestu u příležitosti Milostivého roku 1900.

Pout' začínala 29. září večer v Praze průvodem a bohoslužbou v Týnském chrámu; na stejném místě byla i obdobným způsobem zakončena. Cesta vlakem započala v pátek 30. září a trvala do úterý 4. října. Cestou navštívili poutníci např. Benátky a v den svátku sv. Františka i Assisi (4. října).⁶¹⁰

5denní pobyt v Římě obsahoval kromě návštěv významných bazilik a historických monumentů také soukromou mši ve svatopetrské bazilice a audienci u papeže.⁶¹¹ Snad byl Reyl kuřákem doutníků, protože si v informační brožůře k pouti zaškrtl informaci, že přes hranice je možné vozit maximálně 10 ks doutníků.⁶¹² Zůstává to ovšem domněnkou, protože doutníky nemusely být určeny ke spotřebě jemu.

4.7. Druhé volební období

Znovu byl František Reyl do senátu zvolen v roce 1925. V porovnání s prvním volebním obdobím jeho řečnická aktivita poklesla. Během této doby podal pět, většinou procedurálních, návrhů a pouze jednou se zapojil do rozpravy. Tento projev v rozpravě byl po stránce obsahové pouze formalitou, Reyl hovořil o zásadách demokracie a ujistil přítomné, že senátorský klub lidové strany podpoří prohlášení vlády premiéra Švehly.⁶¹³ Domníváme se, že se v senátu ve druhém volebním období jednoduše neobjevila „reylůvská“ témata.

Během druhého volebního období zastával Reyl funkci předsedy senátorského klubu lidové strany. To byl ve druhém prvorepublikovém senátu třetí nejpočetnější klub, čítal 16 senátorů.⁶¹⁴

---

⁶⁰⁹ *Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Hradec Králové*, fond Reyl František, ThDr., inv. číslo 6, Legitimace účastníka 1. národní pouti československých katolíků do Říma.

⁶¹⁰ tamtéž.

⁶¹¹ tamtéž.

⁶¹² tamtéž.

⁶¹³ Senát národního shromáždění. *Stenografické záznamy* [online]. 2015 [cit. 2015-08-18]. Dostupné z: http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/2vo/stena/005schuz/S005006.htm.

⁶¹⁴ Početnější byl už jen klub agrárníků, kteří měli 22 senátorů.

NASKE, Miloslav. *Národní shromáždění Republiky československé: II. díl - životopisné a statistické příručky*. Jičín: Šmejc a spol., 1928, 95 s. s. 35.

I členství v senátních výborech bylo oproti prvnímu období omezenější. Reyl byl členem kulturního výboru a členem a místopředsedou inkompatibilitního výboru.⁶¹⁵

4.8. Třetí volební období

Naposledy zasedl F. Reyl v senátu na sklonku roku 1929 ve třetím volebním období. V senátním výboru tentokrát zasedl už jen v jediném, a to iniciativním.⁶¹⁶ V rozpravách byl Reyl tentokrát aktivnější, účastnil se desetkrát. Nejprve koncem roku 1929 pochválil vládní program; opět svůj projev okořenil o zásady, jak má demokracie fungovat. V těchto zásadách citoval Masaryka.⁶¹⁷

V únoru roku 1930 byl František Reyl jedním z 16 senátorů, kteří předkládali návrh Zákona o zásluhách T. G. Masaryka.⁶¹⁸ Parlament zákon schválil ke dni 26. 2. 1930.⁶¹⁹ V kontextu toho, jaké vedl s Masarykem dříve spory a jak jej ve svých spisech kritizoval, o čemž bylo už pojednáno, se to může jevit jako překvapivé. Zdráháme se vyslovit názor, zda Reyl přijal československou republiku za lepší a výhodnější státní zřízení než rakousko-uherské mocnářství. Chybí k tomu přesvědčivé důkazy. Ve své nejnplodnější publikační době počátkem 20. století ale monarchii ve svých textech obhajoval. Snad by si za tím stál i v době republiky. V politice se však choval pragmaticky, přijal soudobou situaci.

S přelomem dekády se do senátu dostávala sociální témata, což byla opět Reylova parketa, snad proto se jeho řečnění zmnožilo. Projev z 16. prosince 1930 se týkal státního rozpočtu a Reyl v něm obhajoval vysoký rozpočet pro školství.⁶²⁰ Čtenář senátních stenoprotokolů získá dojem, že se Reyl čím dál více opakuje. Skutečně, do každého projevu alespoň částečně přidává zásady, jak by měl fungovat stát, společnost či vyspělá demokracie. Řeč, kterou Reyl vedl přesně o rok později, 17. prosince 1931, a

⁶¹⁵ Z historie Senátu ČSR: Senát PČR. *Výbory* [online]. 2015 [cit. 2015-08-23]. Dostupné z: http://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/2vo/rejstrik/vybory.htm.

⁶¹⁶ Z historie Senátu ČSR: Senát PČR. *Výbory* [online]. 2015 [cit. 2015-08-23]. Dostupné z: http://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/rejstrik/vybory.htm.

⁶¹⁷ Senát národního shromáždění. *Stenografické záznamy* [online]. 2015 [cit. 2015-08-19]. Dostupné z: http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/stena/004schuz/S004008.htm.

⁶¹⁸ Senátní návrh zákona je datován 19. únorem 1930.

Senát národního shromáždění R. č. r. 1930. *Senátní tisky* [online]. 2015 [cit. 2015-08-23]. Dostupné z: http://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/tisky/T0111_00.htm.

⁶¹⁹ Zákon ze dne 26. února 1930 o zásluhách T. G. Masaryka. *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*. 1930. Dostupné také z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1930/009-1930.pdf>.

⁶²⁰ Senát národního shromáždění. *Stenografické záznamy* [online]. 2015 [cit. 2015-08-19]. Dostupné z: http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/stena/071schuz/S071010.htm.

kteřá se opět týkala státního rozpočtu na příští rok a nesla se opět a ještě více v duchu obecných úvah o poslání státu, byla nebývale protýkána výkřiky komunistických senátorů. Pánové Kindl a Mikulíček značně nevybíravě chytali Reyla za slovo a útočili na církev. Vítězslav Mikulíček se rozvášnil natolik, že ani výslovné napomenutí předsedajícího mu nezabránilo v dalších útocích. Reyl se zřejmě nenechal příliš vyvést z míry, se svojí chladností skončil s tím, že lidová strana rozpočet podpoří.⁶²¹ Všechna ostatní vystoupení se nesla v klidném duchu, Reyl obšírně zhodnotil danou problematiku ze svého pohledu (obvykle šlo o hospodářské záležitosti) a zakončil tím, že lidová strana daný zákon podpoří nebo tak již učinila.⁶²²

František Reyl vytvořil interpelaci ministru školství datovanou 19. prosincem 1931. Týkala se závadného obsahu školních učebnic pro šestou třídu. Konkrétně vadila poznámka na straně 65 pod čarou, jež se týkala sv. Jana Nepomuckého. Konkrétně zde stálo: „*Tento Jan z Pomuku byl lakotný mnohoobročník, který i na lichvářské úroky půjčoval: nevynikal tedy svatostí. Za svatého vyhlášený Jan z Nepomuku nikdy nežil a jeho svatořečení jest omylem. Jeho uctívání bylo zavedeno v době pobělohorské, aby zahlazena byla památka Husova.*“⁶²³ Je to známé Reylovo téma. V interpelaci se domáhá odebrání ministerského schválení zmíněné učebnice a důkladné revize všech školních učebnic; argumentuje historickým bádáním a odkazuje se na ústavu.⁶²⁴ Odpověď na sebe nechala více než rok čekat; ministr Déřer odpověděl 11. února 1933. Poukázal na výnos z prosince 1932, jež vyšel tedy mezi interpelací a odpovědí, o tom, že učebnice nesmějí být jednostranné a tendenční. Následující vydání mělo toto respektovat.⁶²⁵

V době velké hospodářské krize, kterou trpělo hlavně dělnictvo, představil Reyl v senátu svůj názor na spravedlivou mzdu. Stalo se tak na jaře r. 1932. Mzda dělníkům se podle Reyla má stanovovat tak, že „*dělníkům musí býti mzdou nahraženo všechno, co*

⁶²¹ Senát národního shromáždění. *Stenografické záznamy* [online]. 2015 [cit. 2015-08-19]. Dostupné z: http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/stena/128schuz/S128008.htm.

⁶²² Historické senátní tisky z 3. volebního období. *Stenografické záznamy* [online]. 2015 [cit. 2015-08-19]. Dostupné z: http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/schuze-7zas.php?ke_dni=17.8.2015&O=10.

⁶²³ Senát národního shromáždění. *Senátní tisky* [online]. 2015 [cit. 2015-08-19]. Dostupné z: http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/tisky/T0682_00.htm.

⁶²⁴ tamtéž. Tato učebnice Petra Dejmků vadí Reylovi ještě kvůli jízlivému a nepravdivému líčení jezuitské činnosti v Čechách. Stěžuje si na „*papouškování jarmarečních pamfletů, které nemají nároku na výsledky vědeckého bádání.*“

(http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/tisky/T0682_00.htm) Odkazuje na paragrafy 119 a 121 československé ústavy, jež zaručovaly, že škola vyučovala ve shodě s vědeckým poznáním (§119) a garantovaly náboženskou svobodu (§121).

⁶²⁵ Senát národního shromáždění. *Senátní tisky* [online]. 2015 [cit. 2015-08-19]. Dostupné z: http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/tisky/T1002_00.htm.

svou prací ve prospěch zaměstnavatele vykonal.“⁶²⁶ Konkrétně se má podle něj spravedlivá mzda stanovovat takto: „Vypočítáme místní ceny potravin, obydlí, šatů, počet prázdných dnů v jisté krajině obvyklých, vyšetříme dobu přípravy na pracovní výkon a souhrn těchto jednotek životních potřeb určuje základní výši mzdy, k níž dlužno připočítati pojistné pro případ nemoci, úrazu či invalidity.“⁶²⁷ Mzda by se podle Reyla měla také zvyšovat s počtem přibývajících dětí v rodině. Majetné vrstvy by měly platit sociální daň, kterou má stát povinnost od nich vymáhat; vlastnictví (podniků apod.) není právem nejvyšším, otázka postavení dělníka je důležitější, míní Reyl.⁶²⁸

I ve třetím funkčním období byl Reyl předsedou senátorského klubu lidové strany.⁶²⁹

4.8.1. Změna na královéhradeckém biskupském stolci

V roce 1931 došlo v důsledku jmenování Karla Kašpara (biskupem královéhradeckým 1921 – 1931) pražským arcibiskupem ke změně. Novým hradeckým biskupem byl jmenován Mořic Pícha (1869 – 1956)⁶³⁰, dosavadní svatovítský kanovník a po rezignaci arcibiskupa Kordače krátce i pražský kapitulní vikář. Nového biskupa Píchu (biskupem královéhradeckým 1931 – 1956) si musel F. Reyl pravděpodobně získat až po jeho nástupu do Hradce Králové. Ve výčtu hostů (v konceptu dochovaném v biskupově korespondenci), kteří měli být pozváni na slavnostní tabuli u příležitosti Píchova nástupu, figuruje Reylovo jméno pouze fakultativně. Petr Adam soudí, že silná popularita a obrovský vliv snad nejvýznamnějšího hradeckého klerika nemusely být nově nastoupivšímu biskupovi příjemné.⁶³¹ Biskupovo blahopřání k Reylovým 70. narozeninám (20. února 1935), jež se realizovalo formou otevřeného dopisu, je však již dokladem náklonnosti a obdivu.

⁶²⁶ *Lidové listy: ústřední orgán Československé strany lidové*. 1932, **11**(92).

⁶²⁷ tamtéž.

⁶²⁸ *Lidové listy: ústřední orgán Československé strany lidové*. 1932, **11**(92).

⁶²⁹ FIALA, Petr. *Český politický katolicismus 1848-2005*. s. 201

⁶³⁰ Mořic Pícha se narodil 18. dubna 1869 v Šebetově (okres Blansko). Na kněze byl vysvěcen roku 1893, v roce 1912 se stal kanovníkem u sv. Víta v Praze. Později působil jako pražský generální vikář a po rezignaci arcibiskupa Františka Kordače (arcibiskupem pražským 1919 – 1931) několik měsíců jako kapitulní vikář. V Hradci Králové strávil na biskupském stolci čtvrt století v nelehkých dobách nacismu a komunismu. Po roce 1948 mu bylo znemožněno svobodné vykonávání biskupského úřadu. Zemřel v Hradci Králové 13. listopadu 1956 a byl pohřben na hřbitově v Chrašticích u Chrastu u Chrudimí. HANUŠ, Jirí. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, 307 s. Dějiny a kultura. ISBN 80-732-5029-2. s. 119.

⁶³¹ ADAM, Petr. *Stručný úvod do dějin Katedrální kapituly při chrámu Sv. Ducha v Hradci Králové*. s. 34.

4.9. Docentem křesťanské sociologie na Karlově univerzitě

Na pražskou teologickou fakultu přišel Reyl v době, kdy už jinde jako vysokoškolský učitel nepůsobil. Týká se to zejména královéhradeckého semináře, jeho Alma mater, ze kterého byl více než 15 let pryč. Z pohledu pražské teologické fakulty bylo hradecké teologické učiliště vedle olomoucké teologické fakulty institucí, odkud nejčastěji přicházeli noví akademici. Kromě Reyla to bylo po převratu v roce 1918 ještě Josef Cibulka, František X. Kryštůfek a Gabriel Pecháček.⁶³²

František Reyl se na Bohoslovecké fakultě Univerzity Karlovy habilitoval jako soukromý docent křesťanské sociologie roku 1932. Samotné habilitaci předcházela Reylova žádost a vypracování posudku na jeho knihy *Úkoly sociální politiky*, *Jádro křesťanské sociologie* a *Sociologie v politice*, který jeho habilitaci rozhodně doporučil.

Habilitace se konala 24. června 1932, kdy Reyl přednesl před habilitační komisí přednášku na téma „Nejbližší úkoly státu“.⁶³³ V posudku, který komise na tuto přednášku vypracovala, stojí: „*Po předneseném tématu prohlásil sbor profesorský jednomyslně, že přednáška po stránce přednesu, věcně i formálně byla výborná.*“⁶³⁴ Zmíněný profesorský sbor – habilitační komisi – tvořilo deset akademiků z bohoslovecké fakulty v čele s děkanem. Mimo jiných v ní zasedli profesor křesťanské sociologie Alois Soldát (1862 – 1952) a pozdější pražský arcibiskup a kardinál Josef Beran (1888 – 1969).⁶³⁵ Součástí habilitace bylo rovněž hodinové kolokvium, v němž s Reylem nejdříve diskutoval prof. Soldát o pojmech sociální otázky a sociologie, o historickém vývoji obou pojmů a vlastnickém právu. Následně probíral s dr. Jaroslavem Benešem praktické řešení sociálních otázek na základě různých názorů světových. Kolokvium zakončila disputace s profesorem Josefem Cibulkou o důvodech

---

⁶³² VAŇÁČ, Martin. Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy v letech 1891 - 1939. In: KUČERA, Zdeněk a Jan B. LÁŠEK. *Docete omnes gentes: Sborník příspěvků z mezinárodní konference, pořádané K Husitskou teologickou fakultou Univerzity Karlovy v pražském Karolinu 2. a 3. října 2003 na téma Teologické vzdělání v pojetí modernistů včera, dnes a zítra*. 1. Brno: L. Marek, 2004, s. 125 - 136. ISBN 80-86263-55-X. s. 131.

⁶³³ Pro habilitační přednášku nabízel Reyl ještě další dvě témata – Pohroma dělnictva v soumraku světového kapitalistického hospodářství a Kultura hybnou silou sociálního vývoje. (*Archiv Univerzity Karlovy*, fond Katolická teologická fakulta, inv. číslo 653, František Reyl, Návrh témat k habilitační přednášce.).

⁶³⁴ *Archiv Univerzity Karlovy*, fond Katolická teologická fakulta, inv. číslo 653, František Reyl, Protokol o habilitační přednášce Dra Františka Reyla.

⁶³⁵ tamtéž.

historického vývoje společného života kapitul. Komise se i v případě kolokvia jednomyslně shodla na výborném výsledku.⁶³⁶

Habilitaci potvrdil tehdejší ministr školství a národní osvěty Ivan Dérer (1884 – 1973) 17. září 1932.⁶³⁷

4.9.1. Přednášková činnost na UK

Hned v následujícím akademickém roce 1932/1933⁶³⁸ začal Reyl už coby soukromý docent dotyčné fakulty své přednášky.⁶³⁹ V letním semestru⁶⁴⁰ daného akad. roku vyučoval jednou týdně, vždy v úterý mezi 10. a 12. hodinou dopolední, předmět nazvaný *Vybrané kapitoly z křesťanské sociologie*.⁶⁴¹

V zimním semestru následujícího akad. roku přednášel předmět nazvaný *Vznik, trvání a vývoj společnosti – Rodina. – Stát*. Přednášky se konaly mezi úterní 10. a 12. hodinou dopolední.⁶⁴² V letním běhu 1934 se v „Reylově čase“ v úterý dopoledne odehrávaly jeho přednášky nesoucí název *Přirozená práva individua. Právo vlastnické*.⁶⁴³

V akademickém roce 1934/1935 už František Reyl na teologické fakultě nepřednášel; jeho předměty nikdo další nepřevzal.⁶⁴⁴ Své působení na pražské univerzitě ukončil sám, patrně v důsledku zhoršujícího se zdraví a kvůli stupňujícím se zrakovým obtížím. Na fakultu zaslal dopis s rozloučením, v němž děkuje za spolupráci a rady, dodává: *Svému nástupci v docentuře sociologie doporučuji svou knihu ‚Sociologie v politice‘ za příručku přednášek, ježto podává přehled soustavného studia sociologického a hodí se posluchačům za pomůcku ke studiu.*“⁶⁴⁵

---

⁶³⁶ *Archiv Univerzity Karlovy*, fond Katolická teologická fakulta, inv. číslo 653, František Reyl, Protokol o poradě sboru profesorského theologické fakulty v záležitosti kolokvia Th.Dra Františka Reyla k dosažení docentury pro obor křesťanské sociologie.

⁶³⁷ *Národní archiv*, fond Ministerstvo školství a kultury, Praha – osobní, karton 191, signatura Reyl Frant Dr. 1865 – 1935. Potvrzení Reylovy habilitace ze dne 17. 9. 1932.

⁶³⁸ dobové prameny užívají označení „studijní rok“.

⁶³⁹ *Seznam osob a ústavů Karlovy univerzity v Praze: jakož i státních zkušebních komisí ve studijním roce 1932-1933*. Praha: Státní tiskárna v Praze, 1932. str. 9.

⁶⁴⁰ Prameny užívají termín „letním běhu“.

⁶⁴¹ *Seznam přednášek: které se budou konati na Karlově univerzitě v Praze v letním běhu 1933*. Praha: Státní tiskárna v Praze, 1933. str. 7.

⁶⁴² *Seznam přednášek: které se budou konati na Karlově univerzitě v Praze v zimním běhu 1933 – 1934*. Praha: Státní tiskárna v Praze, 1933. str. 10.

⁶⁴³ *Seznam přednášek: které se budou konati na Univerzitě Karlově v Praze v letním běhu 1934*. Praha: Státní tiskárna v Praze, 1934. str. 10.

⁶⁴⁴ *Seznam přednášek: které se budou konati na Univerzitě Karlově v Praze v zimním běhu 1934 – 1935*. Praha: Státní tiskárna v Praze, 1934. str. 10 – 11.

⁶⁴⁵ *Archiv Univerzity Karlovy*, fond Katolická teologická fakulta, inv. číslo 653, František Reyl,

Děkan bohoslovecké fakulty Josef Cibulka (1886 – 1968)⁶⁴⁶ zaslal při Reylově odchodu z univerzity dopis, ve kterém se mimo jiné píše: „*Slovutný pane probošte, profesorský sbor bohoslovecké fakulty UK vzal ve svém sedění dne 22. června t. r. s velikou lítostí na vědomí, že se vzdáváte docentury křesťanské sociologie na jmenované fakultě a usnesl se jednomyslně vzdáti Vám vroucí díky za neúmornou činnost, kterou jste tak úspěšně rozvíjel na staroslavném učení Karlově. K tomu připojují všichni členové i to politování, že ze svého středu ztrácejí člena tak významného, váženého a milého.*“⁶⁴⁷

4.10. Reylův odchod ze senátu a z politiky

V závěru svého života, kdy již Reylovi značně chátralo zdraví, už nekandidoval v květnových volbách r. 1935. Tento jeho záměr se v tisku objevil počátkem února 1935.⁶⁴⁸ Odešel tak z nejvyšší politiky, ale z politiky vůbec. Vyjma členství v královéhradeckém městském zastupitelstvu, jež bylo kvůli upoutání na lůžko v závěru života spíše formální, nemáme zprávy o jakýchkoliv jeho politických aktivitách v posledním roce života. Při svém odchodu ze senátu doporučil za svého nástupce královéhradeckého profesora teologie ThDr. Jana Sobotu (1882 – 1957), který byl skutečně na jeho místo zvolen.⁶⁴⁹

Když slavil Reyl počátkem roku 1935 sedmdesát let, napsal o něm jeho kolega – lidovecký senátor František Šabata (1858 – 1942) – v tisku následující řádky: *Politici činitelé vedle politických vědomostí musí být pevného, vyhraněného charakteru a smyslu pro zodpovědnost a snahu po pravdě a poctivosti a tuto pravdu lidu vždycky říci a pravdě průchod zjednat. Musí znáti tužby toho lidu ze kterého vyšli, proto k lidem níž a s lidem spěti výš. (...) Politika není vzájemné naparování, ale morálka! Nepomohou nám silná slova, ale skutky! (...) Jedním z těch vzácných mužů – charakterů – jest náš,*

Reylův dopis profesorskému sboru bohoslovecké fakulty ze 4. 4. 1934.

⁶⁴⁶ Josef Cibulka působil před první světovou válkou v královéhradeckém kněžském semináři jako přednášející dějin církevního zpěvu, hudby a církevního výtvarného umění. Byli tedy s Reylem kolegové už tehdy, velmi pravděpodobně byl Reyl (do r. 1912 rektor semináře) krátce Cibulkovým nadřízeným. HANUŠ, Jiří. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů*. s. 23.

⁶⁴⁷ *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 26.

⁶⁴⁸ *Královédvorské hlasy: orgán okresního výkon. výboru českosl. sociálně-demokratické strany dělnické ve Dvoře Králové n. L.* Ve Dvoře Králové: Okresní výkonný výbor Československé strany sociálně demokratické, 1935. **16**(7). s. 6.

⁶⁴⁹ *Štít: lidový týdeník českého východu*. Hradec Králové, 1935, **29**(50). s. 1.

*námi všemi vysoce ctěný, milý, sympatický předseda klubu lidových senátorů, jubilant J. M. pan probošt ThDr. František Reyl.*⁶⁵⁰ U příležitosti 30. výročí úmrtí biskupa Brynychy byl Reyl v den státního svátku 28. října 1932 jmenován čestným členem Československé strany lidové.⁶⁵¹

4.11. Závěr života

Přibývajících léta se na zdravotním stavu Františka Reyla projevila nejvíce zhoršujícím se zrakem. Na snímcích ze třicátých let ho vidáme nejčastěji se zatmavenými brýlemi, na stupňující se zrakové obtíže si stěžoval už v roce 1928, když žádal o zproštění úřadu stavebního referenta v biskupské konzistoři.

V posledních měsících byl pravděpodobně úplně nevidomý, nebo téměř slepý.⁶⁵² Na samém konci svých dní byl už upoután na lůžko. Tehdy ho pravidelně navštěvoval královéhradecký biskup Mořic Pícha (biskupem v HK 1931 – 1956), přinášeje apoštolské požehnání a prohodiv s ním vždy pár slov. Biskup ve své vzpomínce zaznamenal Reylova slova z jejich posledního rozhovoru: „*Pán Bůh byl ke mně v životě velmi milostiv. Dopřál mně při mém slabém zdraví tak vysokého věku, jakého jsem nikdy nečekal. Dopracoval jsem svůj životní úkol. Co bych si měl přát více?*“. „*Odevzdávám se plně do vůle Boží,*“ dodal Reyl, když biskupovi sděloval, že se již nechal zaopatřit.⁶⁵³

4.11.1. Smrt

František Reyl zemřel v pondělí 16. prosince 1935 o půl jedenácté hodině večer ve své kanovnické rezidenci č. p. 50. Jako přímá příčina úmrtí se uvádí zkoratění ledvinových tepen.⁶⁵⁴ Zemřel tedy nejspíše na selhání ledvin, jehož příčinou mohlo být chronické ledvinové onemocnění s vývojem svaštělých ledvin na podkladě chronického zánětu, vysokého krevního tlaku či skryté cukrovky. Termín kornatění ledvinových tepen není z dnešního pohledu přesná diagnóza. Nejspíše šlo o stav selhání

⁶⁵⁰ *Štít: lidový týdeník českého východu*. Hradec Králové, 1935, **29**(7). s. 2.

⁶⁵¹ *Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Hradec Králové*, fond Reyl František, ThDr., inv. číslo 1, Jmenování četným členem ČSL.

⁶⁵² *Archiv KDU-ČSL v Praze*. Složka senátora Františka Reyla. Neuspořádáno. Rukou psaný stručný Reylův životopis. Zde se dočítáme, že byl slepý.

⁶⁵³ Poslední cesta probošta a em. Senátora dra Frant. Reyla. *Štít: lidový týdeník českého východu*. Hradec Králové, 1936, **30**(1). s. 1 – 2.

⁶⁵⁴ *Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Hradec Králové*, fond Archiv města Hradce Králové, inv. č. 745, kniha č. 454 Matrika zemřelých 1930 – 1936. nestránkováno.

ledvin, pro který se následně používal termín nefrosklerosa a odpovídal by dnešnímu termínu „svraštění ledvin jako konečné stadium chronického zánětu ledvin“, ať na podkladě glomerulonefritidy či intersticiální nefritidy.⁶⁵⁵

Reylovo parte vyšlo ve dvou variantách, jedné rodinné a jedné církevní. Rodinné parte nám prozrazuje, že Reyl přežil všechny své sourozence, na živu byla z jeho nejbližších příbuzných podruhé provdaná švagrová Marie Greifová-Reylová a synovec, akademický malíř František Reyl.⁶⁵⁶

4.11.2. Reylův pohřeb a uctění jeho památky

Reylův pohřeb se konal v pátek 20. prosince. Byl chmurný den, slabě sněžilo. Reylovy ostatky byly vystaveny v jeho kanovnícké rezidenci, kolem rakve stála čestná orelská stráž. Smuteční delegace přinášely květiny ke katafalku v kanovníckém domě. V deset hodin dopoledne začaly pohřební obřady. V rezidenci je zahájil kapitulní děkan Antonín Hrubý⁶⁵⁷ výkropem rakve. Za zvuku katedrálních zvonů přenesli rakev do katedrály zástupci katolických spolků. V katedrále pronesl nejprve pohřební řeč kancléř Karel Keppel (1878 – 1950), po ní následovala zádušní mše, sloužená biskupem Píchou. Po skončení rekviem byla vezena rakev v tisícovém průvodu na pouchovský hřbitov, kde si Reyl nechal vybudovat vlastní hrobku.⁶⁵⁸

Na jeho pohřeb dorazilo přes 200 duchovních, nejenom z hradecké diecéze. Z Prahy přijel světití biskup Jan Remiger (1879 – 1959), lidovecký ministr veřejných prací Jan Dostálek (1883 – 1955), zemský předseda lidové strany Bohumil Stašek (1886 – 1948), metropolitní kanovník Otakar Švec (1888 – 1958), strahovský opat a bývalý Reylův senátorský kolega Metoděj Zavoral (1862 – 1942), jako zástupce armády bývalý legionář a pozdější velitel Květnového povstání r. 1945 Karel Kutlvašr (1895 – 1961) a

---

⁶⁵⁵ Dle konzultace s internistou MUDr. E. Havlem, Ph.D. na základě starší lékařské literatury – NETOUŠEK, Miloš. *Vnitřní lékařství*. 5. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1957. s. 934, 959.

⁶⁵⁶ *Literární archiv Památníku národního písemnictví*. fond Reyl František. Reylovo parte.

⁶⁵⁷ Msgre. Antonín Hrubý se narodil 16. října 1856 v Nížkově, na kněze byl vysvěcen dne 11. července 1886. 26. srpna 1914 byl jmenován císařem na uprázdněnou prebendu švandovskou po zemřelém kanovníkovi Janu Bartákovi. V té době působil jako konzistorní rada a ředitel biskupské knihtiskárny. Po vydání papežského dekretu ze 4. června 1930 byl Antonín Hrubý, tehdy arcijáhen kapituly, povýšen na kapitulního děkana, byl druhým nejvýše postaveným kanovníkem po Reylovi. Po jeho smrti se děkan Hrubý v rámci „kariérního řádu“ posunul na pozici kapitulního probošta, přesídlil tak na první bischofsteinskou prebendu a obýděl původně Reylovu rezidenci č. p. 50. Proboštem byl mons. Hrubý až do své smrti v roce 1941. HAVEL, Matěj Ondřej. *Královéhradecká katedrální kapitula mezi léty 1900 - 2000*. s. 49.

⁶⁵⁸ Pouchov je dnes součástí Hradce Králové. Pouchovský hřbitov se nachází 3,5 km od královéhradecké katedrály. Pochována je zde celá řada kněží, mnoho kanovníků, spočinul zde ve vlastní hrobce i biskup Josef Doubrava (+1921).

mnoho dalších zástupců samospráv, spolků, škol apod. Kromě čestných hostů se pohřbu zúčastnilo ještě několik tisíc lidí, takže v hradeckých ulicích bylo v den Reylova pohřbu znatelně rušnější než v běžný pracovní den. Impozantní pohřební průvod všeho zúčastněného duchovenstva a čestných hostů doprovodil rakev skrz Velké a Malé náměstí ke klášteru sester De Notre Dame na dnešní Pospíšilově třídě, kde bohoslovci zazpívali a s Reylem se rozloučili za ženský spolek *Anežka* paní Keislichová a za město tehdejší starosta Josef V. B. Pilnáček (1877 – 1949) slovy: *Drahý pane senátore! Loučím se s Vámi za město Hradec Králové. Jste mrtev, ale cítím stále to teplo Vašeho dobrého srdce, které bylo přístupné a milé ke každému. Pane senátore, budete nám opravdu scházeti! Byl jste štědrým podporovatelem historických památek našeho města, byl jste štědrým dárcem hradecké chudiny! Odebíráte se k věčnému spánku, ale Vaše čistá památka bude s námi žít! Pane senátore, jménem města Hradce Králové se s Vámi loučím a věčný klid a mír buď Vám odměnou za vše!*⁶⁵⁹ U brány poučovského hřbitova si rakev opět převzala čestná delegace Orla a odnesla ji k nedalekému hrobu. Obřady u hrobu vykonal kanovník Jan Černý (1871 – 1944), který následně poděkoval všem přítomným za účast na pohřbu. Rakev byla do hrobu spuštěna za zvuku československé hymny.⁶⁶⁰

Po Reylově smrti obdržela jenom katedrální kapitula obrovské množství soustrastných telegramů a kondolencí. Kondolence dorazily od osobností veřejného života na Královéhradecku, v Praze, od politiků a veřejných institucí i od soukromých osob. Všechny jsou uchovány v Reylově pozůstalosti dílem v SOkA Hradec Králové a dílem LA PNP v Praze.

Počátkem roku 1936, nedlouho po Reylově smrti, uspořádalo jeho rodné město Josefov pietní vzpomínku na svého slavného rodáka. 12. ledna 1936 uspořádala místní organizace lidové strany pietní shromáždění v zasedací síni městského zastupitelstva. Kolem vystavené Reylovy fotografie se kromě zastupitelstva shromáždila řada hostů z Josefova i z Hradce Králové. Projevy hostů, vzpomínky na zemřelého učitele, rodáka a donátora Josefova byly proloženy hudebními vystoupeními.⁶⁶¹

---

⁶⁵⁹ Poslední cesta probošta a em. Senátora dra Frant. Reyly. *Štít: lidový týdeník českého východu*. Hradec Králové, 1936, **30**(1). s. 1.

⁶⁶⁰ Poslední cesta probošta a em. Senátora dra Frant. Reyly. *Štít: lidový týdeník českého východu*. Hradec Králové, 1936, **30**(1). s. 2.

⁶⁶¹ Josefov vzpomíná svého velikého rodáka probošta dr. Reyly. *Štít: lidový týdeník českého východu*. Hradec Králové, 1936, **30**(3). s. 4.

4.11.3. Reylova hrobka

Reylův hrob na poučovském hřbitově se nachází hned u vstupu na hřbitov vlevo u hřbitovní zdi. Vyzděná hrobka pro jednu rakev je zakrytá rovem opracovaným do střeovitého tvaru. Černý náhrobní kámen ve tvaru kvádrů je velmi mohutný, umístěný asi 20 cm nad vodorovným kamenem překrývajícím hrobku. Na náhrobním kamenu je nápis *PROBOŠT MSGR. TH. DR. FRANT. REYL, SENÁTOR, ČESTNÝ MĚŠŤAN RODNÉHO MĚSTA JOSEFOVA N./MET., SPISOVATEL. *1865 + 1935*. Po stranách nápisu stojí dva prosté sloupy. Celá čelní situace je na vrchu zakončena příčným kamenem svazujícím sloupy a nesoucím znamení kříže a nápis *BUĎ VŮLE TVÁ*. Náhrobní kámen byl zakončen úplně navrchu prostým železným křížem, ten se však dodnes nedochoval.⁶⁶²

---

⁶⁶² srov. Poslední cesta probošta a em. Senátora dra Frant. Reyla. *Štít: lidový týdeník českého východu*. Hradec Králové, 1936, **30**(1). s. 1.

Závěr

F. Reyl – kněz

Jedním z cílů předkládané disertační práce bylo popsat kněžskou dráhu Františka Reyla. Jak se ukázalo, ta byla velmi úspěšná. Okolí ho vnímalo spíše než jako úspěšného kněze, jako důležitého funkcionáře katolické církve. Během svého života vystřídal několik prestižních církevních postů (ředitel Borromaea, rektor kněžského semináře, kanovník a následně probošt katedrální kapituly); ve farní správě, s výjimkou jednoleté kaplanské epizody, nikdy nepůsobil.

Nabízí se otázka, proč se nestal biskupem. To se pravděpodobně už nedozvíme; dodnes se ovšem objevují názory, že se o něm uvažovalo při výměně na královéhradeckém biskupském stolci v roce 1931. Vysvětluje to rezervovaný přístup nového biskupa Píchy vůči Reylovi; snad v něm Pícha znal konkurenta, pádný důkaz k tomuto tvrzení ovšem chybí. Pokud se o něm skutečně uvažovalo, pravděpodobně nebyl vybrán proto, že neprošel kněžskou formací v Římě. Roli v tom mohl sehrát i jeho tehdy se již zhoršující zdravotní stav.

Kněžská kariéra šla u Reyla v době jeho činnosti v chlapeckém internátě Borromaeum zejména cestou pedagogické práce. Ukázal se v něm zdatný organizátor, úspěšný stavitel i šikovný pedagog, který uměl využívat své charisma a v neformálních rozhovorech tvarovat charakter i morální postoje jemu svěřených chovanců.

Za svůj život obdržel řadu čestných titulů a církevních vyznamenání. Papež Lev XIII. (1878 – 1903) udělil F. Reylovi záslužný kříž Pro ecclesia et Pontifice. Ještě před svým kanovníckým jmenováním obdržel v roce 1911 od papeže Pia X. (1903 – 1914) titul monsignora. Pius XI. jej roku 1922 jmenoval domácím prelátem a stejný papež roku 1929 apoštolským protonotářem, u příležitosti 40 let jeho kněžství.⁶⁶³ Reylovo rodiště, město Josefov, dnes součást Jaroměře, ho v roce 1930 poctilo titulem čestného občana města.⁶⁶⁴ Na svém rodném domě má dnes Reyl umístěnou malou plastovou, chtělo by se říct provizorní, pamětní desku.

---

⁶⁶³ *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla.* s. 61.

⁶⁶⁴ *tamtéž..* s. 62.

F. Reyl – vědec

Reylův vědecký přínos tkví zejména v oboru křesťanské sociologie. Jak jsme viděli, byl jedním z průkopníků tohoto vědního oboru vůbec. Celoživotně se stavěl proti společenskému liberalismu. Vyplynulo z rozboru jeho díla, že liberalismus silně odsuzoval ve všech společenských formách a organizacích. Obžalobě liberalismu věnoval spis *Vyznání starého hříšníka*. Alegorická postava starce, který se vehementně domáhá svého odsouzení a zavření do vězení, představuje právě liberalismus. Stařec se vyznává autorskému subjektu ze všech společenských škod, jež napáchal za 100 let svého života. Reyl odsuzuje liberalismus v politice, ve výchově i v církvi a prorokuje mu zánik. Časově to však odhadnout nedokáže.⁶⁶⁵

Sám Reyl byl velmi sečtělý, sledoval publikace ve svých oborech i v zahraniční provenienci, jak dokazují odkazy a citace různých autorů v jeho díle. Byl respektovaný i v názorově opozičních táborech.⁶⁶⁶

Reyl neuznával Darwinovu teorii a soustavně se proti ní vymezoval, často krátkými narážkami ve svém díle. Explicitně to udělal ve svém spisu *Žaloba vydědence XIX. věku*, v němž shledává za nejhorší jed vytvořený 19. stoletím materialismus. Darwinismu se zde vysmál: „*Chtěli jsme tedy spatřiti alespoň nějaký přechodný tvar poloopice a podčlověka. (...) (Darwin, pozn. aut.) nemůže se pochlubiti ani žádným nebožtíkem naloženým ve špirituse, ani nějakým zkamenělým tvarem, jenž by mohl z nevěřících Tomášů udělat věřící. (...) Takhle si myslím, že by mohl zase někdo jiný tvrditi, že jsme nepovstali z opice, nýbrž z nějakého škorpiona. (...) Jsou to ale žertovní páni s tím Darwinem! Posmívají se zázrakům a starozákonním prorokům, ale sami od nás žádají víru ve své nesmysly a hrají si na proroky.*“⁶⁶⁷

Do povědomí katolíků nejen v hradecké diecézi (jak o tom svědčí rozšířenost jeho spisů po Čechách) se Reyl zapsal nejvíce jako výkonný redaktor a často i autor textů v apologetickém měsíčníku *Časové úvahy*. Ty vycházely i v mnohatisícových

⁶⁶⁵ REYL, František. *Vyznání starého hříšníka*.: sděluje Dr. Fr. Reyl. *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1902, **6**(1).

⁶⁶⁶ Srov. PRAŽÁK, Albert. Th.dr. František Reyl: (několik vzpomínek k výročí jeho úmrtí 16. prosince). *Kraj Královéhradecký: orgán národní strany svobodomyšlné v severovýchodních Čechách*. 1936, **27**(85), s. 8.

PRAŽÁK, Albert. Ještě vzpomínka na Th.dr. Františka Reyla. *Kraj Královéhradecký: orgán národní strany svobodomyšlné v severovýchodních Čechách*. 1945, **36**(8), s. 3.

⁶⁶⁷ REYL, František. *Žaloba vydědence XIX. věku*.: zastupuje Dr. Fr. Reyl. *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1901, **5**(2). s. 13 – 14.

nákladech. O jeho činnosti v Politickém družstvu tiskovém a v katolických spolcích jsme zevrubně pojednali již výše. Velký rozsah redaktorské práce, skloubený s pedagogickou i politickou činností, dává tušit jeho agilitu a elán. Často vystupoval jako „voják v první linii“ při obraně církve a katolicismu, nicméně nikdy nepřekročil svoji dobu a hranice soudobé církevní doktríny. Dokázal se věrně zastávat císaře, stejně jako republiky; je nemožné objektivně posoudit, který systém mu byl bližší. Snad to byla doba konfesijní rakouské monarchie s privilegovaným postavením katolické církve.

F. Reyl – politik a filantrop

Po vstupu na prvorepublikové politické kolbiště se autorsky odmlčel. Kromě práce pro katedrální kapitulu (zejména správy jejích majetků) se věnoval naplno politice. Stál u zrodu křesťansko-sociální strany a do konce svým dnů byl aktivním funkcionářem pozdější Československé strany lidové. Pracoval jako župní, okresní i lokální stranický funkcionář, po celou dobu trvání První republiky byl členem královéhradeckého městského zastupitelstva. V době výkonu senátorského mandátu v letech 1920 – 1935 byl důležitým lidoveckým senátorem, který se těšil přízni i ve vlastní straně. To potvrzuje vykonávání předsednické funkce v senátorském klubu lidové strany ve druhém a třetím volebním období.

Pozoruhodný je Reylův vztah k T. G. Masarykovi. Minimálně třicet let, od doby, kdy se střetli v náboženské diskuzi r. 1906 v Hradci Králové, o sobě věděli. Pokud Reyl s Masarykem v něčem souhlasil (připomeňme souhlasné stanovisko ve věci krize manželství, již oba pánové pozorovali a na níž nacházeli v mravním povznesení stejný lék, či problematiku zvyšujícího se počtu sebevražd studentů), neváhal jej ve svých dílech ocitovat, zaštitit se jím. Naproti tomu se Reylovi přičily jeho liberální postoje i politické názory a vystupování: „*Podáváme veřejný protest proti svým odpůrcům a zároveň dáváme tím v obžalobu dosavadní své liberální poslance, kteří ze strachu před nezralými křiklouny, masarykovinou zkaženými, neodvažují se nás veřejně se zastati,*“⁶⁶⁸ napsal v roce 1908 v souvislosti s politickým antiklerikálním tažením. Jakmile se oba pánové po převratu v r. 1918 zapojili do vysoké politiky, ve svých projevech v senátu se Reyl Masarykem často oháněl, zejména pokud mluvil o

---

⁶⁶⁸ SKALICKÝ, F. R. Dr. *Volby do českého sněmu*. s. 3.

republikanismu či demokracii.⁶⁶⁹ Oba politici se důstojně respektovali, ačkoliv si byli názorovými oponenty. O tom svědčí i již zmíněné pozvání Reyla na Hrad na neformální setkání či Masarykův výrok na adresu Reyla, že si ho i přes rozdílné názory váží.

Celým Reylovým životem vede jako nit jeho charitativní činnost. Velmi pravděpodobně se v této práci kvůli absenci pramenů nepodařilo zachytit úplně všechny jeho dobročinné aktivity. O všech doložitelných bylo pojednáno. Se stoupajícími příjmy realizoval Reyl stále náročnější projekty, vrcholem byl vznik *Záštiny*, domu pro osamělé staré ženy. Rodák z chudých poměrů si nejspíš dobře uvědomoval, jak snadno může přijít nazmar talentovaná mládež, pokud se jí nedostane odpovídajícího vzdělání jenom kvůli nedostatku financí. Jeho četné chudinské a studentské nadace jsou toho důkazem.

Závěrečná bilance

Reylova činorodost a houževnatost, jakou jsme sledovali při vši jeho práci, musela pochopitelně pramenit z charakteru. Ten nám může pomoci nastínit paleta zájmů, jimž se věnoval ve volném čase a snad o dovolených. Pro ucelení připomínáme, jak vyplývá z předchozích kapitol, že Reyl byl značně sečtělým člověkem, který choval náklonnost i k umělecké literatuře. Kromě toho hrál na housle a podle současníků i velmi slušně zpíval. Za studií na gymnáziu se o prázdninách trávených v rodném Josefově zapojoval jako hráč na housle v místním studentském sextetu.⁶⁷⁰ V oblasti sportu se věnoval plavání, bruslení a na svou dobu, ještě k tomu pro tehdejšího kněze, poněkud netypicky, i cyklistice.⁶⁷¹

Reyl představoval ve své době typ kněze, jenž nepracoval v klasické duchovní správě. Uplatnil se nejvíce jako představitel katolické církve ve veřejné sféře a v politice. Jeho konzervativní postoje odpovídaly konzervativnímu ladění katolické politiky první poloviny 20. století.

Celoživotně měl Reyl silnou vazbu na východočeský region a hradecký kraj. Jak jsme viděli, jeho filantropické aktivity směřovaly do rodiště, Josefova nad Metují, celoživotního působiště, Hradce Králové, a domovské Královéhradecké diecéze.

---

⁶⁶⁹ srov. Reylova řeč 16. 12. 1920 v rozpravě o stát. rozpočtu a fin. zákonu pro r. 1921., Reylova řeč v rozpravě o vládním programovém prohlášení předsedy vlády ze dne 18. 12. 1929., Reylova řeč v rozpravě o stát. rozpočtu a fin. zákonu pro r. 1931 ze dne 16. 12. 1930., Reylova řeč v rozpravě o stát. rozpočtu a fin. zákonu pro r. 1932 a o prohlášení ministra vnitra o událostech seběhnuvších se u Frývaldova ze dne 17. 12. 1931. viz. přílohy.

⁶⁷⁰ STEJSKAL, František (ed.). *Vzpomínky rodáků a přátel bývalé pevnosti Města Josefova v jubilejním roce 150ti letého trvání*. s. 24.

⁶⁷¹ *Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla*. s. 64.

Poměry ve východních Čechách dobře znal; na základě těchto znalostí stanovoval své vlastní konkrétní politické cíle a tyto také spoluformovaly jeho politické názory.

Perspektivy dalšího bádání

Polem pro další vědecké bádání v Reylově době je jistě podrobné kritické zhodnocení působení královéhradeckých biskupů Josefa Jana Haise, Edvarda Jana Brynycha, Josefa Doubravy⁶⁷² a Mořice Píchy, jež doposud v odborné literatuře chybí. I mezi královéhradeckými kanovníky dané doby je řada elitních mužů své doby, jejichž role v regionálních církevních dějinách doposud nebyla zevrubněji popsána. Ukazuje se, že kapituly hrály prostřednictvím konkrétních kanovníků, elity kněžstva, významnou roli v církevním, společenském, politickém, ekonomickém i kulturním životě tehdejší české společnosti.

---

⁶⁷² O životě Josefa Doubravy pojednává diplomová práce Lucie Duškové. DUŠKOVÁ, Lucie. *Josef Doubrava (1852 - 1921): Život královéhradeckého biskupa*. Pardubice, 2009. Diplomová práce. Univerzita Pardubice. Vedoucí práce Pavel Panoch.

Seznam použitých zkratk

ČKD – Časopis katolického duchovenstva

ČÚ – Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.

SOkA HK – Státní okresní archiv Hradec Králové

KK – Kraj Královéhradecký: orgán republikánské strany zemědělského a maloroľnického lidu.

LA PNP – Literární archiv Památníku národního písemnictví v Praze

Seznam pramenů a literatury

Archivní prameny

Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého. fond Diecézní soud (nezpracováno).

Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého. Korespondence biskupa Doubravy týkající se kapituly (nezpracováno).

Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého. Korespondence biskupa Kašpara (nezpracováno).

Archiv biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého. Reylova nadace pro chudé kněze (nezpracováno).

Archiv KDU-ČSL v Praze. Složka senátora Františka Reyla. Neuspořádáno.

Archiv Poslanecké sněmovny, fond Poslanci a senátoři Národního a Federálního shromáždění, inv.j. 2237, spis senátora Františka Reyla.

Archiv Univerzity Karlovy, fond Katolická teologická fakulta, inv. číslo 653, František Reyl.

Literární archiv Památníku národního písemnictví. fond Reyl František (nezpracováno).

Národní archiv, fond Ministerstvo školství a kultury, Praha – osobní, karton 191, signatura Reyl Frant Dr. 1865 – 1935.

Národní archiv, fond Policejní ředitelství Praha II – evidence obyvatelstva, signatura Reyl František *1865.

Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Archiv města Hradce Králové.

Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Děkanský úřad a vikariátní úřad Hradec Králové.

Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Borromaeum Hradec Králové.

Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Jednota sv. Josefa katolických jinochů a mužů Slezské Předměstí.

Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Reyl František, ThDr.

Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Československá strana lidová - okresní výbor Hradec Králové.

Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Reálka Hradec Králové.

Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Náchod, fond Národní a střední škola Josefov.

Státní oblastní archiv v Zámrsku, fond Sbirka matrik Východočeského kraje.

Tištěné prameny – práce F. Reyla

REYL, František (ed.). *Zpráva o druhém sjezdě českoslovanských katolíků v Hradci Králové. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1902, **6**(10-12).

REYL, František (ed.). *Zpráva o V. všeobecném sjezdu katolíků českoslovanských: který slaven v Hradci Králové ve dnech od 28. do 31. srpna 1909.* 1. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna v Hradci Králové, 1910.

REYL, František (Pravdomil). *MACHAR a křesťanství: Epištola k „velkému filosofu“.* *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1909, **13**(7).

REYL, František. *Bliže k Římu. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1905, **5**(8).

REYL, František. *Braňme se tiskem!. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1905, **9**(7).

REYL, František. *Bytová otázka dělnická. Napsal Dr. Alois Soldát. Časopis katolického duchovenstva .* 1905, **46**(7-8). s. 735 – 736.

REYL, František. *Církev pronásleduje vědu. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1900, **4**(8).

REYL, František. *Dr. Alois Soldát: O jedinství a nerozlučitelnosti manželství. Časopis katolického duchovenstva .* 1907, **48**(Slavorum 2). s. 107 – 108.

REYL, František. *Charakter. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1912, **16**(1 – 2).

REYL, František. *Jubileum Mariánské a Lurdy.: Píše Dr. Fr. Reyl, očitý svědek. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1904, **8**(12).

REYL, František. *Klíč ku bohatství.: Národohospodářská úvaha. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1904, **8**(1).

REYL, František. *Manželství přirozené a svátostné. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1906, **10**(12).

- REYL, František. *Návštěvou u Slovanů.*: cestopisná črta. *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1905, **9**(11).
- REYL, František. *O sociálním významu zpovědi.* *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1902, **6**(3).
- REYL, František. *O sv. zpovědi.*: Sociální úvaha. *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1899, **3**(6).
- REYL, František. *O významu katolických spolků.* *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1900, **4**(2).
- REYL, František. *Obrana úcty Svatojanské.* *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1910, **14**(6).
- REYL, František. Ochrana dítěte. *Časopis katolického duchovenstva.* 1909, **50**(3).
- REYL, František. Ochrana dítěte. *Časopis katolického duchovenstva.* 1909, **50**(4).
- REYL, František. Ochrana dítěte. *Časopis katolického duchovenstva.* 1909, **50**(5).
- REYL, František. Ochrana dítěte. *Časopis katolického duchovenstva.* 1909, **50**(6).
- REYL, František. Poměr individua ke společnosti. *Časopis katolického duchovenstva.* 1912, **53**(1).
- REYL, František. Poměr individua ke společnosti. *Časopis katolického duchovenstva.* 1912, **53**(2).
- REYL, František. Poměr individua ke společnosti. *Časopis katolického duchovenstva.* 1912, **53**(3).
- REYL, František. Poměr individua ke společnosti. *Časopis katolického duchovenstva.* 1912, **53**(4).
- REYL, František. Poměr individua ke společnosti. *Časopis katolického duchovenstva.* 1912, **53**(5).
- REYL, František. Poměr individua ke společnosti. *Časopis katolického duchovenstva.* 1912, **53**(6 – 7).
- REYL, František. Poměr individua ke společnosti. *Časopis katolického duchovenstva.* 1912, **53**(8).
- REYL, František. Poměr individua ke společnosti. *Časopis katolického duchovenstva.* 1912, **53**(9).
- REYL, František. Poměr individua ke společnosti. *Časopis katolického duchovenstva.* 1912, **53**(10).

- REYL, František. Poměr individua ke společnosti. *Časopis katolického duchovenstva*. 1913, **54**(1).
- REYL, František. Poměr individua ke společnosti. *Časopis katolického duchovenstva*. 1913, **54**(2).
- REYL, František. Poměr individua ke společnosti. *Časopis katolického duchovenstva*. 1913, **54**(3).
- REYL, František. Poměr individua ke společnosti. *Časopis katolického duchovenstva*. 1913, **54**(4).
- REYL, František. Poměr individua ke společnosti. *Časopis katolického duchovenstva*. 1913, **54**(5).
- REYL, František. Poměr individua ke společnosti. *Časopis katolického duchovenstva*. 1913, **54**(6).
- REYL, František. Poměr individua ke společnosti. *Časopis katolického duchovenstva*. 1913, **54**(7 – 8).
- REYL, František. *Proti Volné Myšlence.*: Apologetická studie. *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1907, **11**(12): 1-32.
- REYL, František. *Svobodná škola.*: Pedagogická úvaha Dra. Fr. Reyla. *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1906, **10**(5).
- REYL, František. *Učte se z dějin! Slovo k naší mládeži od starého vlastence.* *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1899, **3**(11 – 12).
- REYL, František. *Vyznání starého hříšníka.*: sděluje Dr. Fr. Reyl. *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1902, **6**(1).
- REYL, František. *Žaloba vyděděnce XIX. věku.*: zastupuje Dr. Fr. Reyl. *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1901, **5**(2).
- REYL, František. *Biskup Edvard Brynych: Na paměť 30. výročí jeho úmrtí.* *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Tiskové družstvo, 1932, **35**(5).
- REYL, František. *Jádro křesťanské sociologie.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1914.

- REYL, František. *Jeden rok v novostavbě b. Borromaea*. 1. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1904.
- REYL, František. *Obrana úcty svatojanské proti dru. Herbenovi*. 1. Chrudim: St. Pospíšil, 1894. Knihovna Obnovy.
- REYL, František. *Proti volné škole.: Pedagogicko-právníková úvaha. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1908, **12**(1 – 2).
- REYL, František. *Reforma manželství*. 1. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1906. Knihovna Obnovy.
- REYL, František. *Sociologie v politice*. Praha: Československá akciová tiskárna, 1925.
- REYL, František. *Úkoly sociální politiky: uvažuje THDr. Fr. Reyl, docent křesťanské sociologie při bohosloveckém ústavě v Hradci Králové*. 1. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1909. Knihovna Obnovy č. 12.
- REYL, František. *Veliký biskup.: Pohrobni vzpomínka. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1903, **7**(1).
- REYL, František: *Cíle třetího sjezdu katolíků diecese královéhradecké v Hradci Králové*, In: *Štít: lidový týdeník českého východu*. Hradec Králové, 1923, **17**(34).
- SKALICKÝ, F. R. *Dobrodinečkové.: Obrázek blahobytu rolnického. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1898, **2**(7).
- SKALICKÝ, F. R. Dr. *Volby do českého sněmu: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1908, **12**(3).
- SKALICKÝ, F. R. *Jan Val. Jirsík. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1899, **3**(1).
- SKALICKÝ, F. R. *Oslava Husova. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1900, **4**(10).

Tištěné prameny - ostatní

BURÝŠEK, Josef a Čeněk TOMÍŠKO. *Péče o kněžský dorost*. 1. Hradec Králové: Tiskové družstvo, 1942.

Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis dioeceseos Reginae-Hradecensis: pro Anno Domini Nostri Jesu Christi 1911. 1. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1911.

Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis dioeceseos Reginae-Gradecensis: pro anno domini nostri Jesu Christi 1924. 1. Hradec Králové: Biskupská konsistoř, 1924.

Časopis katolického duchovenstva. 1893, **74**(10).

Časopis katolického duchovenstva. 1898, **79**(8).

Časopis katolického duchovenstva. 1934, **125**(3).

Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1901, **5**(4).

Čech. Praha, 1914, **39**(314).

Český západ: illustrovaný týdeník křesťansko-sociální. Plzeň, 1914, **7**(19. 11. 1914).

Gaudium et spes: pastorální konstituce. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1969. Dokumenta.

HERBEN, Jan. *Jan Nepomucký: spor dějin českých s církví římskou*. 1. Praha: Křesťanský posel, 1893.

HERBEN, Jan. *Jan Nepomucký: spor dějin českých s církví římskou*. 2. Praha: Jaroslav Pospíšil, 1898.

HERBEN, Jan. *Jan z Pomuku a Jan z Nepomuku*. 1. Hradec Králové: Pokrokový klub v Hradci Králové, 1910.

HERRMANN, I. Ladislav Pospíšil. *Zlatá Praha*. 1893, **10**(18), 214.

Hradecké noviny: Deník občanů východních Čech. Hradec Králové, 1995, **4**(217).

III. sjezd katolíků v Hradci Králové: ve dnech 18., 19. a 20. srpna 1923. 1. Hradec Králové: Družstevní knihtiskárna Hradec Králové, 1923.

Intelligence a náboženství: Náboženská diskusse v Královéhradeckém Adalbertinu 23. října 1906. 2. Praha: Čas, 1907, 189 s.

Interpelace poslance Dra. Hrubana a soudruhů podaná v říšské sněmovně dne 18. dubna 1901. Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1901, **5**(6).

KASAL, Edvard (ed.), Václav LANKAŠ (ed.) a F. St. EISLER. *Almanach 1878 - 1898: Na oslavu dvacetiletého trvání své literární řečnické Jednoty vydali bohoslovci královéhradečtí.* 1. Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1898.

KLUMPAR, Jan. *Výroční zpráva cis. král. vyššího gymnasia v Hradci Králové: Podává ředitel ústavu Jan Klumpar na konci roku školního 1884.* 1. Hradec Králové: Ladislav Pospíšil, 1884.

Kraj Královéhradecký: orgán národní strany svobodomyšlné v severovýchodních Čechách. 1945, **36**(8).

Kraj Královéhradecký: orgán národní strany svobodomyšlné v severovýchodních Čechách. 1936, **27**(85).

Kraj Královéhradecký: orgán republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu, 1923, **14**(64 – 65).

Kraj Královéhradecký: orgán republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu, 1923, **14**(66).

Královédvorské hlasy: orgán okresního výkon. výboru českosl. sociálně-demokratické strany dělnické ve Dvoře Králové n. L. Ve Dvoře Králové: Okresní výkonný výbor Československé strany sociálně demokratické, 1934. **15**(4).

Královédvorské hlasy: orgán okresního výkon. výboru českosl. sociálně-demokratické strany dělnické ve Dvoře Králové n. L. Ve Dvoře Králové: Okresní výkonný výbor Československé strany sociálně demokratické, 1935. **16**(7).

Lidové listy: ústřední orgán Československé strany lidové. 1922, **1** (296).

Lidové listy: ústřední orgán Československé strany lidové. 1923, **2**(105).

Lidové listy: ústřední orgán Československé strany lidové. 1932, **11**(92).

Národní listy. Praha, 1915, **51**(31).

Národní politika. Praha, 1914, **32**(280).

NASKE, Miloslav. *Národní shromáždění Československé republiky: Poslanecká sněmovna - Senát - Národní výbor - Revoluční národní shromáždění.* Jičín: Šmejce a spol., 1924.

NASKE, Miloslav. *Národní shromáždění Republiky československé: II. díl - životopisné a statistické příručky.* Jičín: Šmejce a spol., 1928, 95 s.

- Naše menšiny: věstník českých menšin v Podkrkonoší : orgán odborů Národní Jednoty Severočeské, Ústřední Matice Školské a tělovýchovné jednoty "Sokol".* Malé Svatoňovice: Menšinový sekretariát pro Podkrkonoší, 1927, **7**(1).
- Obnova.* Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1906, **12**(43).
- Obnova.* Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1906, **12**(44).
- Obnova.* Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1906, **12**(45).
- Obnova.* Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1906, **12**(46).
- Obnova.* Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1906, **12**(47).
- Obnova.* Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1907, **13**(2).
- Obnova.* Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1907, **13**(3).
- Obnova.* Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1907, **13**(4).
- Obnova.* Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1907, **13**(5).
- Obnova.* Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1909, **15**(26).
- Obnova.* Hradec Králové: Biskupská knihtiskárna, 1915, **21**(8).
- Okres Jaroměřský: orgán československé sociálně demokratické strany dělnické na Jaroměřsku a Smiřicku.* Jaroměř: Okresní výbor, 1930, **8**(40).
- Osvěta lidu: neperiodický list pro severovýchodní Čechy.* Hradec Králové: Tiskové a vydavatelské družstvo. 1935, **38** (89).
- P. A. R. Hradecká kolej T. J. r. 1636. *Časové úvahy: Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám.* Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1901, **5**(1).
- PEKAŘ, Josef. *Tři kapitoly z boje o sv. Jana Nepomuckého.* Praha: Vesmír, 1921.
- Podkrkonošské rozhledy: Orgán strany sociálně-demokratické v severovýchodních Čechách.* Náchod, 1909, **1**(1).
- Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje.* 1909, **26**(32).
- Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje.* 1909, **26**(34).
- Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje.* 1909, **26**(35).
- Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje.* 1909, **26**(36).
- Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje.* 1909, **26**(37).
- Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje.* 1909, **26**(38).
- Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje.* 1909, **26**(39).
- Ratibor: Neodvislý politický list pro zájmy královéhradeckého kraje.* 1912, **29**(15).
- Sbírka zákonů a nařízení státu československého.* 1. Praha: Státní tiskárna, 1920.
- Sbírka zákonů a nařízení státu československého.* 1. Praha: Státní tiskárna, 1921.

Scan: časopis Fakultní nemocnice a Lékařské fakulty UK v Hradci Králové. Hradec Králové: Nakladatelství ATD, 2005, 15.(1). ISSN 1211-295X.

Sedmdesátiny probošta a senátora Th. Dr. Františka Reyla: kněze - lidumila, politického, kulturního a sociálního pracovníka. 1. Hradec Králové: Tiskové družstvo pod ochranou sv. Jana Nepomuckého, 1935.

Senátor dr. Reyl šedesátníkem. *Lidové listy: Ústřední orgán československé strany lidové.* Praha, 1925, 4(41): 1-2.

Seznam osob a ústavů Karlovy univerzity v Praze: jakož i státních zkušebních komisí ve studijním roce 1932-1933. Praha: Státní tiskárna v Praze, 1932.

Seznam přednášek: které se budou konati na Karlově univerzitě v Praze v letním běhu 1933. Praha: Státní tiskárna v Praze, 1933.

Seznam přednášek: které se budou konati na Karlově univerzitě v Praze v zimním běhu 1933 - 1934. Praha: Státní tiskárna v Praze, 1933.

Seznam přednášek: které se budou konati na Univerzitě Karlově v Praze v letním běhu 1934. Praha: Státní tiskárna v Praze, 1934.

Seznam přednášek: které se budou konati na Univerzitě Karlově v Praze v zimním běhu 1934 - 1935. Praha: Státní tiskárna v Praze, 1934.

SOUKUP, Jan. Klerikální seminář a bohoslovné učiliště v Hradci Králové. *Časopis katolického duchovenstva* . 1891, 32(7).

STEJSKAL, František (ed.). *Vzpomínky rodáků a přátel bývalé pevnosti Města Josefova v jubilejním roce 150ti letého trvání: uspořádal František Stejskal, ředitel městských úřadů.* 1. Josefov: Trohoř a synové, 1930.

Stráž osvěty: časopis pro kulturní práci a občanskou výchovu. Nové Město nad Metují, 1923, 3(3).

Stráž pokroku: nezávislý pokrokově demokratický týdeník pro severovýchodní Čechy. Hradec Králové: Josef Herda, 1928. 3(47).

Stráž pokroku: Nezávislý pokrokový demokratický týdeník pro severovýchodní Čechy. Hradec Králové: Josef Herda, 1929, 4(24).

SVOBODA, Oldřich. Za Msgre ThDr. Františkem Reylem. *Výroční zpráva Státní československé reálky v Hradci Králové: za školní rok 1935-1936.* Hradec Králové: Státní československá reálka, 1936.

Štít: lidový týdeník českého východu. Hradec Králové, 1912, 7(42).

Štít: lidový týdeník českého východu. Hradec Králové, 1914, 9(46).

Štít: lidový týdeník českého východu. Hradec Králové, 1923, 17(35).

- Štít: lidový týdeník českého východu*. Hradec Králové, 1923, **17**(36).
- Štít: lidový týdeník českého východu*. Hradec Králové, 1935, **17**(21).
- Štít: lidový týdeník českého východu*. Hradec Králové, 1935, **29**(50).
- Štít: lidový týdeník českého východu*. Hradec Králové, 1935, **29**(7).
- Štít: lidový týdeník českého východu*. Hradec Králové, 1936, **30**(1).
- Štít: lidový týdeník českého východu*. Hradec Králové, 1936, **30**(3).
- ThDr. František Reyl. *Časopis katolického duchovenstva*. 1936,**77**(1).
- VAŠEK, Bedřich. *Křesťanská sociologie. Díl I., Život sociální*. V Praze: Universum, 1933. 317 s. Spisy Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty v Olomouci; č. 1.
- VAŠEK, Bedřich. *Křesťanská sociologie. Díl II, Spravedlnost v životě hospodářském*. V Praze: Československá akciová tiskárna, 1931.
- VAŠEK, Bedřich. *Křesťanská sociologie: se zvláštním zřetelem k sociální činnosti kněžské. Díl III, Sociální práce*. V Praze: Tiskem a nákladem Československé akciové tiskárny, 1929. 365 s. Spisy Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty v Olomouci; číslo 1.
- VAŠEK, Bedřich. *Rukojeť křesťanské sociologie*. V Olomouci: Lidové knihkupectví, 1935.
- Věstník katolického duchovenstva*. Praha, 1914, **15**(4). s. 61.
- Volná myšlenka: Časopis volných myslitelů českých*. Praha, 1906, **2**(7).
- Zákon ze dne 26. února 1930 o zásluhách T. G. Masaryka. *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*. 1930. Dostupné také z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1930/009-1930.pdf>

Literatura

ADAM, Petr. Stručný úvod do dějin Katedrální kapituly při chrámu Sv. Ducha v Hradci Králové. *Statuta Katedrální kapituly při chrámu Svatého Ducha v Hradci Králové*. 1. Hradec Králové: Biskupství královéhradecké, středisko Biskupská knihovna, 2004.

ALTERMATT Urs: *Katholizismus un Moderne*. Benziger Verlag. Zürich 1989. 469 s.

ARNOLD, Claus. *Malé dějiny katolického modernismu*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2014. Studium (Vyšehrad). ISBN 978-80-7429-282-8.

BALÍK, Stanislav, Lukáš FASORA, Jiří HANUŠ a Marek VLHA. Český antiklerikalismus: zdroje, témata a podoba českého antiklerikalismu v letech 1848-1938. 1. Praha: Argo, 2015. ISBN 978-80-257-1373-0.

BITNAR, Vilém. *Sigismund Ludvík Bouška: informační stat' o životě a díle básníka*. Praha: Universum, 1932.

BLÁHA, Arnošt Inocenc. *Československá sociologie: od svého vzniku do roku 1948*. Vyd. 1. Brno: Doplněk, 1997. Studijní texty (Doplněk). ISBN 80-85765-86-1.

BRTNICKÝ, Ladislav, Antonín MEJSTRÍK a František TERŠL. *Památník gymnasia královéhradeckého: Na oslavu otevření nové budovy a sjezdu bývalých žáků vydal Slavnostní výbor*. 1. Hradec Králové: Státní gymnasium, 1927.

CROŮ, Jana. *Královéhradečtí biskupové a jejich rezidence*. Hradec Králové: Garamon, 2014, 479 s. ISBN 978-80-86472-58-4.

DRÁBEK, Jan. *Z časů nedlouho zašlých: Vzpomínky Dr. Mořice Hrubana*. 1. Řím: Křesťanská akademie, 1967.

DUŠKOVÁ, Lucie. *Josef Doubrava (1852 - 1921): Život královéhradeckého biskupa*. Pardubice, 2009. Diplomová práce. Univerzita Pardubice. Vedoucí práce Pavel Panoch.

FASORA, Lukáš. Sociální souvislosti procesu sekularizace v malých komunitách v letech 1890 - 1913. In: FASORA, Lukáš, Jiří HANUŠ a Jiří MALÍŘ (eds.). *Sekularizace českých zemí v letech 1848-1914*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s. 35 – 36. Quaestiones quodlibetales, No 3. ISBN 978-80-7325-117-8.

- FIALA, Petr. *Český politický katolicismus 1848-2005*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008, 535 s., xxxii s. obr. příl. ISBN 978-80-7325-155-0.
- HALAS, František X. *Fenomén Vatikán: idea, dějiny a současnost papežství : diplomacie Svatého stolce : České země a Vatikán*. 2., rozš. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2013. ISBN 978-80-7325-313-4.
- HANUŠ, Jiří. *"Služebníci neužiteční": kněžská identita v českých zemích ve 20. století*. 1. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015. ISBN 978-80-7325-378-3.
- HANUŠ, Jiří. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, 307 s. Dějiny a kultura. ISBN 80-732-5029-2.
- HANUŠ, Jiří. *Tradice českého katolicismu ve 20. století*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. Dějiny a kultura. ISBN 80-732-5036-5.
- HAVEL, Matěj Ondřej. *Nástin dějin studentského semináře Borromaeum v Hradci Králové*. In: POLEHLA, Petr (ed.). *350 let královéhradecké diecéze*. 1. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2015, s. 263-273. ISBN 978-80-7465-160-1.
- HAVEL, Matěj Ondřej. *Královéhradecká katedrální kapitula mezi léty 1900 - 2000*. Hradec Králové, 2011. 89 s. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové.
- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, Jan JANÁK a Jan DOBEŠ. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. 2. vyd. Praha: NLN, 2011. ISBN 978-80-7106-906-5.
- HOLOUBEK, Ladislav. *Život a výuka v hradeckém semináři od roku 1714 do konce 19. století*. In: POLEHLA, Petr (ed.). *350 let královéhradecké diecéze*. 1. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2015, s. 209-234. ISBN 978-80-7465-160-1.
- HRUBÝ, Vladimír. *Katedrála Svatého Ducha, kaple sv. Klimenta, biskupská rezidence*. 1. Hradec Králové : Garamon s.r.o., 2002. Katedrála Svatého Ducha
- HYLMAR, František a (eds.). *Působení jezuitů ve východních Čechách v moderní době*. In: HOJDA, Jan a Petr POLEHLA. *Jezuité ve východních Čechách*. 1. Hradec Králové: Typo Studio, 2009, 59 - 68. ISBN 978-80-87363-00-3.
- JÄGER, Pavel. *Výuka a osobnosti diecézního teologického institutu ve 20. století*. In: POLEHLA, Petr (ed.). *350 let královéhradecké diecéze*. 1. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2015, s. 235-252. ISBN 978-80-7465-160-1.

- KADLEC, Jaroslav. Přehled českých církevních dějin 2. Praha: Zvon, 1991. ISBN 80-7113-004-4.
- KÁRNÍK, Zdeněk. České země v éře První republiky (1918-1938). 1. vyd. Praha: Libri, 2000. Dějiny českých zemí. ISBN 80-727-7027-6.
- KLABOUC, Jiří. *Manželství a rodina v minulosti*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1962.
- KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české: 1918 - 1929*. 1. Praha, Litomyšl: Paseka, 2000. ISBN 80-7185-328-3.
- LEONIER-PAVLÍK, M. (ed.). *Říjnový převrat královéhradecký roku 1918: Vzpomínky*. 1. Hradec Králové: Kraj Královéhradecký, 1923.
- MAREK, Pavel a Ladislav SOLDÁN. *Karel Dostál-Lutinov bez mýtů, předsudků a iluzí: nástin života a díla vůdčí osobnosti českého katolického modernismu*. 1. vyd. Třebíč: Arca JiMfa, 1998. ISBN 80-722-1021-1.
- MAREK, Pavel a Marek ŠMÍD. *Arcibiskup František Kordač: nástin života a díla apologety, pedagoga a politika*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. Monografie. ISBN 978-80-244-3371-4.
- MAREK, Pavel. Klerikalismus a jeho interpretace ve volebních zápasech katolických stran před 1. světovou válkou. In: MAREK, Pavel. *Teorie a praxe politického katolicismu 1870 - 2007*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008, s. 13 - 33. Politika a náboženství. ISBN 978-80-7325-152-9.
- MAREK, Pavel. *České schisma: příspěvek k dějinám reformního hnutí katolického duchovenstva v letech 1917-1924*. Vyd. 1. Rosice u Brna: Gloria, 2000. ISBN 80-86200-36-1.
- MAREK, Pavel. *Český katolicismus 1890-1914: kapitoly z dějin českého katolického tábora na přelomu 19. a 20. století*. 1. vyd. Rosice: Gloria, 2003, 649 s. ISBN 80-862-0076-0.
- MAREK, Pavel. *Čeští křesťanští sociálové: příspěvek k problematice programových a organizačních základů českého politického katolicismu v letech 1894-1938*. 1. vyd. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2011, 390 s. ISBN 978-80-244-2970-0.
- MAREK, Pavel. *Emil Dlouhý-Pokorný: život a působení katolického modernisty, politika a žurnalisty*. 1. vyd. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2007. ISBN 978-80-7325-129-1.
- MARKEL, Martin. Počátky křesťansko-sociálního hnutí na jižní Moravě. In: FASORA, Lukáš, Jiří HANUŠ a Jiří MALÍŘ (eds.). *Sekularizace českých zemí v*

- letech 1848-1914*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s. 31. Quaestiones quodlibetales, No 3. ISBN 978-80-7325-117-8.
- MCLEOD, Hugh. *Náboženství a lidé západní Evropy (1789-1989)*. 1. vyd. Přeložil Tomáš Suchomel. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2007. ISBN 978-80-7325-124-6.
- MCLEOD, Hugh. *Sekularizace v západní Evropě (1848-1914)*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. ISBN 978-80-7325-161-1.
- NEŠPOR, Zdeněk R. *Ne/náboženské naděje intelektuálů: vývoj české sociologie náboženství v mezinárodním a interdisciplinárním kontextu*. Vyd. 1. Praha: Scriptorium, 2008. ISBN 978-80-86197-97-5.
- NETOUŠEK, Miloš. *Vnitřní lékařství*. 5. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1957.
- NEUSCHL, Robert. *Křesťanská sociologie. Sv. 1*. V Brně: Tiskem a nákladem Papežské knihtiskárny benediktinů rajhradských, 1898-1900. 2 sv.
- NEUSCHL, Robert. *Křesťanská sociologie. Sv. 2*. V Brně: Tiskem a nákladem Papežské knihtiskárny benediktinů rajhradských, 1898-1900. 2 sv.
- PETRÁČEK, Tomáš. *Bible a moderní kritika: česká a světová progresivní exegeze ve víru (anti-)modernistické krize*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2011. ISBN 978-80-7429-248-4.
- PETRÁČEK, Tomáš. *Emancipace, liberalismus a identita: Židé a evropské státy 19. století*. In: SLÁDEK, Karel a kol. *Monoteistická náboženství a stát*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009, s. 83-98. ISBN 978-80-87378-19-9.
- PETRÁČEK, Tomáš. *Katolická církev, evropská společnost a proměny státního zřízení v 19. a 20. století*. In: SLÁDEK, Karel a kol. *Monoteistická náboženství a stát*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009, s. 99 – 118. ISBN 978-80-87378-19-9.
- PETRÁČEK, Tomáš. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích: specifické rysy české cesty od lidové církve k nejateističtější zemi světa*. 1. vyd. Ostrava: Moravapress, 2013. ISBN 978-80-87853-05-4.
- PETRÁČEK, Tomáš. *Stát a kněží, kněží a stát: proměny vztahu katolického kléru a státu v Evropě 19. a 20. století*. In: SLÁDEK, Karel a kol. *Křesťanství a islám v liberálním státu: Výzvy tradice a současnosti*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2011, s. 151-167. ISBN 978-80-7465-006-2.

- PETRÁČEK, Tomáš. Syllabus omylů piánské církve: Církev, hereze a II. vatikánský koncil. *Salve: revue pro teologii, duchovní život a kulturu*. Praha: Krystal, 2015, 25(4), 9-31. ISSN 1213-6301.
- POLC, Jaroslav V. *Svatý Jan Nepomucký*. 2.vyd. Praha: Zvon, 1993. ISBN 80-7113-071-0.
- PORTEŠ, Petr. *Církevní správa a kanonické právo na stránkách Časopisu pro katolické duchovenstvo v letech 1915 - 1920*. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filosofická fakulta. Vedoucí práce Helena Krmíčková.
- RÉMOND, René. *Náboženství a společnost v Evropě*. Praha: Lidové noviny, 2003. ISBN 80-7106-496-3.
- SCHATZ, Klaus. *Dějiny papežského primátu*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. ISBN 80-85959-99-2.
- SCHOOFF, T. M. *Aggiornamento na prahu 3. tisíciletí?: vývoj moderní katolické teologie*. Vyd. v tomto uspořádání 1. Praha: Vyšehrad, 2004. Studium (Vyšehrad). ISBN 80-702-1668-9.
- SCHOOFF, T. *Aggiornamento na prahu 3. tisíciletí?: vývoj moderní katolické teologie*. Vyd. v tomto uspořádání 1. Přeložil Václav Konzal. Praha: Vyšehrad, 2004. ISBN 80-7021-668-9.
- STRAŠÍKOVÁ, Blanka a (eds.). Jindřich Šimon Baar, představitel katolického modernismu. In: KUČERA, Zdeněk a Jan B. LÁŠEK. *Modernismus, historie nebo výzva?: Studie ke genezi českého katolického modernismu*. 135 - 173. 1. vyd. Brno: L. Marek, 2002. Pontes pragenses (L. Marek). ISBN 80-86263-35-5.
- ŠÁLEK, Jiří. *K prvnímu celostátnímu sjezdu katolíků v roce 1935*. Brno, 2013. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Jiří Míhola.
- ŠEBEK, Jaroslav a (eds.). *Sekularizační tendence a jejich vliv na vývoj německých katolických aktivit v českých zemích na přelomu 19. a 20. století*. FASORA, Lukáš, Jiří HANUŠ a Jiří MALÍŘ. *Sekularizace českých zemí v letech 1848-1914*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s. 77. Quaestiones quodlibetales, No 3. ISBN 978-80-7325-117-8.
- ŠMÍD, Marek. *Apoštolský nuncius v Praze: významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. 1. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015. ISBN 978-80-7325-362-2.

ŠMÍD, Marek. *Vztah Tomáše Garrigua Masaryka a české Katolické modemy na přelomu 19. a 20. století*. Praha, 2005. Rigorózní práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Vedoucí práce Vratislav Doubek.

ŠTĚRBA, Cyrill. *Z paměti města Josefova: od doby praehistorické až do samostatnosti státu Československého*. Josefov: F. Večeřa, 1926.

TRAPL, Miloš, Karel KONEČNÝ a Pavel MAREK. *Politik dobré vůle: život a dílo msgr Jana Šrámka*. Vyd. 1. V Praze: Vyšehrad, 2013. ISBN 978-80-7429-345-0.

TUMPACH, Josef a Antonín PODLAHA. *Český slovník bohovědný: Díl první: A - Bascap*. 1. Praha: Václav Kotrba, 1912.

VANÁČ, Martin. Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy v letech 1891 - 1939. In: KUČERA, Zdeněk a Jan B. LÁŠEK. *Docete omnes gentes: Sborník příspěvků z mezinárodní konference, pořádané Husitskou teologickou fakultou Univerzity Karlovy v pražském Karolinu 2. a 3. října 2003 na téma Teologické vzdělání v pojetí modernistů včera, dnes a zítra*. 1. Brno: L. Marek, 2004, s. 125 - 136. ISBN 80-86263-55-X.

VLČEK, Emanuel. *Jan z Pomuku: sv. Jan Nepomucký : jeho život, umučení a slavné působení ve světle současné historie a antropologie*. 1. vyd. Praha: Vesmír, 1993. ISBN 80-901131-2-5.

VLNAS, Vít. *Jan Nepomucký: česká legenda*. Vyd. 2., podstatně rozš. a přeprac., V Nakladatelství Paseka 1. Praha: Paseka, 2013. Historická paměť. Velká řada. ISBN 978-80-7432-278-5.

WEISS, Otto. Katolický modernismus: Pojem – sebeidentifikace – podoby – důsledky. *Salve: revue pro teologii, duchovní život a kulturu*. Praha: Krystal, 2007, **17**(3), 9-51. ISSN 1213-6301.

ZAPLETAL, Ladislav. *Český politický katolicismus v letech 1925-1929*. Vyd. 1. Brno: Vysoká škola Karla Engliš, 2011, 127 s. ISBN 978-80-86710-40-2.

Internetové zdroje

František Drtina. *Filozofická fakulta Masarykovy univerzity* [online]. Brno, 2015, 2015 [cit. 2015-11-07]. Dostupné z:

<https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/drt.html>

Historické senátní tisky z 3. volebního období. *Stenografické záznamy* [online]. 2015 [cit. 2015-08-19]. Dostupné z: http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/schuze-7zas.php?ke_dni=17.8.2015&O=10

Julius Myslík. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2015-11-07]. Dostupné z:

https://cs.wikisource.org/wiki/Autor:Julius_Mysl%C3%ADk

Senát národního shromáždění R. č. r. 1921. *Senátní tisky* [online]. 2015 [cit. 2015-08-18]. Dostupné z:

http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/tisky/T0286_00.htm

Senát národního shromáždění R. č. r. 1921. *Senátní tisky* [online]. 2015 [cit. 2015-08-18]. Dostupné z:

http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/tisky/T0456_00.htm

Senát národního shromáždění R. č. r. 1921. *Senátní tisky* [online]. 2015 [cit. 2015-08-18]. Dostupné z:

http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/tisky/T0650_00.htm

Senát národního shromáždění R. č. r. 1930. *Senátní tisky* [online]. 2015 [cit. 2015-08-23]. Dostupné z:

http://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/tisky/T0111_00.htm

Senát národního shromáždění. *Senátní tisky* [online]. 2015 [cit. 2015-08-19]. Dostupné z: http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/tisky/T0682_00.htm

Senát národního shromáždění. *Senátní tisky* [online]. 2015 [cit. 2015-08-19]. Dostupné z: http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/tisky/T1002_00.htm

Senát národního shromáždění. *Stenografické záznamy* [online]. 2015 [cit. 2015-08-13]. Dostupné z:

http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/stena/126schuz/S126014.htm

Senát národního shromáždění. *Stenografické záznamy* [online]. 2015 [cit. 2015-08-13]. Dostupné z:

http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/stena/126schuz/S126015.htm

Senát národního shromáždění. *Stenografické záznamy* [online]. 2015 [cit. 2015-08-18]. Dostupné z:

http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/stena/260schuz/S260004.htm

Senát národního shromáždění. *Stenografické záznamy* [online]. 2015 [cit. 2015-08-18]. Dostupné z:

http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/2vo/stena/005schuz/S005006.htm

Senát národního shromáždění. *Stenografické záznamy* [online]. 2015 [cit. 2015-08-19]. Dostupné z:

http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/stena/004schuz/S004008.htm

Senát národního shromáždění. *Stenografické záznamy* [online]. 2015 [cit. 2015-08-19]. Dostupné z:

http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/stena/071schuz/S071010.htm

Senát národního shromáždění. *Stenografické záznamy* [online]. 2015 [cit. 2015-08-19]. Dostupné z:

http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/stena/128schuz/S128008.htm

Theodor Bartošek. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 25. 4. 2015 [cit. 2015-11-07]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Theodor_Barto%C5%A1ek

Z historie Senátu ČSR: Senát PČR. *Senát PČR* [online]. 2015 [cit. 2015-08-13]. Dostupné z:

http://senat.cz/informace/z_historie/senat1r/index.php?ke_dni=13.8.2015&O=10

Z historie Senátu ČSR: Senát PČR. *Výbory* [online]. 2015 [cit. 2015-08-23]. Dostupné z: http://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/rejstrik/vybory.htm

Z historie Senátu ČSR: Senát PČR. *Výbory* [online]. 2015 [cit. 2015-08-23]. Dostupné z: http://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/2vo/rejstrik/vybory.htm

Z historie Senátu ČSR: Senát PČR. *Výbory* [online]. 2015 [cit. 2015-08-23]. Dostupné z: http://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/rejstrik/vybory.htm